

**O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O`RTA
MAXSUS TA`LIM VAZIRLIGI**

**NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

TA`LIMDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR

**“Pedagogika nazariyasi va tarixi” fani
bo`yicha ta`lim texnologiyasi**

(Pedagogika nazariyasi bo`limi)

Toshkent – 2015

“Pedagogika nazariyasi” bo`limi

1.1. Kirish ma`ruzasi ta`lim texnologiyasi modeli

Mavzu: Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning tadqiqot metodlari.

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli kirish ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p>Pedagogika fanining ob`ekti, predmeti, maqsad va vazifalari.</p> <p>Pedagogika fanining asosiy kategoriyalari.</p> <p>Pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.</p> <p>Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari.</p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda pedagogika fanining o`ziga xosliklari haqidagi tasavvurlarni shakllantirish
<p>Pedagogik vazifalar:</p> <p>pedagogika fanining tuzilishini sharhlash;</p> <p>pedagogika fani miqyosidagi metodik va tashkiliy ishlarning xususiyatlari, muddati va baholash mezonlari bilan tanishtirish;</p> <p>pedagogika fanining ob`ekti, predmeti, maqsad va vazifalarini aniqlashtirish;</p> <p>pedagogika fanining asosiy kategoriyalarini ajratib ko`rsatish;</p> <p>pedagogika fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligini bayon etish;</p> <p>pedagogika fanining ilmiy-tadqiqot metodlarini ajratib ko`rsatish.</p>	<p>O`quv faoliyati natijalari:</b></p> <p>pedagogika faniga ajratilgan umumiy soatlar, ularning auditoriya va auditoriyadan tashqari vaqtda taqsimlanishi, fanning modul-bloklari haqida tushunchaga ega bo`linadi;</p> <p>pedagogika fani bo`yicha mashg`ulotlarning borishi, BKMLarni nazorat qilish turlari, shakl, metod va vositalari, nazoratlarni o`tkazish vaqti va baholash mezonlari haqida aniq tasavvurlar shakllantiriladi;</p> <p>pedagogika fanining ob`ekti, predmeti, maqsad va vazifalarini bilib oladilar;</p> <p>pedagogika fanining asosiy kategoriyalarini o`zlashtiradilar;</p> <p>pedagogika fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligini taqqoslaydilar;</p> <p>pedagogika fanining ilmiy-tadqiqot metodlariga doir tasavvurlarga ega bo`ladilar.</p>
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “B–B–B” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat ²	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

Kirish ma`ruzasining texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (20 minut)	1.1. Mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlarni bayon etadi (1-ilova).	Tinglaydilar, yozib oladilar.
	1.2. “B–B–B” strategiyasining “Bilaman” ustunini to`ldirishni so`raydi (2-ilova).	“B–B–B” strategiyasining “Bilaman” ustunini to`ldirishadi.
	1.3. Fanning tuzilmaviy-mantiqiy chizmasini taqdim etadi: modullar va o`quv modullariga qisqacha ta`rif beradi (3-ilova).	Savollar bilan murojaat etadilar, aniq tasavvurlar tizimiga ega bo`lishadi
	1.4. Fan miqyosida bajariladigan metodik va tashkiliy ishlar bilan tanishtiradi (4-ilova).	
	1.5. Fanning reyting nazorat tizimi va baholash mezonlarini tushuntiradi (5-ilova).	Reyting qaydnomasini to`ldirishadi
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (50 minut)	2.1. “B–B–B” strategiyasining “Bilmoqchiman” ustunini to`ldirish so`raladi (2-ilova).	“B–B–B” strategiyasining “Bilmoqchiman” ustunini to`ldirishadi.
	2.2. Pedagogika fanining ob`ekti, predmeti, maqsad va vazifalarini yoritib beradi (6-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi,
	2.3. Pedagogika fanining asosiy kategoriyalarini ajratib ko`rsatadi va har biriga ta`rif beradi (7-ilova).	muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.4. Pedagogika fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligini ko`rsatib beradi (8-ilova).	
	2.5. Pedagogika fanining ilmiy-taqdimot metodlari haqida ma`lumot beradi (9-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash	3.1. “B–B–B” grafik organayzerining “Bilib oldim” ustunini to`ldirish so`raladi (2-ilova).	“B–B–B” grafik organayzerini “Bilib oldim” ustunini to`ldirishadi.

<i>bosqichi</i> <i>(10 minut)</i>	3.2.“B–B–B” chizmalarni o`qitish orqali talabalarning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z tasavvurlarini boshqalarniki bilan taqqoslaydi.
	3.3. Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	O`z tasavvurlarini boyitadi va to`ldiradi.

1-ilova

Mavzu: Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning tadqiqot metodlari.

Reja:

1. Pedagogika fanining ob`ekti, predmeti, maqsad va vazifalari.
2. Pedagogikaning asosiy kategoriyalari.
3. Pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
4. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

1. Mavlonova R. va boshqalar. Pedagogika. – T.: O`qituvchi, 2001.
2. Podlasъy I. P. Pedagogika. V 2-x kn. – M.: VLADOS, 2003.
3. Lixachev B. T. Pedagogika. - M.: YUrayt, 2003.
4. Slastenin V.A., Isaev I. F., SHiyonov E. N. Obщaya pedagogika. V 2-x kn. – M.: VLADOS, 2003.
5. Toxtaxodjaeva M., Nishonova S., Hasanboev J., Mad`yarova S., Kal`dybekova A va bosh. Pedagogika. – T.: Iqtisod-moliya, 2008.

2-ilova

B/B/B chizmasi

B/B/B chizmasi – Bilaman/ Bilishni hohlayman/ Bilib oldim. Mazkur grafik organayzer mavzu, matn, bo`lim bo`yicha izlanuvchilikni olib borish imkonini beradi. Talabalarda tizimli fikrlash, tuzilmaga keltirish, tahlil qilish ko`nikmalarini rivojlantiradi.

Talabalar:

Jadvalni tuzish qoidasi bilan tanishadilar. Alohida /kichik guruhlarda jadvalni rasmiylashtiradilar.

“Mavzu bo`yicha nimalarni bilasiz” va “Nimani bilishni xohlaysiz” degan savollarga javob beradilar (oldindagi ish uchun yo`naltiruvchi asos yaratiladi). Jadvalning 1 va 2-bo`limlarini to`ldiradilar.

Ma`ruzani tinglaydilar.

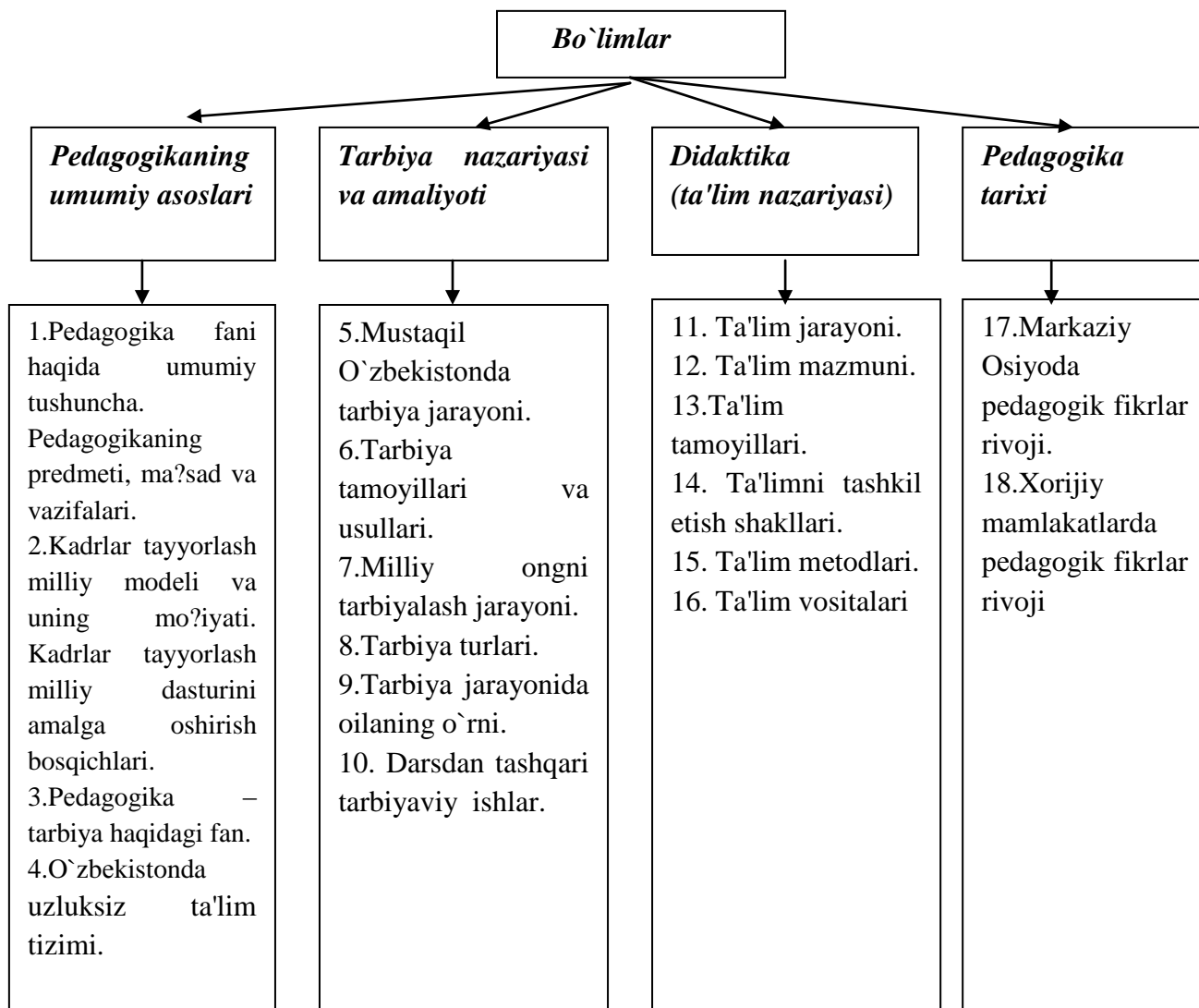
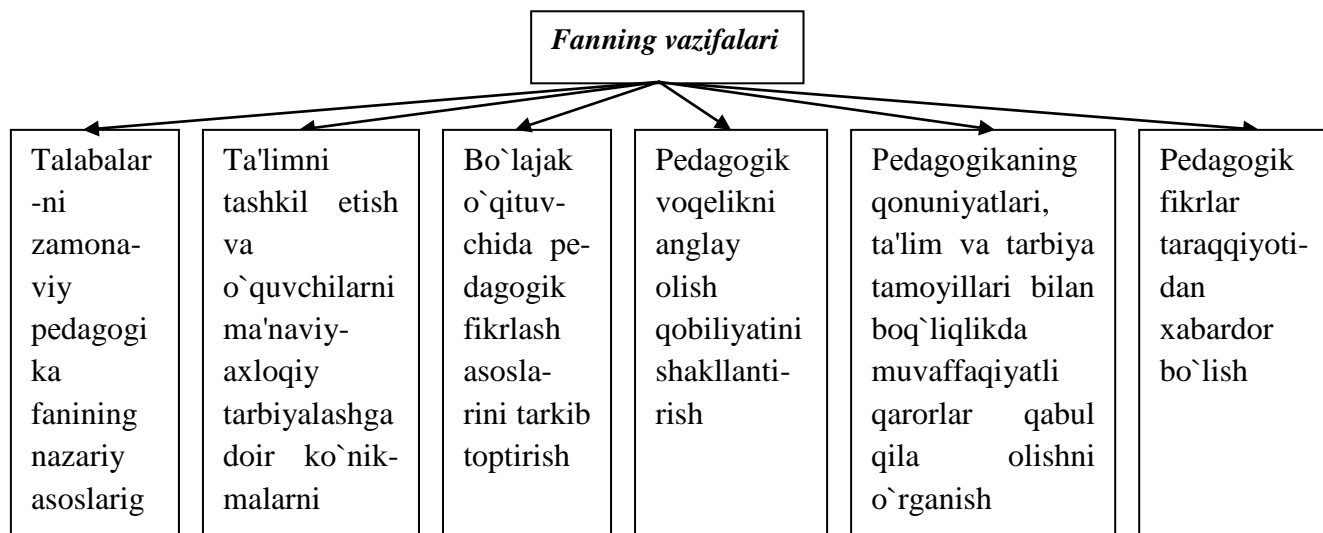
Mustaqil/kichik guruhlarda jadvalning 3 bo`limni to`ldiradilar

B/BX/B JADVALI		
Bilaman	Bilishni xohlayman	Bilib oldim

3-ilova

“Pedagogika” fanining tuzilishi

“Pedagogika” kursi, pedagogika-psixologiya ta'lim vʻnalishi, 1-kurs, bakalavriat

4-ilova

Fanning hajmi

	Mashg`ulot turi	Ajratilgan soat	Semestr
	Nazariy (leksiya)	54	I
	Seminar	44	I
	Amaliy	16	1
	Kurs ishi	-	-
	Mustaqil ish	76	I

5-ilova

Reyting nazorati

Talabalarning bilim, ko`nikma va malakalari har semestrda joriy nazorat (JN), oraliq nazorat (ON) va yakuniy nazorat (YAN) natijalari asosida baholanadi.

Reyting nazorati jadvali

Kuzgi semestr

<i>Nazorat turi</i>	<i>sentiyabr</i>					<i>oktyabr</i>				<i>noyabr</i>				<i>dekabr</i>				<i>yanvar</i>			<i>Ball</i>	<i>O`tish bali</i>		
	1 haf	2 hafta	3 hafta	4 hafta	5 haf	6 haft	7 haf	8 hafta	9 hafta	10 hafta	11 hafta	12 ha	13 hafta	14 ha	15 ha	16 hafta	17 haf	18 hafta	19 hafta	20 hafta			21 hafta	
<i>JB (amaliy mashg`ulo tlar)</i>																							0	2
<i>OB</i>								5										5					0	6,5
<i>YAN</i>																				0			0	6,5
<i>JAMI</i>																							00	5

Joriy, oraliq va yakuniy baholash ballarining taqsimlanishi

<i>Nazorat turi</i>	<i>Reyting baholashlar</i>			<i>jami</i>	<i>Saralash bali</i>
	1	2	3		
JB (amaliy mashg`ulot)	20	20		40	22
OB (yozma ish, test nazorati)	15	15		30	16,5
YAN (yakuniy yozma ish)			30	30	16,5
JAMI:				00	55

JB ni baholash mezonlari

“Pedagogika nazariyasi” fani bo`yicha joriy baholash talabning nazariy bilimlarni o`zlashtirishni hamda amaliy ko`nikmalarga ega bo`lganligini aniqlash uchun qo`llaniladi va umumiy reyting ballining 45% ni tashkil qiladi. U og`zaki savol javob va amaliy topshiriqlarni bajarish bilan amalga oshiriladi. Har bir amaliy mashg`ulotda JB so`rov, pedagogik masalalarni echish, seminarlar o`tkazish kabi shakllarda amalga oshiriladi. Talabalar JB da butun ballar qo`yiladi:

<i>Talabning o`zlashtirish darajasi</i>	<i>Talabaga qo`yiladigan ball</i>
<i>Pedagogika nazariyasi bo`yicha etarli nazariy bilimga ega. Savollarga javob berishda aniq misollar keltira oladi. Mashg`ulotlarda faol.</i>	5 A`lo, 86-100%
<i>Talaba savollarga aniq javob bera oladi. Misollar keltira oladi. Topshiriqlarni bajarishda jiddiy bo`lmagan xatolarga yo`l qo`yadi. O`z kasbiga qiziqadi.</i>	4 Yaxshi 71-85%
<i>Topshiriqlarni bajarishda ba`zi xatoliklarga yo`l qo`yadi. Qiziqishi sust. Tayanch tushunchalarga asoslanib o`quv materialini mazmun-mohiyatini bayon etib bera oladi.</i>	3 Qoniqarli 55-70%

OB ni baholash

Oraliq baholash “Pedagogika nazariyasi” fanining bir necha mavzularini qamrab olgan bo`limi bo`yicha, tegishli nazariy va amaliy mashg`ulotlar o`tib bo`lingandan amalga oshiriladi. Bundan maqsad talabalarning tegishli savollarni bilishi yoki muammolarni echish ko`nikmalar va malakalari aniqlanadi.

Fan bo`yicha 2 ta ON o`tkazish rejalashtirilgan. 1 ON yozma ish shaklida o`tkaziladi (15 ball). 2 ON test nazorati shaklida o`tkaziladi (15 ball).

YAB ni baholash

Fan bo'yicha YAB yakuniy yozma shaklida o'tkaziladi. YAB ga 30 ball ajratilgan. YAKuniy nazorat ishini baholashda quyidagi omillar hisobga olinadi:

<i>Baholash tartibi</i>	<i>Baholash mezonlari</i>	<i>Yozma ishni baholash ballari</i>
Har bir savol uchun alohida baholanadi	1.Javobning to'g'riligi va to'liqligi	Har bir to'g'ri javob uchun 8 ball (jami 24 ball)
	2.Javob berishda ijodiy yondashish, o'z fikrlarini bayon etish, tanqidiy fikr yuritish, misollar keltirish, xulosa chiqarish	Har bir savol uchun 2 ball (Jami 6 ball)
<i>JAMI</i>		<i>15</i>

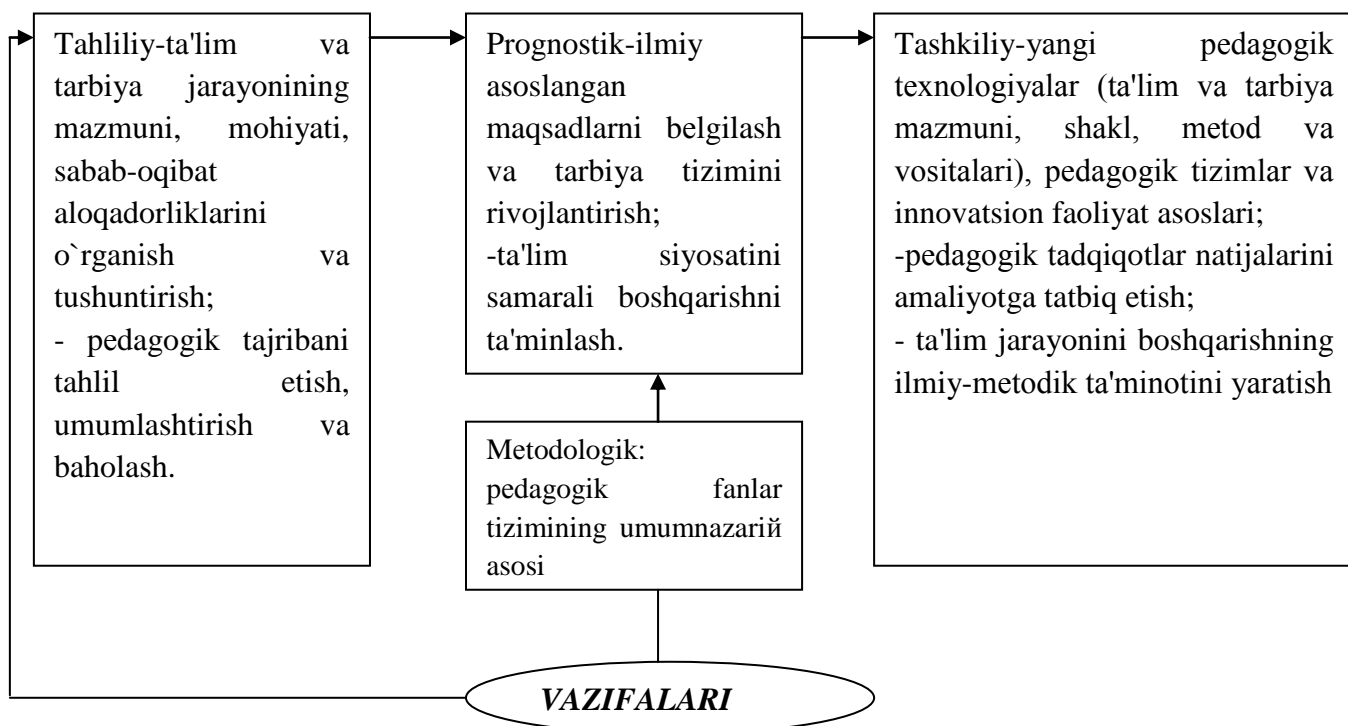
6-ilova

Pedagogika fanining ob'ekti, predmeti, maqsad va vazifalari

Pedagogika – ta'lim va tarbiya jarayonini yaxlitlikda o'rganadigan fan sohasi

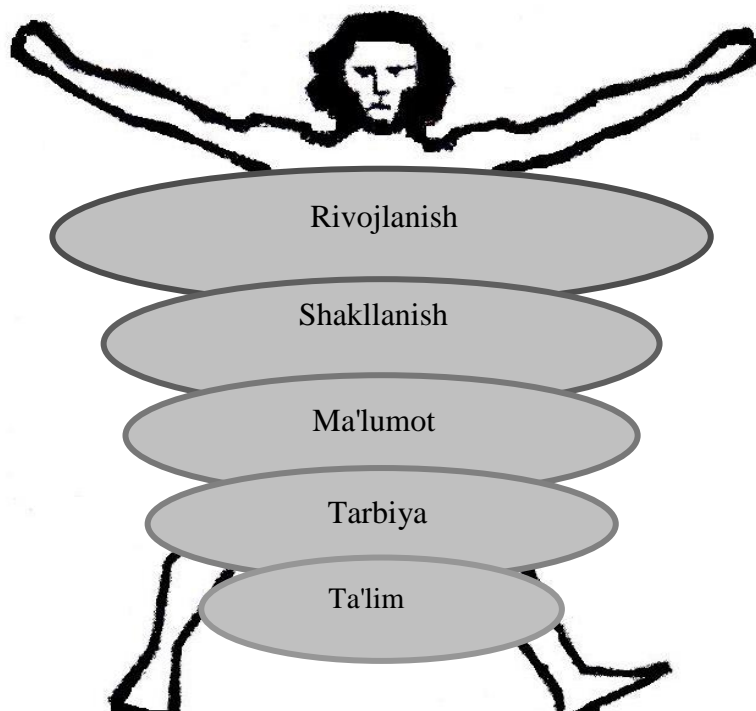
Pedagogika fanining ob'ekti – pedagogik voqelik

Pedagogika fanining predmeti – ta'lim-tarbiya jarayoni, mazmuni, qonuniyatlari, shakl, metod va vositalari

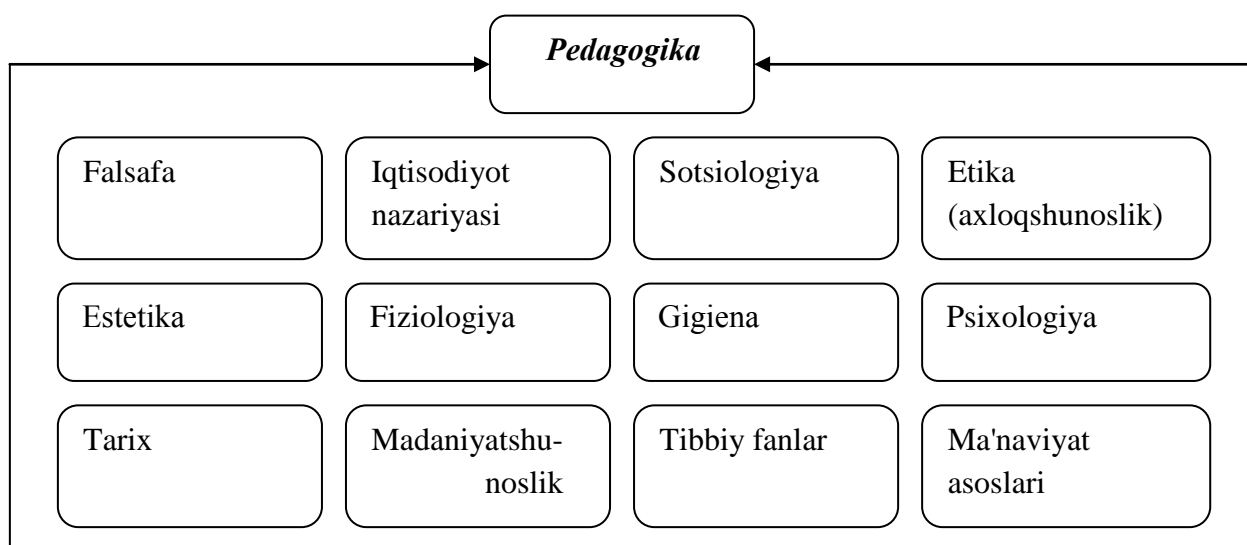

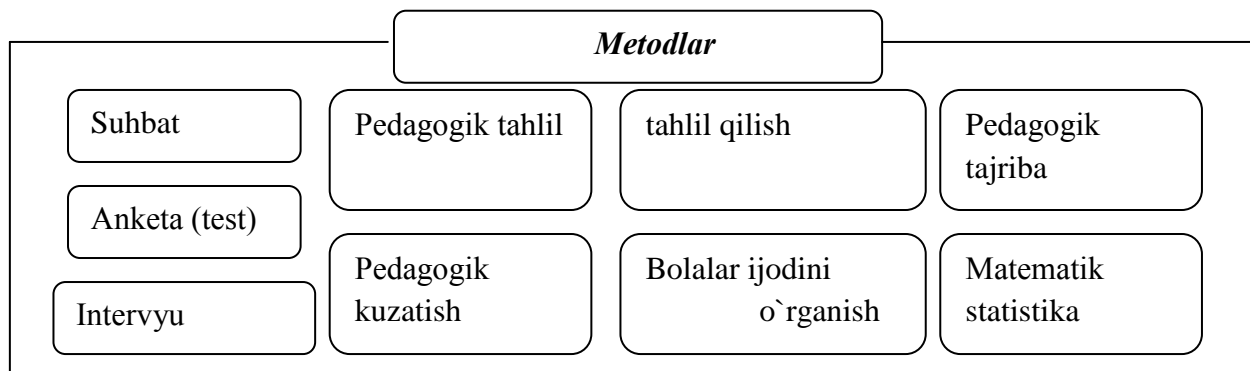

Pedagogikaning asosiy kategoriyalari

Pedagogika fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligi

Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari

1.2. “Kadrlar tayyorlash milliy modeli. Pedagoglik kasbining jamiyatdagi o`rni” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	1.Kadrlar tayyorlash milliy modeli va uning tarkibiy qismlari. 2.Demokratik jamiyatda pedagoglik kasbi. 3.O`qituvchi shaxsiga qo`yiladigan talablar.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda Kadrlar tayyorlash milliy modelining mazmuni; pedagoglik kasbi; o`qituvchi shaxsiga qo`yiladigan talablar; SHarq va G`arb mutafakkirlarining pedagoglik kasbiga doir g`oyalari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> - Kadrlar tayyorlash milliy modelining mohiyati va asosiy tarkibiy qismlari bilan tanishtirish; - pedagoglik kasbiga tavsif berish; - o`qituvchi shaxsiga qo`yiladigan talablar hamda SHarq va G`arb mutafakkirlarining pedagoglik kasbiga doir g`oyalari bilan tanishtirish.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> - “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”ning tarkibiy qismlari” deb nomlangan chizma-slaydi yordamida Kadrlar tayyorlash milliy modelining asosiy tarkibiy qismlarini bilib oladilar; - “kasb”, “mutaxassis”, “pedagog”, “o`qituvchi” tushunchalari bilan tanishadilar; - “pedagog shaxsi modeli” bilan tanishish orqali pedagogning shaxsiy va kasbiy fazilatlarini o`zlashtirishadi; - SHarq va G`arb mutafakkirlarining pedagoglik kasbiga doir g`oyalarni o`zlashtiradilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Erkin yozish” interfaol metodi, “Klaster” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, guruhli
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**Kadrlar tayyorlash milliy modeli. Pedagoglik kasbining jamiyatdagi o`rni”
mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (10 minut)	1.1. Talabalarga besh minut vaqt mobaynida kadrlar tayyorlash milliy modeliga doir erkin yozish topshirig`ini beradi (1-ilova).	O`z daftarlariga erkin ravishda jamiyatning siyosiy tizimiga doir fikrlarini yozishadi.
	1.2. Ba`zi talabalarning erkin yozishlarini eshitadi.	O`z fikrlarini boshqalar bilan o`rtoqlashishadi.
	1.3. Mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxati bilan tanishtiradi (2-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (50 minut)	2.1. Kadrlar tayyorlash milliy modelining mohiyati va asosiy tarkibiy qismlari bilan tanishtiradi (3-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Pedagoglik kasbi bilan bog`liq tushunchalarga ta`rif beradi (4-ilova).	
	2.3. O`qituvchi shaxsiga qo`yiladigan talablar hamda Sharq va G`arb mutafakkirlarining pedagoglik kasbiga doir g`oyalari bilan tanishtiradi (5-ilova).	
3-bosqich. YAKuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning pedagog shaxsi va unga qo`yiladigan talablar to`g`risidagi tasavvurlarini boyitish maqsadida “Klaster” grafik organayzerini taqdim etadi (6-ilova).	“Klaster” grafik organayzerini guruhlarda to`ldirishadi.
	3.2. “Klaster” grafik organayzerini namoyish ettirish orqali talabalarning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi

	3.3. Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	O`z tasavvurlarini qo`shimcha ma`lumotlar bilan boyitadi
--	--	--

1-ilova

“Erkin yozish”

O`qituvchi talabalarga besh minut vaqt davomida “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi haqida bilganlarini daftarlariga yozishni so`raydi. Vaqt tugagach, ba`zi talabalardan yozganlarini o`qib berishni so`raydi. Vaqtdan yutish uchun qolgan talabalar avval o`z yozganlarini o`qib bergan talabalarinikiga o`xshamagan fikrlarini aytishlari mumkin.

2-ilova

Mavzu: Kadrlar tayyorlash milliy modeli. Pedagoglik kasbining jamiyatdagi o`rni

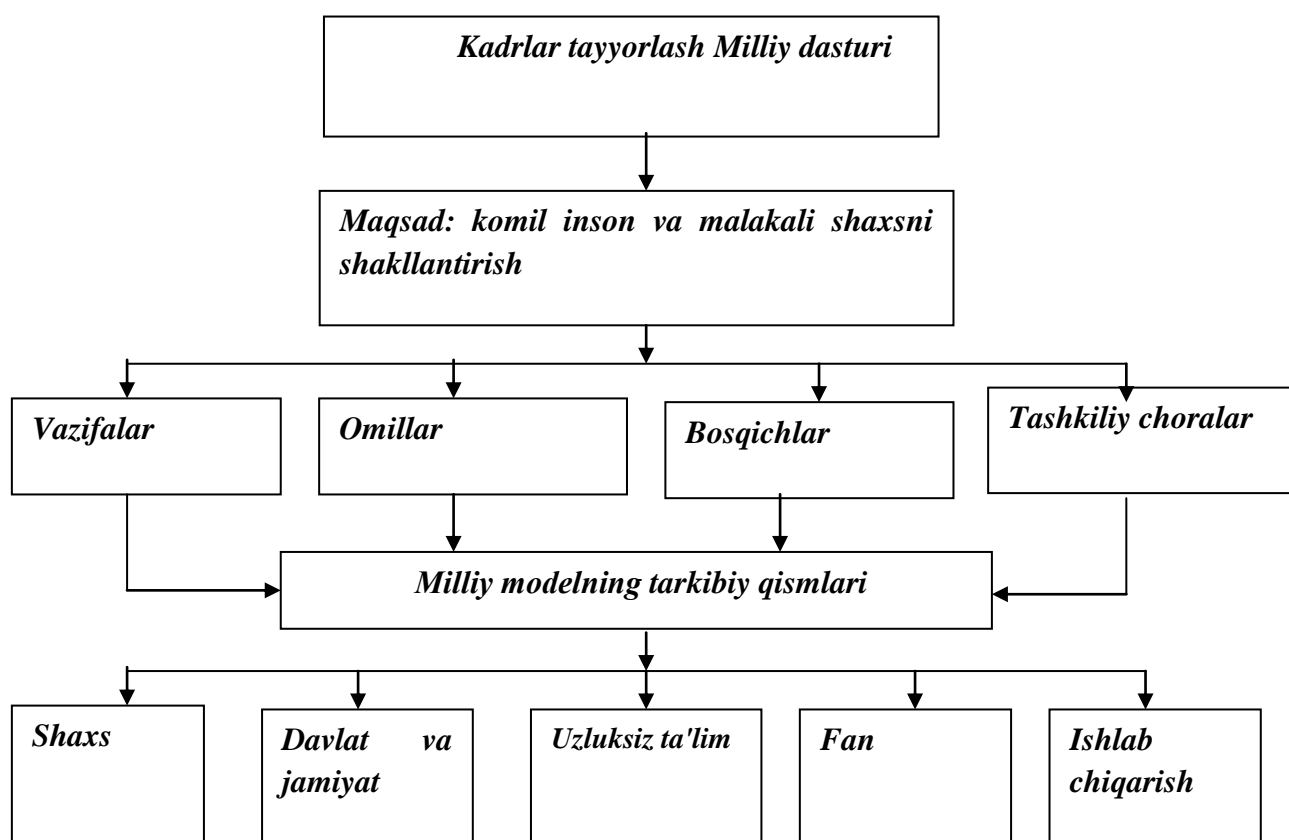
Reja:

1. Kadrlar tayyorlash milliy modeli va uning tarkibiy qismlari.
2. Demokratik jamiyatda pedagoglik kasbi.
3. O`qituvchi shaxsiga qo`yiladigan talablar.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. YUksak ma`naviyat – engilmas kuch. – T.: Ma`naviyat, 2008.
2. O`zbekiston Respublikasining “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”// “Barkamol avlod – O`zbekiston taraqqiyotining poydevori” kitobida. – T.: SHarq, 1997. – B.31-61.
3. Barkamol avlod orzusi. – T.: SHarq, 1999.
4. Toxtaxodjaeva M., Nishonova S., Hasanboev J., Mad`yarova S., Kal`dybekova A va bosh. Pedagogika. – T.: Iqtisod-moliya, 2008.
5. Ochilov M., Ochilova N. O`qituvchi odobi. – T.: O`qituvchi, 1997.
6. Ochilov.M. Muallim – qalb me`mori. – T.: O`qituvchi, 2001.

“Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”ning mohiyati va tarkibiy tuzilmasi

Kadrlar tayyorlash milliy modelining tarkibiy qismlari

SHaxs – uzluksiz ta`lim jarayonining ob`ekti, sub`ekti, iste`molchisi va amalga oshiruvchisi.

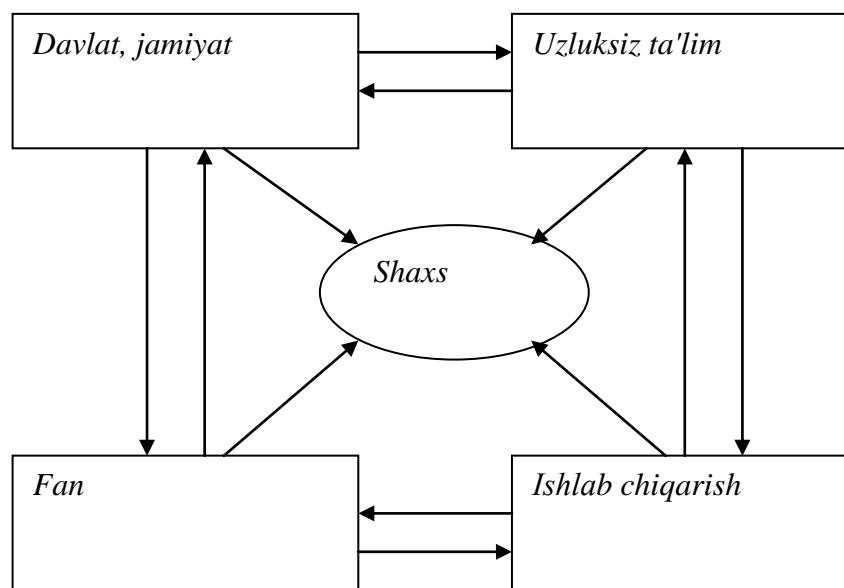
Davlat va jamiyat kadrlar tayyorlash tizimining faoliyatini tartibga solish va nazorat qilishni amalga oshiruvchi kadrlarni tayyorlash va ularni qabul qilib olishning kafilidir.

**Uzluksiz ta`lim** – malakali, raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning asosi bo`lib, ta`limning barcha turlari, davlat ta`lim standartlarini, kadrlar tayyorlash tizimi tuzilmasi va uning faoliyat ko`rsatish muhitini o`z ichiga oladi.

Fan yuqori malakali mutaxassisni tayyorlaydi va ulardan foydalanadi, ilg`or pedagogik va axborot texnologiyalarini ishlab chiqadi.

Ishlab chiqarish – kadrlarga bo`lgan ijtimoiy ehtiyojni shuningdek, ularning tayyorgalik sifati va saviyasiga nisbatan qo`yiladigan talablarni belgilovchi asosiy bu yurtmachi, kadrlar tayyorlash tizimini moliyaviy va moddiy-texnika jihatdan ta`minlash jarayonining qatnashchisi.

Kadrlar tayyorlash milliy modelining asosiy tarkibiy qismlari o`rtasidagi o`zaro aloqadorlik va bog`liqlik

4-ilova

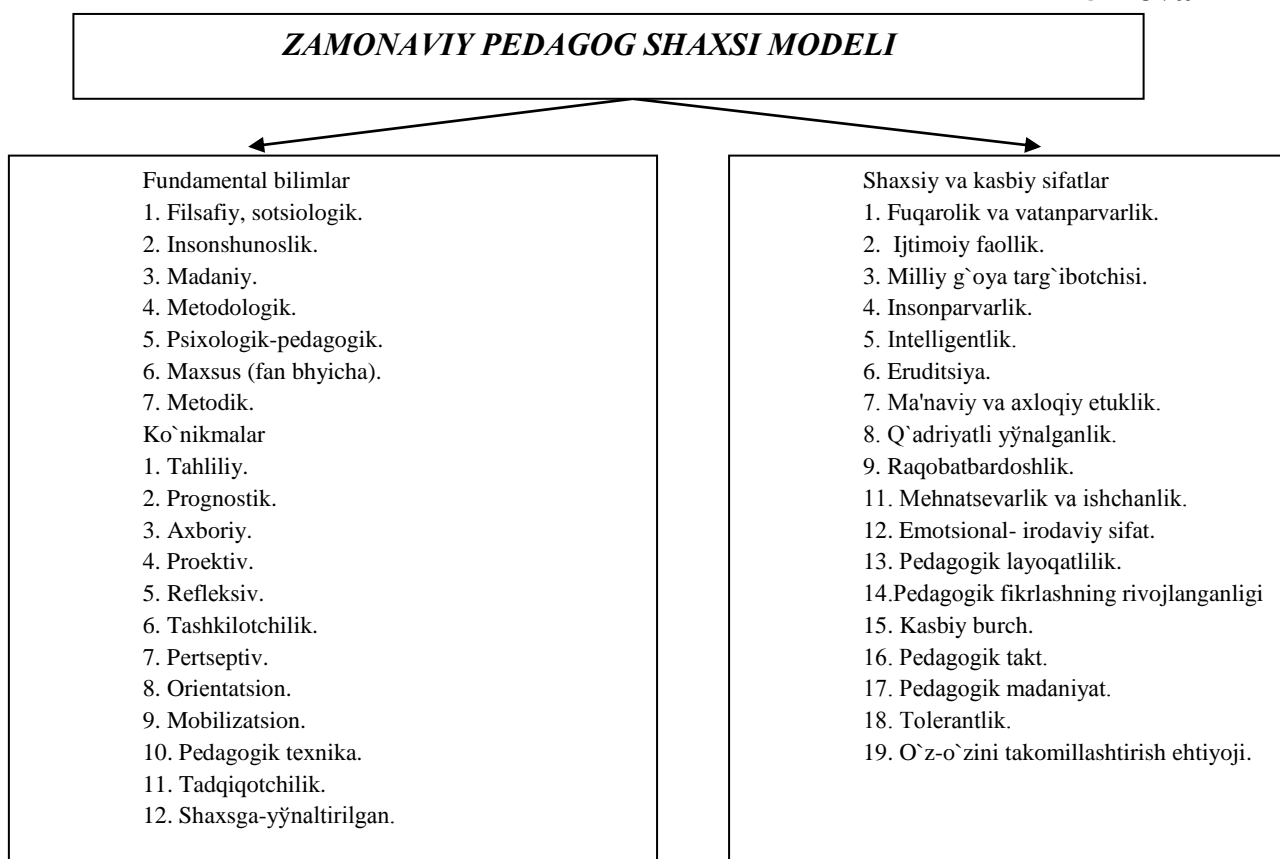
“Kasb”, “mutaxassislik” va “pedagog” tushunchalari

Kasb – shaxsga qo`yiladigan ma`lum bir talablar bilan tavsiflanuvchi mehnat faoliyatining alohida turi.

Mutaxassislik – biror kasb doirasidagi, ta`lim natijasida egallangan bilim, ko`nikma va malakalar yig`indisini tavsif etuvchi hamda ularning qo`yilishi va o`zlashtirayotgan malakasiga muvofiq muayyan kasbiy-pedagogik vazifalarni hal etilishini ta`minlovchi faoliyat turi.

Pedagog – ta`limiy faoliyatning xilma-xil turlari bilan shug`ullanuvchi shaxsga nisbatan qo`llaniladigan umumiy tushuncha.

5-ilova

Qobiliyatlar

1. Didaktik (o`quv).
2. Gnostik (bilishga doir).
3. Konstruktiv-tashkilotchilik.
4. Emotsionallik, ochiqlik.
5. Kommunikati.
6. Suggestiv.
7. Tadqiqotchilik.
8. Kreativ (ijodiy).
9. Kasbiy rivojlanishga qobiliyatlilik.

Muhammad al-Xorazmiy, Abu Nasr Forobiy hamda Abu Rayhon Beruniylar o`qituvchining ma`naviy-axloqiy jihatdan etuk bo`lishlariga alohida ahamiyat qaratadilar. Ularning fikrlaricha, yaxshi o`qituvchi boshqalardan shu jihati bilan farq qiladi: o`zi ega bo`lgan bilimlarni yoshlarga beminnat o`rgatadi, har bir ishda ularga namuna bo`la oladi.

Abu Ali ibn Sino o`z asarlarida o`qituvchi bolalarga ta`lim berishdek mas`uliyatli burchni bajarishi zarurligini uqtirar ekan, ularga faoliyatda muvafaqiyatga erishish garovi bo`lgan quyidagi tavsiyalarni beradi: bolalar bilan muomalada bosiq, jiddiy bo`lish; berilayotgan bilimning talabalar tomonidan o`zlashtirilishiga e`tiborni qaratish; ta`limda turli shakl va metodlardan foydalanish; talabaning xotirasi, bilimlarni egallash qobiliyati, shaxsiy xususiyatlarini bilishi; fanga qiziqтира olishi; berilayotgan bilimlarning eng muhimini ajratib bera olishi; bilimlarni talabalarga tushunarli, uning yoshi, aqliy darajasiga mos ravishda berish; har bir so`zning boalar hissiyotini uyg`otish darajasida bo`lishiga erishish.

Alisher Navoiy o`z davrining ayrim maktabdorlari ega bo`lgan sifatlar, xususan, qattiqqo`llik, ta`magirlik va johilliklarni qoralar ekan, o`qituvchining ma`naviy qiyofasiga nisbatan jiddiy talablarni qo`yadi. Xususan, “mudarris kerakki, g`arazi mansab bo`lmasa va bilmas ilmni aytishga urinmasa, manmanlik uchun dars berishga havas ko`rgazmasa va olg`irlik uchun gap-so`z va g`avg`o yurgizmasa, nodonlikdan sallasi katta va pechi uzun bo`lmasa, gerdayish uchun madrasa ayvoni boshi unga o`rin

bo`lmasa. ... Yaramasliklardan qo`rqsa va nopoklikdan qochsa, nainki, o`zini olim bilib, necha nodonga turli xil fisq ishlarni mumkin, balki halol qilsa, qilmas ishlarni qilmoq uchun sodir bo`lsa va qilar ishlarni qilmaslik unga qoida va odat bo`lib qolsa. Bu mudarris emasdir, yomon odatni tarqatuvchidir”.

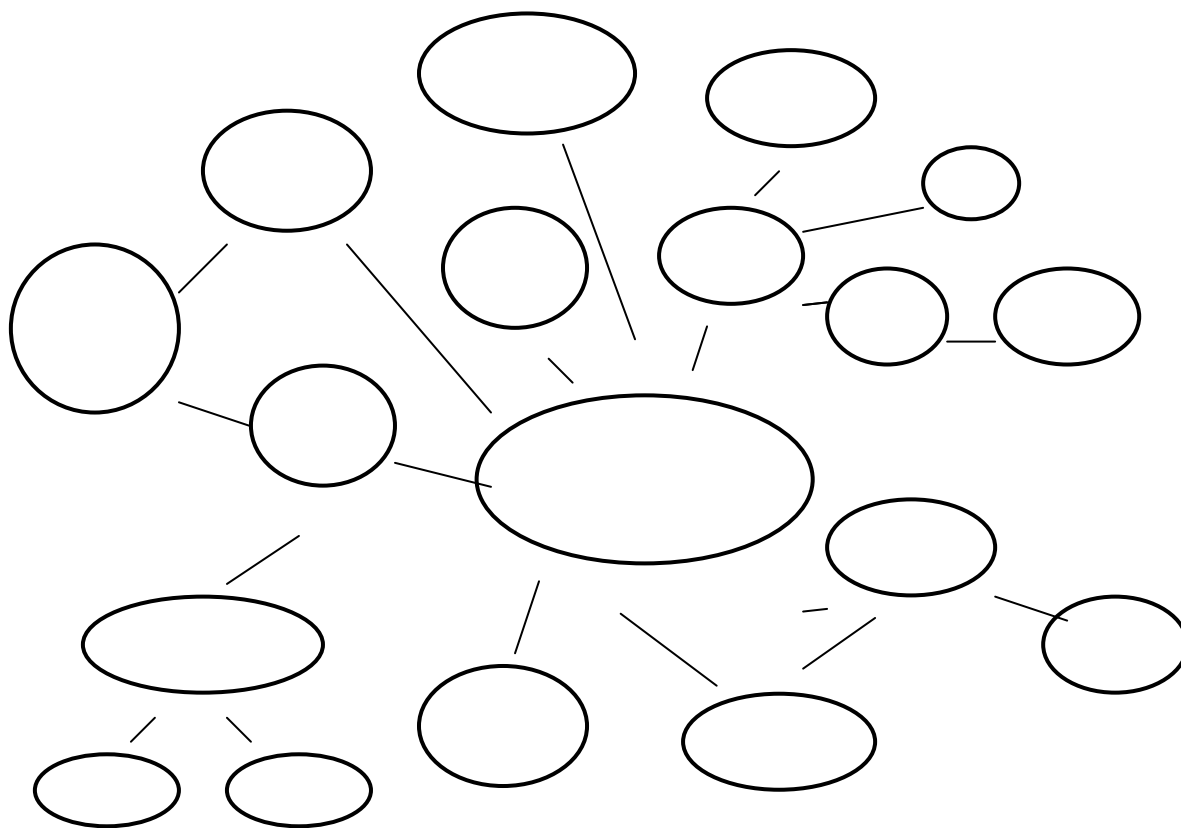
Ayni o`rinda o`qituvchi mehnatining mashaqqatli ekanligini ta`kidlab o`tadi: “Uning ishi odam qo`lidan kelmas, odam emas, balki dev ham qila bilmas. Bir kuchli kishi bir yosh bolani saqlashga ojizlik qilardi, u esa bir to`da bolaga ilm va adab o`rgatadi, ko`rkim bunga nima etsin.

SHunisi ham borki, u to`dada fahm-farosati ozlar bo`ladi, unday kishiga yuzlarcha mashaqqat kelsa qanday bo`ladi. Har qanday bo`lsa ham, yosh bolalarga uning haqqi ko`pdir. Agar shogird podshohlikka erishsa ham unga (muallimga) qulluq qilsa arziydi.

Haq yo`lida kim senga bir harf o`qitmish ranj ila,
Aylamak bo`lmas ado oning haqin yuz ganj ila.

6-ilova

“Pedagog” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

1.3. “Shaxs kamolati ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon ob`ekti va sub`ekti sifatida” mavzusidagi muammoli ma`ruzaning texnologik modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Muammoli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi:</i>	1. SHaxs haqida umumiy tushuncha. 2. SHaxs rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar. 3. Rivojlanishning yosh va o`ziga xos xususiyatlari.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda shaxsning rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuviga doir bilimlarini tarkib toptirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> 1) muammoli savol, masala va vaziyatlarni o`quv birligiga muvofiq ravishda taqdim etish; 2) muammoni hal etish jarayonini boshqarish; 3) “individ”, “inson”, “shaxs” tushunchalarining farqli jihatlarini ajratib ko`rsatish; 4) shaxsning rivojlanishi bilan bog`liq nazariyalarning mohiyatini tushuntirib berish; 5) shaxsning rivojlanishiga ta`sir ko`rsatuvchi omillarni tavsiflash; 6) rivojlanish yosh davrlarini tasniflash va o`ziga xosliklarini ochib berish.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> muammoli savol, masala va vaziyatlarni hal etish orqali o`z tasavvurlarini aniqlashtirishadi; shaxsning rivojlanishi bilan bog`liq nazariyalarning mohiyatini anglab oladilar; shaxsning rivojlanishiga ta`sir ko`rsatuvchi omillarni bilib oladilar; bilim, malaka va ko`nikmalarni baholash mezonlarini bilib oladilar; “individ”, “inson”, “shaxs” tushunchalarining farqli jihatlarini anglab olishadi; shaxsning rivojlanishiga ta`sir ko`rsatuvchi omillarni qiyoslaydilar; irsiyat (gender xususiyatlar), muhit va ta`lim-tarbiyaning shaxs rivojlanishiga ta`siriga doir xulosalarga keladilar; rivojlanish yosh davrlari tasnifini o`rganadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, munozara, muammoli ta`lim
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Shaxs kamolati ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon ob`ekti va sub`ekti sifatida”
mavzusidagi muammoli ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
<i>1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)</i>	1.1. Mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
<i>2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (50 minut)</i>	2.1. Talabalar e`tiboriga birinchi masalaga doir muammoli savol, vazifa va topshiriqni taqdim etadi (2-ilova).	Muammoli savol, vazifa va topshiriqni hal etish orqali o`z tasavvurlarini aniqlashtiradi va boshqalarniki bilan taqqoslaydi. O`z tasavvurlarini boyitadi. Tinglaydilar, munozaralarda ishtirok etadilar.
	2.2. Talabalarni muammoli savol, vazifa va topshiriqni echishga da`vat etadi.	
	2.3. Muammoli savol, vazifa va topshiriqni hal etish orqali birinchi o`quv birligini bayon etadi.	
	2.4. Talabalarga rejadagi ikkinchi masalaga doir muammoli savol, vazifa va topshiriq bilan murojaat etadi (3-ilova).	
	2.5. Muammoli savol, vazifa va topshiriqni hal etilishi asosida ikkinchi o`quv birligi mazmunini ochib beradi.	
	2.6. Talabalarga rejadagi uchinchi masalaga doir muammoli savol va vazifani taqdim etadi (4-ilova).	
	2.7. Muammoli savol va vazifani hal etilishi asosida uchinchi o`quv birligini bayon etadi.	
	2.8. Mavzu yuzasidan yakuniy xulosalarni taqdim etadi.	
<i>3-bosqich. Yakuniy</i>	3.1. Mavzu bo`yicha yakuniy xulosalarni shakllantiradi.	

<i>(Fikrlash bosqichi)</i> <i>(25 minut)</i>	3.2. Talabalarning mashg`ulot yuzasidan fikr va mulohazalarini bilish maqsadida “Besh minutlik esse” yozishlarini tashkil qiladi (5-ilova).	“Besh minutlik esse” yozishadi. O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	3.2. “Besh minutlik esse”larni o`qitish orqali talabalarning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	
	3.3. Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

1-ilova

Mavzu: SHaxs kamolati ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon ob`ekti va sub`ekti sifatida

Reja:

1. SHaxs haqida tushuncha
2. SHaxs rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar.
3. Rivojlanishning yosh va o`ziga xos xususiyatlari.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

1. Mavlonova R. va boshqalar. Pedagogika. – T.: O`qituvchi, 2001.
2. Подласы́й И. П. Педагогика. V 2-x kn. – M.: VLADOS, 2003.
3. Лихачев Б. Т. Педагогика. - M.: YUrayt, 2003.
4. Сластенин В.А., Исаев И. Ф., ШИьянов Е. Н. Общaya pedagogika. V 2-x kn. – M.: VLADOS, 2003.
5. Toxtaxodjaeva M., Nishonova S., Hasanboev J., Mad`yarova S., Kal`dybekova A va bosh. Pedagogika. – T.: Iqtisod-moliya, 2008.

2-ilova

1-o`quv birligiga doir muammoli savol, vazifa va topshiriqlar

1. Muammoli savol. Hech o`ylab ko`rganmisiz, nega qarg`a o`rtacha 200-300 yil yashaydi. Lekin uning bolaligi uzog`i bilan besh-olti oy davom etadi. Inson o`rtacha 60-70 yil umr ko`radi. Biroq u 20-25 yoshlarida mustaqil hayot boshlaydi. Mazkur holatni qanday izohlash mumkin?

2. Muammoli vazifa. Quyida keltirilgan jumalarni o`qing va jumlagi mos keladigan bir so`z bilan ifodalanadigan javobni toping.

1) o`zi istamagan holda birovga yomonlik qilib qo`ysa ham, mazkur ishidan afsuslanadi, vijdon azobida qiynaladi – .....

individlar ichida bir tur – .....

jamiyatda o`z o`rniga ega, ijtimoiy ahamiyatga ega maqsad yo`lida bir yoki bir nechta kishini o`z orqasidan ergashtira oladi – .....

3. Muammoli topshiriq. Quyida keltirilgan atamalar ierarxiyasiga e`tibor qarating va ularning joylashish tartibiga o`z munosabatingizni bildiring.

- 1) rivojlanish;
- 2) shakllanish;
- 3) tarbiya;
- 4) o`z-o`zini tarbiyalash;
- 5) o`z-o`zini takomillashtirish.

3-ilova

2-o`quv birligiga doir muammoli savol, vazifa va topshiriqlar

Muammoli savol. Quyidagi fikrlarga qo`shilasizmi?

“Agar bolalar muntazam tanqid qilinsa, aldashga o`rganadi”;

“Agar bolalar qanday bo`lsa, shundayligicha qabul qilinsa, dunyoni go`zal ko`rishga o`rganadi”;

“Agar bolalarga hurmat bilan munosabatda bo`linsa, ular oliyjanob va saxiy bo`lishni o`rganishadi”.

2. Muammoli vazifa. Quyidagi fikrlar bilan tanishing, ularda shaxs rivoji masalasi qaysi nuqtai nazardan o`rganilayotganligini tushuntiring.

1) inson tabiiy mavjudot bo`lib, uning butun xatti-harakatlari tug`ma instinkt va ehtiyojlar natijasidir. Inson jamiyat talablariga bo`ysunishga majbur, shu bilan birga tabiiy ehtiyojlarini ham namoyon qilib boradi;

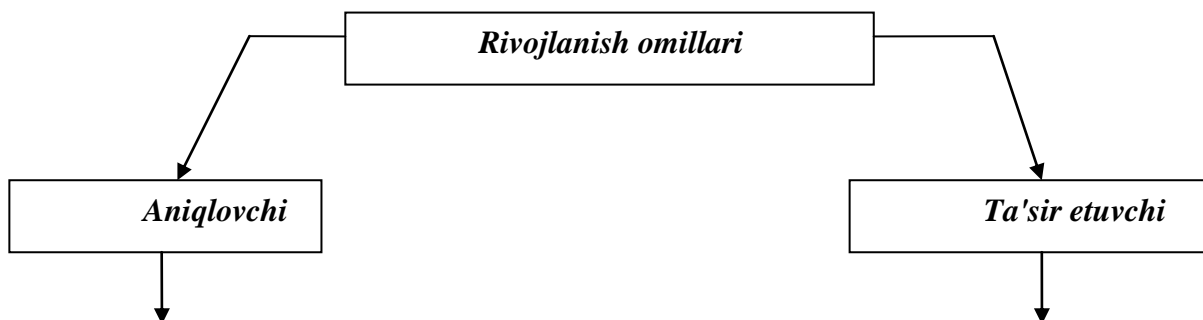
2) inson biologik mavjudot sifatida tug`iladi, faqat hayotiy faoliyati davomida boshqalar bilan doimiy muloqot va ijtimoiy guruhlarning ta`siri ostida ijtimoiylashadi;

3) insondagi psixik jarayonlar (sezgi, idrok, fikrlash kabilar) tabiiy tavsifga ega, insonning yo`nalganligi – qiziqishlari, qobiliyatlari ijtimoiy hodisa sanaladi;

4) shaxs yaxlit tavsifga ega bo`lib, uning rivojiga nafaqat uning faoliyatidagi o`ziga xosliklar, balki turmush tarzi ham ta`sir ko`rsatadi. SHu bilan birga ijtimoiy

hayot natijalari – motiv, maqsad, qiziqish kabilar ham uning rivojlanishida muhim rol o`ynaydi.

Muammoli topshiriq. “SHaxsning rivojlanishiga ta`sir ko`rsatuvchi omillar” chizmasini tugallang.

4-ilova

3-o`quv birligiga doir muammoli savol va vazifa

1. Muammoli savol. Nega aynan shaxsning rivojlanish jarayonini davrlashtirishda uning yoshi asos qilib olinadi? Nima uchun shaxsning rivojlanish yosh davrlarini tasniflashda turli fanlar bilan bog`liqlikda xilma-xillik ko`zga tashlanadi?

2. Muammoli vazifa. O`zingizning bosib o`tgan hayot yo`lingizni ko`z oldingizga keltiring va quyidagi chizmaga asoslanib, rivojlanish bosqichlaringizni davrlashtiring.

<i>Yosh davrining nomlanishi</i>	<i>Etakchi faoliyat</i>	<i>Bilish faoliyati ob`ekti</i>	<i>Yosh davrining yangi xususiyati</i>

5-ilova

“Besh minutlik esse”.

Yozma topshiriqning ushbu turida talabalardan quyidagi ikki topshiriqni bajarish: mazkur mavzu bo`yicha ular nimalarni o`rganganliklarini mustaqil bayon etish va ular baribir javobini ololmagan bitta savol berish so`raladi.

1.4. “Yaxlit pedagogik jarayon” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>O`quv mashg`ulotining tuzilishi</i>	1. Mashg`ulot mavzusiga kirish. 2. Avval egallangan bilimlarni mustahkamlash. Ma`ruza matnini tarqatish. Taqdimot texnologiyasi asosida ma`ruzani taqdim etish. Mavzuning asosiy tushunchalarini aniqlashtirish. Mavzuni yakunlash.
O`quv mashg`ulotining maqsadi	Talabalarda yaxlit pedagogik jarayon va uning o`ziga xosliklari; yagona pedagogik jarayonning tuzilishi; yagona pedagogik jarayonning qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
Pedagogik vazifalar: - pedagogik jarayonni yaxlit hodisa sifatida tushunishning tarixiy asoslari bilan tanishtirish; - “yagona pedagogik jarayon” tushunchasi mohiyatini tushuntirib berish; -yagona pedagogik jarayonning tuzilishini asoslab berish; -yagona pedagogik jarayonning qonuniyat va tamoyillarini ochib berish.	O`quv faoliyati natijalari:</b> -pedagogik jarayonni yaxlit hodisa sifatida tushunishning tarixiy asoslarini bilib oladilar; -“yagona pedagogik jarayon” tushunchasi mohiyatini anglaydilar; -yagona pedagogik jarayonning tuzilishini o`rganishadi; -yagona pedagogik jarayonning qonuniyat va tamoyillarini o`zlashtiradilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Toifalash jadvali” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, guruhli
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

Ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	<p>1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi.</p> <p>1.2.Mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi.</p>	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	<p>2.1.Mavzu bo`yicha ma`ruza matnini tarqatadi, uning rejasi va asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etishadi.</p> <p>2.3.Taqdimot texnologiyasi yordamida asosiy nazariy ma`lumotlarni bayon etadi. Jalb qiluvchi savollar bilan murojaat etadi, mavzuning eng asosiy tushunchalarini ajratib ko`rsatadi, har bir o`quv biriligi bo`yicha xulosalar qiladi.</p>	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	<p>3.1. Talabalarning yagona pedagogik jarayon haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Toifalash jadvali” grafik organayzerini taqdim etadi.</p> <p>3.2.“Toifalash jadvali” grafik organayzerini namoyish ettirish orqali talabalarning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.</p> <p>3.3.Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.</p>	<p>“Toifalash jadvali” grafik organayzerini guruhlarda to`ldirishadi.</p> <p>O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.</p> <p>Topshiriqni yozib olishadi.</p>

Mavzuning tayanch tushunchalari

1. Jarayon – belgilangan natijaga erishishga yo`naltirilgan harakatlar ketma-ketligi.

2. Yaxlitlik – ob`ektning ichki birligi, ob`ekt qismlari orasidagi tartiblangan aloqa va bog`lanishlarning mavjudligi.

3. Pedagogik jarayon – bu ta`limiy va rivojlantiruvchi vazifalarni hal etishga yo`naltirilgan pedagog va ta`lim oluvchilarning o`zaro harakati davomida rivojlanuvchi maxsus tashkil etilgan faoliyat.

4. Tizim – tashqi muhit bilan bog`liqlikda yangi integrallashgan xususiyatga ega maqsadli yo`naltirilgan o`zaro aloqador elementlar majmui.

5. Pedagogik tizim – shaxsni rivojlantirishga yo`naltirilgan pedagogik jarayon ishtirokchilarining atrof-muhit, o`z-o`zi bilan hamkorligi asosida o`zaro harakatlanuvchi ijtimoiy shartlangan yaxlitlik.

6. Pedagogik qarashlar – yaxlit va mustaqil konsepsiya tarzida murakkablashmagan, biroq ta`lim nazariyasi va amaliyotining ma`lum davrdagi rivojlanish tendensiyasini aks ettiruvchi g`oyalar.

7. Pedagogik nazariya – aniq pedagogik konsepsiya va uning real pedagogik amaliyotda qo`llanilishini yoritib beruvchi keng doiradagi tushuncha.

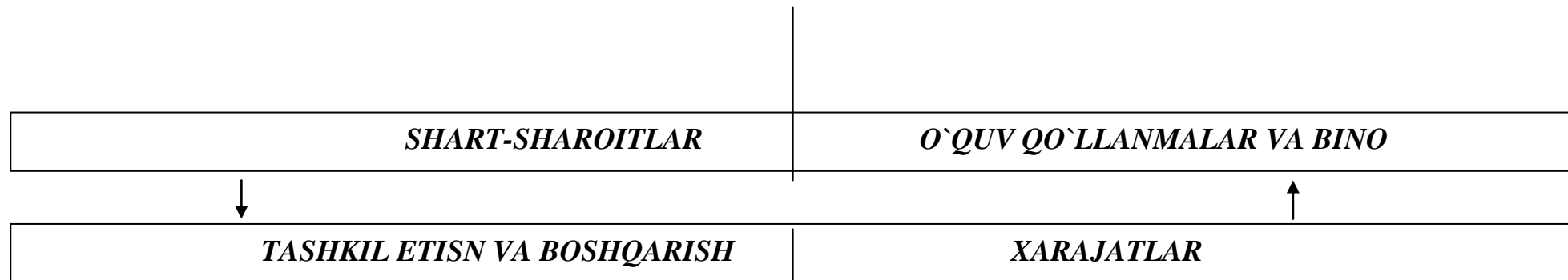
PEDAGOGIK JARAYON

KO'PLAB JARAYONLARNING ICHKI ALOQADORLIGI YIG'INDISIDIR. UNDA O'QITISH, TA'LIM, TARBIYA, SHAXSNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI JARAYONLARI BIRLASHADI.

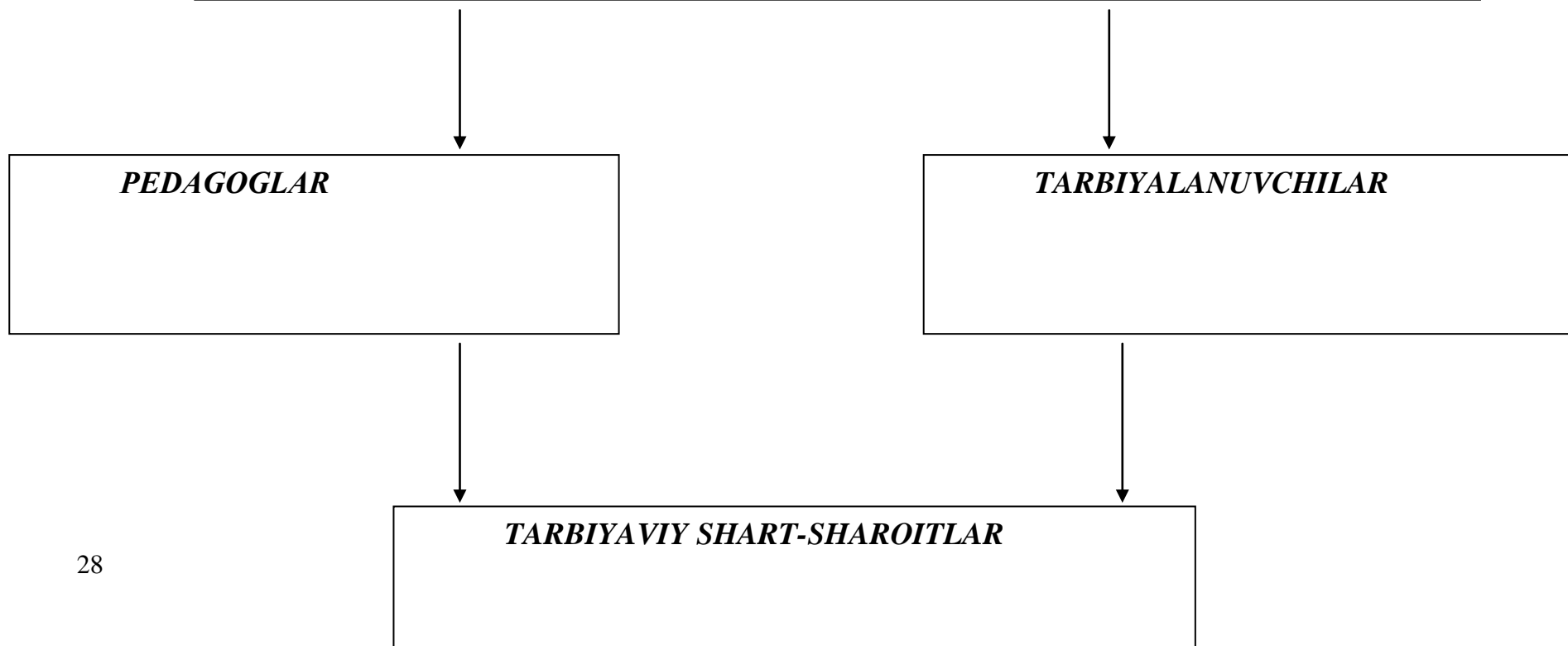
PEDAGOGIK JARAYON KATTALARNING PEDAGOGIK FAOLIYATI VA TARBIYACHILARNING BOSHQARUVCHILIK ROLI TUFAYLI FAOL HAYOTIY FAOLIYAT NATIJASIDA BOLANING O'ZINI-O'ZI O'ZGARTIRISHINING MAQSADGA YO'NALTIRILGAN MAZMUNDOR, TASHKILY HARAkatIDIR.

O'QUV-TARBIYA JARAYONINING ASOSIY XUSUSIYATI – YAGONALIK, UNDAGI BARCHA TARKIBIY QISMLARNI SAQLAB QOLISH ZARURIYATI. YAXLITLIK ASOSIGA TA'LIM, TARBIYA VA RIVOJLANISH BIRLIGINI TA'MINLASH PEDAGOGIK JARAYONNING MOHIYATINI TASHKIL ETADI.

PEDAGOGIK JARAYONDA ISHTIROK ETADIGAN TIZIM TARKIBIY O`ISMLARIGA QUYIDAGILAR KIRADI:

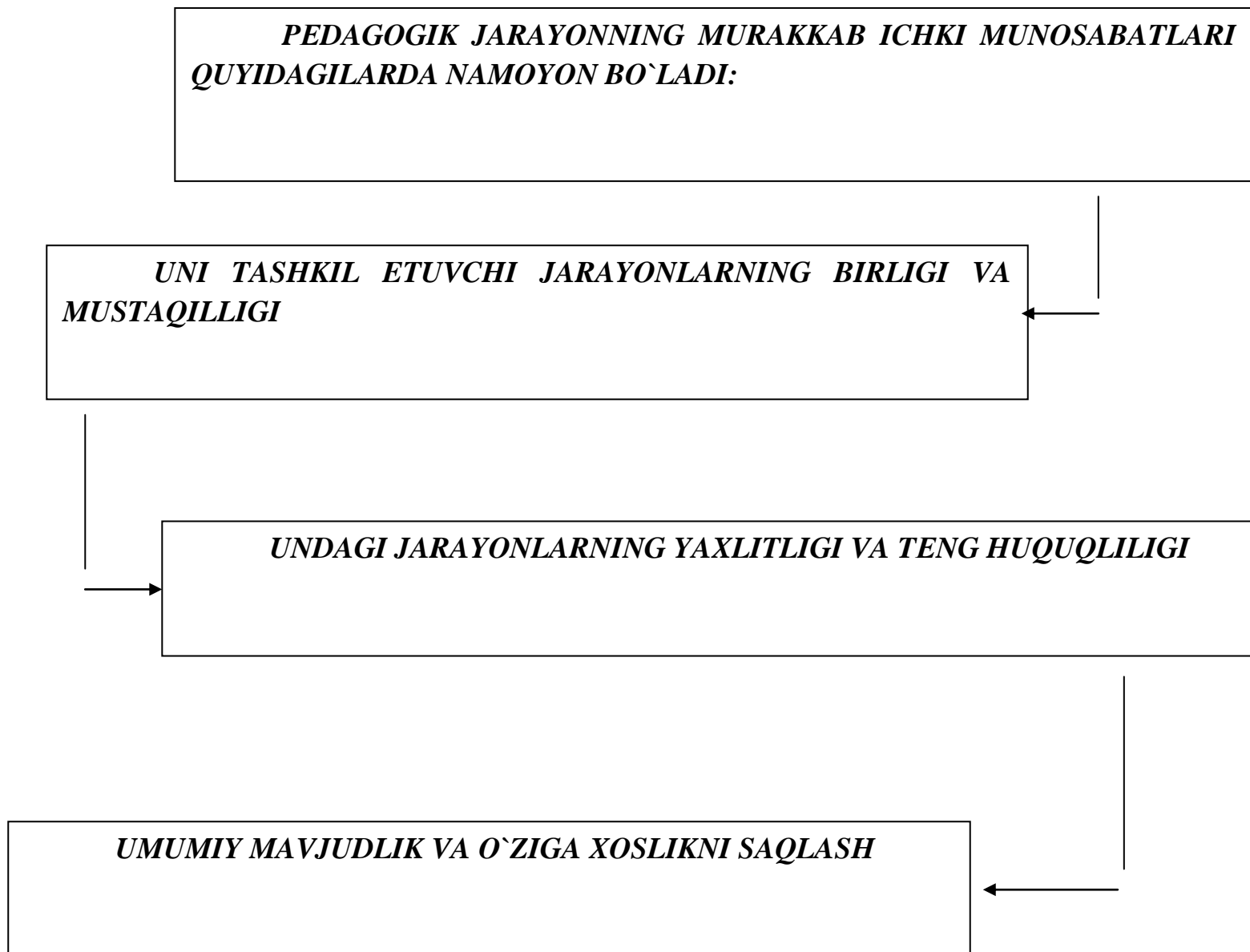

***PEDAGOGIK JARAYONNING MURAKKAB ICHKI MUNOSABATLARI
QUYIDAGILARDA NAMOYON BO`LADI:***

***UNI TASHKIL ETUVCHI JARAYONLARNING BIRLIGI VA
MUSTAQILLIGI***

UNDAGI JARAYONLARNING YAXLITLIGI VA TENG HUQUQLILIGI

UMUMIY MAVJUDLIK VA O`ZIGA XOSLIKNI SAQLASH

YAXLIT PEDAGOGIK JARAYONNING TUZILISHI

YAGONA PEDAGOGIK JARAYONNING TARKIBIY QISMLARI

ANIQ MAQSADLI TARKIBIY QISM PEDAGOGIK FAOLIYATNING BARCHA KO`P OBRAZLI MAQSAD VA VAZIFALARINI QAMRAB OLADI

MAZMUNLI TARKIBIY QISM UMUMIY MAQSAD BILAN BIRGA, XUDDI SHUNDAY ANIQ VAZIFANI QO`YADIGAN MA'NONI AKS ETTIRADI.

FAOLIYATLI TARKIBIY QISM – JARAYONNI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISHDA PEDAGOGLAR VA TARBIYALANUVCHILARNING O`ZARO HAMKORLIGI

JARAYONNING NATIJALI TARKIBIY QISMI UNI AMALGA OSHIRISH SAMARADORLIGINI AKS ETTIRADI

<i>Pedagogik jarayonning qonuniyatlari</i>		
<i>I. P. Podlasiy tasnifi bo`yicha:</i>	<i>M. Kodjaspirov tasnifi bo`yicha:</i>	<i>A.S.Kaldibekova tasnifi bo`yicha:</i>
<p>Tarbiya va ijtimoiy tizimlarning aloqadorligi: aniq tarixiy sharoitlardagi tarbiya xarakteri jamiyatning ehtiyojlari, iqtisodiy, milliy-madaniy o`ziga xosliklari bilan aniqlanadi.</p> <p>Ta`lim va tarbiya orasidagi: bu jarayonlarning o`zaro bog`liqligini, ularning ko`ptomonlama o`zaro ta`sirini, birligini belgilab beruvchi aloqadorlik.</p> <p>Tarbiya va faoliyatning aloqadorligi: tarbiyalash – faoliyatning turli turlariga tarbiyalanuvchilarni jalb etish demakdir.</p> <p>Tarbiya va shaxs faolligining aloqadorligi: agar uning ob`ekti(shaxs) bir paytning o`zida sub`ekti sifatida aks etsa, tarbiya muvafaqqiyatli amalga oshadi, ya`ni shaxs o`zining faol xulq-atvorini, shaxsiy erkinligini, mustaqilligini, faoliyatdagi ehtiyojini namoyon etadi.</p> <p>Tarbiya va muloqotning aloqadorligi: tarbiya jarayoni har doim odamlar – o`qituvchilar va ta`lim oluvchilarning o`zaro harakatida kechadi.</p>	<p>Ijtimoiy shart-sharoitlar bilan shartlanganlik qonuniyati: ta`lim va tarbiyaning ijtimoiy ehtiyojlar va sharoitlarga bog`liqligi.</p> <p>Inson tabiati bilan bog`langanlik qonuniyati: shaxsni shakllantirishda muloqot va faoliyatning hal qiluvchilik roli;</p> <p>ta`lim va tarbiyaning ta`lim oluvchilarning yosh va individual o`ziga xosliklariga bog`liqligi.</p> <p>Tarbiviy jarayon mohiyatining shartlanganlik</p>	<p>Ta`lim va tarbiya jamiyatning ehtiyojlari va ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlariga bog`liq holda amalga oshadi.</p> <p>Tarbiya, o`qitish, ma`lumot va rivojlanishning o`zaro bog`liqligi qonuniyati.</p> <p>Tarbiya va o`zini-o`zi tarbiyalashning birligi qonuniyati.</p> <p>Ta`lim va tarbiya jarayonida muloqotning hal qiluvchilik roli qonuniyati.</p> <p>Pedagogik jarayonda ta`lim oluvchilarning yosh va individual xususiyatlarini</p>

<p>Bola tarbiyasi muvaffaqiyati to`g`ridan-to`g`ri shaxslararo aloqalarning intensivligi va boyligiga bog`liq bo`ladi.</p> <p>Pedagogik jarayonning dinamik qonuniyati – ta`lim oluvchining keyingi barcha muvaffaqiyatlarining qimmatini uning dastlabki bosqichlardagi muvaffaqiyatiga bog`liq bo`ladi.</p> <p>Pedagogik jarayonda shaxsning rivojlanishi qonuniyati – shaxs rivoji darajasi va sur`ati:</p> <p>irsiyat;</p> <p>tarbiya va o`quv muhiti;</p> <p>pedagogik ta`sir etish usul va vositalarining qo`llanishiga bog`liq bo`ladi.</p> <p>O`quv-tarbiya jarayonini boshqarish qonuniyati – pedagogik ta`sirning samaradorligi:</p> <p>ta`lim oluvchilar va pedagoglar orasidagi qayta aloqalarning intensivligi;</p> <p>ta`lim oluvchilarga ko`rsatiladigan korrektsiyali ta`sirlarning asoslanganligi hamda xarakteri, qimmatiga bog`liq bo`ladi.</p> <p>Pedagogik jarayonda hissiyot, mantiqiylik va</p>	<p>qonuniyati:</p> <p>tarbiya, o`qitish, ma`lumot va shaxs rivoji jarayonlarining o`zaro bog`liqligi;</p> <p>o`quv-tarbiyaviy jarayonda shaxs va ijtimoiy guruhlarining o`zaro aloqasi.</p>	<p>hisobga olish.</p> <p>Pedagogik jarayonda jamoa va shaxsning o`zaro aloqadorlik qonuniyati.</p> <p>Pedagogik jarayon vazifalari, shakllari, metodlarining o`zaro aloqadorlik qonuniyati.</p>
--	---	---

<p>amaliyotning birligi qonuniyati – o`quv-tarbiya jarayonining samaradorligi:</p> <p>hissiy idrokning sifati va intensivligi;</p> <p>idrok etilganning mantiqiy anglanishi;</p> <p>anglanganning amaliy qo`llanilishiga bog`liq bo`ladi.</p> <p>Tashqi(pedagogik) va ichki(bilish) faoliyatning birligi qonuniyati – pedagogik jarayonning samaradorligi:</p> <p>pedagogik faoliyatning sifati;</p> <p>tarbiyalanuvchilarning shaxsiy o`quv-tarbiyaviy faoliyatining sifatini shart qilib qo`yadi.</p>		
---	--	--

<i>Pedagogik jarayonning tamoyillari</i>	
<i>YU.K.Babanskiy tasnifi bo`yicha:</i>	<i>B.T.Lixachev tasnifi bo`yicha:</i>
<p>pedagogik jarayonning maqsadga yo`naltirilganligi;</p> <p>ta`lim va tarbiya mazmunining ilmiyligi;</p> <p>ta`lim oluvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, tushunarlilik;</p> <p>tizimlilik va ketma-ketlik;</p> <p>onglilik, faollik, tashabbuskorlik, ta`lim oluvchilarning ijodkorligi;</p> <p>ta`lim va tarbiyaning ijtimoiy foydali, ishlab chiqarish mehnati bilan aloqasi;</p> <p>ta`lim va tarbiyaning jamoaviy xarakteri;</p> <p>ko`rgazmalilik;</p> <p>ongli talabchanlik bilan birgalikda ta`lim oluvchi shaxsini hurmat qilish;</p> <p>ta`lim va tarbiyaning qo`lay metod, shakl va</p>	<p>o`quv-tarbiya jarayonining ijtimoiy-qadriyatli maqsadga yo`nalganligi;</p> <p>ta`lim oluvchilar faoliyatining turli turlarining o`zaro harakatini tashkil etishga kompleks yondashuvni amalga oshirilishi;</p> <p>butun o`quv-tarbiyaviy ishlarning hayot bilan bog`liqligi;</p> <p>ta`lim va tarbiya jarayonida har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirish, jamoada ta`lim va tarbiya;</p> <p>ta`lim oluvchilarga talabchanlik va hurmatning birligi;</p> <p>ta`lim oluvchilar hayotiga rahbarlik qilishda ularning tashabbuskorliklarini hisobga olish;</p> <p>barcha ta`lim oluvchilar hayotini estetizasiyalash;</p> <p>ta`lim va tarbiyaning boshqaruvchilik roli;</p> <p>ta`lim oluvchilarning bilish, mehnat va boshqa faoliyatlarini rag`batlantirishni hisobga olish, ularda ishga bevosita qiziqish uyg`otish orqali axloqiy-irodaviy kuchini faollashtirish;</p>

<p>vositalarini tanlab olish;</p> <p>sababiylik, onglilik hamda ta`lim, tarbiya va rivojlanishining amaliy natijalari;</p> <p>tarbiyaga kompleks yondashuv.</p>	<p>ta`lim oluvchilarda barcha turdagi fikrlashni rivojlanishini hisobga olish, ketma-ketlik va tizimlilik;</p> <p>ko`rgazmalilik;</p> <p>tushunarlilik;</p> <p>sababiylik.</p>
---	--

9-ilova

“Yaxlit pedagogik jarayon” mavzusiga doir toifalash jadvali

<i>“Yagona pedagogik jarayon” tushunchasi tavsifi</i>	<i>Yaxlit pedagogik jarayonning tuzilishi va tarkibiy qismlari</i>	<i>Yaxlit pedagogik jarayonning qonuniyatlari</i>	<i>Yaxlit pedagogik jarayonning tamoyillari</i>

--	--	--	--

1.5. “Didaktika – ta`lim nazariyasi sifatida” mavzusidagi vizual ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Vizual ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	1.Ta`lim nazariyasi (didaktika) pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida. 2.Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalari. 3.Didaktikaning boshqa fanlar bilan bog`liqligi. 4. Didaktikaning asosiy kategoriyalari.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ta`lim nazariyasi sifatida didaktika haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish.
<i>Pedagogik vazifalar:</i> -“didaktika” tushunchasi, uning ob`ekti va predmeti bilan tanishtirish; - didaktikaning funksiya-larini sharhlash; -didaktikaning asosiy kategoriyalari mohiyatini tushuntirib berish; - didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligini ochib berish.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -“didaktika” tushunchasi, uning ob`ekti va predmetini bilib olishadi ; - didaktikaning funksiyalarini o`rganishadi; -didaktikaning asosiy kategoriyalari bilan tanishadilar; -didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi haqida ma`lumotga ega bo`ladilar..
Ta`lim metodi	Vizual-ma`ruza, tushuntirish, chalkashtirilgan atamalar, “Klaster” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, guruhli, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Didaktika – ta`lim nazariyasi sifatida” mavzusidagi vizual
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
<i>1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)</i>	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
	1.2.Mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (2-ilova).	Rejadagi masalalar bilan tanishadilar va adabiyotlar ro`yxatini yozib oladilar
	1.3.Tartiblanmagan holatdagi mavzuga doir asosiy tushunchalarni taqdim etadi (3-ilova) va talabalardan ularni to`g`ri ketma-ketlikda joylashtirishni so`raydi.	Mavzuga doir asosiy tushunchalarni mantiqiy ketma-ketlikda joylashtirishadi.
<i>2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)</i>	2.1.“Didaktika” tushunchasining mazmun va mohiyatini yoritib beradi (4-ilova).	“Didaktika” tushunchasining ma`nosini va mazkur tushunchani fanga kim kiritganini bilib oladilar.
	2.2. Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalari bilan tanishtiradi (5-ilova).	Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalarini bilib oladilar.
	2.3.Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligini ko`rsatib beradi (6-ilova).	Didaktikaning metodika, tibbiyot, siyosatshunoslik, falsafa, etnologiya, pedagogik psixologiya bilan o`zaro aloqadorlikda o`rganishi haqida ma`lumotga ega bo`oladilar.
	2.4.Didaktikaning asosiy kategoriyalarini bayon etadi (7-ilova).	Didaktikaning asosiy kategoriyalari bilan tanishadilar va o`zlashtiradilar.

3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning didaktika haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Klaster” grafik organayzerini taqdim etadi (8-ilova).	“Klaster” grafik organayzerini guruhlarda to`ldirishadi.
	3.2. “Klaster” grafik organayzerini namoyish ettirish orqali talabalarning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	3.3. Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	Topshiriqni yozib olishadi.

1-ilova

Mavzu: Didaktika – ta`lim nazariyasi

Maqsad: didaktika pedagogik ta`lim nazariyasi sifatida o`zining ob`ekti, predmeti, vazifalari va asosiy kategoriyalariga ega ekanligini bilib olish.

Kutiladigan natija: “didaktika” tushunchasi, uning ob`ekti va predmeti, vazifa va funksiyalari, didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi, didaktikaning asosiy kategoriyalarini o`zlashtirish.

2-ilova

Reja:

1. Ta`lim nazariyasi (didaktika) pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida.
2. Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalari.
3. Didaktikaning boshqa fanlar bilan bog`liqligi.
4. Didaktikaning asosiy kategoriyalari.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

1. Pedagogika. /A.Q.Munavarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1996. – 62-63 betlar.
2. Hasanboev J. va b., Pedagogika – T.: Fan, 2006. – 167-171 betlar.
4. Toxtaxodjaeva M. Va b., Pedagogika. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
5. Подласы́й И.П. Педагогика. V 2-x knigax. 1-chast`. M.: VLADOS, 1999. – st. 29-316.
6. Современны́й сло́варь по педагогике. Sost. Рапо́севич Е.С. М.: Современное слово, 2001. – st. 181-184.

3-ilova

Mavzuga doir asosiy tushunchalar

Quyidagi mavzuga doir asosiy tushunchalar bilan tanishing va ularni to`g`ri ketma-ketlikda joylashtiring.

- ( ) Didaktikaning asosiy kategoriyalari.
- ( ) Didaktikaning ob`ekt va predmeti.
- ( ) Didaktika pedagogik tizim sifatida.
- ( ) Didaktikaning vazifa va funksiyalari.
- ( ) Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
- ( ) Didaktikaning tushunchalar tizimi

3-a ilova

Mavzuga doir asosiy tushunchalar (to`g`ri javoblar)

1. Didaktika pedagogik nazariya sifatida.
2. Didaktikaning ob`ekt va predmeti.
3. Didaktikaning vazifa va funksiyalari.
4. Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
5. Didaktikaning tushunchalar tizimi.

4-ilova

Didaktika (ot grech. *didaktikos* – o`qitaman, o`rgataman) – ta`lim jarayoni, mazmuni, qonuniyat va tamoyillari, shakl, metod va vositalarini ilmiy asoslab beruvchi pedagogik ta`lim nazariyasi, pedagogikaning alohida sohasi.

“**Didaktika**” atamasi ilk bor nemis pedagogi *Vol`fgang Ratke* tomonidan “Didaktika, yoki ta`lim san`ati” (1613 g.) deb nomlangan ma`ruzasida qo`llanilgan

Didaktika ilmiy bilimlar tizimi sifatida birinchi marotaba chex pedagogi *YAn Amos Komenskiy*ning “Buyuk didaktika” (1657 y.) asarida ochib berilgan.

5-ilova

**Didaktikaning ob`ekti** – o`sib kelayotgan avlodga ijtimoiy tajribalarni, milliy va jahon madaniyatini uzatishga yo`naltirilgan faoliyatning asosiy turi hisoblangan ta`lim berishdir.

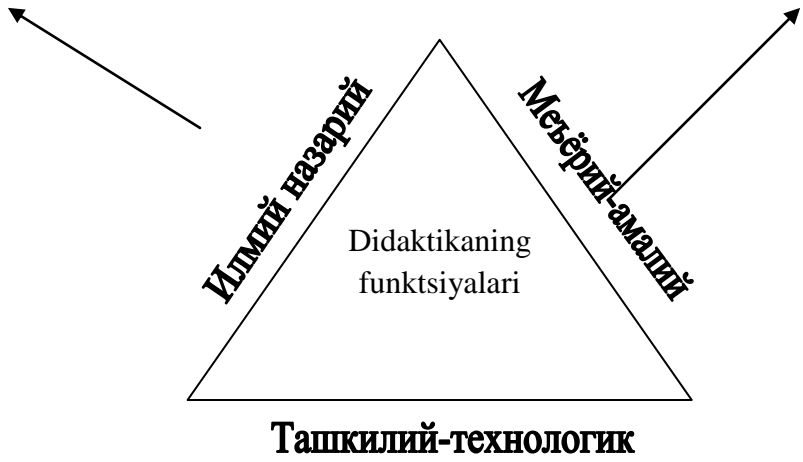
Didaktikaning predmeti sifatida o`rgatish (o`qituvchi faoliyati) va o`rganish (o`quvchilarning bilish faoliyati), ularning o`zaro harakati aks etadi.

Didaktikaning vazifalari quyidagilarda namoyon bo`ladi:

- ta`lim jarayoni va uni amalga oshirish shart-sharoitlarini bayon etish va tushuntirish;
- yangi ta`lim tizimi, ta`limning yangi texnologiyalarini, takomillashgan shakllarini ishlab chiqish;
- ta`lim jarayoniga ta`sir etuvchi omillar, ta`lim qonuniyat va tamoyillarini tahlil etish va izohlash.

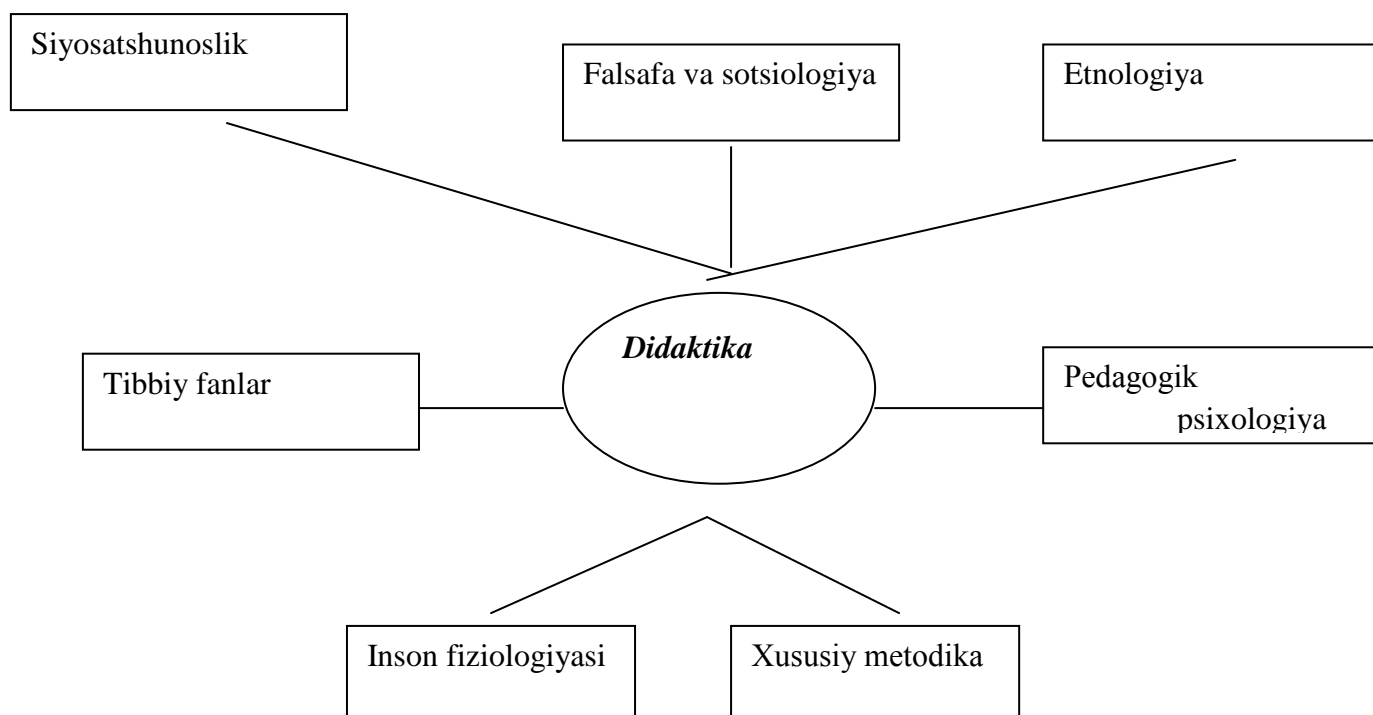
Real ta'lim jarayonini o`rganish, ta'limning turli tomonlari orasidagi aloqadorliklarni hosil qilish, ularning mohiyatini ochib berish, rivojlanish tendentsiyasi va istiqbolli yunalishlarini rivojlantirish

Ta'lim mazmunini tanlab olish muammosini ustida ishlash, ta'lim tamoyillari, ta'lim metod va vositalarini qo`llashning me'yoriy ta'minotini hosil qilish

Yangi ta'lim texnologiyalarini va innovatsion faoliyat asoslarini ishlab chiqish

6-ilova

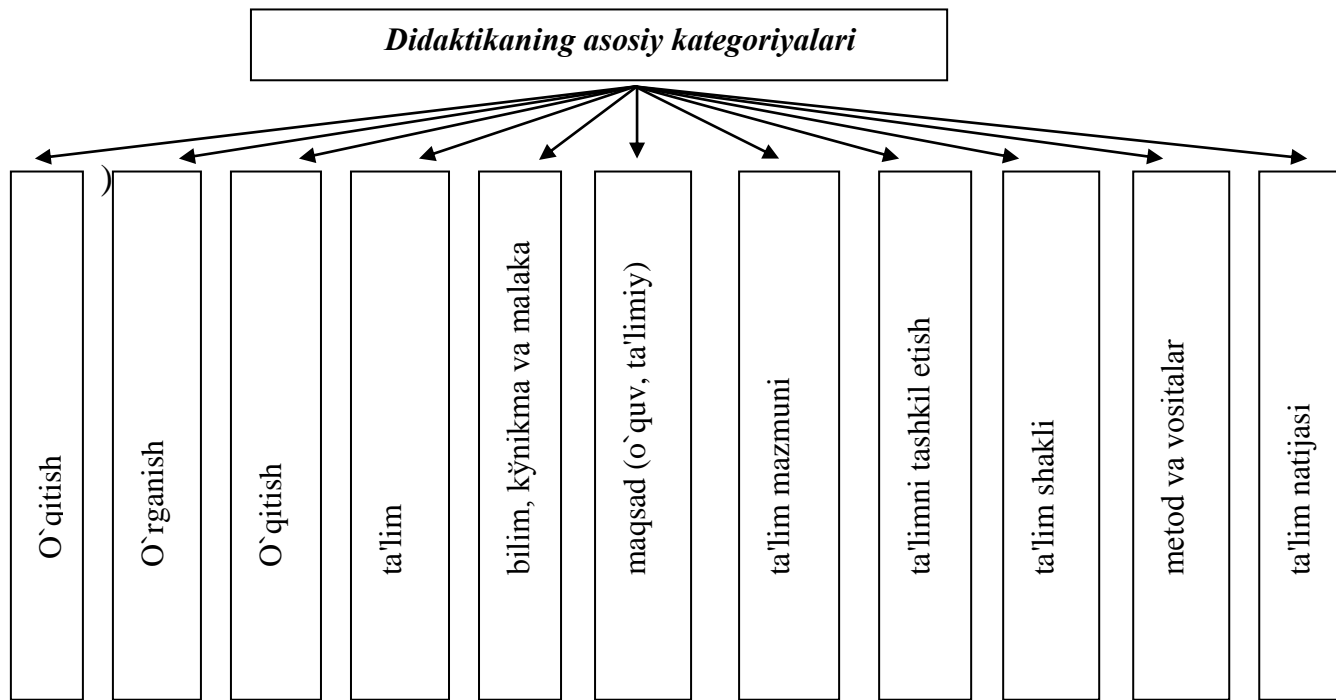
7-ilova

Didaktikaning tushunchalar tizimi o`z ichiga falsafiy, umumnazariy va xususiynazariy tushunchalarni qamrab oladi.

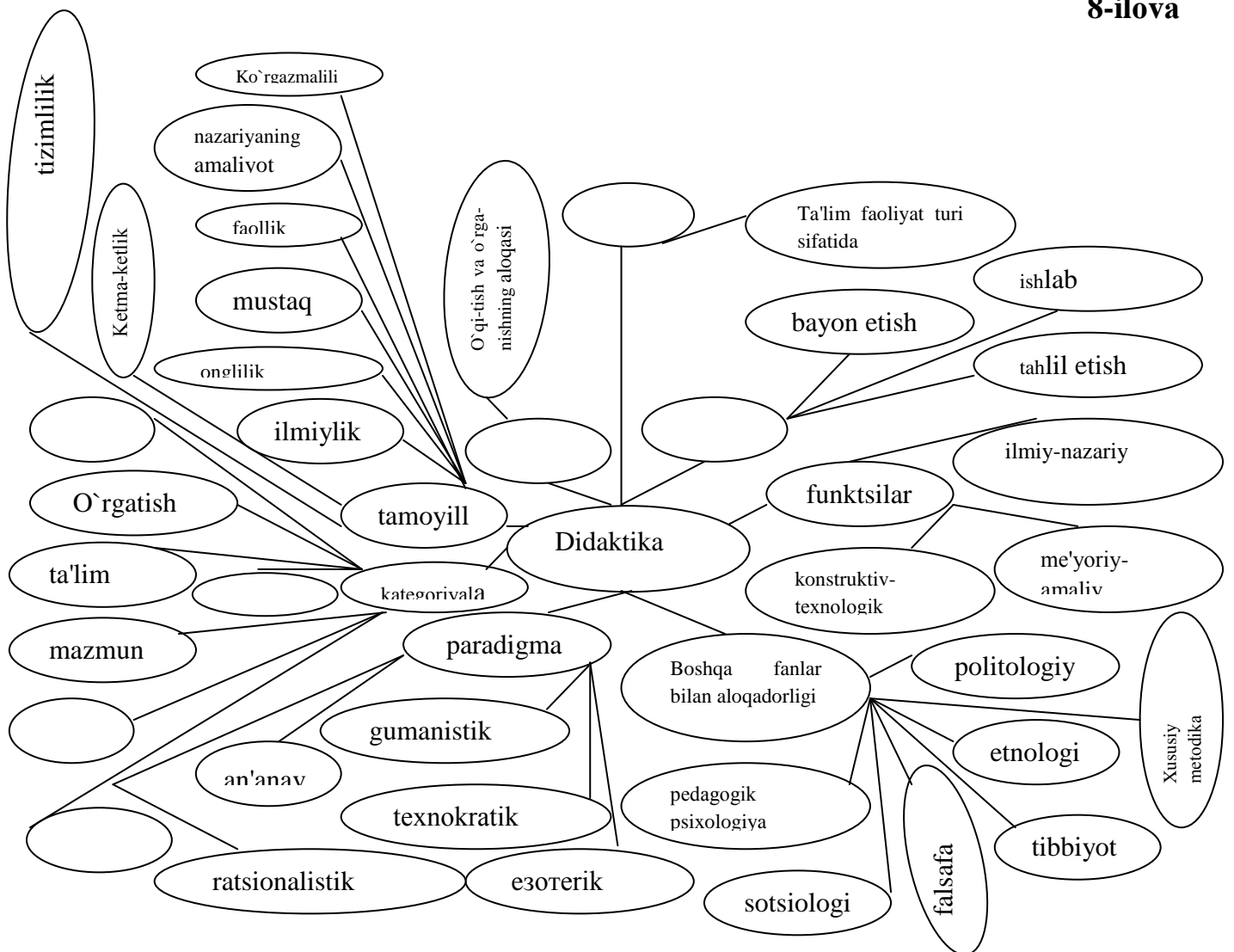
Falsafiy kategoriyalar – “umumiylik va alohidalik”, “mohiyat va hodisa”, qarama-qarshilik, aloqadorlik va boshqalar.

Umumnazariy tushunchalar – “tizim”, “tuzilish”, “funksiya”, “element” va b.

O`zaro yaqin fanlarga doir tushunchalar: “idrok etish”, “o`zlashtirish”, “ko`nikma”, “rivojlanish”, “boshqarish”, “qayta aloqa”.

8-ilova

1.6. “Didaktika – ta`lim nazariyasi sifatida” mavzusidagi vizual ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Vizual ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	1. Didaktikaning boshqa fanlar bilan bog`liqligi. 2. Didaktikaning asosiy kategoriyalari.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ta`lim nazariyasi sifatida didaktika haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish.
<i>Pedagogik vazifalar:</i> -“didaktika” tushunchasi, uning ob`ekti va predmeti bilan tanishtirish; - didaktikaning funktsiyalarini sharhlash; -didaktikaning asosiy kategoriyalari mohiyatini tushuntirib berish; - didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligini ochib berish.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> - didaktika” tushunchasi, uning ob`ekti va predmetini bilib olishadi ; - didaktikaning funktsiyalarini o`rganishadi; -didaktikaning asosiy kategoriyalari bilan tanishadilar; -didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi haqida ma`lumotga ega bo`ladilar..
Ta`lim metodi	Vizual-ma`ruza, tushuntirish, chalkashtirilgan atamalar, “Klaster” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, guruhli, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

“Didaktika – ta`lim nazariyasi sifatida” mavzusidagi vizual ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
	1.2.Mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (2-ilova).	Rejadagi masalalar bilan tanishadilar va adabiyotlar ro`yxatini yozib oladilar
	1.3.Tartiblanmagan holatdagi mavzuga doir asosiy tushunchalarni taqdim etadi (3-ilova) va talabalardan ularni to`g`ri ketma-ketlikda joylashtirishni so`raydi.	Mavzuga doir asosiy tushunchalarni mantiqiy ketma-ketlikda joylashtirishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1.“Didaktika” tushunchasining mazmun va mohiyatini yoritib beradi (4-ilova).	“Didaktika” tushunchasining ma`nosini va mazkur tushunchani fanga kim kiritganini bilib oladilar.
	2.2. Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalari bilan tanishtiradi (5-ilova).	Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalarini bilib oladilar.
	2.3. Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligini ko`rsatib beradi (6-ilova).	Didaktikaning metodika, tibbiyot, siyosatshunoslik, falsafa, etnologiya, pedagogik psixologiya bilan o`zaro aloqadorlikda o`rganishi haqida ma`lumotga ega bo`oladilar.
	2.4.Didaktikaning asosiy kategoriyalarini bayon etadi (7-ilova).	Didaktikaning asosiy kategoriyalari bilan tanishadilar va o`zlashtiradilar.

3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning didaktika haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Klaster” grafik organayzerini taqdim etadi (8-ilova).	“Klaster” grafik organayzerini guruhlarda to`ldirishadi.
	3.2. “Klaster” grafik organayzerini namoyish ettirish orqali talabalarning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	3.3. Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	Topshiriqni yozib olishadi.

1-ilova

Mavzu: Didaktika – ta`lim nazariyasi

Maqsad: didaktika pedagogik ta`lim nazariyasi sifatida o`zining ob`ekti, predmeti, vazifalari va asosiy kategoriyalariga ega ekanligini bilib olish.

Kutiladigan natija: “didaktika” tushunchasi, uning ob`ekti va predmeti, vazifa va funksiyalari, didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi, didaktikaning asosiy kategoriyalarini o`zlashtirish.

2-ilova

Reja:

1. Ta`lim nazariyasi (didaktika) pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida.
2. Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalari.
3. Didaktikaning boshqa fanlar bilan bog`liqligi.
4. Didaktikaning asosiy kategoriyalari.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

1. Pedagogika. /A.Q.Munavarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1996. – 62-63 betlar.
2. Hasanboev J. va b., Pedagogika – T.: Fan, 2006. – 167-171 betlar.
4. Toxtaxodjaeva M. Va b., Pedagogika. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
5. Подласы́й И.П. Педагогика. V 2-x knigax. 1-chast`. M.: VLADOS, 1999. – st. 29-316.
6. Современны́й словарь ` по педагогике. Sost. Рапо́евич Е.С. М.: Современное слово, 2001. – st. 181-184.

Mavzuga doir asosiy tushunchalar

Quyidagi mavzuga doir asosiy tushunchalar bilan tanishing va ularni to`g`ri ketma-ketlikda joylashtiring.

- ( ) Didaktikaning asosiy kategoriyalari.
- ( ) Didaktikaning ob`ekt va predmeti.
- ( ) Didaktika pedagogik tizim sifatida.
- ( ) Didaktikaning vazifa va funksiyalari.
- ( ) Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
- ( ) Didaktikaning tushunchalar tizimi

3-a ilova

***Mavzuga doir asosiy tushunchalar
(to`g`ri javoblar)***

1. Didaktika pedagogik nazariya sifatida.
2. Didaktikaning ob`ekt va predmeti.
3. Didaktikaning vazifa va funksiyalari.
4. Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
5. Didaktikaning tushunchalar tizimi.

4-ilova

Didaktika (ot grech. *didaktikos* – o`qitaman, o`rgataman) – ta`lim jarayoni, mazmuni, qonuniyat va tamoyillari, shakl, metod va vositalarini ilmiy asoslab beruvchi pedagogik ta`lim nazariyasi, pedagogikaning alohida sohasi.

“Didaktika” atamasi ilk bor nemis pedagogi ***Vol`fgang Ratke*** tomonidan ***“Didaktika, yoki ta`lim san`ati”*** (1613 g.) deb nomlangan ma`ruzasida qo`llanilgan

Didaktika ilmiy bilimlar tizimi sifatida birinchi marotaba chex pedagogi ***YAn Amos Komenskiyning*** ***“Bu yuk didaktika”*** (1657 y.) asarida ochib berilgan.

5-ilova

***Didaktikaning ob`ekti*** – o`sb kelayotgan avlodga ijtimoiy tajribalarni, milliy va jahon madaniyatini uzatishga yo`naltirilgan faoliyatning asosiy turi hisoblangan ta`lim berishdir.

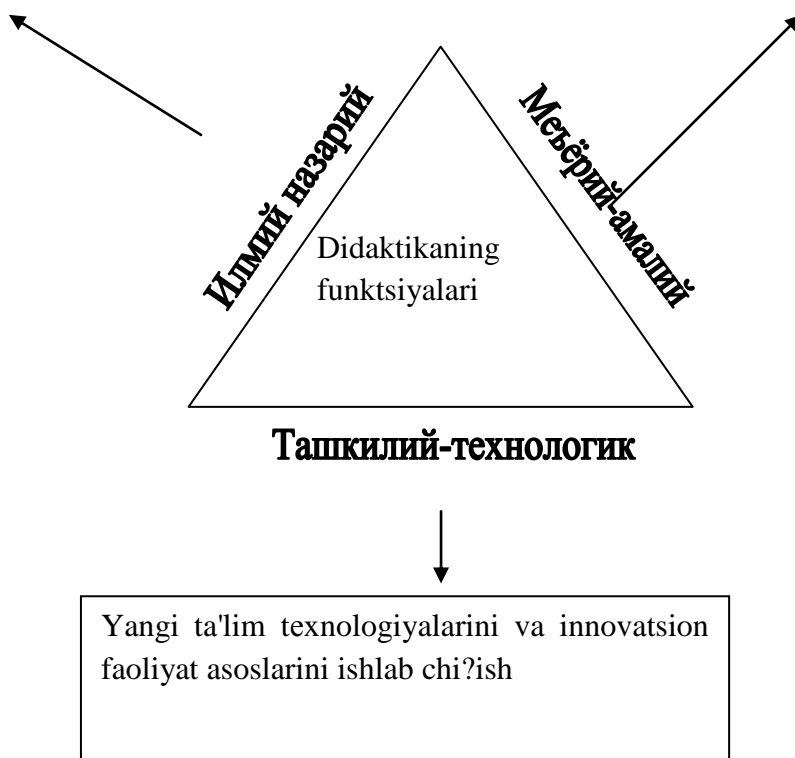
Didaktikaning predmeti sifatida o`rgatish (o`qituvchi faoliyati) va o`rganish (o`quvchilarning bilish faoliyati), ularning o`zaro harakati aks etadi.

Didaktikaning vazifalari quyidagilarda namoyon bo`ladi:

- ta`lim jarayoni va uni amalga oshirish shart-sharoitlarini bayon etish va tushuntirish;
- yangi ta`lim tizimi, ta`limning yangi texnologiyalarini, takomillashgan shakllarini ishlab chiqish;
- ta`lim jarayoniga ta`sir etuvchi omillar, ta`lim qonuniyat va tamoyillarini tahlil etish va izohlash.

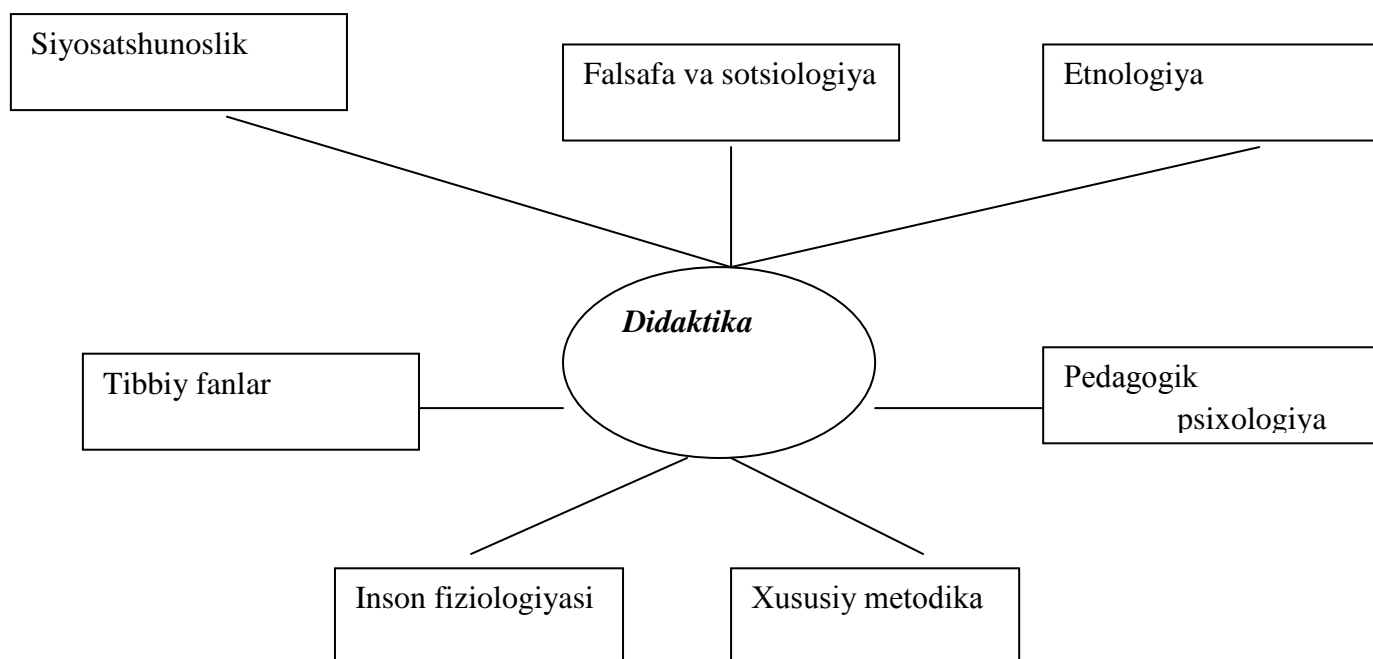
Real ta'lim jarayonini o`rganish, ta'limning turli tomonlari orasidagi aloqadorliklarni hosil qilish, ularning mohiyatini ochib berish, rivojlanish tendentsiyasi va istiqbolli yunalishlarini rivojlantirish

Ta'lim mazmunini tanlab olish muammosini ustida ishlash, ta'lim tamoyillari, ta'lim metod va vositalarini qo`llashning me'yoriy ta'minotini hosil qilish

6-ilova

7-ilova

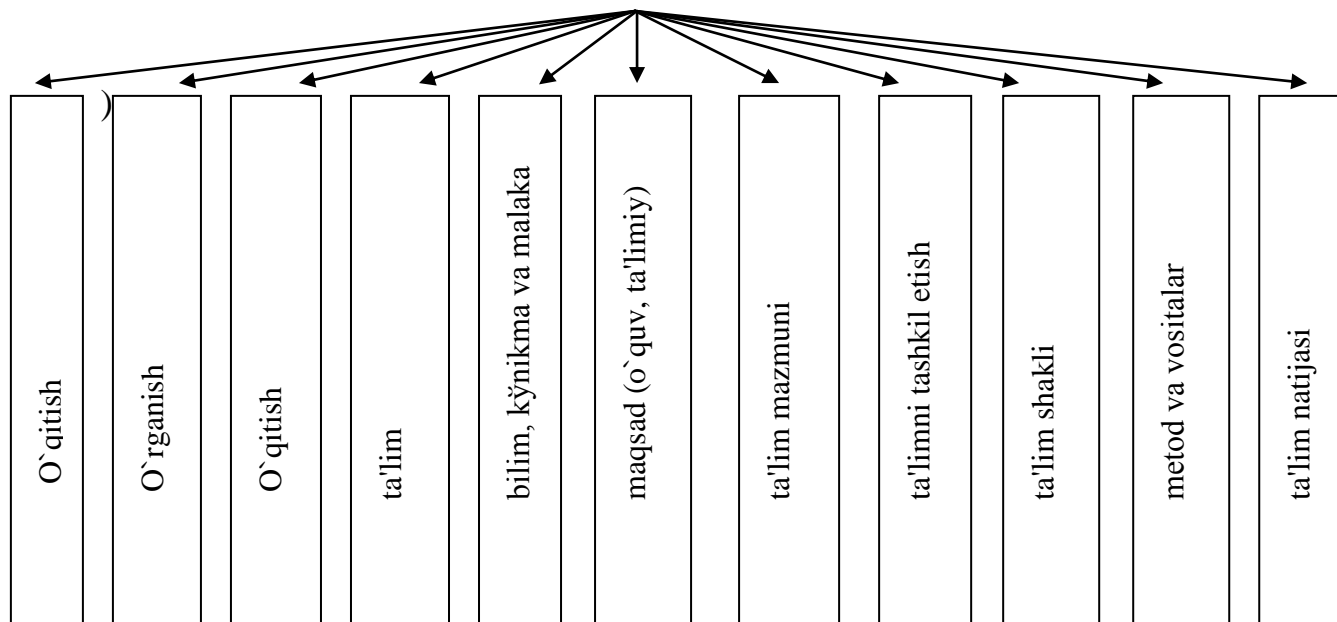
Didaktikaning tushunchalar tizimi o`z ichiga falsafiy, umumnazariy va xususiy-nazariy tushunchalarni qamrab oladi.

Falsafiy kategoriyalar – “umumiylik va alohidalik”, “mohiyat va hodisa”, qarama-qarshilik, aloqadorlik va boshqalar.

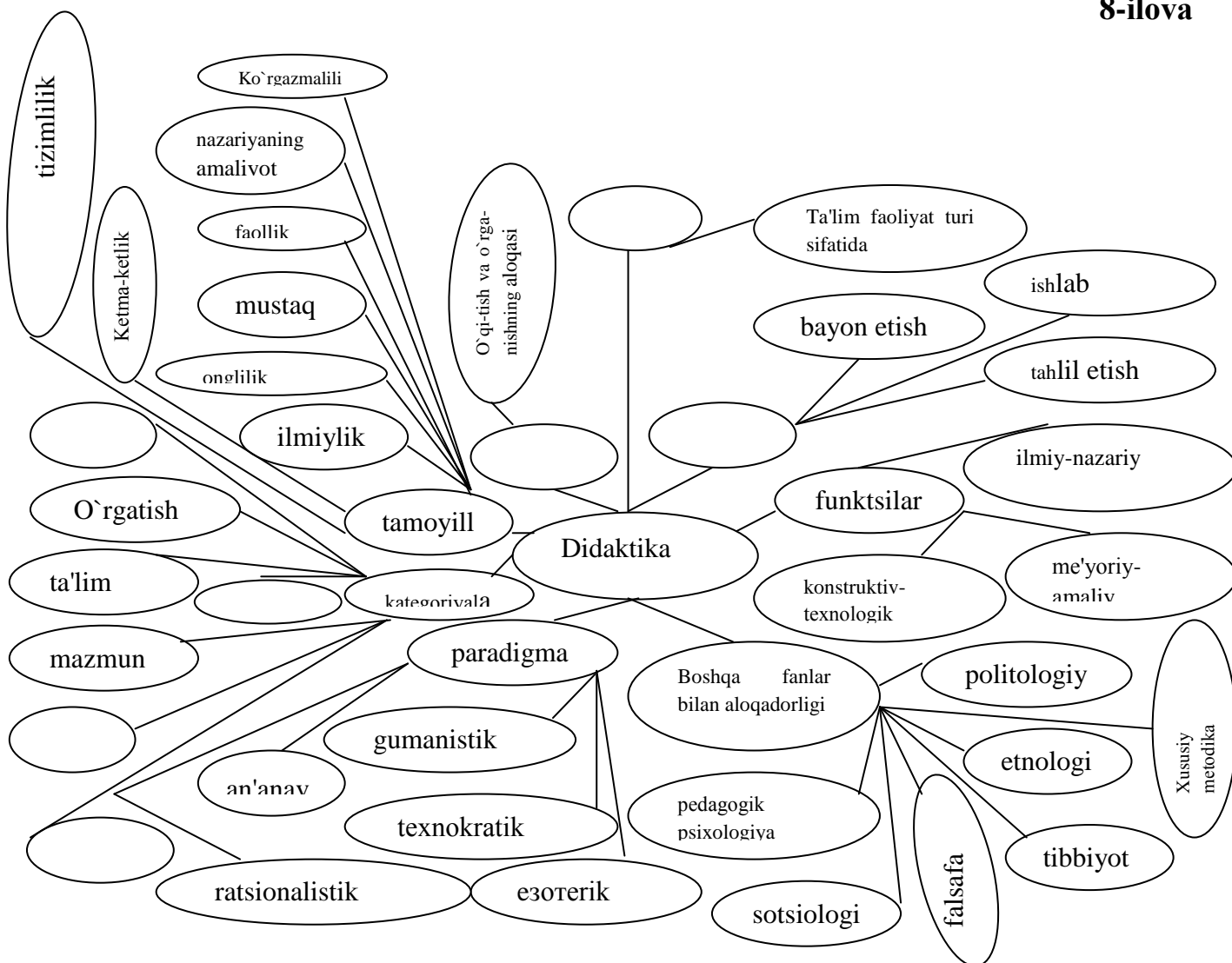
Umumnazariy tushunchalar – “tizim”, “tuzilish”, “funksiya”, “element” va b.

O`zaro yaqin fanlarga doir tushunchalar: “idrok etish”, “o`zlashtirish”, “ko`nikma”, “rivojlanish”, “boshqarish”, “qayta aloqa”.

Didaktikaning asosiy kategoriyalari

8-ilova

1.7. “Ta`lim jarayoni – yagona tizim sifatida. Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillari ” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	<p>1.Ta`lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta`lim tushunchasi va mohiyati.</p> <p>2.Ta`lim jarayonining yagona tizim sifatidagi tavsifi. Ta`lim funksiyalari.</p> <p>3.O`qituvchi va o`quvchilarning ta`lim jarayonidagi faoliyatlari. O`qituvchi faoliyatining vazifasi va tuzilishi.Ta`lim jarayonida o`quvchilarning faoliyati.</p> <p>4. Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishi.</p> <p>5.Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillarining shakllanish tarixi. Ta`lim qonuniyatlari.Ta`lim tamoyillari.</p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ta`lim jarayoni yaxlit tizim ekanligi haqidagi yaxlit tasavvurlarni shakllantirish.
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <p>1.Ta`lim tushunchasi va uning mohiyatini bayon etish.</p> <p>2.Ta`lim jarayonining yaxlit tizim sifatidagi tavsifini tushuntirish.</p> <p>3.Ta`lim funksiyalari haqida ma`lumot berish .</p> <p>4.O`qituvchi va o`quvchilarning ta`lim jarayonidagi faoliyatlarini yoritib berish.</p> <p>5.Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishini ko`rsatib berish</p> <p>6.Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillarini yoritib berish.</p>	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></p> <p>- ta`lim tushunchasi va uning mohiyatini bilib oladi;</p> <p>-ta`lim jarayonining yagona tizim sifatidagi tavsifini anglab oladi;</p> <p>-ta`limning ta`lim berish, tarbiyalovchi va rivojlantiruvchi funksiyalari haqida ma`lumotga ega bo`ladi;</p> <p>-o`qituvchining boshqaruvchilik faoliyati va o`quvchilarning o`quv-bilish faoliyatining tarkibiy qismlarini bilib oladi.</p> <p>-bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishini o`zlashtiradi;</p> <p>-ta`lim qonuniyatlari va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladi.</p>
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy

Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Ta`lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillari”
mavzusidagi vizual ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	1.Ta`lim tushunchasi va uning mohiyatini bayon etish (2-ilova).	“Ta`lim” va “ta`lim jarayoni” tushunchalarining o`zaro farqini bilib oladilar
	2.Ta`lim jarayonining yaxlit tizim sifatidagi tavsifini tushuntirish (3-ilova).	Ta`lim jarayoni ta`lim maqsadi, ta`lim natijasi, o`qituvchi faoliyati va o`quvchi faoliyati, o`quv material mazmuni, ta`lim metodlari, ta`lim shakllari, ta`lim vositalari kabi tarkibiy qismlar yig`indisi ekanligi haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	3.Ta`lim funksiyalari haqida ma`lumot berish (4-ilova).	Ta`limning ta`lim berish, tarbiyalovchi va rivojlantiruvchi funksiyalari mohiyatini idrok etadilar

	O`qituvchi va o`quvchilarning ta`lim jarayonidagi faoliyatlarini yoritib berish (5-ilova).	O`qituvchining boshqaruvchilik faoliyati tarkibiy qismlari (rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish, nazorat qilish, natijalarni tahlil etish va baholash) hamda o`quvchilarning bilim olish faoliyati haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	5.Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishini ko`rsatib berish (6-ilova)	Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining zvenolari (idrok etish, anglash, bilimlarni mustahkamlash va amaliyotda qo`llash)ni o`zlashtiradilar
	6.Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillarini yoritib berish (7-ilova).	Ta`limning umumiy qonuniyatlari hamda ta`limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillari haqida tasavvurga ega bo`lishadi
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarning slayd-prezentasiya materiallari bilan qayta tanishib chiqishlarini tashkil etadi.	Slayd-prezentasiya materiallari bilan tanishib chiqadilar
	3.2.Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	Topshiriqni yozib olishadi.

Mavzu: Ta`lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillari

Reja:

1. Ta`lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta`lim tushunchasi va mohiyati.
2. Ta`lim jarayonining yagona tizim sifatidagi tavsifi. Ta`lim funksiyalari.
3. O`qituvchi va o`quvchilarning ta`lim jarayonidagi faoliyatlari. O`qituvchi faoliyatining vazifasi va tuzilishi. Ta`lim jarayonida o`quvchilarning faoliyati.
4. Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishi.
5. Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillarining shakllanish tarixi. Ta`lim qonuniyatlari. Ta`lim tamoyillari.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika. /A.Q.Munavarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1996.
2. Hasanboev J. va b., Pedagogika – T.: Fan, 2006.
3. Toxtaxodjaeva M. Va b., Pedagogika. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
4. Подласы I.P. Pedagogika. V 2-x knigax. 1-chast`. M.: VLADOS, 1999.
5. Kaldibekova A.S., Xodjaev B.X. O`quvchilarning bilish faolligini oshirish yo`llari. T.: TDPU, 2006.

2-ilova

Ta`lim o`quvchilarga nazariy bilimlarni berish asosida ularning bilish qobiliyatlarini o`stirish, ularda amaliy ko`nikma va malakalar, shuningdek, dunyoqarashni shakllantirishga yo`naltirilgan jarayondir.

Ta`lim va ta`lim jarayoni (didaktik jarayon) sinonim tushunchalar emas. Jarayon bu yaxlit pedagogik hodisa, pedagogik faoliyatning tarkibiy qismi sifatida ta`lim tizimining muayyan holatini o`zgartirish hisoblanadi. Jarayon mohiyatini V.P.Bespal `ko tomonidan taklif etilgan quyidagi formula asosida to`laqonli anglash mumkin:

$$DJ=M+O`f+B$$

Bu erda:

DJ – didaktik jarayon;

M – o`quvchilarning o`qish (ta`lim olish) motivasiyasi;

O`f – o`quvchilarning o`zlashtirish faoliyati;

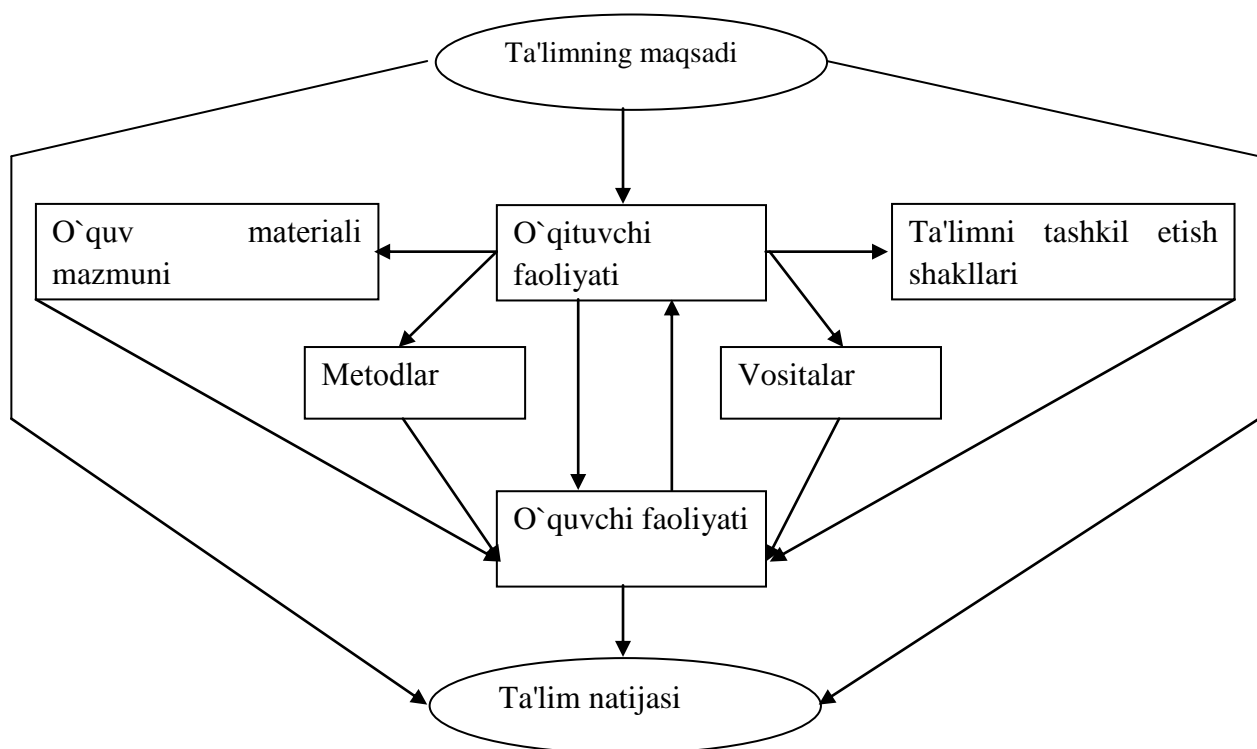
B – o`quvchilarning bilish faoliyatlarini boshqarish.

Ta'limni tashkil etish metodikasi ta'lim mazmunini shakllantirish kabi erkin tanlanishi mumkin emas. Bu borada muayyan ijtimoiy, psixologik va pedagogik talablarni inobatga olish zarur. Bunday talablar ta'limning tashkiliy-metodik tamoyillari deb yuritiluvchi tamoyillar mazmunida o'z ifodasini topgan:

- ta'limning izchilligi, tizimliliği, ketma-ketligi;
- ta'limda onglilik va ijodiy faollik;
- ta'limda ko'rgazmalilik;
- ta'limning samaradorligi va ishonchliligi (mustahkamligi);
- ta'limning tushunarliğı;
- guruhli va individual ta'lim birligi;
- ta'limning o'quvchilar yoshi va individual xususiyatlariga mos kelishi;
- oqilona talabchanlik bilan bola shaxsini hurmat qilishning muvofiqliligi;
- pedagogik hamkorlik.

Ta'limning izchilligi, tizimliliği, ketma-ketligi tamoyili bilish bosqchlarining ob'ektivligini anglatadi.

3-ilova

Ta`lim jarayonining tuzilishi modeli

“Funksiya” tushunchasi “ta`lim vazifalari” tushunchasiga yaqindir. Ta`lim funksiyasi ta`lim jarayoni mohiyatini ifoda etadi, vazifasi esa ta`limning komponentlaridan biri hisoblanadi.

Didaktika ta`lim jarayonining quyidagi uchta funksiyasini ajratib ko`rsatadi: ta`lim berish, rivojlantirish va tarbiyalash.

Ta`lim berish funksiyasi ta`lim jarayonining o`quvchilarda bilim, ko`nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat. Ta`lim natijasi sifatida bilimlarining to`laligi, chuqurligi, tizimliliigi, anglanganligi, mustahkamligi va amaliy xususiyat kasb etishi muhimdir. Bu kabi holatlar ta`lim jarayonining metodik jihatdan to`g`ri tashkil etilganligini ifodalaydi.

Ta`limning rivojlantiruvchi funksiyasi ta`lim jarayonida, bilimlarni o`zlashtirish jarayonida o`quvchining rivojlanishi sodir bo`lishini ko`rsatadi. Rivojlanish quyidagi yo`nalishlarda sodir bo`ladi: nutqi rivojlanishi, fikrlashi, shaxsning sensorli va harakatlanish sohalari, emosional-irodaviy va ehtiyoj-sababli sohalari rivojlanadi. To`g`ri tashkil etilgan ta`lim shaxsni har doim rivojlantiradi, lekin o`qituvchi va o`quvchining shaxsiy har tomonlama rivojlanishiga qaratilgan maxsus o`zaro munosabatlarida rivojlantirish funksiyasi yanada samaraliroqdir.

Ta`limning tarbiyalovchilik xususiyati turli ijtimoiy tuzum hamda sharoitda ham yaqqol namoyon bo`ladi. Tarbiyalash funksiyasi ta`lim mazmuni, shakli va metodlarining mohiyati bilan belgilanadi va o`qituvchi hamda o`quvchilar o`rtasidagi munosabatlarni tashkil etish jarayonida etakchi o`rin tutadi.

5-ilova

Ta`lim muassasasi (umumiy o`rta, o`rta maxsus, kasb-hunar, oliy ta`lim muassasalari)da, tashkil etiluvchi ta`lim jarayonida o`quvchining faoliyati o`qituvchi rahbarligi ostida kechadi. O`qituvchi faoliyatining vazifasi o`quvchilarning ijtimoiy borliqni ongli va faol idrok etishga yo`naltirilgan faoliyatlarini boshqarishdan iboratdir.

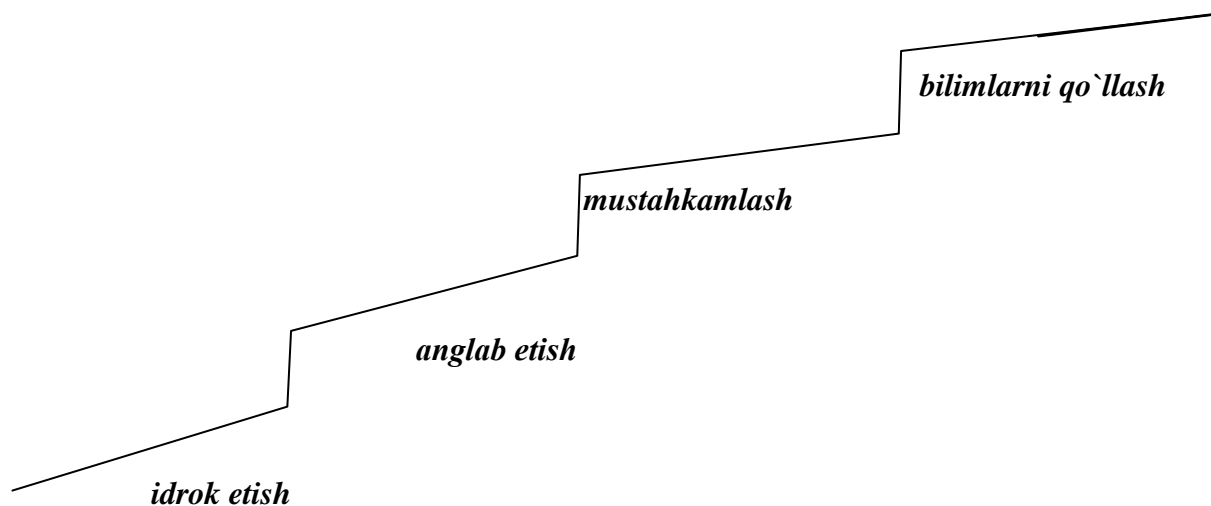
Ta`lim jarayonini boshqarish quyidagi bosqichlardan iborat:

- 1) rejalashtirish;
- 2) tashkil etish;
- 3) boshqarish (rag`batlantirish);
- 4) nazorat;
- 5) natijalarni baholash va tahlil qilish.

Ta`lim jarayonida o`quvchilarning faoliyati:

1. Bilim olish.
2. O`quv harakatlari.
3. Idrok etish va anglab etish.
4. O`z-o`zini nazorat qilish, baholash va tahlil etish.

Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishi**Ta`limning umumiy qonuniyatlari

1. Ta`lim maqsadi jamiyatning rivojlanish sur`ati va darajasi, jamiyatning talablari va imkoniyatlari hamda pedagogika fani va amaliyotining rivojlanganligi va imkoniyatlari darajasi bog`liq.

2. Ta`lim mazmuni ta`limning ijtimoiy ehtiyojlari va maqsadlari, ijtimoiy va ilmiy-texnik taraqqiyot sur`ati, o`quvchilarning yosh imkoniyatlari, ta`lim nazariyasi va amaliyotining rivojlanish darajasi, shuningdek, o`quv yurtining moddiy-texnik va iqtisodiy imkoniyatlari bog`liq.

3. Ta`lim sifati (samaradorligi) avvalgi bosqich mahsuldorligi va mazkur bosqichda erishilgan natijalar, o`rganilayotgan material xususiyati va hajmi, o`quvchilarga tashkiliy-pedagogik ta`sir ko`rsatish hamda o`quvchilarning bilim olishga qobiliyatlari va

ta`lim vaqtiga bog`liq.

4. Ta`lim metodlari samaradorligi metodlarni qo`llashda bilimlari va ko`nikmalari, ta`lim maqsadi, ta`lim mazmuni, o`quvchilarning yoshi, ta`lim olish imkoniyatlari, moddiy-texnik ta`minot hamda o`quv jarayonini tashkil etishga bog`liq.

5. Ta`limni boshqarish mahsuldorligi ta`lim tizimida qayta aloqalarning intensivligi va tuzatish, ta`sir ko`rsatishlarning asoslanganligiga bog`liq.

6. Ta`limni rag`batlantirish samaradorligi ta`limning ichki rag`batlari (sabablari) hamda tashqi (ijtimoiy, iqtisodiy, pedagogik) rag`batlariga bog`liq.

Ta`limning mazmunli tamoyillari

- fuqarolik;
- ilmiyligi;
- tarbiyalovchi ta`lim;
- fundamentalligi va amaliy yo`nalganligi (ta`limning hayot bilan, nazariyaning amaliyot bilan bog`liqligi);
- tabiat bilan uyg`unligi;
- madaniyat bilan uyg`unligi;
- insonparvarligi.

Ta`limning tashkiliy-metodik tamoyillari

- ta`limning izchilligi, tizimlili, ketma-ketligi;
- ta`limda onglilik va ijodiy faollik;
- ta`limda ko`rgazmalilik;
- ta`limning samaradorligi va ishonchliligi (mustahkamligi);
- ta`limning tushunarlili;
- guruhli va individual ta`lim birligi;
- ta`limning o`quvchilar yoshi va individual xususiyatlariga mos kelishi;
- oqilona talabchanlik bilan bola shaxsini hurmat qilishning muvofiqliligi;
- pedagogik hamkorlik.

**1.8. “O`rta maxsus va kasb-hunar ta`limi mazmuni” mavzusidagi
ma`ruza mashg`ulotining texnologik modeli**

<i>Mashg`ulot vaqti – 2 s</i>	<i>Talabalar soni: 50 ta</i>
<i>Mashg`ulot shakli</i>	<i>Ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	1. Ta`lim mazmuni tushunchasi. 2. Ta`lim mazmunini tanlab olishga doir zamonaviy g`oyalalar. 3. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi meyo`riy hujjatlar.
Laboratoriya mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning ta`lim mazmuni, ta`lim mazmunini belgilab zamonaviy g`oyalarga doir nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ularda ta`lim mazmunini belgilab beruvchi me`yoriy hujjatlar bilan ishlash ko`nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
<i>Pedagogik vazifalar:</i> 1. “Ta`lim mazmuni” tushunchasini va ta`lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlar mohiyatini anglab olinishiga erishish. 2. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g`oyalarning o`ziga xosliklarini ajrata olishga o`rgatish. 3. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me`yoriy hujjatlari bilan tanishtirish. 4. Darslik va o`quv qo`llanmalarining ta`lim mazmunini yoritishdagi ahamiyatini aniqlashtirish.	<b><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></b> 1. “Ta`lim mazmuni” tushunchasini va ta`lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlar mohiyatini tushunib olishadi. 2. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g`oyalarni o`zlashtiradilar. 3. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me`yoriy hujjatlarni o`rganadilar hamda ular bilan ishlash ko`nikmalariga ega bo`lishadi. 4. Darslik va o`quv qo`llanmalarining ta`lim mazmunini yoritishdagi ahamiyati haqida aniq xulosalarga kelishadi.
Ta`lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, aqliy hujum, asoslangan esse.
O`quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O`quv vositalari	Uslubiy qo`llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“O`rta maxsus va kasb-hunar ta`limi mazmuni” mavzusidagi ma`ruza
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.	Laboratoriya topshiriqlari bilan tanishadilar, o`zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi.	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1. Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kuti-layotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg`ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2. Talabalarni mashg`ulotga chorlab olish maqsadida “Nima uchun o`zlashtirish zarur bo`lgan bilim, ko`nikma va malakalarning aniq doirasini belgilab olish lozim?” mavzusida aqliy hujumni tashkil etadi.	O`zlarining mustaqil fikrlarini bildirishadi va jamoaviy munozarada ishtirok etishadi.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1. Ta`lim mazmuni va ta`lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlar bilan bog`liqlikda blis-so`rov o`tkazadi.	Savollarga javob berishadi va o`zlarining yozganlariga tuzatishlar kiritishadi.
	2.2. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g`oyalarni o`zlashtirishga doir muqobilini tanlab olish testini o`tkazadi.	Test topshirig`ini bajarishadi va o`z-o`zini nazorat qiladi
	2.3. Ta`lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me`yoriy hujjatlarni o`rganishga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etadi va uni bajarishga doir zarur ko`rsatmalar beradi.	Amaliy topshiriqlarni bajarishadi va unga zaruriy o`zgartirishlar kiritadi
	2.4. Darslik va o`quv qo`llanmalarining ta`lim mazmunini yoritishdagi ahamiyatiga doir talabalar tomonidan yozib kelingan asoslangan esselar bilan tanishadi va o`z	Asoslangan esseni taqdim etishadi va o`z nuqtai nazarlarini himoya qiladilar

	munosabatini bildiradi.	
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.Mashg`ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo`l qo`yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o`zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to`plangan ballarni e`lon qiladi va mashg`ulotni yakunlaydi.	O`zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

1-ilova

“Nima uchun o`zlashtirish zarur bo`lgan bilim, ko`nikma va malakalarning aniq doirasini belgilab olish lozim?” mavzusida aqliy hujumni o`tkazishga doir ko`rsatmalar

O`qituvchi savolni muhokama qilish uchun o`rtaga tashlaydi va o`ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.

Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga ketma-ketlikda yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo`lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi,.

Hamma o`z fikrini bildirib bo`lgach, o`qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to`g`ri javoblar ajratib olinadi.

2-ilova

Ta`lim mazmuni va ta`lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlarni aniqlashtirishga doir blis-so`rov savollari

Ta`lim mazmuni deganda nima tushuniladi?

Ta`lim mazmunini belgilashda ekstensiv yondashuv deganda nimani tushunasiz?

Shaxsga yo`naltirilgan yondashuvning ta`lim mazmunini belgilashdagi imkoniyatlarini qanday baholaysiz?

Formal ta`lim nazariyasining asosiy g`oyasi nimadan iborat?

“Ko`p bilim aql o`rgata olmaydi” iborasini qanday izohlash mumkin?

Formal ta`lim nazariyasi tarafdorlari qanday falsafiy oqimga tayanadilar?

Moddiy ta`lim nazariyasining asosida qanday g`oya yotadi?

Moddiy ta`lim nazariyasining rivojlanishiga qanday omil turtki bo`ldi?

Qaysi pedagog olimlar formal va moddiy ta`lim nazariyasini birlashtirish g`oyasini ilgari surdilar?

Pragmatik yondashuv asosini nima tashkil etadi?

Uil`yam Kilpatrik tomonidan ilgari surilgan “loyihalar metodi”ni qanday baholaysiz?

3-ilova

“Darslik va o`quv qo`llanmalarining bilim manbai sifatidagi ahamiyati shundaki...” mavzusida asoslangan esse yozish topshirig`i

“Darslik va o`quv qo`llanmalarining bilim manbai sifatidagi ahamiyati shundaki...” mavzusida asoslangan esse yozish.

Topshiriqni bajarishga doir ko`rsatma:

mazkur mavzu yuzasidan o`z nuqtai nazaringizni bayon eting;

nuqtai nazaringizni asoslash uchun dalillar kiriting;

mavzu yuzasidan aniq xulosalar chiqaring.

1.9. “Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s	Talabalar soni – 50 ta
O`quv mashg`ulotining shakli	Ma`lumotli ma`ruza
O`quv mashg`ulotining tuzilishi	1.“Metod”, “ta`lim metodlari” va “ta`lim usullari” tushunchalarining mazmuni va mohiyati. 2.Zamonaviy didaktikada ta`lim metod-larini tasniflashga doir yondashuvlar. 3. Ta`lim metodlarining funksiyalari. 4. Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari.
O`quv mashg`ulotining maqsadi	Talabalarda “ta`lim metodlari”, “ta`lim uchullari”, ta`lim metod va vositalarining funksiyalari hamda tasnifi haqida yaxlit tasavvurni shakllantirish.
Pedagogik vazifalar: -“metod”, “usul”, “vosita” tushunchalari bilan tanishtirish; -ta`lim metodlarining funksiyalarini yoritib berish; -ta`lim metodlari tasni-fini tavsiflash; -ta`lim metodlarini tanlab olish shartlarini yoritib berish.	O`quv faoliyati natijalari:</b> - “metod”, “usul” tushunchalarining ta`rifini bilib olishadi ; - ta`lim metodlarining funksiyalarini o`rganishadi; - ta`lim metodlari tasnifi bilan tanishadilar; - ta`lim metodlariga doir tasniflarni taqqoslaydilar va xulosalar chiqarishadi; -ta`lim metodlarini tanlab olish shartlarini o`zlashtiradilar.
Ta`lim metodi	“O`ylang/juftliklarda muhokama qiling” interfaol metodi, vizual-ma`ruza, tushuntirish, videometod, “Konseptual jadval” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, guruhli, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
<i>1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)</i>	1.1. Talabalarni mavzuning nomlanishi, mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
	1.3. “O`ylang/juftliklarda muhokama qiling” metodi asosida talabalarni faollashtiradi (2-ilova).	Savolga javob berishadi.
<i>2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)</i>	2.1. “Metod”, “ta`lim metodi”, “usul”, “vosita” tushun-chalarini izohlaydi (3-ilova).	Tinglaydilar va mavzuning eng muhim jihatlarini o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Ta`lim metodlarining funksiyalarini tushuntirib beradi (4-ilova).	
	2.3. Ta`lim metodlariga doir turli xil tasniflarni ko`rsatib beradi (5-ilova).	
	2.4. Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari haqida ma`lumot beradi (6-ilova)	
<i>3-bosqich. YAkuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)</i>	3.1. Talabalarning ta`lim metodlari va vositalari haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Konseptual jadval” grafik organayzerini to`ldirishni taklif etadi (7-ilova).	“Konseptual jadval”ni juftliklarda to`ldirishadi
	3.2. “Konseptual jadval” asosida shakllantirilgan ta`lim metodlarining mazmuni, funksiyalari, belgilari va qoidalari bo`yicha muhokamani tashkil etadi (7-ilova).	O`z fikrlarini bayon etishadi va boshqalarniki bilan taqqoslashadi.

	<p>3.3.Mazkur mavzu bo`yicha seminar-anjumanga tayyorgarlik ko`rish bo`yicha topshiriqlarni beradi (8-ilova).</p> <p>(1). Ma`ruza mavzularini taqdim etadi:</p> <p>1.Didaktikada ta`lim metodlarini taniflashga doir zamonaviy yondashuvlar: mazmuni va mohiyati.</p> <p>2.Ta`lim metodlarini tanlib olish shartlari va qoidalari.</p> <p>3. Interfaol ta`lim metodlarining ta`lim jarayoni samaradorligini oshirishdagi roli.</p> <p>(2). Foydalanish uchun adabiyotlar ro`yxatini taklif etadi.</p> <p>(3). Ma`ruzachilar va mavzu bo`yicha muhokamaga chiquvchilar, taqrizchilarni tanlaydi.</p> <p>(4). Mavzular bo`yicha ma`ruza qiluvchi talabalarga referat rejasini tuzish topshirig`ini beradi.</p> <p>(5). Boshqa talabalarga esa, ma`ruza mazmuni va qo`shimcha materiallar bilan tanishgan holda, ma`ruzachilarga savollar tayyorlab kelish topshirig`ini beradi.</p> <p>(6).Ma`ruzachi, taqrizchi va munozara ishtirokchilarini baholash mezonlari bilan tanishtiradi.</p> <p>(7).Ma`ruzachilarning seminar jarayonidagi ishtiroki uslubi, taqrizchi va muhokamada ishtirok etuvchilarning vazifalarini tushuntiradi.</p>	<p>Topshiriqni yozib olishadi.</p>
--	--	------------------------------------

Mavzu: Ta`lim metodlari va vositalari

Reja:

1. “Metod”, “ta`lim metodlari” va “ta`lim usullari” tushunchalarining mazmuni va mohiyati.
2. Zamonaviy didaktikada ta`lim metod-larini tasniflashga doir yondashuvlar.
3. Ta`lim metodlarining funksiyalari.
4. Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

- Pedagogika. / M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: Iqtisod-Moliya, 2008.
- Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.
- Podlasъy I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008.
- Pedagogika / Pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vesshee obrazovanie, 2008.
- Xodjaev B. O`quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirish yo`llari. – T.: TDPU, 2008.

2-ilova

“O`ylang/juftliklarda muhokama qiling”

“Metod”, “ta`lim metodlari”, “usul” va “qoida” tushunchalarini qanday izohlash mumkin?

3-ilova

***Ta`lim metodlari. Ta`lim vositalari.
(vizual materiallar)***

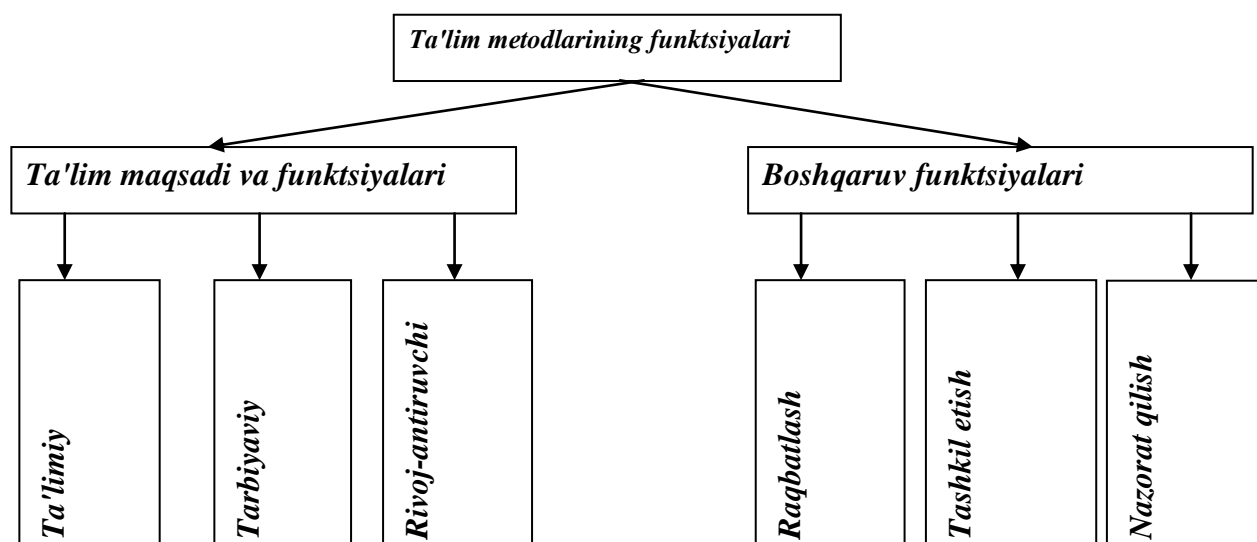
Metod so`zi grekcha tadqiqot, maqsadga erishish yo`li, usuli deganidir. Bu so`zning etimologiyasi (kelib chiqishi) uning ilmiy kategoriya sifatidagi talqinida ham aks etgan. “Metod – eng umumiy ma`noda – maqsadga erishish usuli, ma`lum tarzda tartibga solingan faoliyat”.

**Ta`lim metodlari** deyilganda, o`rganilayotgan materialni egallashga qaratilgan turli didaktik vazifalarni hal etish bo`yicha o`qituvchining o`rgatuvchi ishi va o`quvchilar o`quv-bilish faoliyatini tashkil etish usullari tushuniladi.

**Ta`lim usuli** – ta`lim metodining tarkibiy qismi yoki alohida tomoni, Metodlar bilan usullar munosabati o`zaro bir-biriga bog`langan. Usul va metod butun va qism sifatida bir-biriga bog`lanadi. Usullar yordamida faqat pedagogik yoki o`quv vazifasining bir qismi hal qilinadi. Xuddi shu metodik usullar turli metodlarda foydalanilgan bo`lishi mumkin. Va aksincha xuddi shu metod turli o`qituvchilar tomonidan turli usullarda ochib berilishi mumkin.

Qoida – tanlab olingan metod bilan bog`liqlikda faoliyat usullarini amalga oshirish uchun qulay tarzda harakat qilish zarurligini belgilab beruvchi me`yoriy ko`rsatmalardir.

4-ilova

5-ilova

Ta`lim metodlari tasnifi:

1. An`anaviy (manbasiga ko`ra) ta`lim metodlari (E.I.Golant, N.M.Verzilin va bosh.)
2. O`quvchilarning bilish faoliyati tavsifiga ko`ra ta`lim metodlari tasnifi (I.YA.Lerner va M.N.Skatkin).
3. Asosiy didaktik maqsadlariga ko`ra ta`lim metodlari tasnifi (M.A.Danilov va B.P.Esipov).
4. Ta`limning binar metodlari (M.I.Maxmutov).
5. Yaxlit yondashuv bo`yicha ta`lim metodlari tasnifi (YU.K.Babanskiy).
6. Ta`limning interfaol metodlari.

An'anaviy (manbasiga ko`ra) ta'lim metodlari tasnifi

<i>Og`zaki</i>	<i>Ko`rgazmali</i>	<i>Amaliy</i>	<i>Kitob bilan ishlash</i>	<i>Videometod</i>
Hikoya Suhbat Tushuntirish Ma`ruza Munozara	Ill yustrasiya Demonstrasiya	Mashq Amaliy Laboratoriya Didaktik o`yin	O`qish O`rganish Reja tuzish Konspekt qilish	Ko`rish, O`rganish, Nazorat qilish

O`quvchilarning bilish faoliyati tavsifiga ko`ra ta'lim metodlari tasnifi

<i>Ta'lim metodi</i>	<i>O`qituvchi faoliyati</i>	<i>O`quvchi faoliyati</i>
Axboriy-reseptiv	O`quv axborotini uzatish, o`rganilayotgan ob`ekt bilan o`quvchi harakatini tashkil etish	Bilimlarni idrok etish, anglash va yodda saqlash.
Reproduktiv	Bilimlar hamda aqliy va faoliyat usullarini hosil qilishga doir topshiriqlarni tuzish va taqdim etish	Namuna asosida bilimlarni hamda aqliy va faoliyat usullarini egallash.
Muammoli bayon etish	Muammoni qo`yish va uni hal etish usullarini ochib berish	Topshiriqni idrok etish va uni qismlarga ajratish. Topshiriq qismlarini mustaqil hal etish va o`z-o`zini nazorat qilish
Evristik (qisman-izlanish)	Muammoni qo`yish va uni hal etishga doir qadamlar ketma-ketligini rejalatirish. O`quvchilar faoliyatini boshqarish	Qo`yilgan vazifa bilan bog`liqlikda muammoni hal etish yo`llarini mustaqil izlash va o`qituvchining qisman ko`magi yordamida muammoni hal etish
Tadqiqotchilikka doir	Mustaqil hal etishga doir muammoli vazifalarni shakllantirish. Muammoni hal etilish jarayonini nazorat qilish	Muammoni mustaqil hal etish.

Asosiy didaktik maqsadlariga ko`ra ta`lim metodlari tasnifi:

Yangi bilimlarni egallash metodlari;

Ko`nikma va malakalarni shakllantirish metodlari;

Bilimlarni amaliyotda qo`llash metodlari;

Bilim, ko`nikma va malakalarni mustahkamlash va nazorat qilish metodlari.

Ta'limning binar metodlari

O`rgatish metodlari	O`rganish metodlari
Axboriy-ma`lumotli	Ijro etish (bajarish)
Tushuntirishli	Reproduktiv
Ko`rgazmali-amaliy	Ijodiy-amaliy
Tushuntirishli-undovchi	Qisman izlanishli
Undovchi	Izlanishli

Yaxlit yondashuvga ko`ra ta'lim metodlari tasnifi

- O`quv-bilish faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish metodlari.
- O`quv-bilish faoliyatini motivatsiyalash va rag`batlantirish metodlari.
- O`quv-bilish faoliyatini nazorat va o`zo`zini nazorat qilish metodlari.

O`quv-bilish faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish metodlari

O`quv axborotini uzatish va idrok etish manbasiga ko`ra	O`quv axborotini uzatish va idrok etish mantig`iga ko`ra	O`quvchilarning mustaqil fikrlash darajasiga ko`ra	O`quv ishini boshqarish tavsifi bo`yicha
Og`zaki, Ko`rgazmali, Amaliy	Induktiv, Deduktiv	Reproduktiv. Produktiv: muammoli, muammoli- izlanishli, evristik	O`qituvchi rahbarligida bajariladigan o`quv ishi. O`quvchilarning mustaqil ishlari.

***O`quv-bilish faoliyatini motivatsiyalash
va raq`batlantirish metodlari***

O`qishga motivatsiyalash metodlari	qiziqishni	O`qishga burch va mas`uliyatni rag`batlantirish metodlari
Bilish faoliyatini tashkil etishga doir o`yinlar. O`quv munozaralar. Vaziyatlarni yaratish.		O`rganishning shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatiga ishonch hosil qilish. Talab qo`yish. Rag`batlantirish. Ogohlantirish.

***O`quv-bilish faoliyatini nazorat va
o`z-o`zini nazorat qilish metodlari***

Nazorat va o`z-o`zini nazorat qilishning og`zaki metodlari	Nazorat va o`z-o`zini nazorat qilishning yozma metodlari	Nazorat va o`z-o`zini nazorat qilishning amaliy metodlari
Individual so`rov, ommaviy so`rov, dasturlashtirilgan so`rov, og`zaki o`z-o`zini nazorat ishi	Yozma nazorat ishi, dasturlashtirilgan yozma ishi, yozma o`z-o`zini nazorat ishi	Laboratoriya ishi, laboratoriyali o`z-o`zini nazorat ishi

Interfaol metodlar

O`rganilayotganlarini o`zlashtirishga da`vat qilish metodlari	Yangi materialni anglash metodlari	O`rganilganlarini fikrlashga imkon beruvchi metodlar
Erkin yozish. Klaster. Aqliy hujum. B-B-B chizmasi. CHalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi. Semantik xususiyatlar tahlili.	Semantik xususiyatlar tahlili. B-B-B chizmasi. O`qitish bo`yicha qo`llanma. Bir-biriga o`rgatish. Bir-biridan so`rash. Ikki qismli kundaliklar. Eng asosiy tushunchalar	Eng asosiy tushunchalar, takrorlash. T-chizma. Konseptual jadval. Venn diagrammasi. Nilufar guli. Besh minutlik esse. O`n minutlik esse.

6-ilova

Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari

1. Ta`limning umumiy maqsadlari.
2. Fanning va o`rganilayotgan mavzuning mazmuni hamda o`ziga xosliklari.
3. Biror fanni o`qitish metodikasining o`ziga xosliklari.
4. Materialni o`rganishga ajratilgan vaqt.
5. O`quv mashg`ulotining maqsadi, vazifalari va mazmuni.
6. O`quvchilarning yoshi va bilish imkoniyatlari.
7. O`quvchilarning tayyorgarlik darajasi.
8. Ta`lim muassasasining moddiy ta`minlanganligi.
9. O`qituvchining nazariy, amaliy va metodik tayyorgarligi, pedagogik mahoratni egallaganlik darajasi.

“Ta`lim metodlari” mavzusidagi konseptual jadval

<i>Metodning mazmuni</i>	<i>Belgilari</i>	<i>Ta`rifi</i>	<i>Funksiyasi</i>	<i>Qoidalari</i>	<i>Izoh</i>
An`anaviy metodlar					
Bilish faoliyati tavsifiga ko`ra ta`lim metodlari					
Didaktik maqsadiga ko`ra ta`lim metodlari					

Seminar-anjuman mavzulari

1. Didaktikada ta`lim metodlarini taniflashga doir zamonaviy yondashuvlar: mazmuni va mohiyati.
2. Ta`lim metodlarini tanlib olish shartlari va qoidalari.
3. Interfaol ta`lim metodlarining ta`lim jarayoni samaradorligini oshirishdagi roli.

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Pedagogika. / M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: Iqtisod-Moliya, 2008.
2. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.
3. Podlasny I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008.
4. Pedagogika / Pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008.

5. Xodjaev B. O`quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirish yo`llari. – T.: TDPU, 2008.

Baholash mezonlari:

<i>Baholash mezonlari va ko`rsatkichlari (ball bo`yicha)</i>	<i>Ishtirokchilar</i>			
	<i>Ma`ruzachilar (F.I.O)</i>			
	1	2	3	4
1. Ma`ruzaning mazmuni (3,0):				
- mavzuning mosligi (1,0)				
- bayon tilining mantiqiyligi, tizimliliigi va yorqinligi (1,0)				
- xulosalarning aniq shakllantirilishi (1,0)				
2. Taqdimot texnologiyasidan foydalanish (ko`rgazmalilik) (1,5)				
3. Reglamentga rioya qilish (0,5)				
Jami: maksimal 5,0				
<i>Baholash mezonlari va ko`rsatkichlari (ball bo`yicha)</i>	<i>Taqrizchilar (F.I.O.)</i>			
	1	2	3	4
1. Ma`ruzani tavsiflash (4,0)				
- ma`ruzaning ijobiy tomonlarini ochib berish (2,0)				
- ma`ruzaning salbiy tomonlarini ochib berish (2,0)				
2. Reglamentga rioya qilish (1,0)				
Jami: maksimal 5,0				
<i>Baholash mezonlari va ko`rsatkichlari (ball bo`yicha)</i>	<i>Opponent/ munozara ishtirokchisi (F.I.O.)</i>			
	1	2	3	4
1. Savollar bilan ishtirok etish (2,0)				
2. Qo`shimchalar qilish (3,0)				
Jami: maksimal 5,0				

1.10. “Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s	Talabalar soni – 50 ta
O`quv mashg`ulotining shakli	Ma`lumotli ma`ruza
O`quv mashg`ulotining tuzilishi	1. Ta`lim metodlarining funksiyalari. 2. Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari.
O`quv mashg`ulotining maqsadi	Talabalarda “ta`lim metodlari”, “ta`lim uchullari”, ta`lim metod va vositalarining funksiyalari hamda tasnifi haqida yaxlit tasavvurni shakllantirish.
Pedagogik vazifalar: - “metod”, “usul”, “vosita” tushunchalari bilan tanishtirish; - ta`lim metodlarining funksiyalarini yoritib berish; - ta`lim metodlari tasnifi-tasni tavsiflash; - ta`lim metodlarini tanlab olish shartlarini yoritib berish.	O`quv faoliyati natijalari:</b> - “metod”, “usul” tushunchalarining ta`rifini bilib olishadi ; - ta`lim metodlarining funksiyalarini o`rganishadi; - ta`lim metodlari tasnifi bilan tanishadilar; - ta`lim metodlariga doir tasniflarni taqqoslaydilar va xulosalar chiqarishadi; - ta`lim metodlarini tanlab olish shartlarini o`zlashtiradilar.
Ta`lim metodi	“O`ylang/juftliklarda muhokama qiling” interfaol metodi, vizual-ma`ruza, tushuntirish, videometod, “Konseptual jadval” grafik organayzeri
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, guruhli, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

“Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. <i>O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi)</i> <i>(5 minut)</i>	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
	1.3.“O`ylang/juftliklarda muhokama qiling” metodi asosida talabalarni faollashtiradi (2-ilova).	Savolga javob berishadi.
2-bosqich. <i>Asosiy (Anglash bosqichi)</i> <i>(55 minut)</i>	2.1.“Metod”, “ta`lim metodi”, “usul”, “vosita” tushun-chalarini izohlaydi (3-ilova).	Tinglaydilar va mavzuning eng muhim jihatlarini o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2.Ta`lim metodlarining funksiyalarini tushuntirib beradi (4-ilova).	
	2.3.Ta`lim metodlariga doir turli xil tasniflarni ko`rsatib beradi (5-ilova).	
	2.4.Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari haqida ma`lumot beradi (6-ilova)	
3-bosqich. <i>Yakuniy (Fikrlash bosqichi)</i> <i>(20 minut)</i>	3.1.Talabalarning ta`lim metodlari va vositalari haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Konseptual jadval” grafik organayzerini to`ldirishni taklif etadi (7-ilova).	“Konseptual jadval”ni juftliklarda to`ldirishadi
	3.2.“Konseptual jadval” asosida shakllantirilgan ta`lim metodlarining mazmuni, funksiyalari, belgilari va qoidalari bo`yicha muhokamani tashkil etadi (7-ilova).	O`z fikrlarini bayon etishadi va boshqalarniki bilan taqqoslashadi.

	<p>3.3.Mazkur mavzu bo`yicha seminar-anjumanga tayyorgarlik ko`rish bo`yicha topshiriqlarni beradi (8-ilova).</p> <p>(1). Ma`ruza mavzularini taqdim etadi:</p> <p>1.Didaktikada ta`lim metodlarini taniflashga doir zamonaviy yondashuvlar: mazmuni va mohiyati.</p> <p>2.Ta`lim metodlarini tanlib olish shartlari va qoidalari.</p> <p>3. Interfaol ta`lim metodlarining ta`lim jarayoni samaradorligini oshirishdagi roli.</p> <p>(2). Foydalanish uchun adabiyotlar ro`yxatini taklif etadi.</p> <p>(3).Ma`ruzachilar va mavzu bo`yicha muhokamaga chiquvchilar, taqrizchilarni tanlaydi.</p> <p>(4).Mavzular bo`yicha ma`ruza qiluvchi talabalarga referat rejasini tuzish topshirig`ini beradi.</p> <p>(5). Boshqa talabalarga esa, ma`ruza mazmuni va qo`shimcha materiallar bilan tanishgan holda, ma`ruzachilarga savollar tayyorlab kelish topshirig`ini beradi.</p> <p>(6).Ma`ruzachi, taqrizchi va munozara ishtirokchilarini baholash mezonlari bilan tanishtiradi.</p> <p>(7).Ma`ruzachilarning seminar jarayonidagi ishtiroki uslubi, taqrizchi va muhokamada ishtirok etuvchilarning vazifalarini tushuntiradi.</p>	<p>Topshiriqni yozib olishadi.</p>
--	--	------------------------------------

Mavzu: Ta`lim metodlari va vositalari

Reja:

1. Ta`lim metodlarining funksiyalari.
2. Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

- Pedagogika. / M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: Iqtisod-Moliya, 2008.
- Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.
- Podlasny I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008.
- Pedagogika / Pod.red. P.I.Pidkasiyogo. – M.: Vesshee obrazovanie, 2008.
- Xodjaev B. O`quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirish yo`llari. – T.: TDPU, 2008.

“O`ylang/juftliklarda muhokama qiling”

“Metod”, “ta`lim metodlari”, “usul” va “qoida” tushunchalarini qanday izohlash mumkin?

***Ta`lim metodlari. Ta`lim vositalari.
(vizual materiallar)***

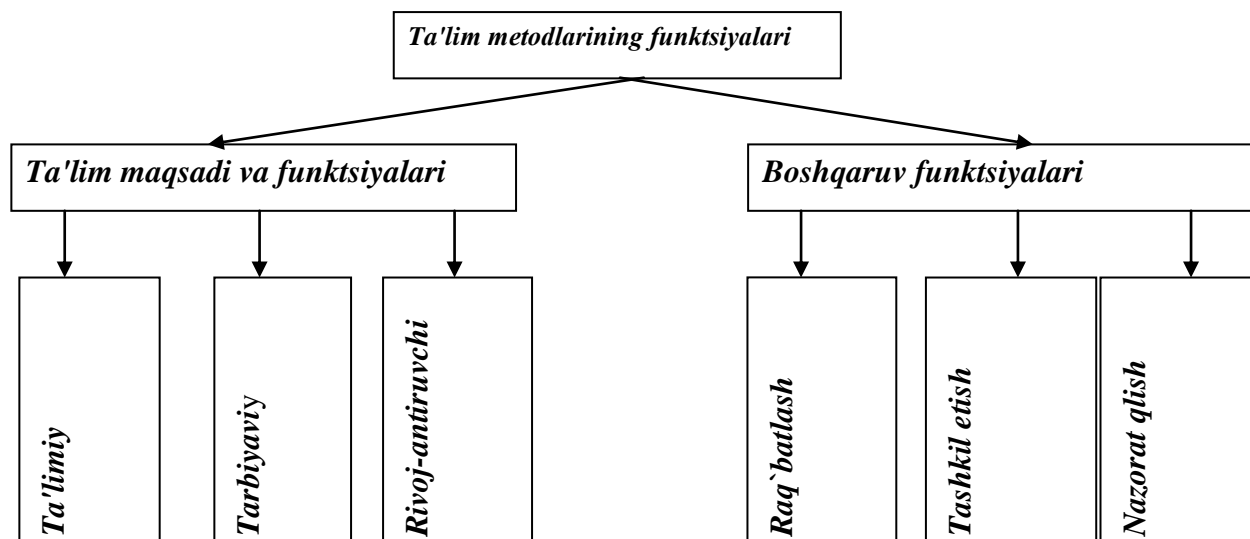
Metod so`zi grekcha tadqiqot, maqsadga erishish yo`li, usuli deganidir. Bu so`zning etimologiyasi (kelib chiqishi) uning ilmiy kategoriya sifatidagi talqinida ham aks etgan. “Metod – eng umumiy ma`noda – maqsadga erishish usuli, ma`lum tarzda tartibga solingan faoliyat”.

**Ta`lim metodlari** deyilganda, o`rganilayotgan materialni egallashga qaratilgan turli didaktik vazifalarni hal etish bo`yicha o`qituvchining o`rgatuvchi ishi va o`quvchilar o`quv-bilish faoliyatini tashkil etish usullari tushuniladi.

**Ta`lim usuli** – ta`lim metodining tarkibiy qismi yoki alohida tomoni, Metodlar bilan usullar munosabati o`zaro bir-biriga bog`langan. Usul va metod butun va qism sifatida bir-biriga bog`lanadi. Usullar yordamida faqat pedagogik yoki o`quv vazifasining bir qismi hal qilinadi. Xuddi shu metodik usullar turli metodlarda foydalanilgan bo`lishi mumkin. Va aksincha xuddi shu metod turli o`qituvchilar tomonidan turli usullarda ochib berilishi mumkin.

Qoida – tanlab olingan metod bilan bog`liqlikda faoliyat usullarini amalga oshirish uchun qulay tarzda harakat qilish zarurligini belgilab beruvchi me`yoriy ko`rsatmalardir.

4-ilova

5-ilova

Ta`lim metodlari tasnifi:

1. An`anaviy (manbasiga ko`ra) ta`lim metodlari (E.I.Golant, N.M.Verzilin va bosh.)
2. O`quvchilarning bilish faoliyati tavsifiga ko`ra ta`lim metodlari tasnifi (I.YA.Lerner va M.N.Skatkin).
3. Asosiy didaktik maqsadlariga ko`ra ta`lim metodlari tasnifi (M.A.Danilov va B.P.Esipov).
4. Ta`limning binar metodlari (M.I.Maxmutov).
5. YAxlit yondashuv bo`yicha ta`lim metodlari tasnifi (YU.K.Babanskiy).
6. Ta`limning interfaol metodlari.

An'anaviy (manbasiga ko`ra) ta'lim metodlari tasnifi

<i>Og`zaki</i>	<i>Ko`rgazmali</i>	<i>Amaliy</i>	<i>Kitob bilan ishlash</i>	<i>Videometod</i>
Hikoya Suhbat Tushuntirish Ma`ruza Munozara	Ill yustrasiya Demonstrasiya	Mashq Amaliy Laboratoriya Didaktik o`yin	O`qish O`rganish Reja tuzish Konspekt qilish	Ko`rish, O`rganish, Nazorat qilish

O`quvchilarning bilish faoliyati tavsifiga ko`ra ta'lim metodlari tasnifi

<i>Ta'lim metodi</i>	<i>O`qituvchi faoliyati</i>	<i>O`quvchi faoliyati</i>
Axboriy-reseptiv	O`quv axborotini uzatish, o`rganilayotgan ob`ekt bilan o`quvchi harakatini tashkil etish	Bilimlarni idrok etish, anglash va yodda saqlash.
Reproduktiv	Bilimlar hamda aqliy va faoliyat usullarini hosil qilishga doir topshiriqlarni tuzish va taqdim etish	Namuna asosida bilimlarni hamda aqliy va faoliyat usullarini egallash.
Muammoli bayon etish	Muammoni qo`yish va uni hal etish usullarini ochib berish	Topshiriqni idrok etish va uni qismlarga ajratish. Topshiriq qismlarini mustaqil hal etish va o`z-o`zini nazorat qilish
Evristik (qisman-izlanish)	Muammoni qo`yish va uni hal etishga doir qadamlar ketma-ketligini rejalatirish. O`quvchilar faoliyatini boshqarish	Qo`yilgan vazifa bilan bog`liqlikda muammoni hal etish yo`llarini mustaqil izlash va o`qituvchining qisman ko`magi yordamida muammoni hal etish
Tadqiqotchilikka doir	Mustaqil hal etishga doir muammoli vazifalarni shakllantirish. Muammoni hal etilish jarayonini nazorat qilish	Muammoni mustaqil hal etish.

Asosiy didaktik maqsadlariga ko`ra ta'lim metodlari tasnifi:

Yangi bilimlarni egallash metodlari;
 Ko`nikma va malakalarni shakllantirish metodlari;
 Bilimlarni amaliyotda qo`llash metodlari;
 Bilim, ko`nikma va malakalarni mustahkamlash va nazorat qilish metodlari.

Ta'limning binar metodlari

O`rgatish metodlari	O`rganish metodlari
Axboriy-ma`lumotli	Ijro etish (bajarish)
Tushuntirishli	Reproduktiv
Ko`rgazmali-amaliy	Ijodiy-amaliy
Tushuntirishli-undovchi	Qisman izlanishli
Undovchi	Izlanishli

Yaxlit yondashuvga ko`ra ta'lim metodlari tasnifi

- O`quv-bilish faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish metodlari.**
- O`quv-bilish faoliyatini motivatsiyalash va raq`batlantirish metodlari.**
- O`quv-bilish faoliyatini nazorat va o`z-o`zini nazorat qilish metodlari.**

O`quv-bilish faoliyatini tashkil etish

va amalga oshirish metodlari

O`quv axborotini uzatish va idrok etish manbasiga ko`ra	O`quv axborotini uzatish va idrok mantig`iga ko`ra	O`quvchilarning mustaqil fikrlash darajasiga ko`ra	O`quv ishini boshqarish tavsifi bo`yicha
Og`zaki, Ko`rgazmali, Amaliy	Induktiv, Deduktiv	Reproduktiv. Produktiv: muammoli, muammoli-izlanishli, evristik	O`qituvchi rahbarligida bajariladigan o`quv ishi. O`quvchilarning mustaqil ishlari.

O`quv-bilish faoliyatini motivatsiyalash

va raq`batlantirish metodlari

<i>O`qishga qiziqishni motivatsiyalash metodlari</i>	<i>O`qishga burch va mas`uliyatni rag`batlantirish metodlari</i>
Bilish faoliyatini tashkil etishga doir o`yinlar. O`quv munozaralar. Vaziyatlarni yaratish.	O`rganishning shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatiga ishonch hosil qilish. Talab qo`yish. Rag`batlantirish. Ogohlantirish.

O`quv-bilish faoliyatini nazorat va o`z-o`zini nazorat qilish metodlari

Nazorat va o`z-o`zini nazorat qilishning og`zaki metodlari	Nazorat va o`z-o`zini nazorat qilishning yozma metodlari	Nazorat va o`z-o`zini nazorat qilishning amaliy metodlari
Individual so`rov, ommaviy so`rov, dasturlashtirilgan so`rov, og`zaki o`z-o`zini nazorat ishi	Yozma nazorat ishi, dasturlashtirilgan yozma ish, yozma o`z-o`zini nazorat ishi	Laboratoriya ishi, laboratoriyali o`z-o`zini nazorat ishi

Interfaol metodlar

<i>O`rganilayotganlarini o`zlashtirishga da`vat qilish metodlari</i>	<i>Yangi materialni anglash metodlari</i>	<i>O`rganilganlarini fikrlashga imkon beruvchi metodlar</i>
Erkin yozish. Klaster. Aqliy hujum. B-B-B chizmasi. Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi. Semantik xususiyatlar tahlili.	Semantik xususiyatlar tahlili. B-B-B chizmasi. O`qitish bo`yicha qo`llanma. Bir-biriga o`rgatish. Bir-biridan so`rash. Ikki qismli kundaliklar. Eng asosiy tushunchalar	Eng asosiy tushunchalar, takrorlash. T-chizma. Konseptual jadval. Venn diagrammasi. Nilufar guli. Besh minutlik esse. O`n minutlik esse.

6-ilova

Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari

1. Ta`limning umumiy maqsadlari.
2. Fanning va o`rganilayotgan mavzuning mazmuni hamda o`ziga xosliklari.
3. Biror fanni o`qitish metodikasining o`ziga xosliklari.
4. Materialni o`rganishga ajratilgan vaqt.
5. O`quv mashg`ulotining maqsadi, vazifalari va mazmuni.
6. O`quvchilarning yoshi va bilish imkoniyatlari.
7. O`quvchilarning tayyorgarlik darajasi.
8. Ta`lim muassasasining moddiy ta`minlanganligi.
9. O`qituvchining nazariy, amaliy va metodik tayyorgarligi, pedagogik mahoratni egallaganlik darajasi.

“Ta`lim metodlari” mavzusidagi konseptual jadval

<i>Metodning mazmuni</i>	<i>Belgilari</i>	<i>Ta`rifi</i>	<i>Funksiyasi</i>	<i>Qoidalari</i>	<i>Izoh</i>
An`anaviy metodlar					
Bilish faoliyati tavsifiga ko`ra ta`lim metodlari					
Didaktik maqsadiga ko`ra ta`lim metodlari					

Seminar-anjuman mavzulari

1. Didaktikada ta`lim metodlarini taniflashga doir zamonaviy yondashuvlar: mazmuni va mohiyati.
2. Ta`lim metodlarini tanlib olish shartlari va qoidalari.
3. Interfaol ta`lim metodlarining ta`lim jarayoni samaradorligini oshirishdagi roli.

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Pedagogika. / M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: Iqtisod-Moliya, 2008.
2. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.
3. Podlasъy I.P. Pedagogika. – M.: Vыsshee obrazovanie, 2008.
4. Pedagogika / Pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vыsshee obrazovanie, 2008.
5. Xodjaev B. O`quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirish yo`llari. – T.: TDPU, 2008.

Baholash mezonlari:

Baholash mezonlari va ko`rsatkichlari (ball bo`yicha)	Ishtirokchilar			
	Ma`ruzachilar (F.I.O)			
	1	2	3	4
1. Ma`ruzaning mazmuni (3,0):				
- mavzuning mosligi (1,0)				
- bayon tilining mantiqiyligi, tizimliliigi va yorqinligi (1,0)				
-xulosalarning aniq shakllantirilishi (1,0)				
2.Taqdimot texnologiyasidan foydalanish (ko`rgazmalilik) (1,5)				
3. Reglamentga rioya qilish (0,5)				
Jami: maksimal 5,0				
Baholash mezonlari va ko`rsatkichlari (ball bo`yicha)	Taqrizchilar (F.I.O.)			
	1	2	3	4
1. Ma`ruzani tavsiflash (4,0)				
- ma`ruzaning ijobiy tomonlarini ochib berish (2,0)				
- ma`ruzaning salbiy tomonlarini ochib berish (2,0)				
2. Reglamentga rioya qilish (1,0)				
Jami: maksimal 5,0				
Baholash mezonlari va ko`rsatkichlari (ball bo`yicha)	Opponent/ ishtirokchisi (F.I.O.) munozara			
	1	2	3	4
1.Savollar bilan ishtirok etish (2,0)				
2.Qo`shimchalar qilish (3,0)				
Jami: maksimal 5,0				

1.11. “Ta’limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta’limni ta’limni tashkil qilishning asosiy shakli. O’rta maxsus va kasb-hunar `limida limni tashkil etish shakllari” mavzusiagi

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	1.Ta’lim turlari. Ta’limni tashkil qilish shakllari Ta’limni tashkil qilishning an’anaviy sinf-dars shakli. Dars turlari va tuzilishi. Ta’limni tashkil qilishning noan’anaviy shakllari: o’quv dialogi, munozara, didaktik o’yinlar, trening va boshq.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ta`lim jarayoni yaxlit tizim ekanligi haqidagi yaxlit tasavvurlarni shakllantirish.
<i>Pedagogik vazifalar:</i> 1.Ta’lim tushunchasi. Ta’lim turlari bayon etish. 2.Ta’limni tashkil qilish shakllari tavsifini tushuntirish. 3.Ta’limni tashkil qilishning an’anaviy sinf-dars shakli ma`lumot berish . 4.Dars turlari va tuzilishi yoritib berish. 5.Ta’limni tashkil qilishning noan’anaviy shakllari: o’quv dialogi, munozara, didaktik o’yinlar, trening va boshqni yoritib berish.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -ta`lim tushunchasi. Ta`lim turlari uning mohiyatini bilib oladi; -ta`limni tashkil qilish shakllari tavsifini anglab oladi; -ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli haqida ma`lumotga ega bo`ladi; -dars turlari va tuzilishini bilib oladi. -ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq haqida ma`lumotga ega bo`ladi.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

“Ta`limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta`limni ta`limni tashkil qilishning asosiy shakli. O`rta maxsus va kasb-hunar ta`limida ta`limni tashkil etish shakllari” mavzusidagi vizual ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	1.O`ylang/juftliklarda muhokama qiling Ta`lim tushunchasi va uning mohiyatini bayon etish (2-ilova).	“Ta`lim” va “ta`lim jarayoni” tushunchalarining o`zaro farqini bilib oladilar
	2.Ta`lim turlari. Ta`limni tashkil qilish shakllari tavsifini tushuntirish (3-ilova).	Ta`lim jarayoni ta`lim maqsadi, ta`lim natijasi, o`qituvchi faoliyati va o`quvchi faoliyati, o`quv material mazmuni, ta`lim metodlari, ta`lim shakllari, ta`lim vositalari kabi tarkibiy qismlar yig`indisi ekanligi haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	3.Ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli haqida ma`lumot berish (4-ilova) .	Ta`limning ta`lim berish, tarbiyalovchi va rivojlantiruvchi funksiyalari mohiyatini idrok etadilar
	4.Dars turlari va tuzilishi yoritib berish (5-ilova).	O`qituvchining boshqaruvchilik faoliyati tarkibiy qismlari (rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish, nazorat qilish, natijalarni tahlil etish va baholash) hamda o`quvchilarning bilim olish

		faoliyati haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	5.Dars turlari va tuzilishi. Ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq tuzilishini ko`rsatib berish (6-ilova)	Bilimlarni o`zlashtirish jarayoning zvenolari (idrok etish, anglash, bilimlarni mustahkamlash va amaliyotda qo`llash)ni o`zlashtiradilar
3-bosqich. YAkuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarning slayd-prezentasiya materiallari bilan qayta tanishib chiqishlarini tashkil etadi.	Slayd-prezentasiya materiallari bilan tanishib chiqadilar
	3.2. Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	Topshiriqni yozib olishadi.

1-ilova

Mavzu: “Ta`limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta`limni ta`limni tashkil qilishning asosiy shakli. O`rta maxsus va kasb-hunar ta`limida ta`limni tashkil etish shakllari”

- 1.Ta`lim turlari.
- 2.Ta`limni tashkil qilish shakllari.
- 3.Ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli.
- 4.Dars turlari va tuzilishi.
- 5.Ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq.

Taya n ch i bo ra la r:

- 1.Si nf - da r s si s te ma si.
- 2.Da r s ta rifi.
- 3.Da r s tip la ri.
- 4.Da r s ni ng ma k sadi.
- 5.Ta` li m ni ng a so si y ta sh ki li y sha ki l la ri.
- 6.Da r s ni ng ta sh ki li y sha ki l la ri.
- 7.Taya n ch i bo ra la r.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

Pedagogika. / M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: Iqtisod-Moliya, 2008.

Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

Podlasiy I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008.

Pedagogika / Pod.red. P.I.Pidkasisstogo. – M.: Vesshee obrazovanie, 2008.

Xodjaev B. O`quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirish yo`llari. – T.: TDPU, 2008.

3-ilova

“O`ylang/juftliklarda muhokama qiling”

“Ta`lim”, “ta`lim metodlari”, “Ta`lim turlari ” va “Ta`lim shakllari” “Dars turlari” tushunchalarini qanday izohlash mumkin?

4-ilova

Muammoli savol:

Bugungi dars kanday? N.I.Verzilinaning obrazli qilib ta'riflashicha dars-bu qushdir, ushbu planeta atrofida ukuv mashg'ulotlarining boshka formalari aylanadilar.

Darsning asosiy maxsadi nima? Ular bir butun ta'lim jarayoni maqsadidan kelib chiqadi:

a) texnikaviy va ilmiy bilimlar, nazariy va amaliy faoliyat ko`nikmalarni sistemasini shakllantirish;

b) o`quvchilarni mustaqil bilishlarini tarbiyalash;

v) o`quvchilarni ijodiy layoqatlarini va dialektik fikrlashlarini shakllantirish;

g) ularni ilmiy dunyo qarashlarini, tugri baholay olishlarini, ijtimoiy munosabatni va o`quvchilarning aqtiiv hayot pozitsiyalarini shakllantirish va hokozolar.

Xozir maktablarimizda qo`llanilayotgan sinf dars sistemasi asosan quyidagi tashkiliy shakllarda olib boriladi:

1. Har qaysi sinf eshi va bilimiga ko`ra bir xil darajadagi bolalarning doimiy gruppasiga ega bo`ladi.

2. Dars mashguloti 45 minutga muljallangan bulib, jadval asosida olib boriladi.

3. Dars o`qtuvchi va o`quvchining faol faoliyatiga asoslangan bulib, o`qtuvchining rahbarligida kollektiv va indevidual shakillarda olib boriladi.

5-ilova

Bir soatga mo`ljallangan dastur materiallarining mazmunini bayon qilish, didaktik maqsad va talablarga muvofik ravishda tashkil kilingan mashq`ulot turi - dars tipi deb yuritiladi.

Boshqacha qilib aytganda, bilim, ko`nikma va malakalar bilan qurollantirishda mashgulotning asosiy kismini tashkil kilgan ta'lim shaklidir.

1980 yillargacha maktablarda eng ko`p ko`qllaniladigan darslarni quyidagi tiplarga ajratishgan:

1. Yangi bilimlarni bayon kilish darsi.
2. O`tilgan materriallarni mustxkamlash darsi.
3. O`quvchilarning bilim, ko`nikma va malakalari tekshirish darsi.
4. Takroriy umulashtiruvchi va kirish darslari.
5. Aralash dars.

Dars tipining tuzilishiga uning qismlari deb yuritiladi.

Dars qismining biridan ikkichisiga o`tishi va bu orkali darsning shakli va uslublarini o`zgari dars etapi deyiladi. Aralash dars tipining qismlari:

- a) uy vazifalarini surash, tekshirib ko`rish;
- b) yangi materiallarni bayon kilish;
- v) yangi materiallarni mustahkamlash;
- g) uyga vazifa berishni uz ichiga oladi.

6-ilova

Dars tipining tuzilishiga uning kismlari deb yuritiladi.

Dars kismining biridan ikkichisiga o`tishi va bu orkali darsning shakli va uslublarini uzgari dars etapi deyiladi. Aralash dars tipining qismlari:

- a) uy vazifalarini surash, tekshirib ko`rish;
- b) yangi materiallarni bayon kilish;
- v) yangi materiallarni mustahkamlash;
- g) uyga vazifa berishni o`z ichiga oladi.

Keyingi 15 yil ichida o`quvchilar mustakil bulishining rivojlanish tajribasi paydo bulib, zamonaviy didaktika mazmunini tashkil kilgan ta'lim nazariyasida yangi nazariyalar vujudga keldi. M.I.Muxmutov, S.G.Shapavalenko, V.F.Palamarchuk, V.V.Gavidov, M.N. Sikatkin, Yu.K.Babanskiy kabi olimlar pedagogikada ukitishning mantikiy uslublarini ishlab chikishdi.

Darsning tiplarga ajratish masalalariga juda ko'p tatqiqotlar baqishladilar. Ular hozirgi paytda darslarni quyidagi tiplarga ajratadilar:

1. Kirish darslari.
2. Yangi materiallar bilan dastlabki tanishtirish darsi.
3. Yangi materiallarni uzlashtirish darsi.
4. Egilgan bilimlarni amalda kullashi.
5. Ko'nikma tarbiyalash darsi.
6. Takrorlash va umumlashtirish darsi.
7. Nazorat darsi.
8. Aralash darslari.

Bu darslarning uchta tipi materiallarni o'zlashtirish, qolganlari ko'nikma va malaka xosil qilish va mustahkamlash bilan bo'liq. Darsning asosiy didaktik maqsadiga ko'ra uch guruhga bo'lish mumkin:

1. Yangi materialni o'rganish darsi.
2. O'quvchilar bilimlari, ko'nikmalari va malakalarini takomillashtirish darsi.
3. O'quvchilar ishlari natijalarini, tushunchalar sistemalarini uzlashtirishlik darajasini aniklaydigan nazorat darslari.

Ko'rinib turibdiki, dars turlari juda xilma xil, ularni o'tish usullari nihoyatda murakkab.

Bu murakkab jarayonni oqildona boshkarish oson emas o'kituvchi darsga har tomonlama puxta tayorgarlik ko'rmasa maqsadga erisha olmaydi.

1.12. "Ta'limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta'limni ta'limni tashkil qilishning asosiy shakli. O'rta maxsus va kasb-hunar ta'limida a'limni tashkil etish shakllari" mavzusidagi ma'lumotli ma'ruza ta'lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	1.Ta`lim turlari. Ta`limni tashkil qilish shakllari Ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli. Dars turlari va tuzilishi. Ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ta`lim jarayoni yaxlit tizim ekanligi haqidagi yaxlit tasavvurlarni shakllantirish.
<i>Pedagogik vazifalar:</i> 1.Ta`lim tushunchasi. Ta`lim turlari bayon etish. 2.Ta`limni tashkil qilish shakllari tavsifini tushuntirish. 3.Ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli ma`lumot berish . 4.Dars turlari va tuzilishi yoritib berish. 5.Ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshqni yoritib berish.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i></b> - ta`lim tushunchasi. Ta`lim turlari uning mohiyatini bilib oladi; -ta`limni tashkil qilish shakllari tavsifini anglab oladi; -ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli haqida ma`lumotga ega bo`ladi; - dars turlari va tuzilishini bilib oladi. -ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq haqida ma`lumotga ega bo`ladi.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

“Ta`limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta`limni ta`limni tashkil qilishning asosiy shakli. O`rta maxsus va kasb-hunar ta`limida ta`limni tashkil etish shakllari” mavzusidagi vizual ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	1.O`ylang/juftliklarda muhokama qiling Ta`lim tushunchasi va uning mohiyatini bayon etish (2-ilova).	“Ta`lim” va “ta`lim jarayoni” tushunchalarining o`zaro farqini bilib oladilar
	2.Ta`lim turlari. Ta`limni tashkil qilish shakllari tavsifini tushuntirish (3-ilova).	Ta`lim jarayoni ta`lim maqsadi, ta`lim natijasi, o`qituvchi faoliyati va o`quvchi faoliyati, o`quv material mazmuni, ta`lim metodlari, ta`lim shakllari, ta`lim vositalari kabi tarkibiy qismlar yig`indisi ekanligi haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	3.Ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli haqida ma`lumot berish (4-ilova) .	Ta`limning ta`lim berish, tarbiyalovchi va rivojlantiruvchi funksiyalari mohiyatini idrok etadilar
	4.Dars turlari va tuzilishi yoritib berish (5-ilova).	O`qituvchining boshqaruvchilik faoliyati tarkibiy qismlari (rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish, nazorat qilish, natijalarni tahlil etish va baholash) hamda

		o`quvchilarning bilim olish faoliyati haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	5.Dars turlari va tuzilishi. Ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq tuzilishini ko`rsatib berish (6-ilova)	Bilimlarni o`zlashtirish jarayoning zvenolari (idrok etish, anglash, bilimlarni mustahkamlash va amaliyotda qo`llash)ni o`zlashtiradilar
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarning slayd-prezentasiya materiallari bilan qayta tanishib chiqishlarini tashkil etadi.	Slayd-prezentasiya materiallari bilan tanishib chiqadilar
	3.2.Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	Topshiriqni yozib olishadi.

1-ilova

Mavzu: “Ta’limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta’limni ta’limni tashkil qilishning asosiy shakli. O’rta maxsus va kasb-hunar ta’limida ta’limni tashkil etish shakllari”

Reja:

1. Ta’lim turlari.
2. Ta’limni tashkil qilish shakllari.
3. Ta’limni tashkil qilishning an’anaviy sinf-dars shakli.
4. Dars turlari va tuzilishi.
5. Ta’limni tashkil qilishning noan’anaviy shakllari: o’quv dialogi, munozara, didaktik o’yinlar, trening va boshq.

Mustaqil o`qish uchun adabiyotlar:

1. Pedagogika. / M. Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: Iqtisod-Moliya, 2008.
2. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.
3. Подласы I.P. Pedagogika. – M.: Высшее образование, 2008.
4. Pedagogika / Pod.red. P.I. Pidkasiyogo. – M.: Vesshee obrazovanie, 2008.
5. Xodjaev B. O’quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantirish yo’llari. – T.: TDPU, 2008.

2-ilova

“O’ylang/juftliklarda muhokama qiling”

“Ta’lim”, “ta’lim metodlari”, “Ta’lim turlari ” va “Ta’lim shakllari” “Dars turlari” tushunchalarini qanday izohlash mumkin?

3-ilova

(Vizual materiallar)

O’qitishning tashkiliy shakllari ijtimoiy taraqqiyotining borishi birga o’zgaradi. Ular ta’lim va tarbiyaning umumiy shart sharoiti bilan belgilanadi, o’qitish mazmuni va usullari bilan uzviy boq’langan. O’adimgi dunyoda va o’rta asrlarda ukitish individual bo’lgan. Buyuk Chex pedagogi Yan Amos Komenskiy o’qitishning sinf-dars sistemasini nazariy jihatdan asoslab berdi. Progressiv rus pedagogi K.D.Ushinskiy bu sistemani rivojlanishi uchun ko’p ishlar qildi. Sinf-dars sistemasi uch yuz yildan ko’proq vaktdan beri davom etib kelmokda. Ya.A.Komenskiy o’qitishni yillar bo’yicha chegaralanishini, har bir yil uchun

alohida programma berishni, o`quvchilarni yoshiga qarab sinflarga bo`lishni, kun davomida o`qitishni soat buyicha olib borishni taklif qilgan edi. Har bir dars, Komenskiyning fikricha, mashq`ulotni tashkil etish va ularni mazmuni jihatdan yaxlit narsa bo`lishi kerak.

4-ilova

Muammoli savol:

Bugungi dars kanday? N.I.Verzilinaning obrazli kilib ta'riflashicha dars-bu kueshdir, ushbu planeta atrofida ukuv mashgulotlarining boshka formalari aylanadilar.

Darsning asosiy maxsadi nima? Ular bir butun ta'lim jaraeni maksadidan kelib chikadi:

a) texnikaviy va ilmiy bilimlar, nazariy va amaliy faoliyat kunikmalarni sistemasini shakillantirish;

b) ukuvchilarni mustakil bilishlarini tarbiyalash;

v) ukuvchilarni ijodiy laekatlarini va dialektik fikrlashlarini shakillantirish;

g) ularni ilmiy dune karashlarini, tugri baxolay olishlarini, ijtimoiy munosabatni va ukuvchilarning aktiv xaet pozitsiyalarini shakillantirish va xokozolar.

Xozir maktablarimizda kullanilaetgan sinf dars sistemasi asosan kuyidagi tashkiliy shakllarda olib boriladi:

1. Xar kaysi sinf eshi va bilimiga kura bir xil darajadagi bolalarning doimiy guruppasiga ega buladi.

2. Dars mashguloti 45 minutga muljallangan bulib, jadval asosida olib boriladi.

3. Dars uktuvchi va ukuvchining faol faoliyatiga asoslangan bulib, ukituvchining raxbarligida kollektiv va indevidual shakllarda olib boriladi.

4. Dars utilaetgan material mazmuniga karab turli usullar bilan olib boriladi.

Ta'lim tashkil etish shakllari asosan ikki turda olib boriladi: 1 tur: Sinf-dars shaklida olib boriladigan mashgulotlar.

2 tur: Amaliy va tajriba ishlari shaklida olib boriladigan mashgulotlar.

5-ilova

Bir soatga muljallangan dastur materiallarining mazmunini baen kilish, didaktik maksad va talablarga muvofik ravishta tashkil kilingan mashgulot turi - dars tipi deb yuritiladi.

Boshqacha qilib aytganda, bilim, ko`nikma va malakalar bilan qurollantirishda mashgulotning asosiy qismini tashkil qilgan ta'lim shaklidir.

1980 yillargacha maktablarda eng ko`p ko`llaniladigan darslarni quyidagi tiplarga ajratishgan:

1. Yangi bilimlarni bayon qilish darsi.
2. O`tilgan materriallarni mustnkamlash darsi.
3. O`quvchilarning bilim, ko`nikma va malakalari tekshirish darsi.
4. Takroriy umulashtiruvchi va kirish darslari.
5. Aralash dars.

Dars tipining tuzilishiga uning qismlari deb yuritiladi.

Dars qismining biridan ikkichisiga o`tishi va bu orqali darsning shakli va uslublarini o`zgari dars etapi deyiladi. Aralash dars tipining qismlari:

- a) uy vazifalarini surash, tekshirib ko`rish;
- b) yangi materiallarni bayon qilish;
- v) yangi materiallarni mustankamlash;
- g) uyga vazifa berishni o`z ichiga oladi.

6-ilova

Dars tipining tuzilishiga uning qismlari deb yuritiladi.

Dars qismining biridan ikkichisiga o`tishi va bu orqali darsning shakli va uslublarini o`zgari dars etapi deyiladi. Aralash dars tipining qismlari:

- a) uy vazifalarini surash, tekshirib ko`rish;
- b) yangi materiallarni bayon qilish;
- v) yangi materiallarni mustahkamlash;
- g) uyga vazifa berishni o`z ichiga oladi.

Keyingi 15 yil ichida o`quvchilar mustaqil bo`lishining rivojlanish tajribasi paydo bo`lib, zamonaviy didaktika mazmunini tashkil qilgan ta'lim nazariyasida yangi nazariyalar vujudga keldi. M.I.Muxmutov, S.G.Shapavalenko, V.F.Palamarchuk, V.V.Gavidov, M.N. Sikatkin, Yu.K.Babanskiy kabi olimlar pedagogikada o`qitishning mantiqiy uslublarini ishlab chiqishdi.

Darsning tiplarga ajratish masalalariga juda ko`p tatqiqotlar baq`ishladilar. Ular xozirgi paytda darslarni quyidagi tiplarga ajratadilar:

1. Kirish darslari.
2. Yangi materiallar bilan dastlabki tanishtirish darsi.
3. Yangi materiallarni uzdlashtirish darsi.
4. Egalagan bilimlarni amalda kullashi.
5. Kunikma tarbiyalash darsi.
6. Takrorlash va umumlashtirish darsi.

7. Nazorat darsi.
8. Aralash darslar.

Bu darslarning uchta tipi materiallarni uzlashtirish, kolganlari ko`nikma va malaka xosil qilish va mustahkamlash bilan boq`lik. Darsning asosiy didaktik maqsadiga ko`ra uch guruxga bo`lish mumkin:

1. Yangi materialni urganish darsi.
2. O`quvchilar bilimlari, ko`nikmalari va malakalarini takomillashtirish darsi.
3. O`quvchilar ishlari natijalarini, tushunchalar sistemalarini o`zlashtirishlik darajasini aniqlaydigan nazorat darslari.

Ko`rinib turibdiki, dars turlari juda xilma xil, ularni o`tish usullari ninoyatda murakkab.

Bu murakkab jaraenni okildona boshkarish oson emas ukituvchi darsga xar tomonlama puxta tayorgarlik ko`rmasa maqsadga erisha olmaydi.

O`qituvchining darsga tayyorlanishi.

O`qituvchi qaysi dars o`tishidan qatiy nazar, quyidagicha tayorgarlik ko`rsa, maqsadga muvofiq bo`ladi:

1. O`quv dasturini atroflicha tahlil qilib, shu mavzuni o`rganishdan ko`zlangan maqsad va vazifani bilishi, bu mavzudan oldingi va bundan keyingi o`tiladigan mavzu xaqida aniq tasavvur xosil qilinishi kerak.
2. Mavzuni o`rganish natijasida o`quvchilar qaysi asosiy tushunchalarni qonunlarni, nazariyani bilishlari nimalarni hal qila olishlari kerakligini bilishi kerak.
3. Uslubiy adabiyotlarni o`rganib darslikdan mavzuni atroflicha o`tish rejasini tuzish.
4. Dasturda nazarda tutilgan predmetlar aro oloqani uylab topish maskur darsning vazifalarini va mazmunini rivojlantirish.
5. Mavzuni o`tishda foydalanadigan texnika vositalari sozligiga ko`rsatiladigan tajribvalarni aniq qilib ko`rib, tuq`rililigiga ishonch xosil qilgandan keyin darsga maqsad qo`yiladi.
6. O`qish o`qitish uslublarining obtimal birikmasini tanlaydi.
7. O`quvchilarning darslarda umumsinf guruhiy va indevidual o`quv ishlarini uyushtirish shakllarini rotsional birikmasini tanlab, mustaqil fikrlashga qayta e`tibor beradi:
  - a) dars mavzusi;

- b) dars maqsadi;
- v) dars strukturasi, aniq nimalar qilish belgilanadi;
- g) tajribalar va dars uchun ko`rgazmali qurollarni qaysi paytda ko`rsatilishi belgilanadi;
- d) darsni har bir etapiga vaqt belgilanadi;
- e) darsni o`tish uchun barcha jihozlar yoziladi.

8. O`qitishning tanlangan varianti samaradorligini baholaydi.

Biz bir soatlik darsga ukituvchini taergarligi xakida gapirdik. Shunday darslar borki, ularga aloxida va jiddiy taergarlik kurish kerak. Bunday darslardan biri - muammoli darslardir.

Muammoning yechimi:

Tajribalar shuni ko`rsatadiki, o`qituvchi muammoli darslarga ilmiy asoslangan xolda tayorgarlik ko`rishi lozim. Buning uchun u o`zi o`tadigan darsni har tomonlama chuqur tahlili qilishi kerak.

1. O`quv materiallarini tushunchali tahlili. Bunda o`qituvchi ta'rif, tushuncha, qonunlarni mazmuniga qarab maqsad va vazifalarni belgilaydi. Yangi material xajmini belgilaydi, o`tgan material bilan aloqasini tiklaydi, hamda didaktik maqsad qo`yadi. O`quvchilar o`zlashtirishi zarur bo`lgan materiallarni asosiy va ikkinchi darajaliligiga ajratadi. Yangi tushunchalarni mohiyati, echish yullarini belgilab, bilimlar ketma-ketligini tuzadi. Darsta xulosalar, ta'riflar, she'rlar, tez aytishlar, qonun va shu kabilarni tavsiflash variantlarini tayorlaydi. Bu tah li lda o`quvchilar nimani bilishi, nimani takrorlashi va nimani o`rganishi kerak degan savollarga javob topadi.

2. Mantiqiy tahlil. Ukituvchi yangi bilimlarini baen kilishda tushunchalar, muloxazalar, xulosalardan foydalanadi. Hamda o`quvchilarni mustaqil fikrlash bilan qurollantiradi. O`qituvchi quyidagi qoidaga rioya qilishi kerak.

- dastlab boshqalar bilan boq`lanmagan material bayon qilinadi;
- Boshqasini bilmastan turib, o`zlashtirib bo`lmaydigan material keyin bayon qilinadi.

Faraz qilish paytida vujudga keladigan gepotezani o`rtaga tashlab, topqirlik muammosini hal qiladi.

3. Psixologik tahlil. Bu ma'lum darajada mantiqiy tahlilining aniqlashtiradi. O`quvchilarni mustaqil fikrlatish darajasini ruhiy belgilash uchun zarur. Darsni rejalashtirishda quyidagilarni hisobga olish darkor:

- muammoli vaziyat yullari;
- muammoli vaziyat tiplarini o`quvchilar tomonidan mustaqil echilishi va ta'limni individuallashtirish uchun o`qtuvchi tomonidan asosiy va qushimcha muammolarni quyilishi;

- materialdagi yaqinlikni kuchaytirish vositasi, mavzuga qiziqish uyq`otish, uquvchilar fikrini, kayfiyatini o`zgartirish uchun ta'sir etish yo`llari.

Bu tahlilda mashq`ulotlarga, muayan sinf, aniq o`quvchi bilan o`qituvchini tayyorgarlik darajasi ko`riladi.

4. O`quv materiallining tarbiyaviy ahamiyatini tahlili. Bunda o`qituvchi:

a) o`quvchilarni ilmiy dune qarashini shakllantirish estetik, q`oyaviy, siyosiy, vatanparvarlik, ota-bobolarimiz qadriyatlari, axloq odob normalari, mehnat tarbiyasiga mos keladigan tushincha va tasavvurlarni ajratadi;

b) o`quv materiallarini o`qituvchi va o`quvchi xulosalarini mustaqil Respublika hayotidagi voqealar va tarixi faktlarini, hamda buyuk allomalar hayotidagi faktlar bilan to`ldiradi, ya'ni muammoli ta`lim jarayoni tushinchalarini ilmiy yul bilan shakllantirishni taminlaydi.

5. Materiallarni didaktik tahlil qilish. Yuqoridagi tahlil natijalarini xulosalab pedagogik nuqtai nazardan didaktik maqsadni aniqlaydi.

O`quvchilar qaysi tushunchalarni o`zlashtirish va qanday harakat usullarini shakllantirish kerakligini belgilaydi. O`qituvchi va o`quvchini dars jarayondagi didaktik masalani hal qilishdagi faoliyati aniqlanadi. Materialni hajmi belgilanadi, zarur bo`lganda darslik t`oldiriladi. Mantiqiy o`z aro boq`lanuvchi qismlarga ajratiladi va ularni o`rganish vaqti belgilanadi.

Dars strukturasi belgilab, muammolarni hal qilish usullarini tanlaydi. Ilgari olingan bilimlarni takrorlash va yangi bilimlarni o`zlashtirish uchun mustaqil ihab sistemasini tanlaydi. Fan tarixidan yangi tushunchalarni o`quvchi o`zlashtirib olishini tekshiradi.

O`quvchilar qanday fakt va raqamlarni mustaqil topa olishlarini va ulardan dars jarayonida foydalanishni aniklaydi.

Didaktik materiallar va ta'limning texnik vositalarini tayyorlaydi. Bilimlarni baxolash individuallashtirish uchun ukuvchilar ruyxatini tuzadi. Predmetlararo alokalarining xaet bilan alokaning uslubiy yul va usullarini, muammoli vaziyat yaratish usullarini, shu jumladan erdamchi savollar kartochkasi, kurgazmali kurollar eki mustakil ishlarni belgilaydi. Uzashtirilgan bilimlarni kullanilishi, kunikma va malakalarni shakllantirish hamda o`quvchilar bilimni baxolash uchun topshiriq va mashq tanlaydi. O`z vazifasi uchun material tayyorlaydi va uning xarakterini belgilaydi.

1.13. "O`quvchilarning bilim, ko`nikma va malakalarini tashxis etish" mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulot rejasi</i>	<p>1.Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati.</p> <p>2.Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati</p> <p>3.Ta`lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari.</p> <p>4.O`quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari.</p> <p>5.Bilim, ko`nikma va malakalarni baholash mezonlari.</p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ta`lim jarayoni yaxlit tizim ekanligi haqidagi yaxlit tasavvurlarni shakllantirish.
<i>Pedagogik vazifalar:</i> <p>1.Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati bayon etish.</p> <p>2.Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati tavsifini tushuntirish.</p> <p>3.Ta`lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari haqida ma`lumot berish .</p> <p>4.O`quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari. yoritib berish.</p> <p>5.Bilim, ko`nikma va malakalarni baholash mezonlari yoritib berish.</p>	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i></b> <p>-Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati bilib oladi;</p> <p>-Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati anglab oladi;</p> <p>-Ta`lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari. haqida ma`lumotga ega bo`ladi;</p> <p>-O`quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlarini bilib oladi.</p> <p>-Bilim, ko`nikma va malakalarni baholash mezonlari haqida ma`lumotga ega bo`ladi.</p>
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya, vizual materiallar
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona

**O`quvchilarning bilim, ko`nikma va malakalarini tashxis etish”
mavzusidagi vizual ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	1.1.Talabalarni mavzuning nomlanishi, mavzu rejasidagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar ro`yxatini taqdim etadi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	1.Ta`lim tushunchasi va uning mohiyatini bayon etish (2-ilova).	“Ta`lim” va “ta`lim jarayoni” tushunchalarining o`zaro farqini bilib oladilar
	2.Ta`lim jarayonining yaxlit tizim sifatidagi tavsifini tushuntirish (3-ilova).	Ta`lim jarayoni ta`lim maqsadi, ta`lim natijasi, o`qituvchi faoliyati va o`quvchi faoliyati, o`quv material mazmuni, ta`lim metodlari, ta`lim shakllari, ta`lim vositalari kabi tarkibiy qismlar yig`indisi ekanligi haqida ma`lumotga ega bo`ladilar
	3.Ta`lim funksiyalari haqida ma`lumot berish (4-ilova) .	Ta`limning ta`lim berish, tarbiyalovchi va rivojlantiruvchi funksiyalari mohiyatini idrok etadilar
	O`qituvchi va o`quvchilarning ta`lim jarayonidagi faoliyatlarini yoritib berish (5-ilova).	O`qituvchining boshqaruvchilik faoliyati tarkibiy qismlari (rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish, nazorat qilish, natijalarni tahlil etish va baholash) hamda o`quvchilarning bilim olish faoliyati haqida ma`lumotga

		ega bo`ladilar
	5.Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishini ko`rsatib berish (6-ilova)	Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining zvenolari (idrok etish, anglash, bilimlarni mustahkamlash va amaliyotda qo`llash)ni o`zlashtiradilar
	6.Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillarini yoritib berish (7-ilova).	Ta`limning umumiy qonuniyatlari hamda ta`limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillari haqida tasavvurga ega bo`lishadi
3-bosqich. Yakuni (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarning slayd-prezentasiya materiallari bilan qayta tanishib chiqishlarini tashkil etadi.	Slayd-prezentasiya materiallari bilan tanishib chiqadilar
	3.2.Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	Topshiriqni yozib olishadi.

1-ilova

Mavzu: "O`quvchilarning bilim, ko`nikma va malakalarini tashxis etish"

Reja:

1. Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati.
2. O`quv jarayonida nazorat va hisobga olish funksiyalari.
3. Ta`lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari.
4. O`quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari.
5. Bilim, ko`nikma va malakalarni baholash mezonlari.

Erkin yozish topshirig`i

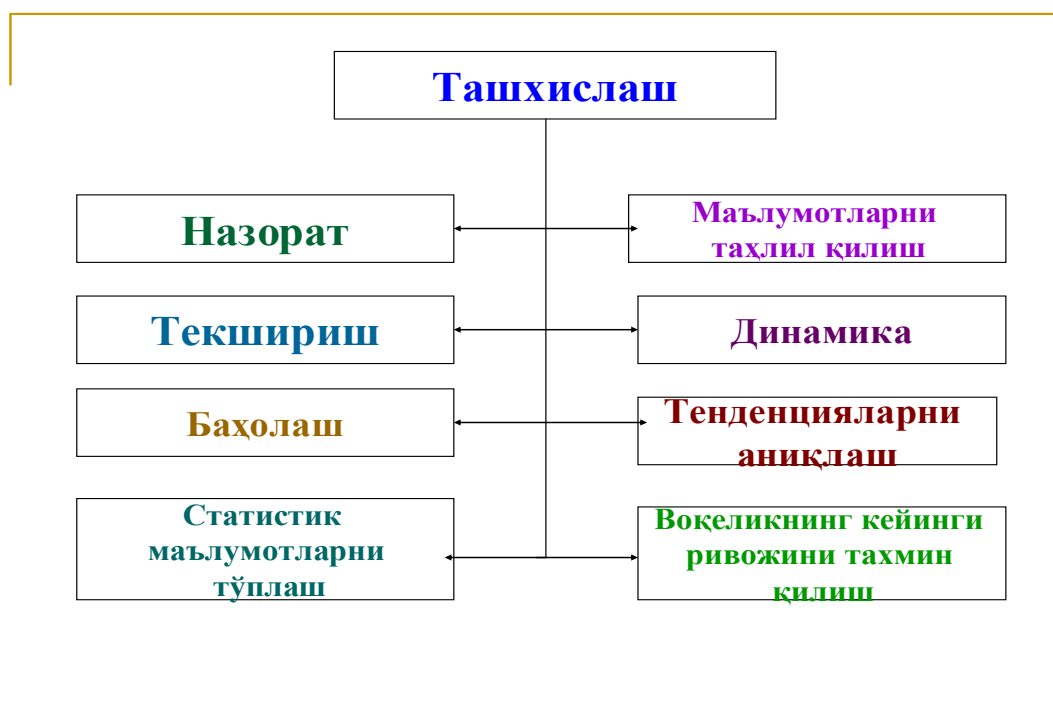
Besh minut vaqt davomida daftaringizga “O`qituvchilarimiz bizning bilim, ko`nikma va malakalarimizni qanday baholar edi?” mavzusida o`z taassurotlaringizni yozing. Mazkur jarayonda sodir bo`lgan siz uchun qiziq yoki qayg`uli bo`lgan holatlarga ham e`tibor qaratishingiz mumkin.

3-ilova

Tashxis – bu didaktik jarayon kechadigan barcha sharoitlarni oydinlashtirish, uning natijalarini belgilash demak. Tashxisiz didaktik jarayonni sama-rali boshqarish, mavjud sharoit uchun optimal natijalarga erishish mumkin emas.

Ta`lim olganlikni tashxislash orqali erishil-gan natijalar va ta`lim olganlik ajratib olinadi. SHuningdek, ta`lim olganlik tashxislash vaqti-da belgilangan maqsadni amalga oshirish darajasi sifatida ham qaraladi. Didaktik tashxislashning **maqsadi** o`quv jarayonida kechadigan barcha jihatlar-ni uning mahsuli bilan bog`liq holda o`z vaqtida aniqlash, baholash va tahlil qilishdan iborat.

4-ilova

Таълим жараёнида назорат ва ҳисобга олиш, уларнинг вазифалари

Назорат (таълим жараёнида) таълим олувчининг билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш, ўлчаш ва баҳолаш жараёнини англатади. Аниқлаш ва ўлчаш эса **текшириш** деб аталади. Ўқитувчи ўқи-тиги билан бир вақтда ўқувчиларнинг ўрганилаётган мавзунини қандай қилиб идрок этишини, эсда сақлаш-харакат қилишини ва уни амалда қўллаш малакаларини эгаллашини ҳисобга олиб бориши керак. **Ҳисобга олиш** – бу ўқитишнинг муайян бир даврида ўқувчилар ва ўқитувчи фаолиятини умумлаштириб хулосалаш.

Назорат функциялари

1. Диагностик функция.
2. Таълимий функция.
3. Тарбияловчи функция.
4. Ривожлантирувчи функция.
5. Рағбатлантирувчи функция.
6. Коррекцияловчи функция

Текширишнинг бўғинлари (звенolari)

Текшириш тизимидаги *биринчи бўғин* таълим олувчиларнинг билим даражасини **олдиндан аниқлаш** ҳисобланади.

Билимларни текширишнинг *иккинчи бўғини* ҳар бир мавзунини ўзлаштириш жараёнидаги **жорий текширишдир**.

Такрорий текшириш билим, кўникма ва малакаларни текширишнинг **учинчи бўғини** саналиб, жорий текшириш каби мавзу-ли бўлиши мумкин.

Тизимнинг *тўртинчи бўғини* ўқувчиларнинг билим, кўникма ва мала-каларини яхлит бўлим ёки курснинг алоҳида мавзуси бўйича **даврий тек-шириш** ҳисобланади.

Текширишни ташкил этишда *бешинчи бўғин* таълим олувчиларнинг, таълим жараёнининг барча босқичларида эгалланган билим, кўникма ва ма-лакаларини **якуний текшириш ва ҳисоб-га олишдир**.

1.14. “Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya qonuniyatlari va tamoyillari ” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	1.Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. 2.Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari. 3.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> -tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

“Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya qonuniyatlari va tamoyillari ” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismlı kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismlı kundalik”larnı individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismlı kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

1-ilova

Mavzu: “Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya qonuniyatlari va tamoyillari ” mavzusidagi

Reja:

1. Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati.
2. Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari.
3. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika /A.Q. Munavvarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1994.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Подласы I. P . Pedagogika . V 2-x kn. Kn.2. - M.: VLADOS, 2003.
4. Общaya pedagogika / Pod.red. V.A Slastenina: V 2 ch – M: VLADOS , 2003-CH.2.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

2-ilova

Mavzuning asosiy tushunchalari:

Tarbiya.
Tarbiya jarayoni.
Tarbiyaning maqsadi.
Tarbiya mazmuni.
Tarbiyaning umumiy vazifalari.
Tarbiya qonuniyatlari.
Tarbiya tamoyillari.
Tarbiya turlari.

3-ilova

Tarbiya pedagogikadagi asosiy tushunchalardan biri sanaladi. Jamiyat va pedagogikaning tarixiy rivoji davomida mazkur kategoriyani tushuntirishga turlicha yondashuvlar yuzaga keldi. Eng avvalo, yuqorida ta`kidlab o`tganimizdek, keng va tor ma`nodagi tarbiya farqlanadi. **Keng ma`noda tarbiya** shaxsga jamiyatning ta`sir etishi, ijtimoiy hodisa sifatida qaraladi. Mazkur holatda tarbiya ijtimoiylashtirish bilan uyg`unlashadi.

*Tor ma`nodagi tarbiya* deganda, pedagogik jarayon sharoitida ta`lim maqsadini amalga oshirish uchun pedagog va tarbiyalanuvchilarning maxsus tashkil etilgan faoliyati tushuniladi. Ushbu holatda pedagoglarning tarbiyaviy faoliyati tarbiyaviy ish deb ataladi.

4-ilova

Tarbiya jarayoni o`qituvchi va ta`lim oluvchi (tarbiyachi va tarbiyalanuvchi)lar o`rtasida tashkil etiluvchi hamda aniq maqsadga yo`naltirilgan hamkorlik jarayonidir.

Tarbiyaning maqsadi – har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirish.

Tarbiya mazmuni deganda, qo`yilgan maqsad va vazifalar bilan bog`liqlikda ta`lim oluvchilarning egallashi lozim bo`lgan bilim, malaka, e`tiqod, shaxs sifati va xarakteri, xulq-atvor tizimi tushuniladi.

Tarbiyaning umumiy vazifalari:

jamiyat a`zolarining maqsadga yo`naltirilgan rivojlanishi hamda ularning qator ehtiyojlarini qondirish uchun shart-sharoit yaratish;

jamiyat rivoji uchun zarur bo`lgan ijtimoiy madaniyatga mos etarlicha hajmdagi “inson kapitali”ni tayyorlash;

madaniyatlarni uzatib turish orqali ijtimoiy hayotning barqarorligini ta`minlash;

ma`lum jins yoshi va ijtimoiy-kasbiy guruhlarning qiziqishlarini hisobga olgan holda ijtimoiy munosabatlar doirasida jamiyat a`zolarining harakatini tartibga solish.

5-ilova

Tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari quyidagilarda yorqin namoyon bo`ladi:

*maqsadga yo`naltirilganlik.* Tarbiya jarayoni – bu natijasi jamiyat uchun foydali shaxsni shakllantirish qaratilgan maxsus tashkil etiluvchi, boshqariluvchi va nazorat qilinuvchi tarbiyachi va tarbiyalanuvchilarning birgalikdagi faoliyati. Boshqacha aytganda, mazkur jarayon qo`yilgan maqsadga erishishga yo`naltirilgan tarbiyachi va tarbilanuvchilarning o`zaro hamkorligidir;

*ko`p qirrali jarayon.* Tarbiya jarayoni ko`plab ob`ektiv va sub`ektiv omillarga bog`liq. Sub`ektiv omillar bolaning ichki ehtiyojlari bilan bog`liq bo`lsa, ob`ektiv omillar tarbiyaviy vazifalarni muvafaqqiyatli hal etishga yordam beradigan bola yashaydigan muhit sharoitlari bilan tavsiflanadi;

uzoq muddat davom etishi. Pedagogikada tarkib topgan qonuniyatga ko`ra tarbiya jarayoni inson tug`ilganidan boshlab umrining oxirigacha davom etadi;

uzluksizligi. Tarbiya – tarbiyachi va tarbiyalanuvchilarning izchil, tizimli oʻzaro harakati jarayoni. Qoʻyilgan maqsadga erishish uchun tarbiyaviy ishlar tizimli yoʻlga qoʻyilishi lozim;

yaxlitligi. Yaʼni tarbiya jarayoni maqsad, vazifa, mazmuni, shakl, metod va vositalarining birligi. Bolani tarbiyalash jarayoni yaxlit tavsifga ega boʻlganligi bois tarbiyaviy taʼsirning ham toʻlaqonli boʻlishiga erishish lozim;

variativligi. Tarbiya jarayoni xilma-xil koʻrinishda amalga oshirilib, mazkur holatda tarbiyalanuvchilarning individual rivojlanishidagi oʻziga xosliklar, tarbiyaviy jarayonga munosabati, ijtimoiy tajribalari alohida ahamiyat kasb etadi;

natijalarning oldindan aniqlanmasligi. Tarbiya jarayoning murakkabligi shundaki, mazkur jarayon oʻz mahsulini yillar davomida koʻrsatadi. Kutilgan natijaga erishish ham tarbiyachining kasbiy mahoratiga, ham tarbiyalanuvchining shaxsiy faolligiga bevosita bogʻliqdir;

ikki tomonlamalilik. Tarbiya jarayonining borishi ikki yoʻnalishda amalga oshadi: tarbiyachi – tarbiyalanuvchi (toʻgʻridan-toʻgʻri aloqa) va tarbiyalanuvchi – tarbiyachi (qayta aloqa).

Tarbiya qonuniyatlari – bu bir tomondan, ijtimoiy hodisa sifatida tarbiyaning xususiyatlari, ikkinchi tomondan, shaxsning rivojlanishi bilan bogʻliq boʻlgan barqaror aloqalar.

Tarbiya tamoyillari – bu tarbiyaviy ishning yoʻnalishiga, mazmuniga, metodlari va tashkil etilishiga, tarbiya jarayonining ishtirokchilari orasidagi munosabatlarga qoʻyiladigan asosiy talablar ifodalanadigan dastlabki qoidalardir.

Tarbiya jarayonining quyidagi qonuniyatlari mavjud:

Tarbiya jarayonining quyidagi **umumiy qonuniyatlari** mavjud:

ijtimoiy muhitning obʻektiv va subʻektiv omillariga bogʻliqligi. Obʻektiv omillar tarbiyani tashkil etish shart-sharoitlari (moddiy-texnik, ijtimoiy, madaniy, sanitar-gigienik) orqali yuzaga chiqsa, subʻektiv omillarga tarbiyachi va tarbiyalanuvchilar, ularning oʻzaro birgalikdagi harakati, murakkab aloqalar, psixologik muhit va boshqalarni kiritish mumkin;

tarbiyaning shaxsning rivojlanishi bilan birligi va oʻzaro bogʻliqligi. Tarbiya jarayoni bolalarning yosh davri rivojlanishi xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi; qoʻyilgan maqsad vazifalar bolalarning yosh xususiyatlariga toʻliq mos kelishi lozim;

faoliyat va munosabatni eʼtirof etish shaxsning ijtimoiy qimmatli fazilatlarini shakllantirishning negizi va asosiy manbai. Tarbiyalanuvchilarning faoliyatga jalb etish orqali ularda mavjud jarayonga nisbatan munosabatni aniq baholay olish mumkin. Oʻz navbatida munosabat bildira olish tarbiyalanuvchining faoliyatga tayyorligini koʻrsatadi;

***tarbiyalanuvchilarning o`zaro tarbiyaviy ta`siri, o`zaro munosabatlari hamda faol faoliyati o`rtasidagi bog`lanish.*** Tarbiyalanuvchilar bir-birlariga o`zaro ta`sir etishlari va mazkur imkoniyatdan oqilona foydalana olish tarbiya jarayonining ta`sirini kuchaytiradi. Ularning o`zaro munosabatlarining barqarorligi, shuningdek, birgalikdagi faoliyati ularda jamoaviylik, o`zaro ishonch, mehribonlik, bir-birlari uchun qayg`ura olish, hamdardlik, bag`rikenglik kabi fazilatlarining qaror topishiga ko`maklashadi;

tarbiya va o`zini-o`zi tarbiyalashning intensivligi. O`z-o`zini tarbiyalash – bu shaxsning o`zini, shaxsiy sifatlarini takomillashtirishidir, zamon talabiga javob beradigan darajada ongli intilishidir. O`z-o`zini tarbiyalash yaxshi tarbiya natijasida yuzaga kelib, shaxsning o`z-o`zini kamolga etkazishiga olib keladi. O`z-o`zini tarbiyalash bevosita tarbiyalanuvchilar hayot mazmuni, ularning qiziqishlari, u yoki bu yosh davridagi xarakterga bog`liqdir. O`z-o`zini tarbiyalash muhim ahamiyatga ega bo`lib, tarbiyalanuvchiga o`z imkoniyatlarini to`g`ri baholay olish, o`zidagi ijobiy va salbiy jihatlarni aniqlay olish imkonini beradi;

tarbiyalanuvchining “ichki olami”ga ta`sir etishning intensivligi

(G.I. IIqkina). “Tarbiyalanuvchining ichki olami” deganda motiv, ehtiyoj, emosiya, intellekt kabilarning birligi tushuniladi. Tajriba, bolaning ehtiyojlari orqali sinaladigan tashqi muhit ta`siri uning yutug`i sifatida yuzaga keladi. Aynan tarbiyaviy jarayonda tashqi ta`sir bolaning ichki muvafaqqiyatini kuchaytiradi;

***tarbiyalanuvchilarda verbal va sensomotor jarayonlarning rivojlanish darajasi va pedagogik ta`sirni hisobga olish*** (G.I. IIqkina). Amaliyot ko`rsatadiki, hamma vaqt ham bolaning aqliy rivojlanishi uning verbal nutqi va harakatga doir sensomotor ko`rsatkichlariga mos kelavermaydi. Nazariy bilimlarga oson va erkin tayanuvchi bolalar uchun ba`zan elementar amaliy harakatlar, sohada mehnat faoliyatiga doir operasiyalarni, jismoniy mashqlarni bajarish qiyin va murakkablik qiladi. SHuning uchun tarbiyalanuvchilarda verbal va sensomotor jarayonlarning rivojlanish dinamikasi bilan pedagogik ta`sirning uyg`unligiga erishish lozim.

Tarbiya jarayoni quyidagi tamoyillar asosida boshqariladi:

maqsadga qaratilganligi va g`oyaviy yo`nalganligi;

tarbiyaning insonparvarlashuvi;

tarbiyaning hayot, mehnat bilan bog`liqligi;

tarbiyaga yaxlit(kompleks) yondashuv;

jamoada tarbiyalash va jamoaga suyanib ish ko`rish;

shaxsga talabchanlik bilan hurmatni birga qo`shib olib borish;

o`qituvchilar, jamoat tashkilotlari va oilaning talab hamda tarbiyaviy ta`sirlarining birligi;

tarbiyalanuvchining yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish;
tarbiya jarayonining tizimligi va uzluksizligi.

Tarbiya tamoyillari – bu tarbiyaviy ishning yo`nalishiga, mazmuniga, metodlari va tashkil etilishiga, tarbiya jarayonining ishtirokchilari orasidagi munosabatlarga qo`yiladigan asosiy talablar ifodalanadigan dastlabki qoidalardir.

Tarbiya jarayoni quyidagi tamoyillar asosida boshqariladi:

Maqsadga qaratilganligi va g`oyaviy yo`nalganligi. Tarbiya jarayonida maqsadning aniq belgilanishi kutiladigan natijaga erishishni kafolatlaydi. SHuningdek, tarbiya jarayoni jamiyatni rivojlantirishning asosiy yo`nalishlari, milliy g`oya va mafkura asosiga qurilishi lozim. Respublikamizda tarbiya jarayonining asosiy maqsadi sifatida yuksak ma`naviyatli shaxsni shakllantirish belgilab olingan. Yuksak ma`naviyatli inson bilimli, ma`lum kasb-hunar sohibi, o`z Vatanining sodiq fuqarosidir. O`z davlati qonunlarini biladigan va ularga amal qiladigan, yurti bilan g`ururlana oladigan inson. O`z Vatani boyliklarini saqlaydigan, uni yanada boyitadigan, go`zalliklaridan bahramand bo`ladigan shaxs. U har qanday zararli illatlarga qarashi kurashadigan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni avaylab asraydigan insondir.

Tarbiyaning insonparvarlashuvi. “Insonparvarlik” tushunchasi mohiyatini, uning turlari va ilmiy pedagogika bilan munosabatlarini qanday talqin qilish kerak? “Falsafa qomusiy lug`at”da insonparvarlik “Odamlarga mehru-muhabbat bilan qarash, ularni hurmat qilish, insonning moddiy farovonligini yuksaltirish va kishilarda yuksak ma`naviy failatlarni rivojlantirishga g`amxo`rlik qilish g`oyalari bilan sug`orilgan dunyoqarash” sifatida qaraladi. “Pedagogik ensiklopedik lug`at”da esa, insonparvarlik shaxs sifatida inson, uning erkin rivojlanishi va o`z qobiliyatlarini namoyon eta olishini qadriyat sifatida qabul qilish ekanligi uqtiriladi.

**Keng ma`noda insonparvarlik** – insonni shaxs sifatida qadriyat deb belgilaydigan, uning erkinlik, baxtga bo`lgan huquqi, o`zining qobiliyatlarini namoyon etishi va rivojlantirishi, ijtimoiy institutlarning baholash mezonlarida inson ravnaqini hisobga oladigan qarashlarning tarixiy o`zgaruvchan tizimi, insoniylik – odamlar orasida kutiladigan me`yoriy munosabat. Insonparvarlik yana asosida insonning cheksiz imkoniyatlari va uning komillikka doir intilishlari, o`z qobiliyatlari, qarashlarini erkin namoyon etishga doir shaxs huquqini e`tirof etish turadigan, inson ravnaqini ijtimoiy munosabatlar darajasini baholash mezonini sifatida tasdiqlaydigan dunyoqarash tamoyili tarzida ham qaraladi. Hozirgi vaktida mazkur tamoyil pedagogikaning asosiy tamoyillaridan biri sifatida shakllantirildi.

Tarbiya jarayonini insonparvarlashtirish eng umumiy ma`noda, tarbiya jarayoni ishtirokchilarining munosabatlarini avtoritar pedagogik muloqot uslubidan

demokratik muloqot uslubiga almashtirish asosiga tashkil etilishi bilan tavsiflanadi. Bunda asosiysi – tarbiyalanuvchi shaxsiga hurmat va ta`lim mazmunida ijtimoiy tajriba tarzida olingan insoniyat madaniyati bilan tanishtirish yo`lida uning ma`naviy imkoniyatini hisobga olish. Tarbiya jarayonining mohiyati ijtimoiy tajribani maqsadga yo`naltirilgan tarzda shaxsiy tajribaga almashtirish yoki shaxsiy va ijtimoiy tajribani qo`shilishida namoyon bo`ladi. Tarbiyani insonparvarlashtirish uning etakchi tendensiyasi sifatida tarbiyani insonga qaratish, uning individualligini namoyon bo`lishi va rivojlanishi uchun sharoit yaratishni ifodalaydi. U insonni yuqori ehtiyojlari: o`z-o`zini namoyon etish, o`z-o`zini realizasiyalash, ma`naviy, ijtimoiy va kasbiy shakllanishida maksimal darajada qoniqishga yo`naltirilgan o`z noyobligini yo`qotish, hayot, tabiat dunyosi va madaniyatdan begonalashib ketish xavfidan himoyalashga chaqiradi.

***Tarbiyaning hayot va mehnat bilan bog`liqligi.*** Maktabgacha ta`lim muassasasi bola uchun boshlang`ich va asosiy tarbiya maskani hisoblanib, aynan tarbiyaning hayot va mehnat bilan bog`liqligi tarbiya tizimida katta o`rin tutadi. U tarbiyachidan ikkita asosiy yo`nalishda faoliyatni amalga oshirishni talab etadi: 1) tarbiyalanuvchilarni kishilarning mehnat faoliyati bilan keng tanishtirish; 2) tarbiyalanuvchilarni real hayotiy munosabatlarga, ijtimoiy foydali faoliyatning xilma-xil turlariga jalb etish.

Tarbiyaning mehnat bilan bog`liqligini oqilona amalga oshirish tarbiyachidan tarbiyalanuvchilarning quyidagi ko`nikma va malakalarga ega bo`lishlariga erishishni talab etadi:

tarbiyalanuvchilarning mehnatning jamiyat va uning har bir a`zosi uchun ahamiyatini tushunib etishlari;

moddiy va ma`naviy boyliklarni yaratuvchilar mehnatini hurmat qilish;

tarbiyalanuvchilarni o`z ustida ishlashlari, muntazam ravishda mehnat qilishga odatlanish;

tarbiyalanuvchilarni kasb-hunarga oid tushunchalarni o`zlashtirib borishlari va ular haqida ma`lumotga ega bo`lishlari;

moddiy va ma`naviy boyliklarga mas`uliyatli munosabatda bo`lish.

Tarbiyaning hayot va mehnat bilan bog`liqligi tamoyili mazkur tamoyilning alohida tomonlarini ochib beruvchi quyidagi qoidalar asosida amalga oshirishni talab etadi:

1. Tarbiyalanuvchilarning ijtimoiy va mehnat tarbiyasida mavhumlik va yuzaklikdan voz kechib, ularning aniq va mahsuldor faoliyatga jalb etish. Mashg`ulotlar jarayonida izchillik va ketma-ketlikka rioya etish zarur.

2. Tarbiyachi oila bilan o`z faoliyatini muvofiqlashtirgan holda, har bir tarbiyalanuvchiga ularning jamiyatga qo`shadigan munosib hissasi uyda va maktabgacha ta`lim muassasasida kattalarga yordam berish ekanligini tushuntirish.

3. Bolalar odatda doimiy ravishda faoliyatning biror turi bilan shug`ullanishga intiladi, ularning tabiati uchun sustlik, bekor o`tirish kabilar xos emas. Agar tarbiyachi mazkur jihatni hisobga olmasa, bolalarning ijtimoiylashuviga o`zining salbiy ta`sirini ko`rsatadi.

4. Mazkur tamoyilni amalga oshirish tarbiyaviy ishlar jarayonida o`lkashunoslik materiallaridan keng foydalanishni talab etadi.

5. Tarbiyalanuvchilar bilan birgalikda hayotiy masalalarni muhokama qilish, ularni o`z xulosalarini aytishga o`rgatish ularda insonparvarlik va fuqarolik hissini uyg`otishga xizmat qiladi.

6. Tarbiyaning hayot bilan bog`liqligi tamoyilini muvafaqqiyatli amalga oshirish uchun mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy sohadagi islohotlari bilan bog`liqlikda tarbiya mazmuni va metodikasini qayta ko`rib chiqish va yangilab borish lozim.

7. Tarbiyaviy jarayon shunday tashkil etilishi lozimki, tarbiyalanuvchilar to`la qoniqish hosil qilishlari uchun ularning mehnati kishilar va jamiyatga zarur ekanligini his eta olishlari zarur.

6-ilova

Tarbiya turlarining umumiy tasnifi

Tarbiya turlari turli sohalarga ko`ra tasnif etiladi. Ko`proq umumlashgan tasnif o`zida aqliy, mehnat, jismoniy tarbiyani qamrab oladi. Ta`lim muassasalaridagi tarbiyaviy ishlarning turli yo`nalishlari bilan bog`liqlikda fuqarolik, siyosiy, baynalmilal, axloqiy, estetik, mehnat, jismoniy, huquqiy, ekologik, iqtisodiy tarbiyaga bo`linadi. Institusional belgilariga bo`yicha oila, ta`lim muassasasi, ta`lim muassasasidan tashqari, diniy, bolalar, yoshlar tashkilotlaridagi tarbiya, maxsus ta`lim muassasalaridagi tarbiyaga bo`linadi.

Tarbiya va tarbiyalanuvchilar orasidagi munosabatlar uslubiga ko`ra avtoritar, demokratik, liberal, erkin tarbiya; turli falsafiy konsepsiyalar bilan bog`liqlikda pragmatik, aksiologik, jamoaviy, individual tarbiya farqlanadi.

**1.15. “Jamoʻa tarbiya – obʻekti va subʻekti sifatida” mavzusidagi
maʼlumotli maʼruza taʼlim texnologiyasi modeli**

<i>Maʼruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>Oʻquv mashgʻulotining shakli</i>	<i>Maʼlumotli maʼruza</i>
<i>Mashgʻulotning rejasi</i>	1. Jamoʻa tushunchasi. 2. Oʻquvchilar jamoasini shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslari. 3. Oʻquvchilar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlari. 4. Oʻquvchilar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari.
<i>Oʻquv mashgʻulotining maqsadi</i>	Talabalarda jamoʻa tarbiya – obʻekti va subʻekti sifatida tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> -Jamoʻa tushunchasi taʼrifini bilib oladilar tushuntirib berish; -Oʻquvchilar jamoasini shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslariekanini haqida maʼlumot berish; -Oʻquvchilar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlar ochib berish; -Oʻquvchilar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari tasniflaydi.	<i>Oʻquv faoliyati natijalari:</i> - Jamoʻa tushunchasi taʼrifini bilib oladilar; -Oʻquvchilar jamoasini shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslariekanini oʻzlashtiradilar; -Oʻquvchilar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlari. haqida maʼlumotga ega boʻladilar; -Oʻquvchilar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari bilan tanishadilar.
Taʼlim metodi	Maʼruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Taʼlimni tashkil etish shakli	Maʼruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Maʼruza matni, slayd-prezentasiya
Taʼlimni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	Oʻz-oʻzini nazorat qilish, refleksiya

**“Jamoʻa tarbiya obʻekti va subʻekti sifatida” mavzusidagi maʼlumotli
maʼruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Oʻqituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. Oʻquv mashgʻulotiga kirish (Daʼvat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil oʻqish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1.Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni oʻz daftarlariga qayd etishadi.
	2.2.Keng va tor maʼnodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3.Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4.Tarbiya jarayonining oʻziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarining tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda toʻldirishadi.
	3.2.Talabalarining “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	Oʻz fikrlarini boyitadi va toʻldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Jamoa tarbiya ob`ekti va sub`ekti sifatida

Reja:

Jamoa tushunchasi.

O`quvchilar jamoasini shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslari.

O`quvchilar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlari.

O`quvchilar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika /A.Q. Munavvarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1994.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Подласыу I. P . Pedagogika . V 2-x kn. Kn.2. - M.: VLADOS, 2003.
4. Общaya pedagogika / Pod.red. V.A Slastenina: V 2 ch – M: VLADOS , 2003-CH.2.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

2-ilova

“Har qanday guruh jamoa bo`la oladimi?” mavzusida munozarani o`tkazishga doir ko`rsatmalar

O`qituvchi munozara uchun savolni muhokama qilish uchun o`rtaga tashlaydi va o`ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.

Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo`lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi,.

Hamma o`z fikrini bildirib bo`lgach, o`qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to`g`ri javoblar ajratib olinadi.

“Жамоа” тушунчаси

Жамоа (лотинча «коллективус» сўзининг таржимаси бўлиб, йиғилма, омма, биргаликдаги мажлис, бирлашма, гуруҳ) бир неча аъзо (киши)лардан иборат бўлиб, ижтимоий аҳамиятга эга умумий мақсад асосида ташкил топган гуруҳ демакдир.

Замонавий талқинда «жамоа» тушунчаси икки хил маънода ишлатилади. Биринчидан, жамоа деганда бир неча кишиларнинг муайян мақсад йўлида бирлашувидан иборат ташкилий гуруҳи тушунилади (масалан ишлаб чиқариш жамоаси, завод жамоаси, ўқув юрти жамоаси, хўжалик жамоси ва ҳоказо). Иккинчидан, жамоа деганда юқори даражада уюштирилган гуруҳ тушунилади. Чунончи, ўқувчилар жамоаси юқори даражада уюштирилган бирлашма ҳисобланади.

Жамоада ва жамоа ёрдамида тарбиялаш

Жамоада ва жамоа ёрдамида тарбиялаш - тарбия тизимида муҳим аҳамиятга эга бўлган тамойиллардан биридир. Шахсни шакллантиришда жамоанинг етакчи рол ўйнаши тўғрисидаги фикрлар педагогика фанининг илк ривожланиш даврларидаёқ билдирилган. Жамоада унинг аъзолари ўртасидаги муносабатнинг алоҳида шакли юзага келади, бу эса шахснинг жамоа билан биргаликда ривожланишини таъминлайди. Лекин ҳар қандай гуруҳни ҳам жамоа деб ҳисоблаб бўлмайди. Жамоа бир қатор белгиларга эгадирки, мазкур белгилар жамоани кишиларнинг етарли даражада уюшган ҳар қандай гуруҳдан ажратиб туради.

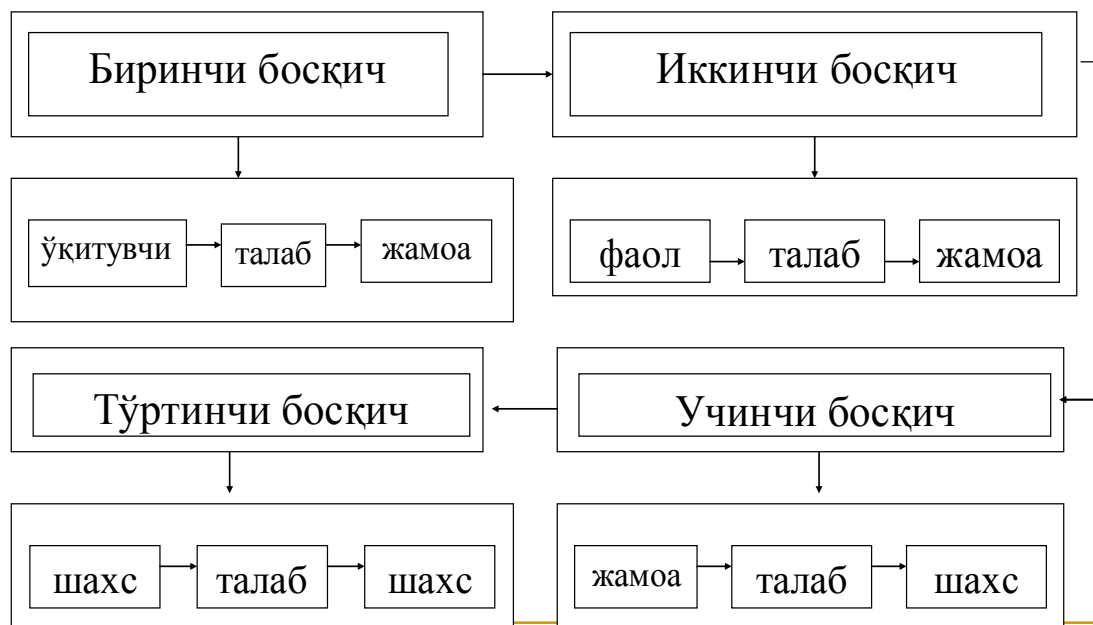
Жамоанинг ўзига хос хусусиятлари

Ўқувчилар жамоаси

Ўқувчилар жамоаси – бу ижтимоий аҳамиятга эга ягона мақсадни кўзда тутувчи, биргаликдаги фаолиятни ташкил этувчи, умумий сайлаб қўйилган органига эга бўлган, мустақамлик, умумий жавобгарлик билан ажралиб турувчи, барча аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятларда тенглиги шароитида мажбурий алоқадорликка эга бўлган ўқувчилар гуруҳидир.

Ўқувчилар жамоасининг ривожланиш босқичлари

Ўқувчилар жамоасининг ривожланиш даражалари

- 1) конгломерат гуруҳ;
- 2) номиналлашган гуруҳ;
- 3) кооперация гуруҳи;
- 4) автоном гуруҳ;
- 5) корпорациялашган гуруҳ;
- 6) жамоавий гуруҳ.

Шахс ва жамоа ўртасидаги муносабатларнинг ривожланиш андозаси

1.16. “Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	1.Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. 2.Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari. 3.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> -tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; - tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1.Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3.Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4.Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2.Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Tarbiyaning umumiy metodlari

Reja:

1. Tarbiya metodlari va usullari tushunchalari.
2. Tarbiya metodlarini tanlab olish.
3. Tarbiya metodlari tasnifi.
4. SHaxs ongini shakllantirish metodlari.
5. Faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy xulq-atvor tajribalarini shakllantirish metodlari.
6. Rag`batlantirish metodlari

Adabiyotlar:

1. Pedagogika / A.Q. Munavvarov tahriri ostida T. O`qituvchi – 1996. 124-132 betlar.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Podlasby I.P. Pedagogika: Novyy kurs : V 2 kn – M, VLADOS, 2003-Kn.2: Prosess vospitaniya. st 93-137.
4. Slastenin V.A Isaev, I.F. SHiyanov E.N. Obщaya pedagogika: ucheb. posob.: V 2 ch. – M., VLADOS, 2003 – CH.2. st. 76-96.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

2-ilova

“Bizga tarbiyaviy ta`sir ko`rsatishda ota-onalarimiz va o`qituvchilarimiz qanday yo`llardan foydalanishgan?” mavzusida erkin yozish topshirig`i

Topshiriq: “Bizga tarbiyaviy ta`sir ko`rsatishda ota-onalarimiz va o`qituvchilarimiz qanday yo`llardan foydalanishgan?” mavzusida besh daqiqa mobaynida o`z fikrlaringizni daftarga yozing. O`ylagan fikrlaringizni hech qanday to`xtovsiz bayon eting.

Erkin yozish ustida ishlashga doir ko`rsatma:

1. Talabalardan besh daqiqa mobaynida berilgan mavzu bo`yicha o`z fikrlarini yozish so`raladi.
2. Besh daqiqa tugagach, vaqt tuganganligi ma`lum qilinadi. Biroq bir minut sukut saqlab turiladi. CHunki odatda eng yaxshi fikrlar inson tang holatda qolgan vaziyatda tug`iladi.

“Тарбия методи” тушунчаси

Тарбия методи (юнонча «методос» – йўл) тарбия мақсадига эришишнинг йўли. Таълим муассасаси амалиётига татбиқ этилганда, методлар – бу тарбияланувчиларнинг онги, иродаси, туйғулари ва хулқига таъсир этиш усуллари дир.

“Тарбия усуллари” тушунчаси

Тарбия усуллари – умумий методнинг бир қисми, алоҳида ҳаракати, янада аниқлашуви. Образли айтганда, усуллар – бу қўйилган мақсадга тезроқ эришиш учун тарбиячи ўзининг тарбияланувчилари билан йўл очадиган ўрганилмаган сўқмоқ. Агар уни бошқа тарбиячилар ҳам фойдалана бошласа, у ҳолда аста-секин усуллар кенг устунли йўллар – методларга айланиши мумкин.

“Тарбия воситалари” тушунчаси

Амалиётда *тарбия воситалари* тушунчаси ҳам ажратилади. Усуллар деганда таъсир кўрсатишлар бирлиги, восита деганда эса, усуллар йиғиндиси тушунилади. Восита – бу усул ҳам эмас, метод ҳам эмас. Масалан, меҳнат – тарбия воситаси, бироқ уни кўрсатиб бериш, меҳнатни баҳолаш, ишдаги хатони кўрсатиш – бу усуллар. Сўз (кенг маънода) – тарбия воситаси, бироқ реплика, таққослаш – усуллардир.

Тарбия методларини танлаб олиш шартлари

1. Тарбиянинг мақсад ва вазифалари. Мақсад нафақат методларни оқлайди, балки уларни аниқлаб беради. Мақсад қандай бўлса, унга эришиш методлари унга мувофиқ бўлиши зарур.

2. Тарбия мазмуни. Унутмаслик керакки, айнан битта вазифа турли хил фикрлар билан тўлдирилган бўлиши мумкин. Шунинг учун методларни умуман мазмун билан эмас, балки аниқ фикр билан боғлаш фоят муҳимдир.

3. Тарбияланувчиларнинг ёш хусусиятларини ҳисобга олиш. У ёки шунга ўхшаш вазифалар тарбияланувчиларнинг ёши билан боғлиқликда ҳал қилинади. Ёш бу оддийгина қанча яшаганлиги сон кўрсаткичи эмас. Унда эгалланган ижтимоий тажриба, психологик ва ахлоқий сифатларнинг ривожланганлик даражаси ўз аксини топади. Айтайлик, масъулият туйғусини бошланғич таълим, ўрта таълим ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида таълим олаётган ўқувчиларда ҳам шакллантириш мумкин. Бироқ ҳар бир босқичда мазкур сифатни шакллантириш борасида турли методлар қўлланилади.

Тарбия методларини танлаб олиш шартлари

4. Жамоанинг шакланганлик даражаси. Ўзини ўзи бошқаришнинг жамоа шаклининг ривожланиши билан боғлиқликда педагогик таъсир кўрсатиш методлари ҳам ўзгармасдан қолмайди. Бизга маълумки бошқарувнинг мослашувчанлиги тарбиячининг тарбияланувчилар билан мувафаққиятли ҳамкорлигининг зарурий шarti.

5. Тарбияланувчиларнинг индивидуал ўзига хосликлари. Умумий методлар, умумий дастурларнинг ўзи тарбиявий ўзаро таъсир этишнинг асоси бўла олмайди. Уларни индивидуал ва шахсий тузатиш зарур. Инсонпарвар педагог ҳар бир шахс ўзига хослигини ривожланишига, ўзига хослигини сақлашга, ўзининг «Мен»ини амалга оширишига имкон берадиган методларни қўллашга ҳаракат қилади.

6. Тарбиявий шарт-шароитлар. Унга моддий, психофизиологик, санитар-гигиеникдан ташқари синфда юзага келадиган муносабатлар: жамоадаги иқлим, педагогик раҳбарлик усули ва бошқалар тегишлидир. Маълумки, мавҳум шарт-шароитлар бўлмайди, улар ҳамisha аниқ. Уларни бирлашуви аниқ ҳолатларда кўринади. Тарбия амалаг ошадиган шароит педагогик вазиятлар номини олди.

Тарбия методлари таснифи

Методлар ўзига хос характериға кўра ишонтириш, машқ, рағбатлантириш ва танбеҳ беришға бўлинади (Н.И. Болдырев, Н.К. Гончаров, Ф.Ф. королев ва бошқалар). Мазкур ҳолатда методнинг Умумий характерли белгиси уўзида йўналганликни, ўзига хосликни, қўлланишға ярқклиликни акс эттиради. Бу таснифға методларнинг кўпроқ умумлашганлиги билан ажралиб турувчи тарбиянинг умумий методлари мустаҳкам туташиб кетади. У ўзида ишонтириш, фаолиятни ташкил этиш, ўқувчиларнинг хулқ-атворини рағбатлантириш методларини камраб олади. И.С. Марьенконинг таснифида тарбия методлари гуруҳлар куйидагича номланади: тушунтиришли-репродуктив, муаммоли вазиятли, ўргатиш ва машқ методлари, рағбатлантириш, тўсқинлик қилувчи, бошқариш, ўзини-ўзи тарбиялаш.

Тарбия методлари таснифи

Тарбияланувчиларга таъсир этиши натижаларига кўра методларни икки гуруҳга бўлиш мумкин:

1. Ахлоқий меъёрлар, мотивларни ҳосил қилишга, тасаввур, тушунча, ғояларни шакллантиришга таъсир этувчи.

2. Хулқ-атворнинг у ёки бу турини аниқлайдиган одатларни ҳосил қилишга таъсир этувчи.

Ҳозирги вақтда ўзида тарбия методларидаги ягона мақсад, мазмун ва тартиблиликни акс эттирувчи кўпроқ объектив ва қулай методлар қулланилади.(Г.И. Щукина). Ана шундай тавсиф билан боғлиқликда тарбия методлари уч гуруҳга бўлинади:

1. Шахс онгини шакллантирувчи методлар.

2. Фаолиятни ташкил этиш ва хулқ-атвор тажрибаларини шакллантириш методлари.

3. Хулқ-атворни ва фаолиятни рағбатлантириш методлари

1.17. “Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2 s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<i>1. Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. 2. Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari. 3. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.</i>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> -tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Tarbiyaning umumiy metodlari

Reja:

1. Tarbiya metodlari va usullari tushunchalari.
2. Tarbiya metodlarini tanlab olish.
3. Tarbiya metodlari tasnifi.
4. SHaxs ongini shakllantirish metodlari.
5. Faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy xulq-atvor tajribalarini shakllantirish metodlari.
6. Rag`batlantirish metodlari

Adabiyotlar:

1. Pedagogika / A.Q. Munavvarov tahriri ostida T. O`qituvchi – 1996. 124-132 betlar.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Podlasыy I.P. Pedagogika: Novыy kurs : V 2 kn – M, VLADOS, 2003-Kn.2: Prosess vospitaniya. st 93-137.
4. Slastenin V.A Isaev, I.F. SHiyanov E.N. Obщaya pedagogika: ucheb. posob.: V 2 ch. – M., VLADOS, 2003 – CH.2. st. 76-96.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

2-ilova

“Bizga tarbiyaviy ta`sir ko`rsatishda ota-onalarimiz va o`qituvchilarimiz qanday yo`llardan foydalanishgan?” mavzusida erkin yozish topshirig`i

Topshiriq: “Bizga tarbiyaviy ta`sir ko`rsatishda ota-onalarimiz va o`qituvchilarimiz qanday yo`llardan foydalanishgan?” mavzusida besh daqiqa mobaynida o`z fikrlaringizni daftarga yozing. O`ylagan fikrlaringizni hech qanday to`xtovsiz bayon eting.

Erkin yozish ustida ishlashga doir ko`rsatma:

1. Talabalardan besh daqiqa mobaynida berilgan mavzu bo`yicha o`z fikrlarini yozish so`raladi.
2. Besh daqiqa tugagach, vaqt tuganganligi ma`lum qilinadi. Biroq bir minut sukut saqlab turiladi. Chunki odatda eng yaxshi fikrlar inson tang holatda qolgan vaziyatda tug`iladi.

“Тарбия методи” тушунчаси

Тарбия методи (юнонча «методос» – йўл) тарбия мақсадига эришишнинг йўли. Таълим муассасаси амалиётига татбиқ этилганда, методлар – бу тарбияланувчиларнинг онги, иродаси, туйғулари ва хулқига таъсир этиш усуллари дир.

“Тарбия усуллари” тушунчаси

Тарбия усуллари – умумий методнинг бир қисми, алоҳида ҳаракати, янада аниқлашуви. Образли айтганда, усуллар – бу қўйилган мақсадга тезроқ эришиш учун тарбиячи ўзининг тарбияланувчилари билан йўл очадиган ўрганилмаган сўқмоқ. Агар уни бошқа тарбиячилар ҳам фойдалана бошласа, у ҳолда аста-секин усуллар кенг устунли йўллар – методларга айланиши мумкин.

“Тарбия воситалари” тушунчаси

Амалиётда *тарбия воситалари* тушунчаси ҳам ажратилади. Усуллар деганда таъсир кўрсатишлар бирлиги, восита деганда эса, усуллар йиғиндиси тушунилади. Восита – бу усул ҳам эмас, метод ҳам эмас. Масалан, меҳнат – тарбия воситаси, бироқ уни кўрсатиб бериш, меҳнатни баҳолаш, ишдаги хатони кўрсатиш – бу усуллар. Сўз (кенг маънода) – тарбия воситаси, бироқ реплика, таққослаш – усуллардир.

Тарбия методларини танлаб олиш шартлари

1. Тарбиянинг мақсад ва вазифалари. Мақсад нафақат методларни оқлайди, балки уларни аниқлаб беради. Мақсад қандай бўлса, унга эришиш методлари унга мувофиқ бўлиши зарур.

2. Тарбия мазмуни. Унутмаслик керакки, айнан битта вазифа турли хил фикрлар билан тўлдирилган бўлиши мумкин. Шунинг учун методларни умуман мазмун билан эмас, балки аниқ фикр билан боғлаш фоят муҳимдир.

3. Тарбияланувчиларнинг ёш хусусиятларини ҳисобга олиш. У ёки шунга ўхшаш вазифалар тарбияланувчиларнинг ёши билан боғлиқликда ҳал қилинади. Ёш бу оддийгина қанча яшаганлиги сон кўрсаткичи эмас. Унда эгалланган ижтимоий тажриба, психологик ва ахлоқий сифатларнинг ривожланганлик даражаси ўз аксини топади. Айтилик, масъулият туйғусини бошланғич таълим, ўрта таълим ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида таълим олаётган ўқувчиларда ҳам шакллантириш мумкин. Бироқ ҳар бир босқичда мазкур сифатни шакллантириш борасида турли методлар қўлланилади.

Тарбия методларини танлаб олиш шартлари

4. Жамоанинг шаклланганлик даражаси. Ўзини ўзи бошқаришнинг жамоа шаклининг ривожланиши билан боғлиқликда педагогик таъсир кўрсатиш методлари ҳам ўзгармасдан қолмайди. Бизга маълумки бошқарувнинг мослашувчанлиги тарбиячининг тарбияланувчилар билан мувафаққиятли ҳамкорлигининг зарурий шарти.

5. Тарбияланувчиларнинг индивидуал ўзига хосликлари. Умумий методлар, умумий дастурларнинг ўзи тарбиявий ўзаро таъсир этишнинг асоси бўла олмайди. Уларни индивидуал ва шахсий тузатиш зарур. Инсонпарвар педагог ҳар бир шахс ўзига хослигини ривожланишига, ўзига хослигини сақлашга, ўзининг «Мен»ини амалга оширишига имкон берадиган методларни қўллашга ҳаракат қилади.

6. Тарбиявий шарт-шароитлар. Унга моддий, психофизиологик, санитар-гигиеникдан ташқари синфда юзага келадиган муносабатлар: жамоадаги иқлим, педагогик раҳбарлик усули ва бошқалар тегишлидир. Маълумки, мавхум шарт-шароитлар бўлмайди, улар ҳамиша аниқ. Уларни бирлашуви аниқ ҳолатларда кўринади. Тарбия амалаг ошадиган шароит педагогик вазиятлар номини олди.

Тарбия методлари таснифи

Методлар ўзига хос характериға кўра ишонтириш, машқ, рағбатлантириш ва танбеҳ беришға бўлинади (Н.И. Болдырев, Н.К. Гончаров, Ф.Ф. королев ва бошқалар). Мазкур ҳолатда методнинг Умумий характерли белгиси уўзида йўналганликни, ўзига хосликни, қўлланишға яроқлилиқни акс эттиради. Бу таснифға методларнинг кўпроқ умумлашганлиги билан ажралиб турувчи тарбиянинг умумий методлари мустаҳкам туташиб кетади. У ўзида ишонтириш, фаолиятни ташкил этиш, ўқувчиларнинг хулқ-атворини рағбатлантириш методларини камраб олади. И.С. Марьенконинг таснифида тарбия методлари гуруҳлар куйидагича номланади: тушунтиришли-репродуктив, муаммоли вазиятли, ўргатиш ва машқ методлари, рағбатлантириш, тўсқинлик қилувчи, бошқариш, ўзини-ўзи тарбиялаш.

Тарбия методлари таснифи

Тарбияланувчиларга таъсир этиши натижаларига кўра методларни икки гуруҳга бўлиш мумкин:

1. Ахлоқий меъёрлар, мотивларни ҳосил қилишга, тасаввур, тушунча, ғояларни шакллантиришга таъсир этувчи.

2. Хулқ-атворнинг у ёки бу турини аниқлайдиган одатларни ҳосил қилишга таъсир этувчи.

Ҳозирги вақтда ўзида тарбия методларидаги ягона мақсад, мазмун ва тартиблиликни акс эттирувчи кўпроқ объектив ва қулай методлар қулланилади.(Г.И. Щукина). Ана шундай тавсиф билан боғлиқликда тарбия методлари уч гуруҳга бўлинади:

1. Шахс онгини шакллантирувчи методлар.

2. Фаолиятни ташкил этиш ва хулқ-атвор тажрибаларини шакллантириш методлари.

3. Хулқ-атворни ва фаолиятни рағбатлантириш методлари

1.18. “Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<i>Dunyoqarash haqida tushuncha. O`quvchilarning dunyoqarashini shakllantirishning asosiy vositalari. Aqliy tarbiyaning asosiy belgilari va mohiyati.</i>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; - tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; - tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismlı kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi”
mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi.

REJA:

1. Dunyoqarash haqida tushuncha.
2. O`quvchilarning dunyoqarashini shakllantirishning asosiy vositalari.
3. Aqliy tarbiyaning asosiy belgilari va mohiyati.

ADABIYOTLAR:

1. Pedagogika / A.Q. Munavvarov tahriri ostida T. O`qituvchi – 1996. 132-139 betlar.
2. Falsafa: qomusiy lug`at – T.: SHarq, 2004, 115-bet
3. Slastenin V.A Isaev, I.F. SHiyonov E.N. Obщaya pedagogika: ucheb. posob.: V 2 ch. – M., VLADOS, 2003 – CH.2. st. 40-47
4. Pedagogika. / Pod. Red. YU.K. Babanskogo., M., Prosvещenie, 1988. st 132-136, 141-151.
5. Obщaya pedagogika (kurs leksii) – M.: Prior-izdat, 2003, st. 205-206.

2-ilova

Dunyoqarash tabiat, ijtimoiy jamiyat, tafakkur hamda shaxs faoliyati mazmunining rivojlanib borishini belgilab beruvchi dialektik qarashlar va e`tiqodlar tizimidir. Mazkur tizim doirasida ijtimoiy-g`oyaviy, falsafiy, iqtisodiy, tabiiy-ilmiy, ma`naviy-axloqiy, estetik, huquqiy va ekologik bilimlar negizida shakllangan e`tiqodlar asosiy tarkibiy unsurlar sifatida namoyon bo`ladi. Eng muhimi insonning olamga munosabati, dunyodagi o`rni, mohiyati, hayotiy yo`nalishini, o`zligini anglash kabi savollarga javob beradi. SHuningdek, dunyoqarash «dunyoni tushuntirish», «dunyoni his qilish», «ifodani idrok qiliish» kabi tushunchalar bilan yaqin ma`nodosh ekanligini aytish joiz.

SHaxsda dunyoqarash izchil, tizimli, uzluksiz hamda maqsadga muvofiq tashkil etilayotgan ta`lim-tarbiyaning yo`lga qo`yilishi, uning turli yo`nalish va mazmundagi ijtimoiy munosabatlar jarayonida faol ishtirok etishi, shuningdek, o`z-o`zini tarbiyalab borishi natijasida shakllanadi. YOsh avlod dunyoqarashining shakllanishida ta`lim muassasalarida o`qitilishi yo`lga qo`yilgan tabiiy, ijtimoiy va gumanitar fanlar asoslarining ular tomonidan puxta o`zlashtirilishi muhim o`rin tutadi.

3-ilova

Dunyoqarash o`z mohiyatiga ko`ra, ilmiy (muayyan falsafiy tizimga ega) va oddiy (muayyan falsafiy tizimga ega bo`lmagan) dunyoqarash tarzida farqlanadi. Ilmiy dunyoqarash asosida uzluksiz, izchil ravishda mavjud fanlar asoslarini puxta o`zlashtirib borish, ijtimoiy munosabatlar jarayonida faol ishtirok etish natijasida barqarorlik kasb etgan g`oyalar yotadi.

SHaxs dunyoqarashini shakllantirish uzoq muddatli, dinamik xususiyatga ega murakkab jarayon sanaladi. E`tiqod dunyoqarash negizida aks etuvchi ijtimoiy- falsafiy, tabiiy, iqtisodiy, huquqiy, ma`naviy-axloqiy, estetik hamda ekologik bilimlarning takomillashgan ko`rinishi; muayyan g`oyaga cheksiz ishonch bo`lib, uning shakllanishi bir necha bosqichda kechadi. Birinchi bosqichda ular beqaror va vaziyat taqozosiga ko`ra o`zgaruvchanlik xususiyatini kasb etadi. Ikkinchi bosqichda ma`naviy-axloqiy qarashlarning barqaror tamoyillariga aylanadi. Mavjud talab, jamiyat tomonidan tan olingan axloqiy qoidalardan chetga chiqish qiyin, ziddiyatli vaziyatlarda ongli harakatni tashkil etish, irodaviy sifatlarga tayangan holda ish ko`rish taqozo etiladi. Uchinchi bosqichda, e`tiqod barcha vaziyatlarda ham ustuvor ma`naviy-axloqiy tamoyil bo`lib qoladi. O`quvchi tomonidan o`zlashtirilgan ilmiy bilimlar hayotiy munosabatlar jarayonida keng qo`llanilganda, ularning asl mohiyati chuqur his qilingan va anglangandagina e`tiqodga aylanadi.

4-ilova

Agar uning qarashlari tizimi ong birligiga tayansa, inson dunyo haqida bir butun tasavvur hosil qiladi. Bundan kelib chiqadiki, dunyoqarashni shakllantirish shaxsning intellektiga, irodasiga, his-tuyg`usiga, uning amaliy faoliyatiga ta`sir ko`rsatish bilan bog`liq.

Dunyoqarashning *intellektual tarkibiy qismi* borliqni bevosita hissiy aks ettirishdan, abstrakt tushunchali fikrlashgacha bo`lgan harakatni talab etadi.

*O`quvchilarning ijobiy emosional holati* ta`lim muassasasida ijobiy ijtimoiy-psixologik muhitni yaratishga – adabiyotlar va san`atni ishlab chiqishga, olimlarning hayoti va faoliyati, ijtimoiy faoliyatiga, o`zining shaxsiy tajribasiga e`tibor qaratishni uyg`otadi.

O`quvchilarning *amaliy faoliyat* doirasi etarlicha keng bo`lishi mumkin. O`quv-mehnat va ijtimoiy faoliyat o`quvchilarni keng doiradagi ijtimoiy

munosabatlarga jalb qiladi, muloqot tajribasi, har tomonlama axborotlar bilan qurollantiradi.

Ta`lim-tarbiyani tashkil etish jarayonida *fanlararo aloqadorlik*, ijtimoiy va tabiiy omillarning o`zaro muvofiq kelishiga erishish omillari, atrof-muhit hamda ijtimoiy munosabatlar ta`sirida shaxs kamolotini ta`minlashga erishish imkoniyatlaridan unumli foydalanishga intilish maqsadga muvofiqdir. Ta`lim muassasalarida o`quv predmetlari sifatida tavsiya etilgan fanlar asoslarining o`quvchilar tomonidan chuqur o`zlashtirilishi ularda keng dunyoqarashni shakllantirishga yordam beradi.

Pedagogning *ijtimoiy va kasbiy pozitsiyasi* ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning muhim omili sifatida aks etadi. Dunyoqarashni shakllantirishning muvafaqqiyati ko`pincha, o`quvchilarning o`qituvchiga ishonchiga asoslanadi.

5-ilova

Aqliy tarbiya ta`lim oluvchining intellekti, bilish imko-niyatlarini, iqtidor va qobiliyatlarini rivojlantirishga yo`naltirilgan. Uning asosiy vazifasi – ta`lim oluvchilarning fan asoslari bo`yicha bilimlar tizimi bilan qurollantirish. Ularni o`zlashtirish natijasida dunyoqarash asoslari shakllanishi zarur.

Aqliy tarbiyaning vazifalari quyidagilar:

belgilangan hajmdagi ilmiy bilimlarni egallash;

dunyoqarashni shakllantirish;

aql kuchi, iqtidor va qobiliyatlarini rivojlantirish;

bilishga oid qiziqishlarini rivojlantirish;

shaxs salohiyati imkoniyatlarini rivojlantirish;

bilish faoliyatini shakllantirish;

doimiy ravishda o`z bilimlarini to`ldirish, umumta`limiy tayyorgarlik darajasini oshirish ehtiyojlarini rivojlantirish;

ta`lim oluvchilarni bilish faoliyati metodlari bilan qurollantirish;

fikrlash qobiliyati, ijodiy faoliyat tajribalarini shakllantirish.

1.19. “Fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<i>1.Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. 2.Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari. 3.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.</i>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; - tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; - tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
<i>1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)</i>	<i>Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).</i>	<i>Tinglashadi, yozib borishadi.</i>
<i>2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)</i>	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
<i>3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)</i>	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismlı kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismlı kundalik”larnı individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismlı kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: “Fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy tarbiya”

Reja:

1. *Fuqarolik tarbiyasining mazmuni va mohiyati.*
2. *Huquqiy tarbiyaning maqsad va vazifalari.*
3. *Fuqarolik va huquqiy tarbiyani amalga oshirish shakl, metod va vositalari.*

Adabiyotlar:

1. Pedagogika /A.Q. Munavvarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1994.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Подласы I. P . Pedagogika . V 2-x kn. Kn.2. - M.: VLADOS, 2003.
4. Общaya pedagogika / Pod.red. V.A Slastenina: V 2 ch – M: VLADOS , 2003-CH.2.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

“Fuqarolik insonga nima uchun kerak?” mavzusidagi munozarani o`tkazishga doir ko`rsatmalar

O`qituvchi savolni muhokama qilish uchun o`rtaga tashlaydi va o`ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.

Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga ketma-ketlikda yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo`lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi,.

Hamma o`z fikrini bildirib bo`lgach, o`qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to`g`ri javoblar ajratib olinadi.

Fuqarolik tarbiyasining maqsad va vazifalariga doir blis-so`rov savollari

Fuqaro deganda nima tushuniladi?

“Fuqaro”, “fuqaroligi bo`lmagan shaxs” va “chet el fuqarosi” tushunchalariga izoh bering.

Fuqarolarning huquqlarini qanday guruhlarga bo`lish mumkin?

Fuqarolarning majburiyatlari nimalardan iborat?

Fuqarolik tarbiyasi deganda nimani tushunasiz?

Fuqarolik tarbiyasining maqsadi nima?

Fuqarolik tarbiyasining vazifalari nimalardan iborat?

Fuqarolik tarbiyasining ta'limiy funksiyalariga nimalar kiradi?

Fuqarolik tarbiyasining tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyalarini izohlang.

Fuqarolik tarbiyasida siyosiy ongning ahamiyatini qanday izohlaysiz?

1.20. “Mehnat tarbiyasi. Iqtisodiy tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p><i>1.Mehnat tarbiyasining mohiyati, maqsad va vazifalari.</i></p> <p><i>2.Mehnat tarbiyasini tashkil etishning shart-sharoitlari, shakl va metodlari.</i></p> <p><i>3.Mehnat tarbiyasining iqtisodiy tarbiya bilan aloqadorligi.</i></p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish;</li> <li>- tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; - tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi. 	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar;</li> <li>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismlı kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Mehnat tarbiyasi. Iqtisodiy tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) 20 minut)	3.1. Talabalarining tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarining “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mehnat tarbiyasi. Iqtisodiy tarbiya

REJA:

- 1.Mehnat tarbiyasining mohiyati, maqsad va vazifalari.*
- 2.Mehnat tarbiyasini tashkil etishning shart-sharoitlari, shakl va metodlari.*
- 3.Mehnat tarbiyasining iqtisodiy tarbiya bilan aloqadorligi.*

ADABIYOTLAR:

- 1.Pedagogika / A.Q. Munavvarov tahriri ostida T. O`qituvchi – 1996. 160-163 betlar.
- 2.Slastenin V.A Isaev, I.F. SHiyonov E.N. Obщaya pedagogika: ucheb. posob.: V 2 ch. – M., VLADOS, 2003 – CH.2. st. 40-47
- 3.Pedagogika. / Pod. Red. YU.K. Babanskogo., M., Prosveteniye, 1988. st. 178-193
- 4.Podlasъy I.P. Pedagogika: Novъy kurs : V 2 kn – M, VLADOS, 2003-Kn.2. st. 174- 177

2-ilova

Mehnat tarbiyasi o`quvchilarga mehnatning mohiyatini chuqur anglatish, ularda mehnatga ongli munosabat, shuningdek, muayyan ijtimoiy-foydali harakat yoki kasbiy ko`nikma va malakalarini shakllantirishga yo`naltirilgan pedagogik faoliyat jarayoni bo`lib, ijtimoiy tarbiyaning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Mehnat tarbiyasini shunday tashkil etish kerakki, inson mehnat jarayoni va uning natijasidan qanoatlanishini tarkib toptirishga ko`maklashsin. Mehnat tarbiyasining provard maqsadi shaxs xarakterining asosiy xislati sifatida uning mehnatga bo`lgan ehtiyojini shakllantirishdir.

Mehnat tarbiyasining maqsadi o`quvchilarda mehnatga ongli munosabatni shakllantirishdir. Mazkur maqsadga erishish yo`lida quyidagi vazifalarni ijobiy hal etish maqsadga muvofiq:

yosh avlodda mehnat qilish istagini qaror toptirish va ularni zamonaviy ishlab chiqarishning turli sohalarida faoliyat yuritishga tayyorlash;

o`quvchilarda umumjamiyat manfaati yo`lida mehnat qilish ehtiyojini hosil qilish;

ularning aqliy qobiliyatlarini rivojlantirish;

o`quvchilarning mavjud bilimlarini uzluksiz ravishda takomillashtirib borishlari uchun zarur shart-sharoitni yaratish;

ularda mehnat ko`nikma va malakalarini tarkib toptirish;

o`quvchilar faoliyatida yuqori madaniyat, maqsadga intilish, tashkilotchilik, mehnat intizomi, tadbirkorlik, tejamkorlik, ishni sifatli bajarish, moddiy boyliklarga ehtiyotkorona munosabatda bo`lish, hayotiy faoliyat yo`nalishini belgilash malakalarini shakllantirish;

o`quvchilarda davlat iqtisodiy siyosati mazmuniga tayangan holda ular yashab turgan hududlar ishlab chiqarish xususiyatlariga muvofiq kasblarni egallashga bo`lgan qiziqishni oshirish;

o`quvchilarni kasbga yo`llash, ularni mehnat faoliyatining barcha turlari, shuningdek, ular yashayotgan hududda ehtiyoj mavjud bo`lgan mutaxassisliklar bilan tanishtirish.

3-ilova

Mehnat tarbiyasini tashkil etishning shart-sharoitlari, shakl va metodlari.

Mehnat tarbiyasini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari:

Bolalar mehnatining o`quv-tarbiyaviy vazifalar bilan bog`liqligi.

Ijtimoiy ahamiyatli mehnatni o`quvchilarning qiziqishlari bilan birga qo`shib olib borilishi.

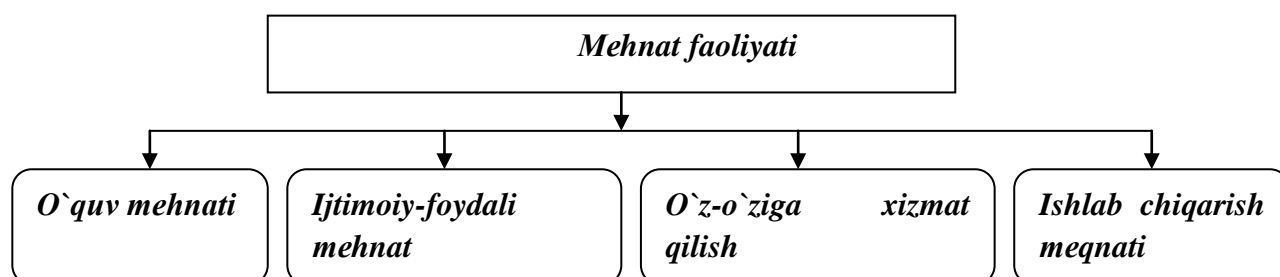
Mehnat faoliyatining hamma bopligi va qo`ldan kela olishi.

Mehnat faoliyatining majburiyligi va vijdoniyligi.

Mehnat faoliyatini tashkil etishda jamoaviy va individual shakllarini birga qo`shib olib borish.

4-ilova

Mehnat faoliyatining asosiy turlari quyidagilardir:

O`quv mehnati o`quvchilarning ilmiy bilimlar hamda turli fanlar asoslarini o`zlashtirishga yo`naltirilgan faoliyati turidir.

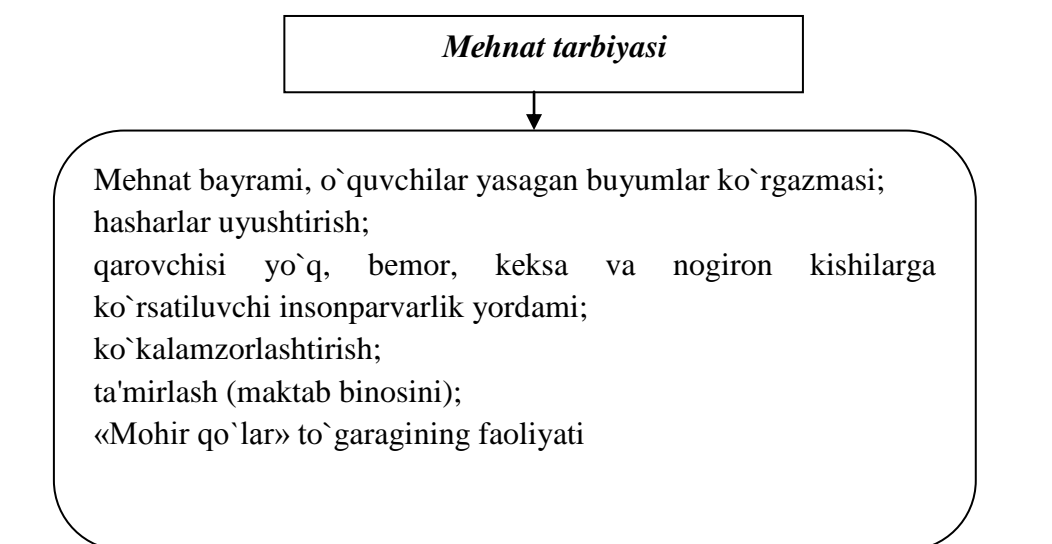
Ijtimoiy-foydali mehnat shaxsni har tomonlama kamol toptirish hamda uning muayyan ijtimoiy ehtiyojlarini qondirishga yo`naltirilgan hamda ijtimoiy mehnat xarakteridagi faoliyati turidir.

Hozirgi davrda ta`lim muassasalarida o`z-o`ziga xizmat keng yo`lga qo`yilmoqda. O`z-o`ziga xizmat o`quvchilarning ijtimoiy va o`quv ehtiyojlarini qondirish maqsadida ularning o`zlari tomonidan amalga oshiriluvchi mehnat faoliyati turidir. O`quvchilarning navbatchiligi o`z-o`ziga xizmat qilishni tarkib toptirishning muhim shaklidir.

Ishlab chiqarish mehnati turlari xilma-xildir. Masalan, o`quvchilarning mehnat haftaligi, chorvaga em-xashak tayyorlash va shirkat xo`jaliklarida faoliyat yuritish va boshqalar. Unumli mehnat – o`quvchilar mehnatining eng ommaviy shakli sanaladi.

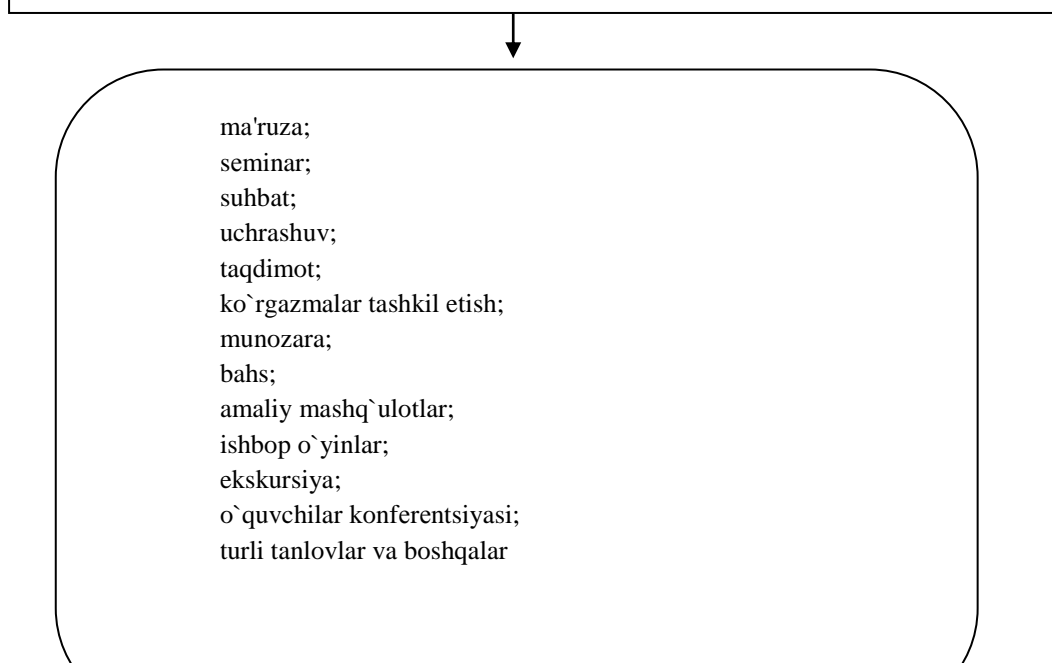
5-ilova

Mehnat tarbiyasining tashkiliy shakllari

Iqtisodiy tarbiyaning samarali shakl va metodlari

6-ilova

1.21. “Axloqiy tarbiya. Estetik tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Axloq – ijtimoiy iong shakli sifatida.</i> <i>2. Axloqiy tarbiyaning maqsad va vazifalari</i> <i>3. Estetik tarbiyaning mazmuni va mohiyati.</i> <i>4. Estetik tarbiya vositalari.</i>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish;</li> <li>- tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi. 	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar;</li> <li>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; - tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Axloqiy tarbiya. Estetik tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Axloqiy tarbiya. Estetik tarbiya

Reja:

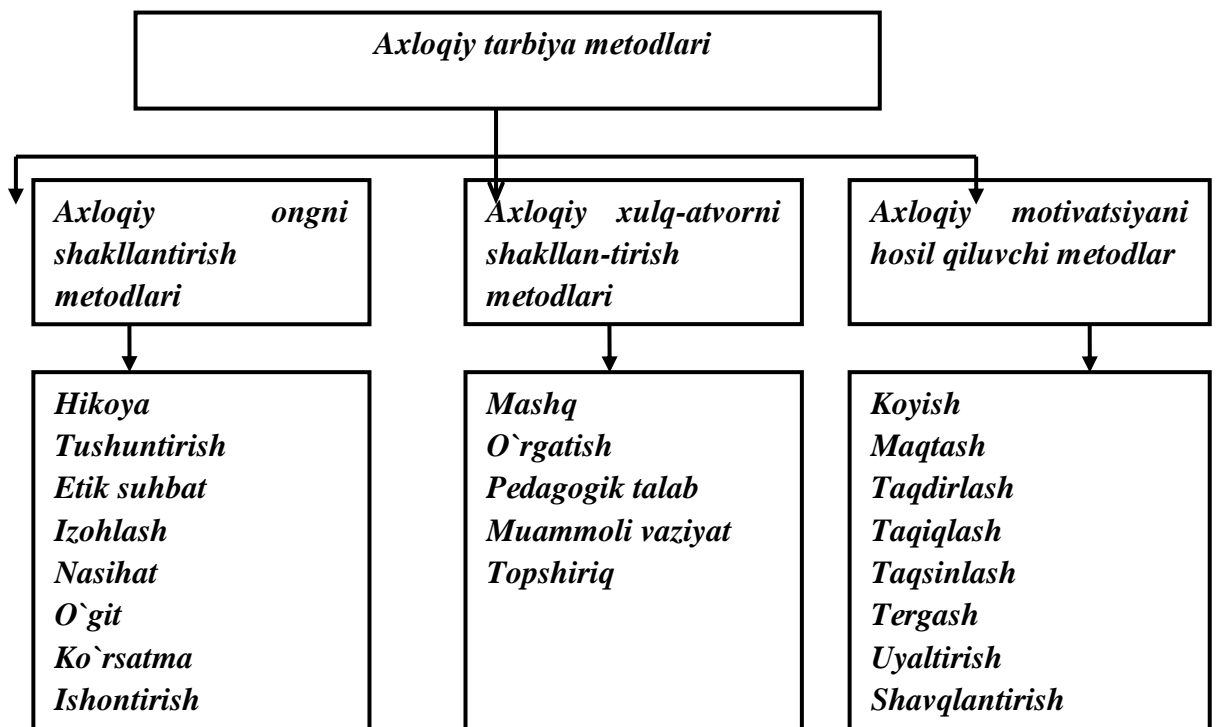
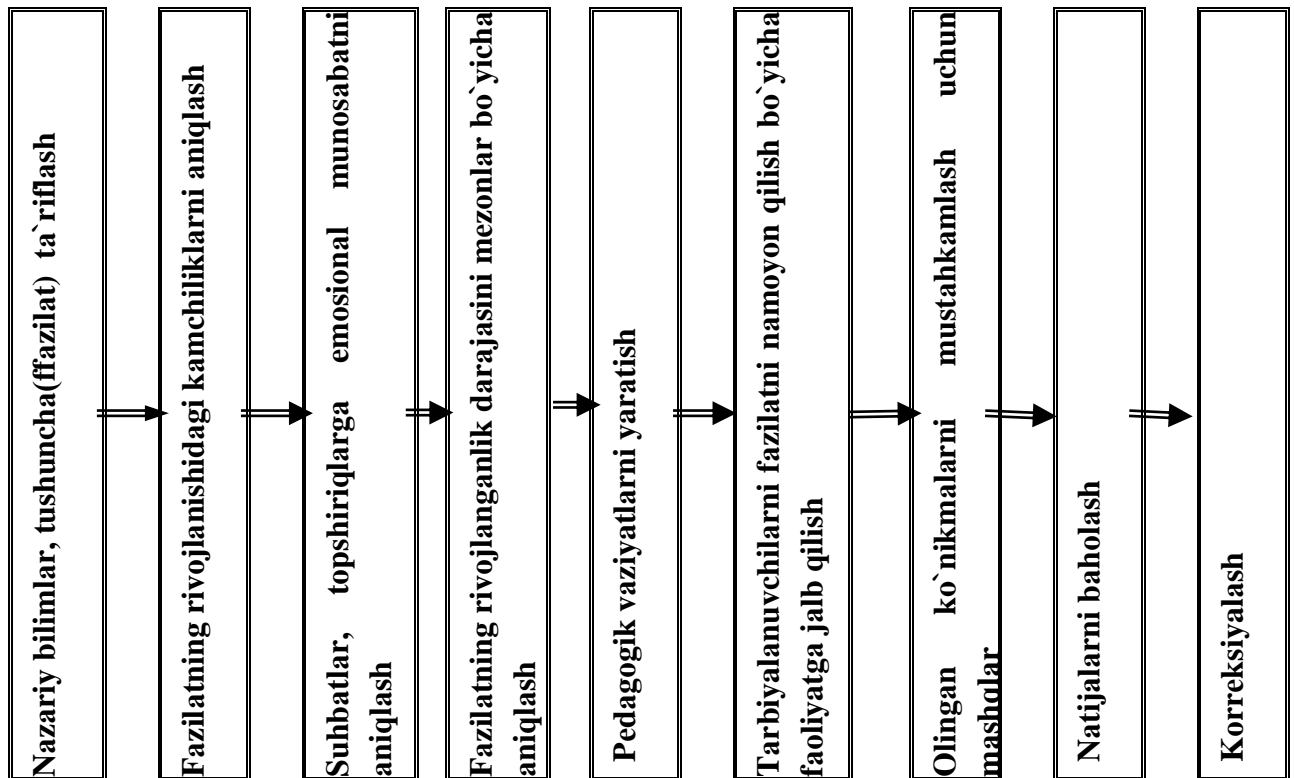
- 1. Axloq – ijtimoiy ong shakli sifatida.**
- 2. Axloqiy tarbiyaning maqsad va vazifalari.**
- 3. Estetik tarbiyaning mazmuni va mohiyati.**
- 4. Estetik tarbiya vositalari.**

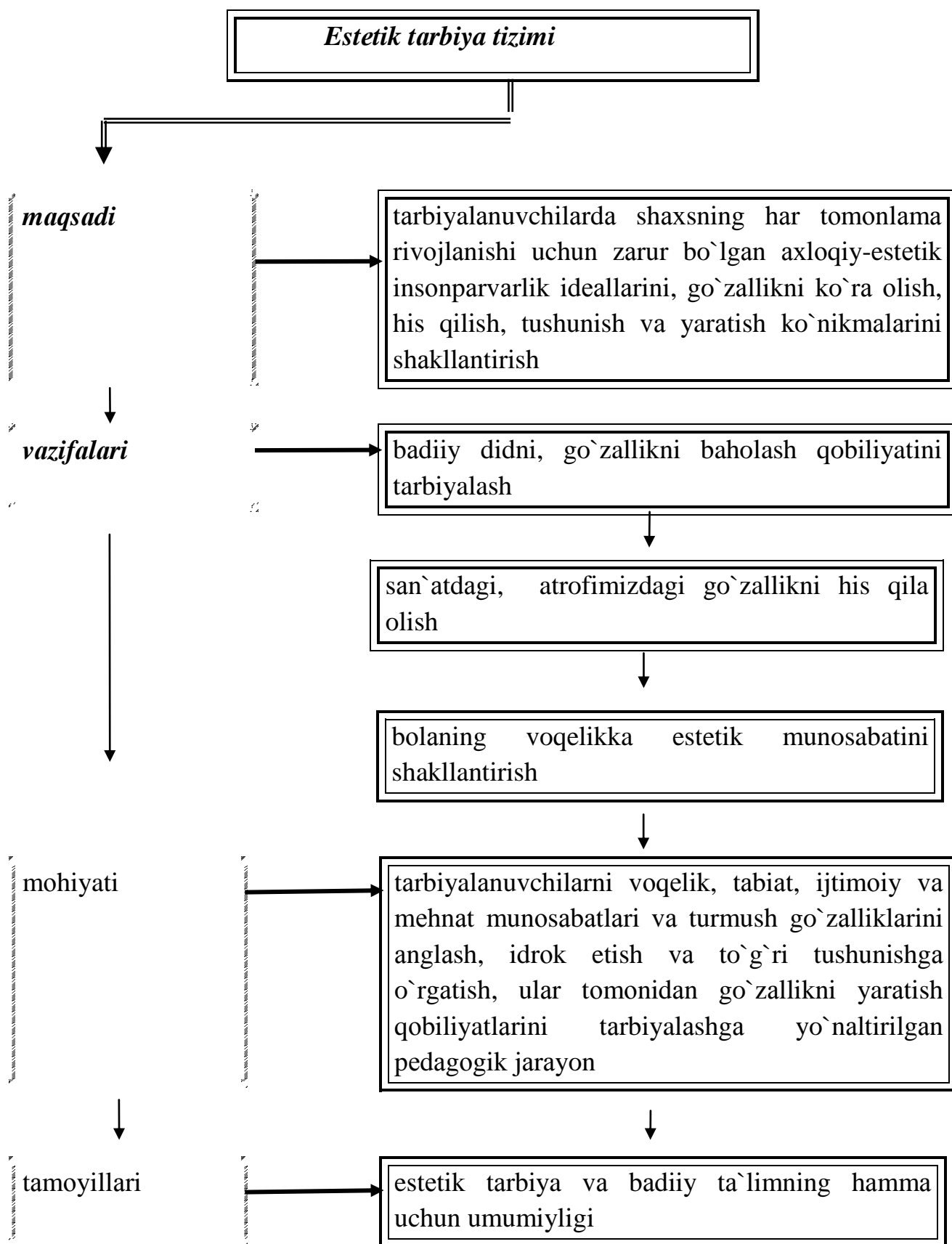
Adabiyotlar:

1. Pedagogika /A.Q. Munavvarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1994.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Подласы I. P . Pedagogika . V 2-x kn. Kn.2. - M.: VLADOS, 2003.
4. Общaya pedagogika / Pod.red. V.A Slastenina: V 2 ch – M: VLADOS , 2003-CH.2.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

*Axloq (arabcha – xulq-atvor ma`nosini bildiradi)* ijtimoiy ong shakllaridan biri bo`lib, ijtimoiy munosabatlar hamda shaxs xatti-harakatini tartibga soladigan qonun-qoidalar majmuidir. *Axloq* – ma`naviyatning tarkibiy qismi sifatida shaxs kamolotining yuqori bosqichi sanaladi. Zero, axloq, axloqiy me`yorlarsiz shaxsning ruhiy va jismonan etukligining mezoni bo`lgan ma`naviy kamolotga erishib bo`lmaydi. *Axloq* – shaxs yoki guruh faoliyatini baholash orqali jamiyatdagi munosabatlarni boshqarish mexanizmi. Axloq shunchaki munosabatlarni tartibga keltirish uchungina emas, balki ularni uyg`unlashtirish uchun ham zarur. Munosabatlarni boshqarish ikki xil usul bilan amalga oshiriladi: xulq-atvorni rag`batlantirish va jazolash. Axloq jamiyatdagi munosabatlarni tartibga soladi va ijtimoiy rivojlanish ehtiyojlari ifodalanadigan maqsadlarni ilgari suradi.

Axloqiy fazilatlarni shakllantirish texnologiyasi

bolalarning butun badiiy-estetik faoliyatini hayot, bolalarda dunyoqarash va axloqiylikni shakllantirish jarayoni bilan o`zaro aloqadorligi

bolaning badiiy va umumiy psixik rivojlani-shi birligi

bolalarning badiiy-ijodiy va mustaqil faoliyati

yosh bilan bog`liq psixo-pedagogik o`ziga xosliklarini hisobga olish

1.22. “Ekologik tarbiya. Jismoniy tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p><i>1.Ekologik tarbiyaning mazmuni.</i></p> <p><i>2Ekologik tarbiyaning shakl, metod va vositalari.</i></p> <p><i>3.Jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari.</i></p> <p><i>4.Jismoniy tarbiya vositalari.</i></p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda ekologik tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari haqida yaxlit tizimli tasavvurlarni shakllantirish
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Ekologik tarbiyaning mazmuni tushuntirib berish; -Ekologik tarbiyaning shakl, metod va vositalari haqida ma`lumot berish; - Jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari ochib berish; - Jismoniy tarbiya vositalarini tasniflaydi. 	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Ekologik tarbiyaning mazmuni bilib oladilar;</li> <li>- Ekologik tarbiyaning shakl, metod va vositalari haqida ma`lumot o`zlashtiradilar;</li> <li>-Jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -Jismoniy tarbiya vositalarini tasniflaydilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismlil kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Ekologik tarbiya. Jismoniy tarbiya” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1.Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2.Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3.Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4.Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1.Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2.Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Ekologik tarbiya. Jismoniy tarbiya.

Reja:

1. Ekologik tarbiyaning mazmuni.
2. Ekologik tarbiyaning shakl, metod va vositalari.
3. Jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari.
4. Jismoniy tarbiya vositalari.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika /A.Q. Munavvarov tahriri ostida. – T.: O`qituvchi, 1994.
2. Pedagogika / M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. – T.: IQTISOD-MOLIYA, 2008.
3. Подласы I. P . Pedagogika . V 2-x kn. Kn.2. - M.: VLADOS, 2003.
4. Общaya pedagogika / Pod.red. V.A Slastenina: V 2 ch – M: VLADOS , 2003-CH.2.
5. Hasanboev J. va boshqalar. Pedagogika. – T.: Fan, 2006.

***Ekologiya (grekcha “oikas” –yashash, uy, makon, “logos” –ta`limot –*** umumiy arzda u organizmlarning yashash joyi, makoni degan ma`noni anglatadi. Ekologiya fani tirik organizmlarning ma`lum bir muhitda yashash qonuniyatlarini, ya`ni organizmlarning o`zaro va ularni o`rab turgan atrof-muhit bilan bog`liq bo`lgan hayot tarzini o`rganadi. Ekologiya so`zi tirik mavjudotlar, shu jumladan odamning yashash sharoiti va tashqi muhit bilan o`zaro munosabatini bildiradi.

***Ekologik ta`lim*** ekologik ma`rifatning asosiy jihati bo`lib, o`qitish va o`qish jarayonlarida mavjud ijtimoiy ekologik tajribaning avloddan-avlodga o`tkazilishidir. Ekologik ta`lim orqali shaxsda ekologik bilim, ko`nikma va malakalar hosil bo`ladi.

Ekologik tarbiya (tor ma`noda) rivojlanayotgan shaxsda maqsadga muvofiq axloqiy-ekologik fazilatlarni tarkib toptirishni nazarda tutadi va shu orqali shaxsning ekologik xulq-atvor xususiyatlari takomillashib boradi.

Ekologik ong – shaxsning amaliy ekologik faoliyati va hatti-harakatini tartibga solib turadi.

Ekologik faoliyat esa ekologik bilimlarga tayanilgan holda tabiat va atrof-muhit muhofazasini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan xatti-harakatlar majmui demakdir.

Ekologik dunyoqarashning ajralmas bir qismi bo'lmish **“ekologik mas'uliyat”** deganda insonning atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatini tushunamiz. Bunday munosabat insoniyatning, xususan, ayrim odamlarning bilib-bilmay, uzoqni o'ylamay tabiatga ko'rsatgan salbiy ta'siri oqibatlarini anglash va bunday ta'sirni bartaraf etish istagi natijasidagina shakllanadi.

Ekologik madaniyat – alohida shaxsning ibratli axloqiy-ekologik hatti-harakati boshqalarda zavq-shavq uyg'ota olishlik holatini ifodalaydi. Bu atama shaxs va jamiyatning atrof-muhitga munosabat darajasini belgilash uchun qo'llaniladi.

4-ilova

Ekologik tarbiya shakl, metod va vositalari

<i>SHakllar</i>	<i>Metodlar</i>	<i>Vositalar</i>
Tabiat burchagidagi ishlar; sayr; ekologik kechalar; ekologiya haftaligi; shoirlar va olimlar bilan uchrashuvlar; sahna ko'rinishlari; kattalarga yordam; bellashuvlar	Kuzatish; tushuntirish; tabiat go'zalliklaridan zavqlantirish; tajriba; bolalarni gapirtirish; nutqiy-mantiqiy masalalar echish; suhbat; ekologik o'yinlar; didaktik o'yinlar	Hadislar; rivoyat va hikoyatlar; she'rlar yod olish; pandu nasihatlar; maqol va matallar; topishmoqlar; ertaklar; loto; labirint; rebus; videoroliklar

5-ilova

Jismoniy tarbiya deganda organizmning morfologik va funksional rivojlanishini jamiyat talablari darajasida amalga oshirish, jismoniy sifatlarni, qobiliyatlarni rivojlantirish, jismoniy madaniyat va sport sohasiga taalluqli maxsus bilimlarni o`zlashtirib olish tushuniladi.

Jismoniy tarbiya – tarbiyalanuvchilarning jismoniy va sportga oid faoliyatlarini maqsadga yo`naltirilgan, aniq tashkil etiladigan va rejali tarzda amalga oshirish tizimi.

6-ilova

V.A.Slastenin, I.F.Isaev, E.N.SHiyanovlar jismoniy tarbiyaning quyidagi vazifalarini ajratib ko`rsatishadi:

1) *bolalarning jismoniy to`g`ri rivojlanishiga yordam berish* – organizmning morfologik va funksional rivojlanishini ta`minlovchi ishchanlik qobiliyatini oshirish, uning tashqi muhitning noqulay vaziyatlariga barqaror qarshi tura olishini 2) mustahkamlash;

asosiy harakatlantiruvchi sifatlarni rivojlantirish – bolaning xilma-xil harakatga doir faoliyatga qobiliyatliligi uning barcha jismoniy sifatlari – kuchlilik, chidamlilik, chaqqonlik va epchillikni yuksak uyg`unlikda rivojlanishini ta`minlaydi;

3) *hayotiy muhim harakatga oid ko`nikma va malakalarni shakllantirish* – bolada maxsus harakatga doir bilim, ko`nikma va malakalarni tarkib toptirish. Harakatga doir tasavvurlarga tayangan holda bola turli sharoitlarda o`z xatti-harakatlarini boshqara olish imkoniyatiga ega bo`ladi;

4) *jismoniy madaniyatning tizimli mashg`ulotlariga barqaror qiziqish va ehtiyojlarni tarbiyalash*. Sog`lom turmush tarzning asosida bolaning doimiy ravishda o`z-o`zini jismonan rivojlantirishga ichki tayyorligi yotadi. U muntazam jismoniy mashqlar bilan shug`ullanish va bolalarning jismoniy mashg`ulotlarga faol munosabati natijasida yuzaga keladi;

5) *jismoniy madaniyat va sport, tibbiy va gigiena sohalariga oid minimum nazariy bilimlarni egallash zarurligi*. Bolalar kun tartibi va shaxsiy gigiena haqida, jismoniy madaniyat va sportning salomatlikni mustahkamlashdagi ahamiyati aniq tasavvurlarga ega bo`lishi zarur.

B.T.Lixachev jismoniy tarbiyaning quyidagi vazifalarini ajratib ko`rsatadi:

1) *rivojlantiruvchi* – bolalarning jismoniy kuchini va nerv tizimini takomillashtirish, o`zgaruvchan vaziyatlarga moslashuvini ta`minlash;

2) *tarbiyaviy* – bolalarda ma`naviy-axloqiy sifatlarning tarkibiy topishiga erishish. Boshqacha aytganda, “Sog`lom tanda – sog` aql”;

3) *ta`limiy* – bolalarning jismoniy madaniyatning nazariy asoslari bilan tanishtirish, uning inson hayotidagi ahamiyatini tushunib etish;

4) *sog`lomlashtiruvchi* – bolalarda harakatga doir sifatlarni tarkib toptirish, ularning baquvvat va tetiklashuviga ko`maklashish;

5) *umummadaniy* – bo`sh vaqtni mazmunli va foydali o`tkazish.

Jismoniy tarbiyani amalga oshirish vositalari xilma-xil bo`lib, ularni umumlashgan tarzda uch guruhga ajratish mumkin: tabiiy omillar, gigienik shart-sharoitlar va jasmoniy mashqlar.

Tabiiy omillar tabiat in`omlari (suv, havo, quyosh)ning sog`liqni mustahkamlash, bolaning morfologik va jasmoniy to`g`ri rivojlanishiga ko`maklashish imkoniyatlarini o`zida aks ettiradi. Ilmiy adabiyotlarda mazkur holat “bola organizmini chiniqtirish” atamasi bilan tavsiflanadi. Bola organizmini chiniqtirish deganda, organizmni mustahkamlash, chidamlilik, zararli ta`sirlarga qarshilik ko`rsatish, hayotiy sharoitlarning o`zgarishiga tez moslashish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan tadbirlar tizimi tushuniladi.

Bolalarning jismoniy to`g`ri rivojlanishi uchun gigienik shart-sharoitlar – uyqu, ovqatlanish va kiyinish, kun tartibi kabilarni hisobga olish zarur.

Jismoniy mashqlar deganda, jismoniy tarbiya qonuniyatlari va vazifalari bilan bog`liqlikda maxsus tashkil etiluvchi hamda ongli ravishda bajarishga qaratilgan harakatlar yig`indisi tushuniladi. Jismoniy mashqlarga tasnif etishga doir xilma-xil yondashuvlar mavjud bo`lib, ko`proq umumlashgan tasnif o`zida gimnastika, o`yin, sayr kabilarni qamrab oladi.

1.23. “O`zbekiston Respublikasi ta`lim tizimi. Ta`lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<i>1.Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. 2.Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari. 3.Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.</i>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; - tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; - tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

“O`zbekiston Respublikasi ta`lim tizimi. Ta`lim sohasida davlat siyosatining asosiy prinsiplari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

O`zbekiston Respublikasining “Ta`lim to`g`risida”gi Qonuni.

Mustaqillik yillarida, O`zbekiston Respublikasida, uzluksiz ta`limi tizimini takomillashtirish ustuvor yo`nalish sifatida e`tirof etildi. O`zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining IX sessiyasida qabul qilingan O`zbekiston Respublikasining «Ta`lim to`g`risida»gi qonunida uzluksiz ta`lim tizimining mohiyati, yo`nalishlari, ta`lim mazmuni, ta`limning huquqiy asoslari batafsil ochib berilgan. Mazkur me`yoriy hujjat mazmunida quyidagilar ifodasini topgan:

fuqarolarga ta`lim, tarbiya berish, kasb-hunar o`rgatishning huquqiy asoslari;

ta`lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari;

har kimning bilim olishdan iborat konstitusiyaviy huquqi;

pedagogik faoliyat bilan shug`ullanish huquqi;

ta`lim muassasasining huquqiy maqomi;

ta`lim tizimi va turlari;

ta`lim jarayoni qatnashchilarini ijtimoiy himoya qilish;

ta`lim tizimini boshqarish.

O`zbekiston Respublikasining «Ta`lim to`g`risida»gi qonunida alohida urg`u berilganidek, ta`limni tashkil etishning asosiy maqsadi – jamiyatda intellektual va ilmiy potensialni rivojlantirish, jamiyat, oila va davlat oldidagi burchi, javobgarligini anglaydigan barkamol va mustaqil fikrli shaxsni shakllantirishdan iborat.

Ta`lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplari

O`zbekiston Respublikasining «Ta`lim to`g`risida»gi qonunining 3-moddasida ta`lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari ko`rsatib o`tilgan. Ular quyidagilardan iborat:

ta`lim-tarbiyaning insonparvar va demokratik xarakterda bo`lishi,

ta`lim tizimining uzluksizligi va izchilligi;

umumiy o`rta, shuningdek, o`rta maxsus kasb-hunar ta`limining majburiyligi;

umumiy o`rta, shuningdek, o`rta maxsus kasb-hunar ta`limining yo`nalishlarini tanlashning ixtiyorligi;

ta`lim tizimining dunyoviy xarakterda ekanligi;
davlat ta`lim standarti doirasida ta`lim olishning hamma uchun ochiqligi;
ta`lim dasturini tanlashga yagona va tabaqalashtirilgan yondoshuv;
bilimli bo`lishni rag`batlantirish;
ta`lim tizimida davlat va jamiyat boshqaruvini uyg`unlashtirish.

3-ilova

Ta`lim tizimi va turlari

Ta`lim tizimi davlat siyosatining asosiy tamoyillari asosida yosh avlodga ta`lim-tarbiya berish yo`lida faoliyat yurituvchi barcha turdagi ta`lim muassasalari majmui demakdir. Har bir mamlakatning ta`lim tizimi uning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayoti bilan chambarchas bog`liq bo`ladi.

Respublika «Ta`lim to`g`risida»gi qonunda ta`kidlanganidek, O`zbekiston Respublikasida ta`lim quyidagi turlarda amalga oshiriladi:

Maktabgacha ta`lim – bolaning sog`lom, har tomonlama kamol topib shakllanishini ta`minlovchi, unda o`qishga intilish hissini uyg`otuvchi, uni muntazam ta`lim olishga tayyorlovchi hamda bola olti-etti yoshga etguncha davlat va nodavlat maktabgacha ta`lim muassasalari va oilalarda amalga oshiriluvchi ta`lim bosqichi.

Umumiy o`rta ta`lim ikki bosqichda amalga oshiriladi. Ular quyidagilardir: boshlang`ich ta`lim (1-4-sinflar); umumiy o`rta ta`lim (1-9-sinflar).

O`rta maxsus kasb-hunar ta`limi – umumiy o`rta ta`lim negizida majburiy-ixtiyoriy ravishda tashkil etilib, o`quvchilarga ularning imkoniyatlari va qiziqishlari asosida tanlab olingan kasb-hunar bo`yicha bir yoki bir necha ixtisoslik asoslariga oid bilimlarni berish bosqichi. Mazkur muassasalarda ta`lim olish o`quvchilar tomonidan majburiy-ixtiyoriy ravishda tanlanadi.

Oliy ta`lim - o`rta maxsus, kasb-hunar ta`limi negiziga asoslanib, ikki bosqich (bakalavriyat hamda magistratura)da tashkil etiladigan hamda mutaxassisliklar yo`nalishlari bo`yicha xalq xo`jaligining turli sohalariga oliy ma`lumotli mutaxassislarni tayyorlab beruvchi ta`lim bosqichi.

Oliy o`quv yurtidan keyingi ta`lim jamiyatning oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlarga bo`lgan ehtiyojlarini qondirish, shaxsning ijodiy ta`lim – kasb-hunar manfaatlarini qanoatlantirishga qaratilib, oliy o`quv yurtlari va ilmiy-tadqiqot muassasalarida aspirantura, ad`yunktura va doktoranturada ta`lim olish, shuningdek, mustaqil tadqiqotchilik faoliyatini tashkil etish asosida amalga oshiriladigan ta`lim bosqichi.

Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash mutaxassislarining kasb bilimlari va ko`nikmalarini yangilash hamda chuqurlashtirish maqsadida tashkil etiluvchi ta`lim bosqichi.

Maktabdan tashqari ta`lim madaniy-estetik, ilmiy, texnikaviy, sport va boshqa yo`nalishlarda yo`lga qo`yiluvchi, bolalar hamda o`smirlarning ta`limga bo`lgan, yakka tartibdagi, ortib boruvchi talab-ehtiyojlarini qondirish, ularning bo`sh vaqti va dam olishini tashkil etish maqsadida tashkil etiladigan ta`lim bosqichi.

1.24. “Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p><i>1.Ta`lim muassasasi menejmenti haqida tushuncha.</i></p> <p><i>2.Akademik lisey va kasb-hunar kollejlari haqidagi Nizom.</i></p> <p><i>3.O`rta maxsus, kasb-hunar ta`limini boshqarish.</i></p> <p><i>4. Ta`lim muassasasi Ustavi – rahbarlik va boshqaruv tizimini aniqlovchi hujjat.</i></p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish;</li> <li>- tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi. 	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar;</li> <li>- tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; - tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti” mavzusidagi
ma`lumotli ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti

Reja:

1. Ta'lim muassasasi menejmenti haqida tushuncha.
2. Akademik lisey va kasb-hunar kollejlari haqidagi Nizom.
3. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limini boshqarish.
4. Ta'lim muassasasi Ustavi – rahbarlik va boshqaruv tizimini aniqlovchi hujjat.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi qonuni. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent, SHarq nashriyot-matbaa konserni, 1998.
2. O'zbekiston Respublikasining «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi». Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent, SHarq nashriyot-matbaa konserni, 1998.
3. «O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi to'g'risida»gi Nizom. / Xalq ta'limi j., № 6, 1999.
4. Pedagogika. // M.X.Toxtaxodjaevaning umumiy tah.ost. – T.: O'zbekiston Faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.
5. Djuraev R.X., Turg'unov S.T. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. – T.: Fan, 2006.
6. Obshaya pedagogika / Pod. Red. V.A.Slastenin: V 2 ch. – M.: Vldos, 2003 g. CH.2.

2-ilova

Boshqarish ma'lum bir ob'ektga tashkiliy, rejali, tizimli ta'sir ko'rsatish demakdir. Ta'lim muassasasining pedagogik faoliyatini boshqarish ta'lim muassasasining faoliyat xususiyatiga ko'ra pedagogik jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, rag'batlantirish, natijalarni nazorat va tahlil qilish maqsadida amalga oshiriluvchi boshqaruv faoliyatidir. Menejment deganda mavjud minimal imkoniyatlardan maksimal natijalarga erishish maqsadida muayyan xodim yoki guruhga ta'sir etish, ular bilan hamkorlik qilish jarayoni tushuniladi. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi qonunida, O'zbekistonda ta'lim sohasini boshqarish respublika tasarrufidagi yuqori hukumat va uning boshqarish organlari

hamda mahalliy hukumat va uning boshqarish organlari tomonidan amalga oshirilishi ko`rsatilgan. Xalq ta`limi Vazirligi, Oliy va o`rta maxsus ta`lim Vazirligi O`zbekiston Respublikasida ta`limni boshqarishning davlat yuqori organlari hisoblanadi. Ta`lim tizimini jamoatchilik asosida boshqarish o`qituvchilar, o`quvchilar, ota-onalar va jamoatchilik vakillaridan iborat pedagogik Kengashning umumiy o`rta ta`lim muassasasi faoliyatini samarali tashkil etishga yo`naltirilgan faoliyatidir. Bir yilda bir marta o`tkaziladigan maktab konferensiyasi ham jamoatchilik boshqaruviga kiradi. Konferensiyada maktab Kengashi, uning raisi saylanadi, maktabning Ustavi qabul qilinadi.

3-ilova

O`zbekiston Respublikasining “Umumiy o`rta ta`lim to`g`risida”gi Nizomi O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 13 maydagi 203-sonli qaroriga muvofiq qabul qilingan. Nizom quyidagi bo`limlarni o`z ichiga olgan: 1. Umumiy qoidalar. 2. Umumiy o`rta ta`limning maqsadi va vazifalari. 3. Umumiy o`rta ta`limni tashkil etish. 4. O`quv-tarbiya jarayonini tashkil etish va uning mazmuni. 5. Pedagog kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish. 6. Umumiy o`rta ta`limni boshqarish. 7. Mablag` bilan ta`minlash va moddiy-texnika ta`minoti. 8. Xalqaro hamkorlik.

«Akademik lisey va kasb-hunar kollejlari to`g`risida»gi Nizom O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998 yil 13 maydagi 204-sonli qaroriga muvofiq qabul qilingan. Ushbu Nizom mazmunida quyidagi masalalar yoritilgan: Umumiy qoidalar. 2. O`rta maxsus, kasb-hunar ta`limining maqsadi, vazifalari va uni tashkil etish. 3. Akademik lisey va kasb-hunar kollejlariga o`quvchilarni qabul qilish, ta`lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va uning mazmuni. 4. Pedagog kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish. 5. O`rta maxsus, kasb-hunar ta`limini boshqarish. 6. O`rta maxsus, kasb-hunar ta`limini mablag` bilan ta`minlash va moddiy-texnika ta`minoti. 7. Xalqaro hamkorlik.

4-ilova

Ta`lim muassasining Ustavi ta`lim muassasasi faoliyatiga rahbarlik va boshqarish tizimini aniqlovchi hujjatdir. Ta`lim muassasasining Ustavida ta`lim muassasasining joylashgan o`rni, uning turi, ta`lim tili, guruh raqbarlari, o`qituvchilarning huquq va burchlari, ta`lim oluvchilar va ularning ota-onalarining huquq va burchlari, shuningdek, ta`lim muassasasining iqtisodiy tuzilishi va xujalik faoliyati, boshqarish tartibi aniq belgilanishi ko`rsatib berilgan.

Ta`lim muassasasining Ustavi quyidagi bo`limlardan tashkil topadi:

1. Qisqacha ta`lim muassasasi haqidagi ma`lumotlar.
2. Ta`lim muassasasining maqsad va vazifalari.
3. Ta`lim muassasasini boshqarish.
4. O`quv-tarbiya va ilmiy-uslubiy ishlarni tashkil etish.
5. O`qituvchi. Huquq va burchlari.
6. O`quvchi. Huquq va burchlari.
7. O`quv-ishlab chiqarish ta`limi ustalari, ma`muriy va yordamchi xodimlarning huquq va burchlari.
8. Ota-onalar yoki ularning o`rnini bosuvchi shaxslarning huquqlari, majburiyat va mas`uliyatlari.
9. Ta`lim muassasasining moddiy va moliyaviy xo`jalik ta`minoti.

1.25. “Boshqaruvning nazariy asoslari” mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p><i>1.Ta`lim muassasasi menejmenti haqida tushuncha.</i></p> <p><i>2.Akademik lisey va kasb-hunar kollejlari haqidagi Nizom.</i></p> <p><i>3.O`rta maxsus, kasb-hunar ta`limini boshqarish.</i></p> <p><i>4.Ta`lim muassasasi Ustavi – rahbarlik va boshqaruv tizimini aniqlovchi hujjat.</i></p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<p>Pedagogik vazifalar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish;</li> <li>- tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; - tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi. 	<p>O`quv faoliyati natijalari:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar;</li> <li>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Boshqaruvning nazariy asoslari” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)	3.1. Talabalarining tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismlı kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismlı kundalik”larnı individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarining “Ikki qismlı kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Mavzu: Boshqaruvning nazariy asoslari

Reja:

1. Boshqaruv funksiyalari.
2. Boshqaruv metodlari.
3. Boshqaruv uslublari.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika. // M.X. Toxtaxodjaevaning umumiy tah. ostida. – T.: O`zbekiston Faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.
2. Djuraev R.X., Turg`unov S.T. Umumiy o`rta ta`lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. - Toshkent: Fan, 2006.
3. Djuraev R.X., Turg`unov S.T. Ta`lim menejmenti. - Toshkent: Voris, 2006.

2-ilova

Boshqarish funksiyasi deganda u yoki bu ob`ektni boshqarishga oid aniq vazifalarni hal etishga qaratilgan bir turdagi ishlar majmui tushuniladi. Boshqarish nazariyasi asoschilaridan Anri Fayol ` XX asrning boshlarida boshqaruvning besh funksiyasini ajratib ko`rsatgan: rejalashtirish, tashkil etish, farmoyish berish, muvofiqlashtirish, nazorat. A.T. To`xtaboev mazkur funksiyalarni faqat ma`muriy ekanligini ta`kidlab, ma`muriy boshqaruv funksiyalarining uch guruhini ajratib ko`rsatadi: umumiy funksiyalar; ijtimoiy-psixologik funksiyalar; texnologik funksiyalar.

Turli olimlarning fikrlarini umumlashtirgan holda, boshqaruvning quyidagi funksiyalarini ajratib ko`rsatish mumkin: 1. Axborot-tahlil funksiyasi. 2. Maqsadli-motivlashtirish funksiyasi. 3. Oldindan ko`rish-rejalashtirish funksiyasi. 4. Tashkiliy-ijrochilik funksiyasi. 5. Nazorat-tashxis funksiyasi. 6. Tartibga solish-muvofiqlashtirish funksiyasi.

3-ilova

Zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlarda ta'lim muassasasini boshqarishga ko'p darajada mos keladigan metodlarning to'rt asosiy guruhi: iqtisodiy, tashkiliy-ma'muriy, ijtimoiy-psixologik va axborotlar to'plash metodlarini ajratib ko'rsatish mumkin. *Istisodiy metodlar* o'zaro bog'liq bo'lgan iqtisodiy ko'rsatkichlarning yig'indisini tavsiflab, har bir ishchi va butun muassasa uchun talablar belgilash bilan birgalikda zamonaviy talablar darajasida faoliyat ko'rsatishlari uchun sharoitlar yaratadi. Ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirish, innovasion jarayonlarni kuchaytirish, ya'ni xodimlarning innovasion faoliyatlarini tashkil etish, ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilarining faolliklarini rivojlantirishda iqtisodiy metodlardan foydalaniladi. *Tashkiliy-ma'muriy metodlar* ham iqtisodiy metodlar bajaradigan vazifalarni bajaradi, faqat ularning ta'sir ko'rsatish usullari va shakllari o'zaro farq qiladi. Iqtisodiy metodlarda belgilangan masalalarni hal qilish uchun rahbarlar ta'sir ko'rsatishning turli xil usul va shakllarini tanlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Tashkiliy-ma'muriy metodlar qarorlar, buyruqlar, farmoyishlar va ko'rsatmalar tayyorlash, ularni o'z vaqtida tegishli shaxslarga etkazish va bajarilishini nazorat qilish orqali ta'sir ko'rsatishni nazarda tutadi. *Ijtimoiy-psixologik* metodlar jamoa a'zolari o'rtasida shunday munosabatlarni vujudga keltirishni nazarda tutadiki, bunda rahbar xodimlarning bemalol, erkin harakat qilishi, o'zini-o'zi namoyon qilishi, turli jarayonlarda erkin ishtirok etishi, fikr bildirishi uchun shart-sharoitni va ijodiy muhitni yaratishi zarur.

4-ilova

Boshqaruv uslubi – bu ish uslublarining to'plami bo'lib, u o'zining faoliyatida ushbu boshqaruv apparatini qo'llaydi. Menejment uslubi – bu rahbarni shaxsiy sifatlarining to'plami, rahbarni qo'l ostidagilar bilan munosabati, rahbarning o'z faoliyatida ishlatadigan uslubi va yo'llari, rahbarning xodimlarni amalda bilishidir. Boshqaruv uslubi boshqaruv usulidan kelib chiqadi. Boshqaruv usuli - bu boshqaruv faoliyatini amalga oshiruvchi usul va yo'llarning to'plamidir. Boshqaruvning uchta uslubi keng tarqalgan:

1. Avtoritar (direktiv) uslubda rahbar o'z irodasini qo'l ostidagilarga ma'muriy kuch vositasida o'tkazishga intiladi, ya'ni majburlash, qo'rqitish, rag'batlantirish va boshqa chora-tadbirlardan foydalanadi.

2. Liberal (erkin ish yuritish) uslubi rahbarning o'z qarorlarini taveiyalar ko'rinishida berishi, xodimlarning ishiga kamroq aralashishi bilan tavsiflanadi. Bunda rahbar vositachi sifatida faoliyat ko'rsatadi, xodimlariga keng doirada mustaqillik, to'la erkinlik berish bilan bir qatorda, ularning harakatlariga kam e'tibor beradi va nazoratni sustlik bilan amalga oshiradi.

3. Demokratik (kollegial) uslubda rahbar o'z faoliyatini o'zining jamoasi a'zolariga tayangan holda, jamoa fikrini inobatga olib amalga oshiradi. Boshqaruv vakolatlari, faoliyat uchun javobgarlik xodimlar o'rtasida taqsimlanadi. Xodimlarning o'zaro munosabatlarini rag'batlantirish bilan birgalikda ularning bildirgan fikriga quloq soladi, ular bilan maslahatlashadi, ijobiy tomonlarini inobatga olib rag'batlantirib boradi.

**1.26. “Ta`lim muassasasining ichki boshqaruvi” mavzusidagi
ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli**

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<i>1.Pedagogik Kengash – ta`lim muassasasining boshqaruv organi. 2.Ta`lim muassasasi faoliyatini rejalashtirish. 3.Ta`lim muassasasida ichki nazoratni tashkil etish. 4.Pedagog kadrlarni attestasiyadan o`tkazish.</i>
O`quv mashg`ulotining maqsadi	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<i>Pedagogik vazifalar:</i> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish; - tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; - tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; - tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.	<i>O`quv faoliyati natijalari:</b></i> -keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar; -tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Ta`lim muassasasining ichki boshqaruvi” mavzusidagi ma`lumotli
ma`ruzaning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>O`qituvchi</i>	<i>Talaba</i>
<i>1-bosqich. O`quv mashg`ulotiga kirish (Da`vat bosqichi) (5 minut)</i>	Talabalarni mavzuning nomlanishi, rejadagi masalalar va mustaqil o`qish uchun adabiyotlar bilan tanishtiradi (1-ilova).	Tinglashadi, yozib borishadi.
<i>2-bosqich. Asosiy (Anglash bosqichi) (55 minut)</i>	2.1. Mavzuning asosiy tushunchalari bilan tanishishni taklif etadi (2-ilova).	Tinglaydilar, savol-javoblarda ishtirok etishadi, muhim chizma va jadvallarni o`z daftarlariga qayd etishadi.
	2.2. Keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchalarini izohlaydi (3-ilova).	
	2.3. Tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini yoritib beradi (4-ilova).	
	2.4. Tarbiya jarayonining o`ziga xosliklari, qonuniyat va tamoyillarini izohlaydi (5-ilova).	
	2.5. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi bilan tanishtiradi (6-ilova).	
<i>3-bosqich. Yakuniy (Fikrlash bosqichi) (20 minut)</i>	3.1. Talabalarning tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati haqidagi tasavvurlarini tizimlashtirish maqsadida maqsadida “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodini taqdim etadi (7-ilova).	“Ikki qismli kundalik”larni individual ravishda to`ldirishadi.
	3.2. Talabalarning “Ikki qismli kundalik”lari bilan tanishish orqali ularning umumiy tasavvurlarini aniqlaydi.	O`z fikrlarini boyitadi va to`ldiradi.
	Aniq tasavvurlar shakllanmagan qismlarini qayta tushuntiradi.	

Ta`lim muassasasi ichki boshqaruvi

Reja:

1. Pedagogik Kengash – ta`lim muassasasining boshqaruv organi.
2. Ta`lim muassasasi faoliyatini rejalashtirish.
3. Ta`lim muassasasida ichki nazoratni tashkil etish.
4. Pedagog kadrlarni attestasiyadan o`tkazish.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika. // M.X. Toxtaxodjaevaning umumiy tah. ostida. – T.: O`zbekiston Faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.
2. Djuraev R.X., Turg`unov S.T. Umumiy o`rta ta`lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. – Toshkent: Fan, 2006.
3. Djuraev R.X., Turg`unov S.T. Ta`lim menejmenti. - Toshkent: Voris, 2006.

Pedagogik Kengashning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

ta`lim muassasasi (umumiy o`rta ta`lim maktabi, akademik lisey, kasb-hunar kolleji)ning tayyorlangan muhim hujjatlarini muhokamadan o`tkaziladi, tasdiqlaydi va bajarilishini nazorat qiladi;

ta`lim muassasasining maqsad va vazifalaridan kelib chiqqan holda uni rivojlantirishning istiqbolli yo`nalishlarini belgilaydi;

ta`lim muassasasida o`quv, tarbiya jarayonini tashkil etish va ta`lim samaradorligini oshirishda maqbul shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan qarorlarni qabul qiladi;

ta`lim muassasasi boshqaruv tizimini takomillashtirish bo`yicha yo`l-yo`riqlarni ishlab chiqadi;

pedagogik jamoaning ma`lum yo`nalishlardagi faoliyatini tahlil qiladi va yakuniy xulosa chiqaradi;

ta`lim muassasasi pedagogik jamoasi uchun o`z vakolati doirasida me`yoriy talablarni ishlab chiqadi, tasdiqlaydi va bajarilishini nazorat qiladi.

3-ilova

Pedagogik Kengash quyidagi huquqlarga ega:

ta`lim muassasasini rivojlantirish yo`nalishlarini istiqbol rejasini belgilash;
ta`lim muassasasi jamoasi oldiga qo`yilgan maqsad va vazifalarining bajarilishini amalga oshirish;

o`quv rejada maktab ixtiyoriga berilgan soatlarni taqsimlash, yillik va taqvimiy ish rejasi mazmuni hamda dars jadvalini muhokama qilish;

o`quv jarayonini tashkil qilishning turli shakl va metodlarini muhokama qilish, amaliyotga tatbiq etish;

ta`lim muassasasi ta`lim jarayoniga oid barcha masalalarni o`z vakolati doirasida muhokama etish va tegishli qaror qabul qilish;

pedagoglar malakasini oshirish tizimi, ularning ijodiy tashabbuskorliklarini rivojlantirish bo`yicha o`z takliflarini berish;

o`quvchilarning bilim darajasini aniqlashda oraliq nazorat bo`yicha qaror qabul qilishda qatnashish, uni o`tkazish shakli va vaqtini belgilash;

ta`lim oluvchilarni sinfdan-sinfga, kursdan-kursga ko`chirish va bituvchilarni yakuniy attestasiyaga qo`yish bo`yicha qaror qabul qilish;

ta`lim darayonini tashkil qilish hamda ta`lim muassasasini rivojlantirishga doir masalalar bo`yicha maktab rahbariyatining hisobotlarini tinglash;

ta`lim maqsadiga muvofiq holda o`quvchilarni rag`batlantirish va jazolash bo`yicha masalalarni hal etish;

chorak, yarim yillik «semestr», yil yakuniga doir xulosalar chiqarish;

pedagogik Kengash a`zolaridan pedagogik faoliyatni bir xil tamoyillarga asosan amalga oshirishni talab qilish;

ta`lim-tarbiya jarayonida alohida xizmat ko`rsatgan ta`lim muassasasi xodimlarini rag`batlantirishga tavsiya qilish;

yakuniy attestasiyadan muvaffaqiyatli o`tgan o`quvchilarga o`rnatilgan tartibda hujjatlar berish to`g`risida qaror qabul qilish.

4-ilova

Boshqaruv faoliyatining maqsadi – ishning umumiy yo`nalishi, mazmuni, shakli va metodlarini aniqlash. Demak, maqsad – rejaning asosi. Boshqaruvda asosiy maqsad aniq-langandan keyin, unga erishish uchun qo`shimcha maqsad qo`yiladi. Ta`lim muassasasini boshqarishni rejalashtirish pedagogik tahlil asosida belgilangan dasturiy maqsadga muvofiq qaror qabul qilishdir. Bunday qarorlar ma`lum bir muddat davridagi ma`lumotlarni tahlil qilish orqali yoki yakuniy ishlarni bajarib bo`lgandan so`ng qabul qilinishi mumkin.

Rejalashtirish boshqarishga bevosita rahbarlik qilish yoki uni amalga oshirish yo`lidir. Boshqarishda belgilangan maqsad, tadbirlarni hayotga tatbiq etish uchun rejalashtirish kerak. So`ng uni ijrochilar xukmiga havola qilish lozim. Rejalashtirish qaror qabul qilish va ijrosini nazorat qilishdir. Rejalashtirishning mohiyati shundaki, unda boshqarishning maqsad va vazifalari aniqlanadi, har bir tadbirni bajarish muddati, ma`sul shaxs, uning ijrosini tekshirish va nazorat usuli aniqlanadi.

5-ilova

Ichki nazorat ham ta`lim muassasasini boshqarishda alohida o`rin tutadi. Nazoratni tashkil etishda etishmovchiliklarni bartaraf etish uchun bir qancha talablarni bilish zarur. Bunday talablarga tizimlilik, ob`ektivlik, harakatlilik, to`ldiruvchilik kabilarni ko`rsatish mumkin.

Pedagogik boshqaruvga doir adabiyotlarda, ta`lim muassasasi ichki nazoratining quyidagi yo`nalishlarda tashkil etilishi bayon etilgan:

Pedagogik tashkilotchilikka doir savollarning qo`yilishi.

Ta`lim dasturlari, DTSning bajarilish sifati.

O`quvchilarning bilim, ko`nikma va malakalarining sifati.

O`quvchilarning tarbiyalanganlik darajasi.

O`qitishning ta`limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyalarining bajarilish holati.

Darsdan tashqari tarbiya ishlarning tashkil etilish holati va sifati.

Pedagogik kadrlar bilan ishlash.

Ta`lim muassasasi faoliyatining o`ziga xos samaradorligi.

qabul qilingan qarorlar va me`yoriy-huquqiy hujjatlarda ko`rsatilgan talablarning bajarilishi.

6-ilova

Pedagog kadrlar attestasiyasi ularning kasbiy mahoratlarining o`shishini rag`batlantirish, ta`lim-tarbiyada ilg`or pedagogik texnologiyalarni yaratish va ularni qo`llash, ma`naviy-ma`rifiy yo`nalishlardagi natijalarni xolis baholash, egallab turgan yoki da`vogarlik qilinayotgan toifa va lavozimlarga munosiblikni aniqlash, ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiya jarayoni sifatini oshirish maqsadida o`tkaziladi.

Pedagog kadrlar attestasiyasi 5 yilda bir marta O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat test Markazi tarkibidagi «Kadrlar tayyorlash sifatini nazorat qilish, pedagog kadrlar va ta`lim muassasalari attestasiyasi boshqarmasi hamda Xalq ta`limi Vazirligi bilan birgalikda ishlab chiqilgan jadvallar asosida tashkil etiladi. Xalq ta`limi tizimi pedagog kadrlar tarkibiga professor-o`qituvchi, o`qituvchi, metodist, tarbiyachi, psixolog, defektolog, logoped, sport instruktori, musiqa va to`garak rahbarlari kiradi.

**1.27. “Ta`lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish”
mavzusidagi ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli**

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p><i>1.Ta`lim muassasasi Metodik Kengashi va uning vazifalari.</i></p> <p><i>2.Metodika birlashmalari va ularning faoliyatini tashkil etish.</i></p> <p><i>3.Pedagog kadrlar malakasini oshirish.</i></p> <p><i>4.Yosh o`qituvchilar bilan ishlash.</i></p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish;</li> <li>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish; -tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi. 	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar;</li> <li>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar; -tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar; -tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

**“Ta`lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish” mavzusidagi
ma`lumotli ma`ruza ta`lim texnologiyasi modeli**

<i>Ma`ruzaga ajratilgan vaqt – 2s</i>	<i>Talabalar soni – 50 ta</i>
<i>O`quv mashg`ulotining shakli</i>	<i>Ma`lumotli ma`ruza</i>
<i>Mashg`ulotning rejasi</i>	<p><i>1.Pedagogik Kengash – ta`lim muassasasining boshqaruv organi.</i></p> <p><i>2.Ta`lim muassasasi faoliyatini rejalashtirish.</i></p> <p><i>3.Ta`lim muassasasida ichki nazoratni tashkil etish.</i></p> <p><i>3.Pedagog kadrlarni attestasiyadan o`tkazish.</i></p>
<i>O`quv mashg`ulotining maqsadi</i>	Talabalarda tarbiya jarayonining mazmun-mohiyati hamda tarbiya qonuniyat va tamoyillari haqida yaxlit tasavvurlarni shakllantirish
<p><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <p>-tarbiya tushunchasining keng va tor ma`nodagi ifodalarini tushuntirib berish;</p> <p>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalari haqida ma`lumot berish;</p> <p>-tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillarini ochib berish;</p> <p>-tarbiya turlarini umumiy tasniflaydi.</p>	<p><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></p> <p>-keng va tor ma`nodagi tarbiya tushunchasi ta`rifini bilib oladilar;</p> <p>-tarbiya jarayoni, maqsadi, mazmuni va vazifalarini o`zlashtiradilar;</p> <p>-tarbiya jarayonining o`ziga xos xususiyatlari, qonuniyat va tamoyillari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar;</p> <p>-tarbiya turlarining umumlashgan tasnifi bilan tanishadilar.</p>
Ta`lim metodi	Ma`ruza, tushuntirish, suhbat, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`limni tashkil etish shakli	Ma`ruza, ommaviy, individual
Didaktik vositalar	Ma`ruza matni, slayd-prezentasiya
Ta`limni tashkil etish sharoiti	Maxsus texnik vositalar bilan jixozlangan xona
Nazorat	O`z-o`zini nazorat qilish, refleksiya

Ta`lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish

Reja:

1. Ta`lim muassasasi Metodik Kengashi va uning vazifalari.
2. Metodika birlashmalari va ularning faoliyatini tashkil etish.
3. Pedagog kadrlar malakasini oshirish.
4. Yosh o`qituvchilar bilan ishlash.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika. // M.X. Toxtaxodjaevaning umumiy tah. ostida. – T.: O`zbekiston Faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.
2. Djuraev R.X., Turg`unov S.T. Umumiy o`rta ta`lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. – Toshkent: Fan, 2006.
3. Djuraev R.X., Turg`unov S.T. Ta`lim menejmenti. - Toshkent: Voris, 2006.
4. «Umumiy o`rta ta`lim maktabi Metodika Kengashi to`g`risida»gi Nizom. Ta`lim taraqqiyoti j., № 3, 2002.
5. Umumiy o`rta ta`lim maktabi fan Metodika birlashmalari to`g`risida»gi Nizom. Ta`lim taraqqiyoti j., № 3, 2002.

Metodik Kengash ta`lim muassasasida ta`lim jarayonining sifatini ta`minlash, o`qituvchilarning g`oyaviy-nazariy jihatdan tayyorgarligi hamda pedagogik va metodik mahoratlarini takomillashtirilib borishiga nazariy-metodik jihatdan rahbarlik qiluvchi organdir.

Metodik Kengashning faoliyati O`zbekiston Respublikasining «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» talablarini ro`yobga chiqarish maqsadida ta`lim muassasasida ta`lim jarayonini metodik ta`minlash va muvofiqlashtirish hamda pedagogik kadrlarning metodik jihatdan bilimlarini oshirib borishga qaratiladi.

Metodika Kengashi yig`ilishlari qarorlashtirilib, Kengashning quyidagi hujjatlari ta`lim muassasasi ish yuritish hujjatlari bilan birga saqlanadi: ish rejasi, Kengash yig`ilishi bayonnomasi, Kengash tomonidan tahlil qilingan materiallar, Ekspert qilingan materiallar va ishlab chiqilgan metodik ishlar, yillik hisobot.

3-ilova

Ta`lim muassasasida fanlar yoki bir-biriga yaqin bo`lgan fanlar turkumlari bo`yicha Metodika birlashmalari faoliyat ko`rsatadi. Metodika birlashmalarining maqsadi o`qituvchilarning metodik va kasbiy mahoratlarini takomillashtirish, o`quvchilarga ta`lim-tarbiya berishga qo`yilgan hozirgi zamon talablarining bajarilishini ta`minlash borasida o`zaro yordamni tashkil etish, ijodiy tashabbuslarni uyg`unlashtirish va ta`lim-tarbiya berishning zamonaviy usullarini ishlab chiqishdan iborat.

Metodika birlashmasiga ta`lim muassasasi Pedagogika Kengashi qaroriga asosan ijodkor va tajribali o`qituvchilardan ta`lim muassasasi direktorining buyrug`i bilan rahbar tayinlanadi. Metodika birlashmalarining faoliyati quyidagi hujjatlar asosida tartibga solinadi: ish rejasi, Birlashma a`zolari haqidagi ma`lumotlar, Birlashma faoliyatiga aloqador bo`lgan o`quv-metodik hujjatlar, Birlashma yig`ilishi bayonnomalari, hisobotlar.

4-ilova

Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirishdan maqsad o`qituvchilarning ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirish, ularning kasbiy bilimlarini takomillashtirish, natijada esa o`quvchilarga ta`lim-tarbiya berish sifatini keskin oshirishdan iboratdir. Ta`lim-tarbiya ishlarining murakkablashib borishi o`qituvchi oldida turgan vazifalarni kengaytirmoqda. SHunga ko`ra, pedagoglarning malakasini oshirish tizimida ularni ijodiy izlanishga odatlantirish, ijodkorlikdagi faolligini rag`batlantirish maqsadiga muvofiq ish olib borish muhim ahamiyatga egadir. SHu maqsadda pedagogik kadrlar malakasini oshirishning bir qancha shakllari ishlab chiqilgan. Bu shakllardan nafaqat maktab pedagoglarining malakasini oshirishdagina emas o`rta maxsus kasb-hunar ta`limi muassasalarining rahbarlari ham xabardor bo`lishlari va ulardan muvaffaqiyatli foydalana olishlari lozim. Pedagoglarning malakasini oshirish shakllari quyidagi ikki guruhga bo`linadi: ta`lim muassasasi doirasida malaka oshirish va ta`lim muassasasidan tashqarida malaka oshirish

5-ilova

Yosh o`qituvchilarga yordamni tashkil etishda asosiy bo`g`in – bu ular bilan bevosita ishlashni yo`lga qo`yishdir. Ularga ma`ruzalar o`qish, nazariy mashg`ulotlarni tashkil etish shart emas, chunki ular oliy ta`lim muassasasida etarli ma`lumotlarni oladilar. Yosh o`qituvchi amaliy maslahatlarga ehtiyoj sezadi. Bunday yordamni quyidagicha amalga oshirish mumkin:

barcha yosh o`qituvchilarni jalb etish orqali;

ogohlantirish orqali har bir o`qituvchining darsini kuzatish yo`li bilan;

yosh o`qituvchining ishi bilan yaqindan tanishish orqali.

Bundan tashqari oliy o`quv yurtlarini tamomlab, maktabda ishlayotgan yosh mutaxassislar va ular olib borayotgan ta`lim-tarbiyaishlarini o`rganish, ularga tegishli metodik yordam ko`rsatish, yo`l-yo`riqlar va maslahatlar berib borish, turli mavzularda ijodiy kechalar, tajribali hamda faxriy o`qituvchilar bilan uchrashuvlarni u yushtirish maqsadida tuman Metodika kabineti qoshida «YOsh mutaxassislar maktabi»ni tashkil qilish mahsadga muvofiqdir.

Seminar mashg`ulotining texnologik modeli

2.1. “Pedagogika – fan sifatida” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti 2 soat	–	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar	
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
Pedagogik vazifalar:	O`quv faoliyati natijalari:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

“Pedagogika – fan sifatida” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi.(2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi.Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashti-radi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,takdimot uchun material-lar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

1-ilova

Mavzu: Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning tadqiqot metodlari.

Reja:

1. Pedagogika fanining ob`ekti, predmeti, maqsad va vazifalari.
2. Pedagogikaning asosiy kategoriyalari.
3. Pedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
4. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari.

2-ilova

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qiling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini baholashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga o`rgatish orqali o`zimiz q`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

3-ilova

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Tayanch iboralar:

Pedagogika

ob`ekt

predmet

maqsad

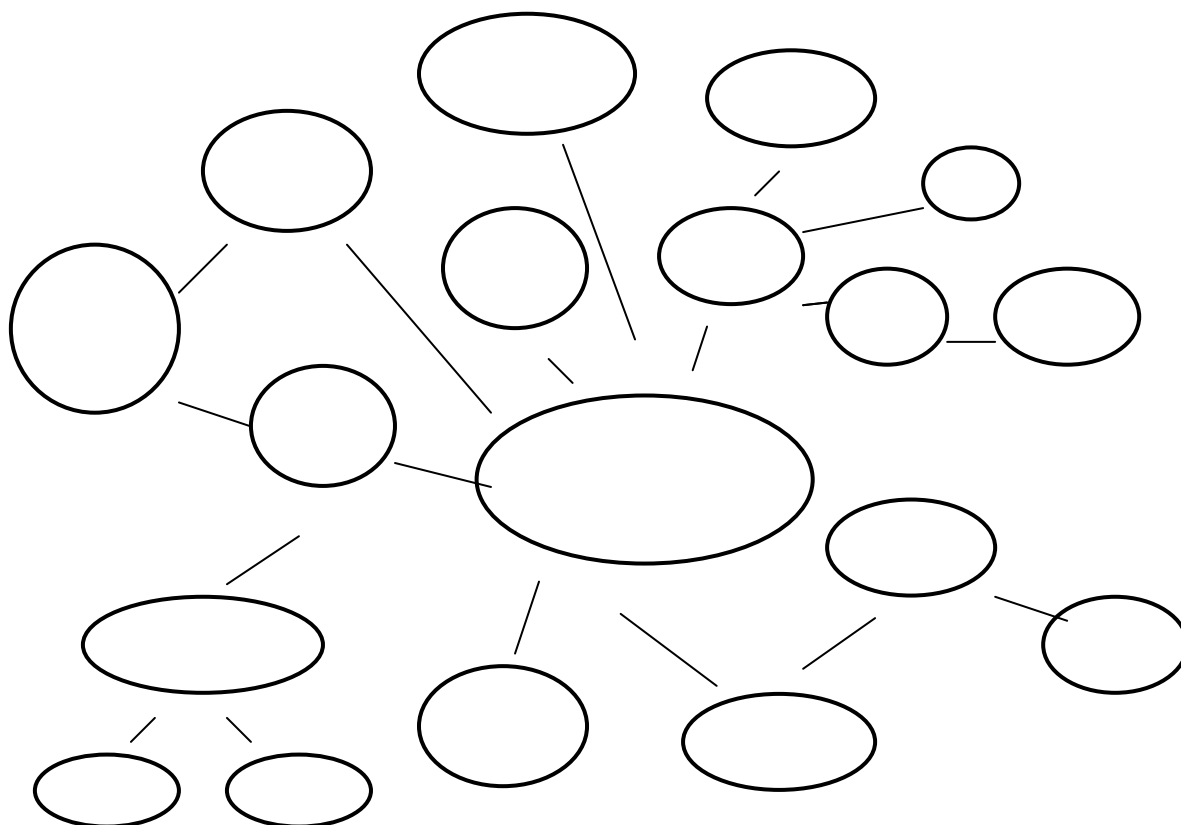
vazifalari

asosiy kategoriya

fanlar bilan aloqadorlik

ilmiy-tadqiqot metodlari.

“Pedagogika fani” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.2. “Shaxsning rivojlanishi, ijtimoiylashuvi va tarbiyasi” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti 2 soat	–	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar	
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
Pedagogik vazifalar:	O`quv faoliyati natijalari:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

**“Shaxsning rivojlanishi, ijtimoiylashuvi va tarbiyasi ” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi. (1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatliliigi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

**Mavzu: SHaxs kamolati ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon
ob`ekti va sub`ekti sifatida**

Reja:

1. SHaxs haqida tushuncha
2. SHaxs rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar.
3. Rivojlanishning yosh va o`ziga xos xususiyatlari.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bo`lsa, albatta murojaat qiling.
4. Agar sizdan yordam so`rasha, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini baholashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga o`rgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Tayanch iboralar:

SHaxs

Kamolat

Ijtimoiy-biologik hodisa

Pedagogik jarayon

Ob`ekti va sub`ekti

Rivojlanish

SHakllanish

Tarbiya

O`z-o`zini tarbiyalash

O`z-o`zini takomillashtirish.

O`quv birligiga doir muammoli savol, vazifa va topshiriqlar

Muammoli savol. Quyidagi fikrlarga qo`shilasizmi?

“Agar bolalar muntazam tanqid qilinsa, aldashga o`rganadi”;

“Agar bolalar qanday bo`lsa, shundayligicha qabul qilinsa, dunyoni go`zal ko`rishga o`rganadi”;

“Agar bolalarga hurmat bilan munosabatda bo`linsa, ular oliyjanob va saxiy bo`lishni o`rganishadi”.

Muammoli vazifa. Quyidagi fikrlar bilan tanishing, ularda shaxs rivoji masalasi qaysi nuqtai nazardan o`rganilayotganligini tushuntiring.

1) inson tabiiy mavjudot bo`lib, uning butun xatti-harakatlari tug`ma instinkt va ehtiyojlar natijasidir. Inson jamiyat talablariga bo`ysunishga majbur, shu bilan birga tabiiy ehtiyojlarini ham namoyon qilib boradi;

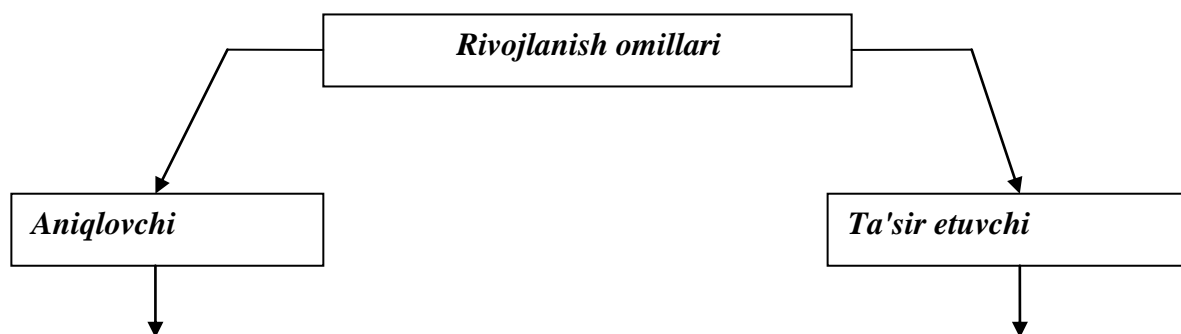
2) inson biologik mavjudot sifatida tug`iladi, faqat hayotiy faoliyati davomida boshqalar bilan doimiy muloqot va ijtimoiy guruhlarning ta`siri ostida ijtimoiylashadi;

3) insondagi psixik jarayonlar (sezgi, idrok, fikrlash kabilar) tabiiy tavsifga ega, insonning yo`nalganligi – qiziqishlari, qobiliyatlari ijtimoiy hodisa sanaladi;

4) shaxs yaxlit tavsifga ega bo`lib, uning rivojiga nafaqat uning faoliyatidagi o`ziga xosliklar, balki turmush tarzi ham ta`sir ko`rsatadi. SHu bilan

birga ijtimoiy hayot natijalari – motiv, maqsad, qiziqish kabilar ham uning rivojlanishida muhim rol o`ynaydi.

Muammoli topshiriq. “Shaxsning rivojlanishiga ta`sir ko`rsatuvchi omillar” chizmasini tugallang.

2.3. “Didaktika pedagogik ta`lim nazariyasi sifatida” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

<i>Mashg`ulot vaqti – 2 soat</i>	<i>Talabalar soni: 20 – 30 gacha</i>
<i>Mashg`ulot shakli</i>	<i>Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar</i>
<i>Amaliy mashg`ulotning tuzilishi</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
<i>Seminar mashg`ulotining maqsadi:</i> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
<p align="center"><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<p align="center"><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“Didaktika pedagogik ta`lim nazariyasi sifatida” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta`lim beruvchi	Ta`lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollashtiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashti-radi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: Didaktika – ta`lim nazariyasi**Reja:**

1. Ta`lim nazariyasi (didaktika) pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida.
2. Didaktikaning ob`ekti, predmeti, vazifa va funksiyalari.
3. Didaktikaning boshqa fanlar bilan bog`liqligi.
4. Didaktikaning asosiy kategoriyalari.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bo`lsa, albatta murojaat qiling.
4. Agar sizdan yordam so`rasha, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini baholashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;
biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

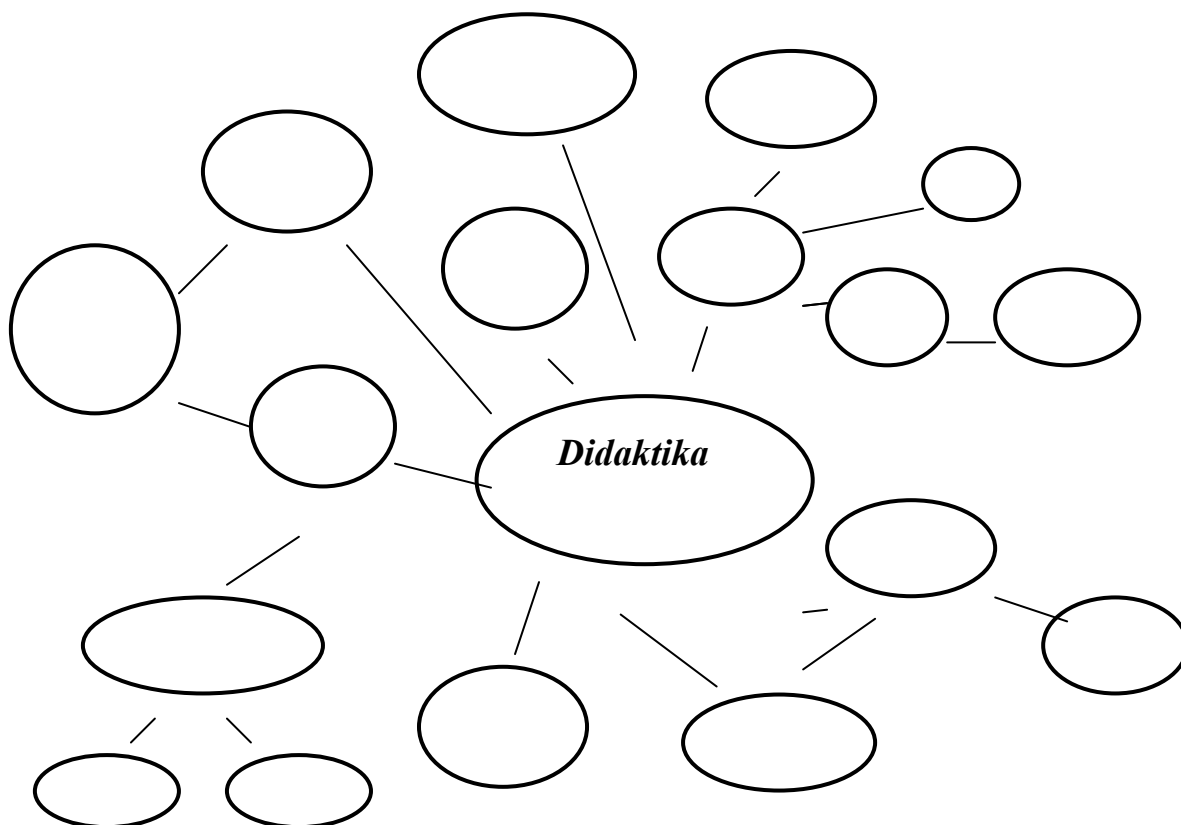
Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Mavzuga doir asosiy tushunchalar

Quyidagi mavzuga doir asosiy tushunchalar bilan tanishing va ularni to`g`ri ketma-ketlikda joylashtiring.

- ( ) Didaktikaning asosiy kategoriyalari.
- ( ) Didaktikaning ob`ekt va predmeti.
- ( ) Didaktika pedagogik tizim sifatida.
- ( ) Didaktikaning vazifa va funksiyalari.
- ( ) Didaktikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.
- ( ) Didaktikaning tushunchalar tizimi

“Didaktika” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.4. “Ta`lim jarayoni qonuniyatlari va tamoyillari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

<i>Mashg`ulot vaqti</i> 2 soat	–	<i>Talabalar soni: 20 – 30 gacha</i>
<i>Mashg`ulot shakli</i>	<i>Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar</i>	
<i>Amaliy mashg`ulotning tuzilishi</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
<i>Seminar mashg`ulotining maqsadi:</i> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
<i>Pedagogik vazifalar:</i>	<i>O`quv faoliyati natijalari:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

**“Ta`lim jarayoni qonuniyatlari va tamoyillari” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatliliigi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashti-radi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: Ta`lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillari

Reja:

1. Ta`lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta`lim tushunchasi va mohiyati.
2. Ta`lim jarayonining yagona tizim sifatidagi tavsifi. Ta`lim funksiyalari.
3. O`qituvchi va o`quvchilarning ta`lim jarayonidagi faoliyatlari. O`qituvchi faoliyatining vazifasi va tuzilishi. Ta`lim jarayonida o`quvchilarning faoliyati.
4. Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishi.
5. Ta`lim qonuniyatlari va tamoyillarining shakllanish tarixi. Ta`lim qonuniyatlari. Ta`lim tamoyillari.

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта муурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушуномғимиз лозим:

бошқаларга ўргатиш орқали ўзимиз ўрганамиз;

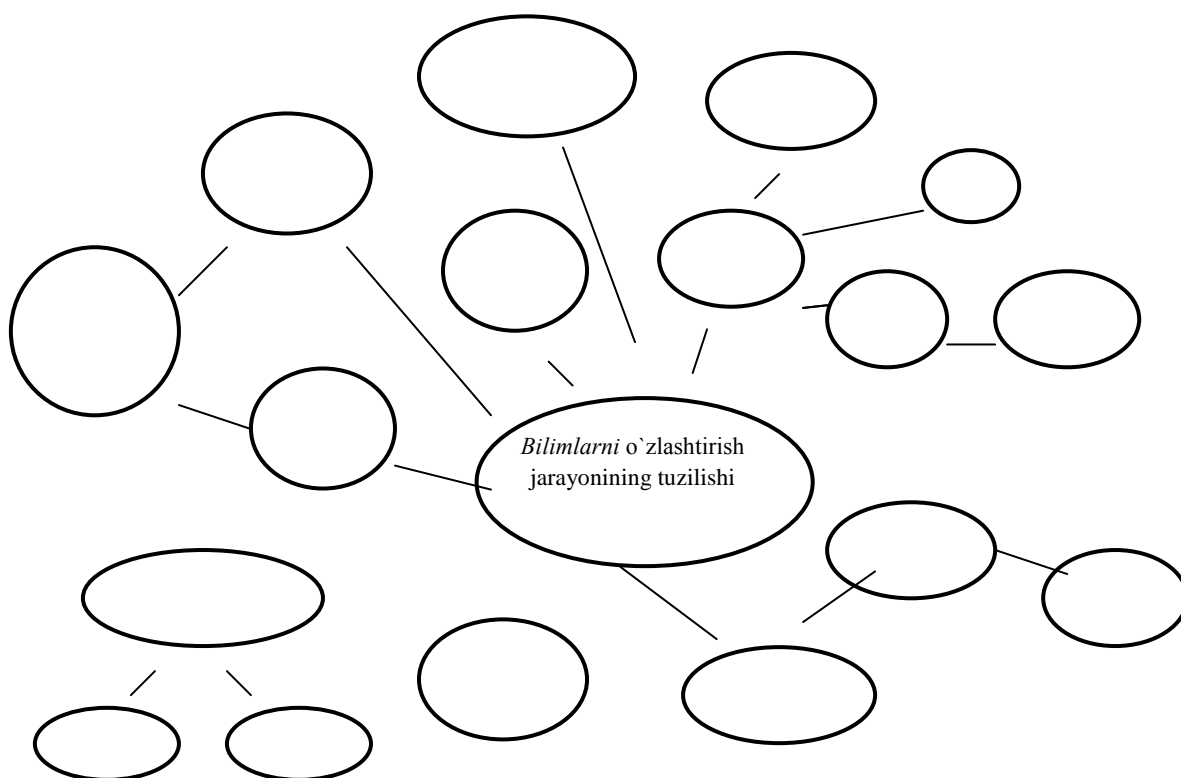
биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

<i>Mezonlar</i>	<i>Maks. ball</i>	<i>Guruh natijalarini baholash</i>				
		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Axborotning to`liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

Mavzuga doir asosiy tushunchalar

*Ta`lim jarayoni
yagona tizim
ta`lim
ta`lim qonuniyatlari
ta`lim tamoyillari*

*“Bilimlarni o`zlashtirish jarayonining tuzilishi” mavzusidagi klaster
garafik organayzerini tuzish uchun namuna*

2.5. “Ta`lim mazmuni” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish.</li> <li>3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“Ta`lim mazmuni” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgi-laydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv- bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3. Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashti-radi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlariga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Ta`lim mazmuni va ta`lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlarni aniqlashtirishga doir blis-so`rov savollari

Ta`lim mazmuni deganda nima tushuniladi?

Ta`lim mazmunini belgilashda ekstensiv yondashuv deganda nimani tushunasiz?

Shaxsga yo`naltirilgan yondashuvning ta`lim mazmunini belgilashdagi imkoniyatlarini qanday baholaysiz?

Formal ta`lim nazariyasining asosiy g`oyasi nimadan iborat?

“Ko`p bilim aql o`rgata olmaydi” iborasini qanday izohlash mumkin?

Formal ta`lim nazariyasi tarafdorlari qanday falsafiy oqimga tayanadilar?

Moddiy ta`lim nazariyasining asosida qanday g`oya yotadi?

Moddiy ta`lim nazariyasining rivojlanishiga qanday omil turtki bo`ldi?

Qaysi pedagog olimlar formal va moddiy ta`lim nazariyasini birlashtirish g`oyasini ilgari surdilar?

Pragmatik yondashuv asosini nima tashkil etadi?

Uil`yam Kilpatrik tomonidan ilgari surilgan “loyihalar metodi”ni qanday baholaysiz?

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida o`zaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak b`ylsa, albatta murojaat qiling.
4. Agar sizdan yordam s`yrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba`olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

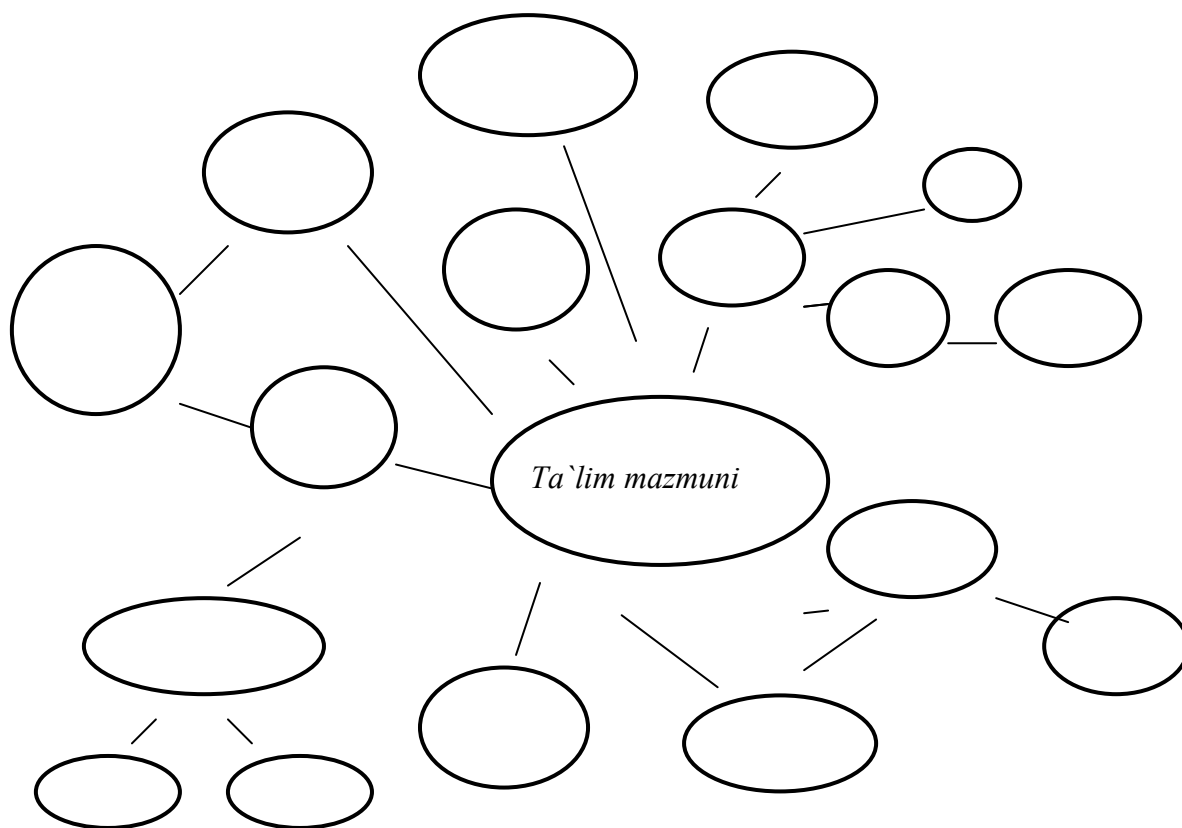
boshqalarga o`rgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

<i>Mezonlar</i>	<i>Maks. ball</i>	<i>Guruh natijalarini baholash</i>				
		1	2	3	4	5
<i>Axborotning to`liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

4-ilova

“Ta`lim mazmuni” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.6. “Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta`lim beruvchi	Ta`lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgi-laydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv- bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi. (1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

1-ilova

Mavzu: Ta`lim metodlari va vositalari

Reja:

1. “Metod”, “ta`lim metodlari” va “ta`lim usullari” tushunchalarining mazmuni va mohiyati.
2. Zamonaviy didaktikada ta`lim metod-larini tasniflashga doir yondashuvlar.
3. Ta`lim metodlarining funksiyalari.
4. Ta`lim metodlarini tanlab olish shartlari.

2-ilova

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта мурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушунмоғимиз лозим:

бошқаларга ўргатиши орқали ўзимиз ўрганамиз;
биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

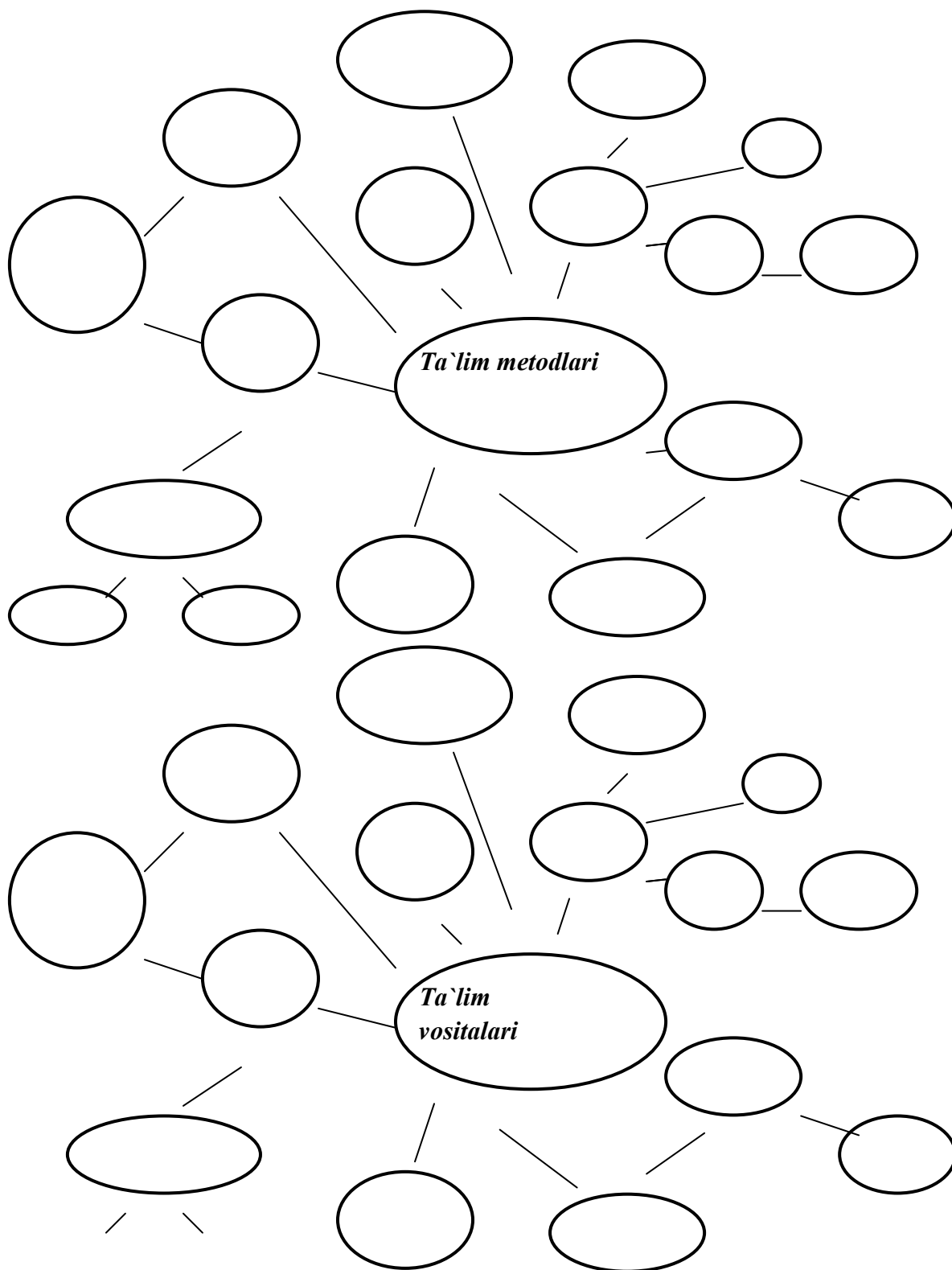
Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

<i>Mezonlar</i>	<i>Maks. ball</i>	<i>Guruh natijalarini baholash</i>				
		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Axborotning to`liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

*Mavzuga doir asosiy tushunchalar:**Metod**Ta`lim metodlari**Ta`lim usullari**Ta`lim mazmuni**Ta`lim mohiyati**Zamonaviy didaktika**Ta`lim metodlarining funksiyalari**Ta`lim metodlarini shartlari**Seminar-anjuman mavzulari*

1. Didaktikada ta`lim metodlarini taniflashga doir zamonaviy yondashuvlar: mazmuni va mohiyati.
2. Ta`lim metodlarini tanlib olish shartlari va qoidalari.
3. Interfaol ta`lim metodlarining ta`lim jarayoni samaradorligini oshirishdagi roli.

“Ta`lim metodlari va vositalari” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

**2.7. “Ta`limni tashkil etish shakllari va turlari” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik modeli**

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“Ta`limni tashkil etish shakllari va turlari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi. (1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatligini va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

1-ilova

Mavzu: “Ta`limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars-maktabda ta`limni ta`limni tashkil qilishning asosiy shakli. O`rta maxsus va kasb-hunar ta`limida ta`limni tashkil etish shakllari”

Reja:

1. **Ta`lim turlari.**
2. **Ta`limni tashkil qilish shakllari.**
3. **Ta`limni tashkil qilishning an`anaviy sinf-dars shakli.**
4. **Dars turlari va tuzilishi.**
5. **Ta`limni tashkil qilishning noan`anaviy shakllari: o`quv dialogi, munozara, didaktik o`yinlar, trening va boshq.**

2-ilova

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта муурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушунмоғимиз лозим:

бошқаларга ўргатиш орқали ўзимиз ўрганамиз;

биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз

3-ilova

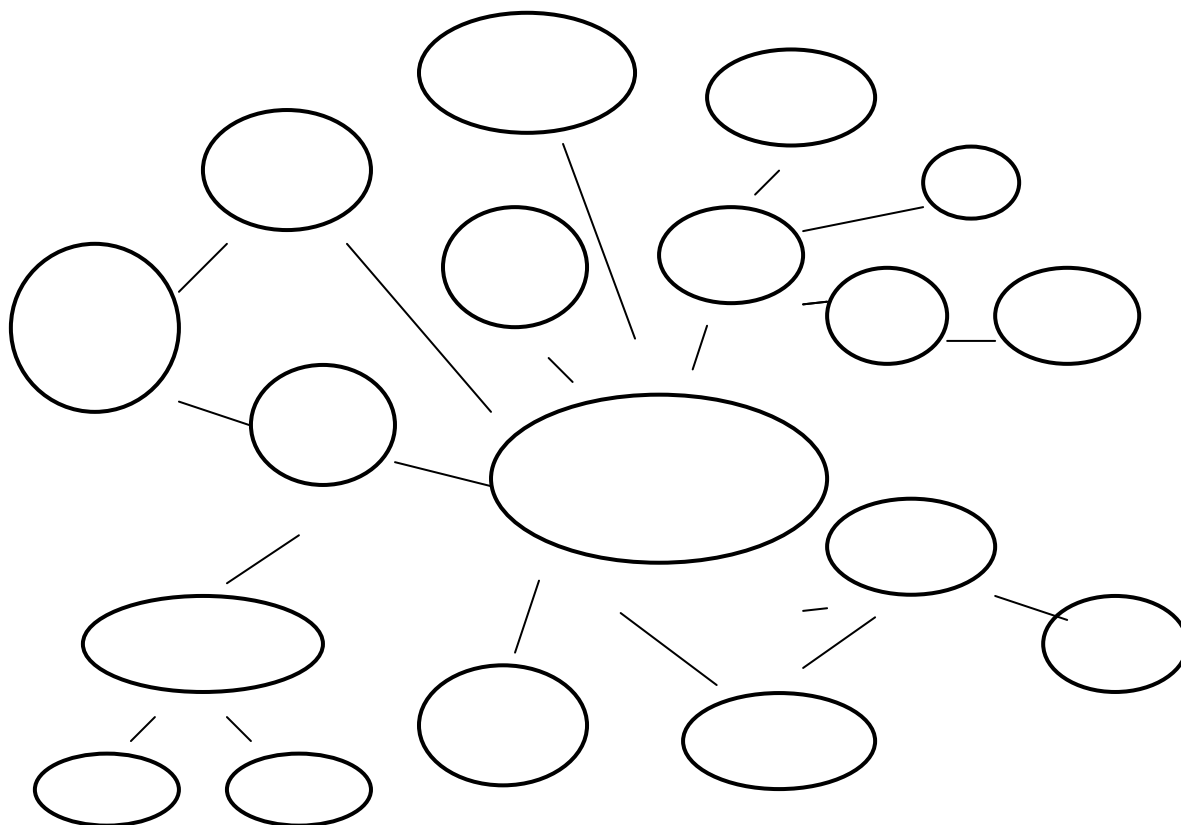
Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Taya n ch i bo ra la r:

1. Si nf - da r s si s te ma si.
2. Da r s ta rifi.
3. Da r s tip la ri.
4. Da r s ni ng ma k sadi.
5. Ta` li m ni ng a so si y ta sh ki li y sha ki l la ri.
6. Da r s ni ng ta sh ki li y sha ki l la ri.
7. Taya n ch i bo ra la r.

“Ta`limni tashkil qilish shakllari va turlari ” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.8. “Ta`lim olganlikni tashxis etish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

<i>Mashg`ulot vaqti</i> – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	1.Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash. 2.Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3.Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4.Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5.Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: 1.Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish. 2.Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3.Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4.Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish.	O`quv faoliyati natijalari:</b> 1.Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2.Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3.Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4.Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5.Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“Ta`lim olganlikni tashxis etish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollashtiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadi-lar, taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: "Ta`lim olganlikni tashxis etish"**Reja:**

1. Ta`lim olganlikni tashxis etishning mohiyati.
2. O`quv jarayonida nazorat va hisobga olish funksiyalari.
3. Ta`lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari.
4. O`quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari.
5. Bilim, ko`nikma va malakalarni baholash mezonlari.

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта мурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушунмоғимиз лозим:

боиқаларга ўргатиши орқали ўзимиз ўрганамиз;
 биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Mavzuga doir asosiy tushunchalar:

Ta`lim olganlik

Tashxis etish

O`quv jarayonida nazorat

Hisobga olish funksiyalari

Baholash tamoyillari

Natijalarini hisobga olish turlari

Baholash mezonlari.

Erkin yozish topshirig`i

Besh minut vaqt davomida daftaringizga “O`qituvchilarimiz bizning bilim, ko`nikma va malakalarimizni qanday baholar edi?” mavzusida o`z taassurotlaringizni yozing. Mazkur jarayonda sodir bo`lgan siz uchun qiziq yoki qayg`uli bo`lgan holatlarga ham e`tibor qaratishingiz mumkin.

2.9. “Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya tamoyillari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti 2 soat	–	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar	
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
Pedagogik vazifalar:	O`quv faoliyati natijalari:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

“Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya tamoyillari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: “Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya tamoyillari ” mavzusidagi

Reja:

1. Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati.
2. Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari.
3. Tarbiya turlarining umumiy tasnifi.

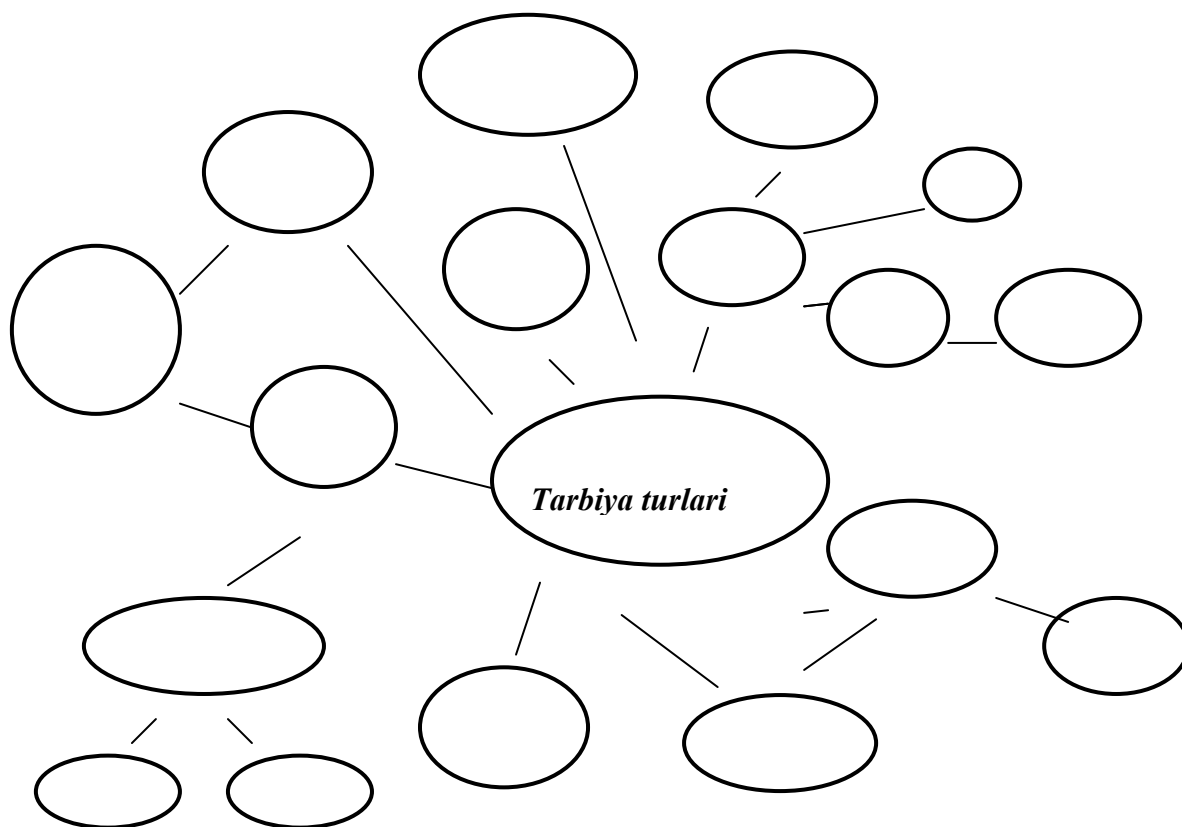
Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта мурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушуномгимиз лозим:

бошқаларга ўргатиши орқали ўзимиз ўрганамиз;
 биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Mavzuning asosiy tushunchalari:*Tarbiya.**Tarbiya jarayoni.**Tarbiyaning maqsadi.**Tarbiya mazmuni.**Tarbiyaning umumiy vazifalari.**Tarbiya qonuniyatlari.**Tarbiya tamoyillari.**Tarbiya turlari.****Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya tamoyillari ”
mavzusidagi
klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna***

2.10. “Jamoʻa tarbiya obʻekti va subʻekti sifatida” mavzusidagi seminar mashgʻulotning texnologik modeli

Mashgʻulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashgʻulot shakli	Mavzu boʻyicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashgʻulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashgʻulotiga tayyorlash. 2. Seminar mashgʻulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi boʻyicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashgʻulotining maqsadi: talabalarning mavzuga doir bilim, koʻnikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashgʻulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish. 2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim boʻlgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda koʻnikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	Oʻquv faoliyati natijalari: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini oʻzlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega boʻladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish koʻnikmasiga ega boʻladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Taʼlim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-soʻrov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Taʼlim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Taʼlim berish vositalari	Oʻquv qoʻllanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Taʼlim berish sharoiti	Texnik taʼminlangan, guruhlarda ishlash uchun moʻljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Ogʻzaki nazorat: savol-javob

“Jamoʻa tarbiya obʻekti va subʻekti sifatida” mavzusidagi seminar mashgʻulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Taʻlim beruvchi</i>	<i>Taʻlim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, taʻlimiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan taʻlimiy maqsadlarga mos oʻquv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>Oʻquv mashgʻuloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashgʻulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu boʻyicha asosiy tushunchalarga taʻrif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-soʻrov oʻtkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga boʻladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.Oʻquv kursi mavzulari boʻyicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3. Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan toʻliq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini eʼlon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim boʻlsa, guruh sardorini toʻxtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan maʼlumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni ragʻbatlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlar boʻlinadilar. Topshiriqlar boʻyicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.Oʻquv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va oʻzlashtira olmagan joylarini qayta oʻqib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: Jamoa tarbiya ob`ekti va sub`ekti sifatida**Reja:**

1. Jamoa tushunchasi.
2. O`quvchilar jamoasini shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslari.
3. O`quvchilar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlari.
4. O`quvchilar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari.

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта мурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушуномгимиз лозим:

боиқаларга ўргатиши орқали ўзимиз ўрганамиз;
 биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

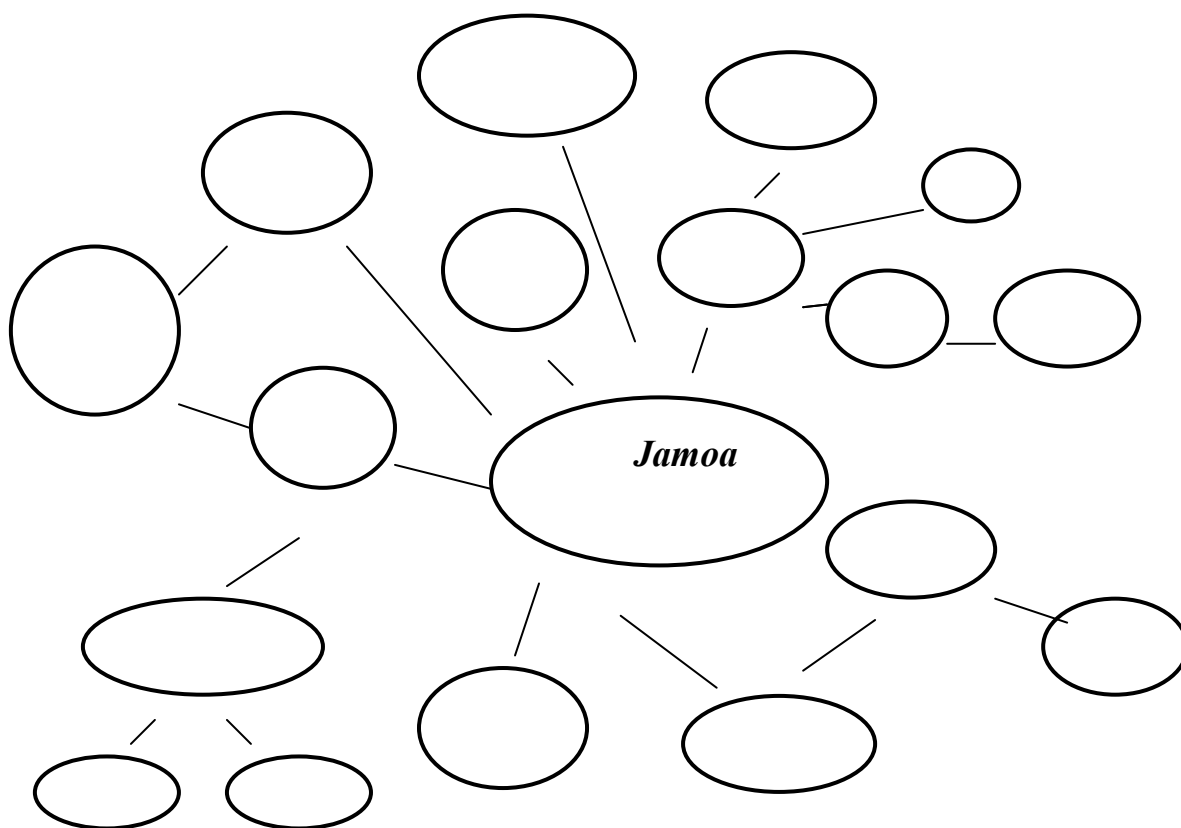
Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Mavzuning asosiy tushunchalari:*Jamoa**jamoasini shakllantirish**jamoaning rivojlanishi**rivojining shart-sharoitlari****“Har qanday guruh jamoa bo`la oladimi?” mavzusida munozarani o`tkazishga doir ko`rsatmalar***

1.O`qituvchi munozara uchun savolni muhokama qilish uchun o`rtaga tashlaydi va o`ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.

2.Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo`lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi,.

3.Hamma o`z fikrini bildirib bo`lgach, o`qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to`g`ri javoblar ajratib olinadi.

“Jamoa tarbiya ob`ekti va sub`ekti sifatida” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.11. “Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
<p align="center">Pedagogik vazifalar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<p align="center">O`quv faoliyati natijalari:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: Tarbiyaning umumiy metodlari**Reja:**

1. Tarbiya metodlari va usullari tushunchalari.
2. Tarbiya metodlarini tanlab olish.
3. Tarbiya metodlari tasnifi.
4. SHaxs ongini shakllantirish metodlari.
5. Faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy xulq-atvor tajribalarini shakllantirish metodlari.
6. Rag`batlantirish metodlari

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта мурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушунмоғимиз лозим:

бошқаларга ўргатиш орқали ўзимиз ўрганамиз;
 биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

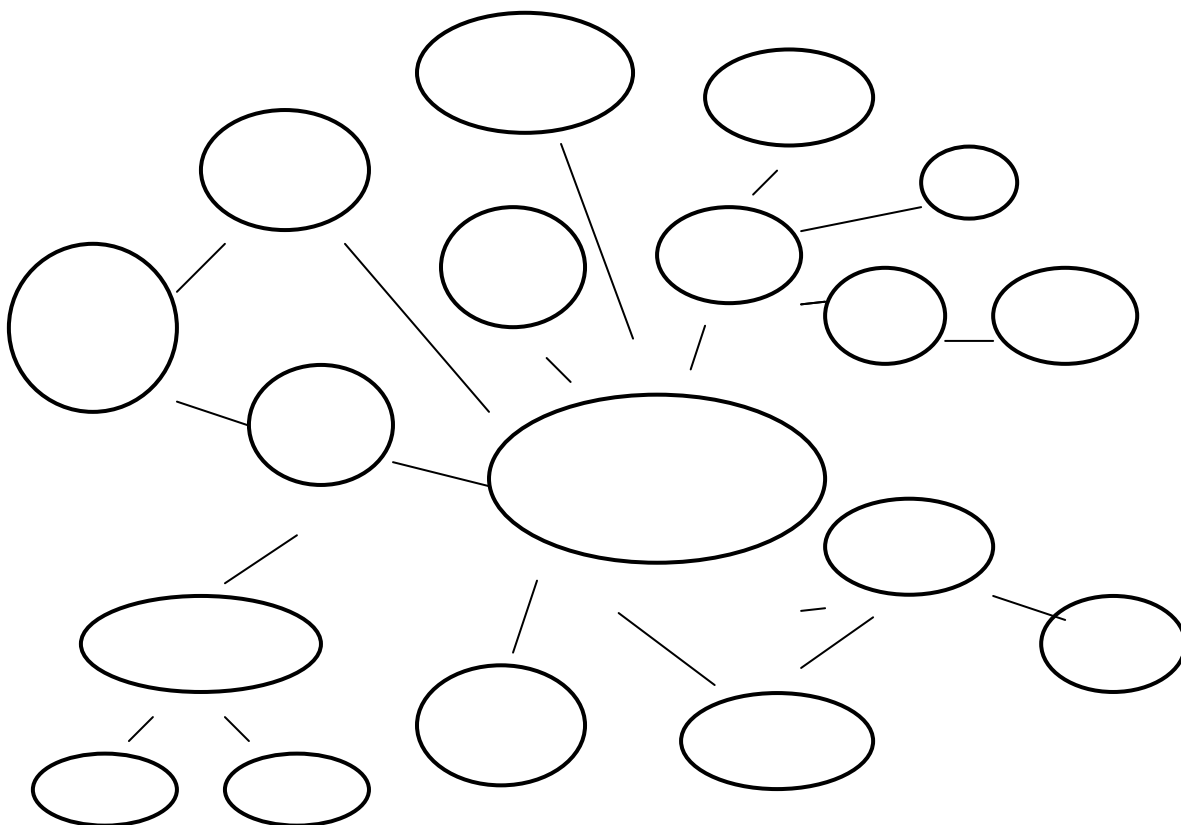
“Bizga tarbiyaviy ta`sir ko`rsatishda ota-onalarimiz va o`qituvchilarimiz qanday yo`llardan foydalanishgan?” mavzusida erkin yozish topshirig`i

Topshiriq: “Bizga tarbiyaviy ta`sir ko`rsatishda ota-onalarimiz va o`qituvchilarimiz qanday yo`llardan foydalanishgan?” mavzusida besh daqiqa mobaynida o`z fikrlaringizni daftarga yozing. O`ylagan fikrlaringizni hech qanday to`xtovsiz bayon eting.

Erkin yozish ustida ishlashga doir ko`rsatma:

1. Talabalardan besh daqiqa mobaynida berilgan mavzu bo`yicha o`z fikrlarini yozish so`raladi.
2. Besh daqiqa tugagach, vaqt tuganganligi ma`lum qilinadi. Biroq bir minut sukut saqlab turiladi. Chunki odatda eng yaxshi fikrlar inson tang holatda qolgan vaziyatda tug`iladi.

“Tarbiyaning umumiy metodlari” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.12. “O`quvchilarni falsafiy dunyoqarashga tayyorlash. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

<i>Mashg`ulot vaqti – 2 soat</i>	<i>Talabalar soni: 20 – 30 gacha</i>
<i>Mashg`ulot shakli</i>	<i>Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar</i>
<i>Amaliy mashg`ulotning tuzilishi</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2.Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3.Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4.Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5.Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
<i>Seminar mashg`ulotining maqsadi:</i> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
<p align="center"><i>Pedagogik vazifalar:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2.Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3.Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4.Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<p align="center"><b><i>O`quv faoliyati natijalari:</i></b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1.Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2.Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3.Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4.Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“O`quvchilarni falsafiy dunyoqarashga tayyorlash. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1. Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollashtiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlar bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

**Mavzu: O`quvchilarni falsafiy dunyoqarashga tayyorlash.
O`quvchilarning aqliy tarbiyasi.**

REJA:

1. Dunyoqarash haqida tushuncha.
2. O`quvchilarning dunyoqarashini shakllantirishning asosiy vositalari.
3. Aqliy tarbiyaning asosiy belgilari va mohiyati.

Гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Шеригингизни диққат билан тингланг.
2. Гуруҳ ишларида ўзаро фаол иштирок этинг, берилган топшириқларга масъулият билан ёндашинг.
3. Агар ёрдам керак бўлса, албатта муурожаат қилинг.
4. Агар сиздан ёрдам сўрашса, албатта ёрдам беринг.
5. Гуруҳлар фаолиятининг натижаларини баҳолашда ҳамма иштирок этиши шарт.

Аниқ тушунмоғимиз лозим:

бошқаларга ўргатиш орқали ўзимиз ўрганамиз;
биз битта кемадамиз: ёки биргаликда сузиб чиқамиз, ёки биргаликда чўкиб кетамиз.

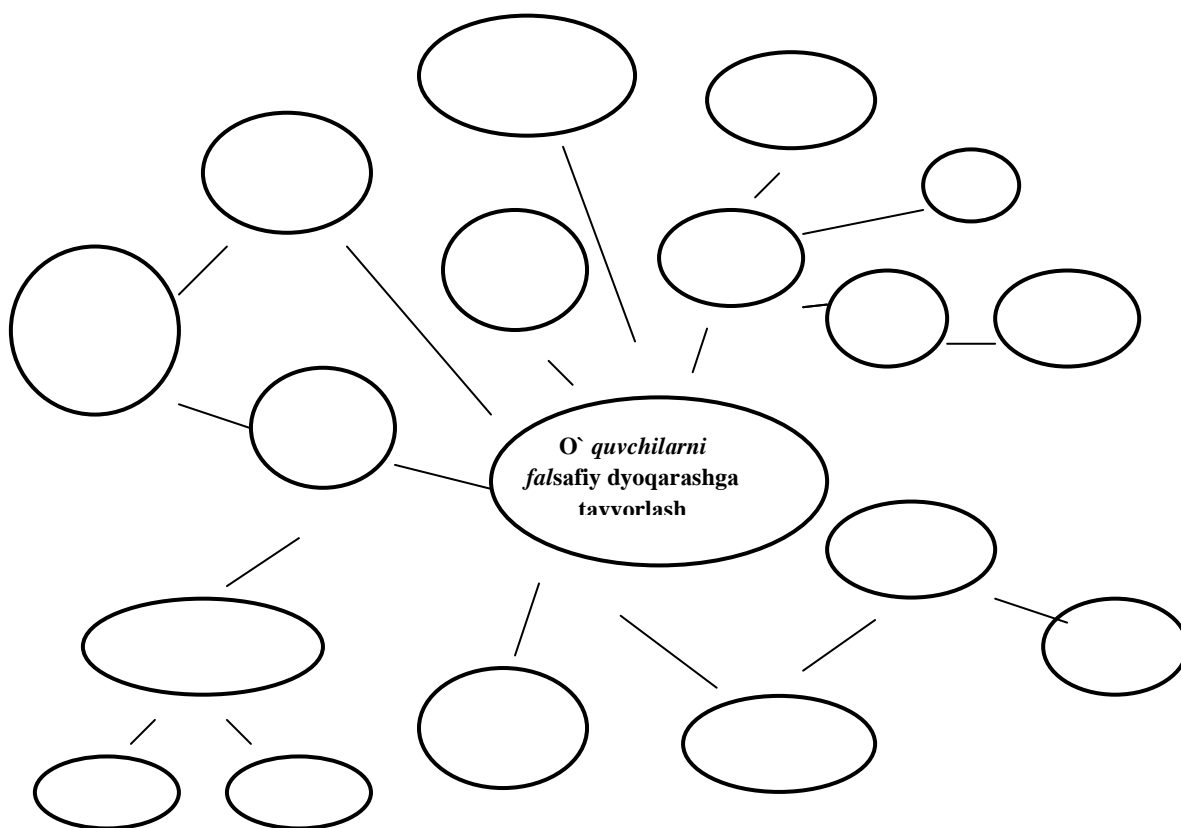
Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

<i>Mezonlar</i>	<i>Maks. ball</i>	<i>Guruh natijalarini baholash</i>				
		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Axborotning to`liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

Mavzuning asosiy tushunchalari:*Jamoa**jamoasini shakllantirish**jamoaning rivojlanishi**rivojining shart-sharoitlari***“O`quvchilarni falsafiy dunyoqarashga tayyorlash. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi” mavzusida munozarani o`tkazishga doir ko`rsatmalar**

1. O`qituvchi munozara uchun savolni muhokama qilish uchun o`rtaga tashlaydi va o`ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.
2. Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo`lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi,.
3. Hamma o`z fikrini bildirib bo`lgach, o`qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to`g`ri javoblar ajratib olinadi.

“O`quvchilarni falsafiy dunyoqarashga tayyorlash. O`quvchilarning aqliy tarbiyasi” mavzusidagi klaster garafik organayzerini tuzish uchun namuna

2.13. “Shaxs madaniyatini shakllantirish tizimida fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha	
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar	
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
Pedagogik vazifalar:	O`quv faoliyati natijalari:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

“Shaxs madaniyatini shakllantirish tizimida fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1. Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: “Fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy tarbiya”

Reja:

1. Fuqarolik tarbiyasining mazmuni va mohiyati.
2. Huquqiy tarbiyaning maqsad va vazifalari.
3. Fuqarolik va huquqiy tarbiyani amalga oshirish shakl, metod va vositalari.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;
biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

Fuqarolik tarbiyasining maqsad va vazifalariga doir blis-so`rov savollari
Fuqaro deganda nima tushuniladi?

“Fuqaro”, “fuqaroligi bo`lmagan shaxs” va “chet el fuqarosi” tushunchalariga izoh bering.

Fuqarolarning huquqlarini qanday guruhlarga bo`lish mumkin?

Fuqarolarning majburiyatlari nimalardan iborat?

Fuqarolik tarbiyasi deganda nimani tushunasiz?

Fuqarolik tarbiyasi deganda nimani tushunasiz?

Fuqarolik tarbiyasi deganda nimani tushunasiz?

Fuqarolik tarbiyasi deganda nimani tushunasiz?

Huquqiy tarbiyasi deganda nimani tushunasiz?
 Huquqiy tarbiyaning maqsadi nima?
 Fuqarolik tarbiyasining vazifalari nimalardan iborat?
 Fuqarolik tarbiyasining ta'limiy funksiyalariga nimalar kiradi?
 Fuqarolik tarbiyasining tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyalarini izohlang.
 Fuqarolik tarbiyasida siyosiy ongning ahamiyatini qanday izohlaysiz?

3-ilova

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

<i>Mezonlar</i>	<i>Maks. ball</i>	<i>Guruh natijalarini baholash</i>				
		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Axborotning to'liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

2.14. “Mehnat tarbiyasi va o`quvchilarni kasbga yo`naltirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“Mehnat tarbiyasi va o`quvchilarni kasbga yo`naltirish” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv- bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlar bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Mavzu: “Mehnat tarbiyasi va o`quvchilarni kasbga yo`naltirish”

REJA:

- 1.Mehnat tarbiyasining mohiyati, maqsad va vazifalari.
- 2.Mehnat tarbiyasini tashkil etishning shart-sharoitlari, shakl va metodlari.
- 3.Mehnat tarbiyasining iqtisodiy tarbiya bilan aloqadorligi.

1-ilova

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bo`lsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini baholashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

2-ilova

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

2.15. “Shaxsda axloqiy madaniyat asoslarini shakllantirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – <i>2 soat</i>	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“Shaxsda axloqiy madaniyat asoslarini shakllantirish” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar,taqdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak b'lsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam s'yrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chq'amiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

2.16. “O`quvchilarda estetik madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti 2 soat	–	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar	
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
Pedagogik vazifalar:	O`quv faoliyati natijalari:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

**“O`quvchilarda estetik madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta`lim beruvchi	Ta`lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyatliliigi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashti-radi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chq?amiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz.

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

2.17. “O`quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“O`quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi <i>(1-ilova)</i> . Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi <i>(3-ilova)</i> .	
<i>1.O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligini va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi <i>(4-ilova)</i> .	Savollarga javob beradilar.
<i>2.Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi <i>(2-ilova)</i> . Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi <i>(3-ilova)</i> . 2.3. Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlar bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chq?amiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz.

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

2.18. “O`quvchilarda jismoniy madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“O`quvchilarda jismoniy madaniyatni shakllantirish” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>1.O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1. Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollashtiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>2.Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2. O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3. Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4. Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlar bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

1-ilova

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. *Sherigingizni diqqat bilan tinglang.*
2. *Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.*
3. *Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qling.*
4. *Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.*
5. *Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.*

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kadamiz: yoki birgalikda suzib chq?amiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz.

2-ilova

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
<i>Axborotning to`liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

2.19. “O`zbekiston Respublikasi ta`lim tizimi. Ta`lim sohasida davlat siyosatining asosiy yo`nalishlari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti 2 soat	–	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar	
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash 	
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.		
Pedagogik vazifalar:	O`quv faoliyati natijalari:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar.</li> <li>2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar. 3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar. 4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar. 	
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi	
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.	
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari	
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya	
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob	

“O`zbekiston Respublikasi ta`lim tizimi. Ta`lim sohasida davlat siyosatining asosiy yo`nalishlari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>1.O`quv mashg`ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1. Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollashtiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>2.Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Gruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Gruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlariga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Gruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chq?amiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz.

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

2.20. “Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti. Boshqaruvning nazariy asoslari” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti. Boshqaruvning nazariy asoslari”
mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>1.O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1. Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligini va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollashtiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
<i>2.Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadilar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida yzaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bylsa, albatta murojaat qling.
4. Agar sizdan yordam syrashsa, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini ba?olashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chq?amiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz.

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2		4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

**2.21. “Ta`lim muassasasining ichki boshqaruvi” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik modeli**

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

“Ta`lim muassasasining ichki boshqaruvi” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta`lim beruvchi</i>	<i>Ta`lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllan-tiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi. (1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
<i>1.O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	
<i>2.Asosiy bosqich (55 daqiq)</i>	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	
<i>3.Yakuniy bosqich (20 daqiq)</i>	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. Sherigingizni diqqat bilan tinglang.
2. Guruh ishlarida o`zaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.
3. Agar yordam kerak bo`lsa, albatta murojaat qiling.
4. Agar sizdan yordam so`rasha, albatta yordam bering.
5. Guruhlar faoliyatining natijalarini baholashda hamma ishtirok etishi shart.

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga o`rgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

<i>Mezonlar</i>	<i>Maks. ball</i>	<i>Guruh natijalarini baholash</i>				
		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Axborotning to`liqligi</i>	<i>3 b.</i>					
<i>Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Guruhning faolligi</i>	<i>1 b.</i>					
<i>Ballarning maksimal summasi, jami</i>	<i>5 b.</i>					

2.22. “Ta`lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish” mavzusidagi seminar mashg`ulotning texnologik modeli

Mashg`ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20 – 30 gacha
Mashg`ulot shakli	Mavzu bo`yicha bilimlarni kengaytirish va mustahkamlash yuzasidan seminar
Amaliy mashg`ulotning tuzilishi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarni seminar mashg`ulotiga tayyorlash.</li> <li>2. Seminar mashg`ulotidagi masalalar yuzasidan topshiriqlar. 3. Topshiriqlarning bajarilishini boshqarish. 4. Seminar masalalari yuzasidan umumiy xulosalar qilish. 5. Seminar mavzusi bo`yicha talabalarning BKMLarini baholash
Seminar mashg`ulotining maqsadi:</b> talabalarning mavzuga doir bilim, ko`nikma va malakalarini mustahkamlash va tizimlashtirish.	
Pedagogik vazifalar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Talabalarning mashg`ulotning maqsad va vazifalari bilan tanishtirish.</li> <li>2. Mavzu yuzasidan egallanishi lozim bo`lgan bilimlarni tizimlashtirish. 3. Mavzu yuzasidan talabalarda ko`nikma va malakalar hosil. 4. Talabalarning ijodiy va mustaqil fikrlay olish qobiliyatlarini shakllantirish. 	O`quv faoliyati natijalari:</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Talabalar mavzuning asosiy tushunchalarini o`zlashtiradilar. 2. Mavzuga doir aniq bilimlar doirasiga ega bo`ladilar.</li> <li>3. Mavjud bilimlari bilan egallanganlarini taqqoslaydilar.</li> <li>4. Egallangan bilimlardan foydalanish ko`nikmasiga ega bo`ladilar. 5. Mavzu yuzasidan umumiy xulosalarga keladilar.
Ta`lim berish usullari	Munozara, suhbat, tezkor-so`rov, “Ikki qismli kundaliklar” interfaol metodi
Ta`lim berish shakllari	Ommaviy, guruhlarda ishlash.
Ta`lim berish vositalari	O`quv qo`llanma, proektor, markerlar, ekspert topshiriqlari
Ta`lim berish sharoiti	Texnik ta`minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo`ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Og`zaki nazorat: savol-javob

**“Ta`lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish” mavzusidagi seminar
mashg`ulotning texnologik kartasi**

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta`lim beruvchi	Ta`lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta`limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta`limiy maqsadlarga mos o`quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi.(1-ilova). Ekspert guruhlar ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (3-ilova).	
1.O`quv mashg`uloti-ga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg`ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning axamiyatligi va dolzarbligini asoslaydi. 1.2.Mavzu bo`yicha asosiy tushunchalarga ta`rif berishni taklif qiladi va shu asosda tezkor-so`rov o`tkazib talabalar bilimlarini faollash-tiradi (4-ilova).	Savollarga javob beradilar.
2.Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.Talabalarni 5ta kichik guruhga bo`ladi va guruhlarda hamkorlik asosida ishlash usuli qoidalari bilan tanishtiradi (2-ilova). Har bir guruh mavzu rejasi asosida takdimot tayyorlashini aytadi. 2.2.O`quv kursi mavzulari bo`yicha tayyorlangan ekspert varaqalarini tarqatadi (3-ilova). 2.3.Guruhlarga topshiriqlarni bajarish uchun yordam beradi. Taqdimot materiallari mazmunan va mantiqan to`liq yoritilishini kuzatadi. 2.4.Taqdimot boshlanishini e`lon qiladi. Guruhlarda sardorlar takdimotini tashkillashtiradi. Aniqlik kiritilishi lozim bo`lsa, guruh sardorini to`xtatadi, savollar beradi, muhokamasini jamoaga havola etadi. 2.5.Mavzular asosida berilgan ma`lumotlarni umumlashtiradi va xulosalaydi. Faol ishtirokchi talabalarni rag`batlantiradi va umumiy baholaydi.	Kichik guruhlarga bo`linadilar. Topshiriqlar bo`yicha ishlaydilar. Faol qatnashadi-lar, takdimot uchun materiallar tayyorlaydilar. Guruhdan sardor tanlashadi, uning taqdimotida hamkorlik qiladilar. Savollarga javob beradilar. Tinglaydilar.
3.Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.O`quv faoliyati yuzasidan xulosa bildiradi. 3.2.Mavzular maqsadiga erishishdagi talabalar faoliyatini tahlil qiladi va o`zlashtira olmagan joylarini qayta o`qib chiqishni tavsiya etadi.	Tinglaydilar.

1-ilova

Guruhlarda ishlash qoidasi

1. *Sherigingizni diqqat bilan tinglang.*
2. *Guruh ishlarida o`zaro faol ishtirok eting, berilgan topshiriqlarga mas'uliyat bilan yondashing.*
3. *Agar yordam kerak bo`lsa, albatta murojaat qiling.*
4. *Agar sizdan yordam so`rasha, albatta yordam bering.*
5. *Guruhlar faoliyatining natijalarini ba`olashda hamma ishtirok etishi shart.*

Aniq tushunmoqimiz lozim:

boshqalarga yrgatish orqali o`zimiz o`rganamiz;

biz bitta kemadamiz: yoki birgalikda suzib chiqamiz, yoki birgalikda cho`kib ketamiz.

2-ilova

Ekspertning guruhlar ish natijalarini baholash mezonlari

Mezonlar	Maks. ball	Guruh natijalarini baholash				
		1	2	3	4	5
Axborotning to`liqligi	3 b.					
Axborotning grafik shaklda ifoda etilishi	1 b.					
Guruhning faolligi	1 b.					
Ballarning maksimal summasi, jami	5 b.					

Amaliy mashg`ulotlar texnologik modeli

**3.1. “Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari”
mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli**

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	Pedagogika fanining paydo bo’lishi hamda pedagogika fanining ob’yekti, predmeti, maqsad va vazifalarini o’rganish. Pedagogikaning asosiy kategoriyalarini o’rganish va tahlil etish. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlariga doir amaliy topshiriqlarni bajarish. Ochiq va yopiq javobli anketa tuzish.
Amaliy mashg’ulotning maqsadi: talabalarning pedagogika fanining paydo bo’lishi va rivojlanishi, pedagogika fanining metodologik asoslariga doir bilimlarini mustahkamlash hamda ularda pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanishga doir ko’nikma va malakalarni tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar: 1.“Pedagogika” tushunchasining kelib chiqishi, pedagogika fanining ob’yekti, predmeti, maqsad va vazifalari haqida konkret bilim va tasavvurlarni shakllantirish. 2.Talabalar tomonidan pedagogikaning asosiy kategoriyalari va ularning mohiyatini o’zlashtirilishiga erishish. 3.Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlarini o’zlashtirishga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etish va ularni bajarishga doir tushuntirish berish. 4. Talabalarni ochiq va yopiq javobli anketalar tuzishga doir ko’rsatmalar bilan qurollantirish.	O’quv faoliyati natijalari: 1.“Pedagogika” tushunchasining kelib chiqish tarixini o’rganishadi hamda pedagogika fanining ob’yekti, predmeti, maqsad va vazifalarini bilib oladilar. 2. Pedagogikaning asosiy kategoriyalari (ta’lim, tarbiya, ma’lumot, shakllanish, rivojlanish)ni o’rganadilar. 3. Pedagogikaning nazariy (analiz, sintez, klassifikatsiyalash, strukturalash, modellashtirish, ta’lim muassasasi hujjatlarini o’rganish) va empirik (anketa, pedagogik kuzatish, suhbat, pedagogik eksperiment)dan foydalanish ko’nikma va malakalarini o’zlashtiradilar. 4. Ochiq va yopiq javobli anketalar tuzish orqali dastlabki tadqiqotchilik ko’nikmalariga ega bo’lishadi.
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, erkin yozish, BLIS-so’rov, muqobilini tanlab olish testi.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O’quv vositalari	Uslubiy qo’llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta’lim berish sharoiti	Texnik ta’minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo’ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og’zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.

**“Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari” mavzusidagi
amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi**

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta’lim beruvchi	Ta’lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2.Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida “Pedagogika fanini o’rganish nima uchun zarur?” mavzusida erkin yozish topshirig’ini beradi (3-ilova).	Erkin yozishga doir topshiriqni bajarishadi va o’z fikr-mulohazalarini bayon etishadi.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1. “Pedagogika” tushunchasining kelib chiqishi, pedagogika fanining ob’ekti, predmeti, maqsad va vazifalariga doir blits-so’rov o’tkazadi (4-ilova).	Savollarga javob berishadi va o’z daftarlariga tuzatish kiritishadi
	2.2.Pedagogikaning asosiy kategoriyalarini o’zlashtirishga doir muqobilini tanlab olish testini taqdim etadi va echish tartibi bilan tanishtiradi (5-ilova).	Muqobilini tanlab olish testini bajaradilar va o’z-o’zini nazrat qilishni amalga oshirishadi
	2.3.Talabalarga pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlariga doir taqdim etilgan amaliy topshiriqlarning javoblarini tekshiradi va zaruriy tuzatishlari kiritadi.	Topshiriqlarga doir o’z javoblari bilan ishtirok etadi va zaruriy tuzatishlar kiritishadi
	2.4. Talabalar tomonidan tuzilgan ochiq va yopiq javobli anketalar bilan tanishadi va tekshiradi	Ochiq va yopiq javobli anketa yuzasidan munozaralarda ishtirok etishadi
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.Mashg’ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo’l qo’yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o’zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to’plangan ballarni e’lon qiladi va mashg’ulotni yakunlaydi.	O’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

1-amaliy mashg'ulot. Mavzu: Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

Pedagogika fanining paydo bo'lishi hamda pedagogika fanining ob'ekti, predmeti, maqsad va vazifalarini o'rganish va konspekt qilish (Pedagogika // M.X.Toxataxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 28-31; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.26-28; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.39-50).

Pedagogikaning asosiy kategoriyalarini o'rganish, tahlil etish va jadval ko'rinishida daftarga qayd etish (Pedagogika // M.X.Toxataxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.51-61).

Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlariga doir amaliy topshiriqlarni bajarish.

1-topshiriq. Quyidagi keltirilgan fragmentlar bilan tanishing. Ularda qaysi pedagogik ilmiy-tadqiqot metodi haqida fikr yuritilayotganligini aniqlang.

1-lavha. Mazkur ilmiy-tadqiqot metodi bevosita va bilvosita olib borilib, ta'lim-tarbiya jarayonidagi mavjud muammoni aniqlashga xizmat qiladi.

2-lavha. O'quv mashg'ulotlarining jadvali, o'quv dasturi, guruh (yoki sinf) jurnallari, o'quvchilarning shaxsiy varaqalari, Pedagogik Kengash yig'ilishi bayonnomalari yozilgan daftar, Pedagogik Kengash qarorlari, tarbiyaviy ishlar rejasi, o'quv-tarbiya ishlarini tashkil etish borasidagi hisobotlar mazkur metod uchun manba bo'lib xizmat qiladi.

3-lavha. Bu metod pedagogik kuzatish jarayonida ega bo'lingan ma'lumotlarni boyitish, mavjud holatga to'g'ri baho berish, muammoning echimini topishga imkon beruvchi pedagogik shart-sharoitlarni yaratish, tajriba-sinov ishlari sub'ektlari imkoniyatlarini muammo echimiga jalb etish maqsadida qo'shimcha ravishda tashkil etiladi va savol-javob tarzida amalga oshiriladi.

4-lavha. Maqsadiga ko'ra asoslovchi va ta'kidlovchi bosqichlarda amalga oshirilib, uzoq va qisqa muddatga tashkil etiladigan hamda qat'iy rejim asosida pedagogik kuzatuv olib boriladi. Ta'lim-ta'lim tarbiyani amalga oshirishga doir yangi metod, usul, vosita va texnologiyalar sinovdan o'tkaziladi.

5-lavha. Sotsiologik tavsifga ega tadqiqotlarda qo'llanilib, oshkora muhokamaga asoslanadi. Savollar va javoblar oldindan tayyorlanadi.

6-lavha.

Biror ob'ekt haqida yangi ma'lumotlarni olish maqsadida uning tarkibiy qismlari abstrakt holatga ko'chirish asosida o'rganiladi va yaxlit andozasi yaratiladi.

2-topshiriq.

Quyida keltirilgan misollar bilan tanishing va ularning qaysi ilmiy-tadqiqot metodiga tegishli ekanligini aniqlang.

1-misol. Siz mazkur ta'lim muassasasini tanlaganingizdan xursandmisiz?

1) ha, xursandman; 2) juda xursand emasman; 3) yo'q. 4) javob berishga qiynalaman.

2-misol.

2.1. O'rganilayotgan fanlarni o'zlashtirishga sizning ta'limning avvalgi bosqichidagi tayyorligingiz etarlimi?

2.2. Sizning-cha, oliy ta'limda o'qishning maktab, akademik litsey va kasb-hunar kollejidan farqi nimada?

3-misol.3.1.Innovatsiya deganda nimani tushunasiz?_____

_____

Innovatsiya va yangilik tushunchalari o'rtasida tafovut mavjudmi? O'z fikringizni asoslang _____

_____

4-misol. 4.1. Kerakli so'zni topib qo'ying.

O'zbekiston – ... davlat.

Savolga javob bering.

Amir Temur qanday davlat tuzgan?

Gapni davom ettiring.

1999 yil Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligi keng nishonlandi. Uning tavallud sanasi munosabati bilan ...

“Pedagoglik kasbini tanlashdan maqsad”ni aniqlashga doir ochiq va yopiq javobli anketa tuzish.

2-ilova

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Kitob bilan ishlash va konspekt yozish. – 0,5 ball.

Topshiriqlarni bajarish va anketa tuzish – 1,5 ball.

3-ilova

“Pedagogika fanini o'rganish nima uchun zarur?” mavzusida erkin yozish topshirig'i

Topshiriq: “Pedagogika fanini o'rganish nima uchun zarur?” mavzusida besh daqiqa mobaynida o'z fikrlaringizni daftarga yozing. O'ylagan fikrlaringizni hech qanday to'xtovsiz bayon eting.

Erkin yozish ustida ishlashga doir ko'rsatma:

1. Talabalardan besh daqiqa mobaynida berilgan mavzu bo'yicha o'z fikrlarini yozish so'raladi.

2. Besh daqiqa tugagach, vaqt tuganganligi ma'lum qilinadi. Biroq bir minut sukut saqlab turiladi. Chunki odatda eng yaxshi fikrlar inson tang holatda qolgan vaziyatda tug'iladi.

3. Talabalardan ayrimlarining fikrlari tinglanadi. Uch-to'rt talaba o'z yozganlarini o'qib bergach, o'qituvchi qolgan talabalardan aytilganlariga o'xshamaydigan fikr kimda bo'lsa bildirishlarini so'raydi.

“Pedagogika” tushunchasining kelib chiqishi, pedagogika fanining ob’ekti, predmeti, maqsad va vazifalariga doir blits-so’rov savollari

“Pedagogika” so’zi qanday ma’noni bildiradi?

Pedagogika fani qay tarzda paydo bo’ldi?

Ilmiy pedagogika nechanchi asrda yuzaga keldi?

Pedagogika fani nimani o’rganadi?

Pedagogika fanining ob’ekti nima?

Pedagogika fanining ob’ektini belgilashda xilma-xil yondashuvlar ko’zga tashlanadi. Bunday yondashuvlarga sizning munosabatingiz qanday?

Pedagogika fanining predmetini nima tashkil etadi?

Pedagogikaning tahliliy funktsiyasi qanday vazifalarni bajaradi?

Pedagogikaning prognostik funktsiyalariga nimalar kiradi?

Pedagogikaning tashkiliy funktsiyasi o’z ichiga nimalarni qamrab oladi?

Pedagogikaning metodologik funktsiyasi deganda nimani tushunasiz?

Pedagogikaning asosiy kategoriyalarini o’zlashtirishga doir muqobilini tanlab olish testi

Tarbiyalanuvchilarni nazariy bilim, amaliy ko’nikma va malakalar bilan qurollantirish, ularning bilish qobiliyatlarini o’stirish va dunyoqarashlarini shakllantirishga yo’naltirilgan jarayon.

A) ma’lumot

Muayyan aniq maqsad hamda ijtimoiy-tarixiy tajriba asosida yosh avlodni har tomonlama o’stirish, uning ongi, xulq-atvori va dunyoqarashini tarkib toptirish jarayoni.

V) ta’lim

Ta’lim-tarbiya natijasida o’zlashtirilgan va tizimlashtirilgan bilim, hosil qilingan ko’nikma va malakalar hamda tarkib topgan dunyoqarash majmui.

S) rivojlanish

Hayotiy faoliyat jarayoni va maxsus tarbiyaviy xatti-harakatlar ta’sirida inson rivojlanishining muhim shakli.

D) ma’lumot

Tarbiyalanuvchining psixikasi va jismoniy taraqqiyotida bosqichma-bosqich va qonuniy o’zgarishlarning sodir bo’lishi

E) shakllanish

3.2. “Ta’lim jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	<p>Ta’lim jarayonini yaxlit tizim sifatida o’rganish va tahlil etish.</p> <p>“Qonun”, “qonuniyat” va “tamoyil” tushunchalarining mazmun-mohiyatini aniqlashtirish.</p> <p>Ta’limning umumiy va xususiy qonuniyatlarini izohlash hamda mohiyatini ochib berish.</p> <p>Ta’limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarini tahlil etish hamda ta’lim qonuniyatlari bilan aloqadorligini baholash.</p>
Amaliy mashg’ulotining maqsadi: talabalarning ta’lim jarayoni, uning qonuniyatlari va tamoyillariga doir nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ularda ta’lim qonuniyatlari va tamoyillaridan foydalanish ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar: 1. Talabalarni ta’lim jarayonini yaxlit hodisa sifatida tushunishga yo’naltirish. 2. “Qonun”, “qonuniyat”, “tamoyil” va “qoida” tushunchalarining mazmun-mohiyatini o’zlashtirilishiga erishish. 3. Ta’limning umumiy va xususiy qonuniyatlarini ajrata olishga o’rgatish. 4. Ta’limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarining ta’lim qonuniyatlari bilan aloqadorligini ko’rsatib berish.	O’quv faoliyati natijalari: 1. Ta’lim jarayoni yaxlit hodisa sifatida maqsad, natija, o’qituvchi va o’quvchi faoliyati, mazmun, shakl, metod va vosita kabi tarkibiy qismlarning o’zaro aloqadorligi va bog’liqligidan iborat ekanligini anglaydilar. 2. “Qonun”, “qonuniyat”, “tamoyil”, “qoida” tushunchalarining ta’rifini bilib olishadi. 3. Ta’limning umumiy va xususiy qonuniyatlarini o’zlashtiradilar. 4. Ta’limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarining ta’lim qonuniyatlari bilan aloqadorligi haqida xulosalar chiqaradilar.
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, keys, ijodiy test, amaliy, chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O’quv vositalari	Uslubiy qo’llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta’lim berish sharoiti	Texnik ta’minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo’ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og’zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.

“Ta’lim jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta’lim beruvchi	Ta’lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1. Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2. Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida ta’lim jarayoni formulasini taqdim etadi va unga izoh berishni so’raydi (3-ilova).	Pedagogik formulalar bilan tanishishadi va o’z fikr-mulohazalarini bayon etishadi.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1. Ta’lim jarayonini yaxlit hodisa sifatida tushunishga yordam beruvchi keys topshirig’ini beradi va bajarish tartibini tushuntiradi (4-ilova).	Keys topshirig’ini bajarishadi va uni taqdimot qilishadi
	2.2. “Qonun”, “qonuniyat”, “tamoyil” va “qoida” tushunchalarining talabalar tomonidan o’zlashtirilganligini aniqlashga doir ijodiy test o’tkazadi (5-ilova).	Ijodiy test topshirig’ini bajarishadi va o’z-o’zini nazorat qiladi
	2.3. Ta’limning umumiy va xususiy qonuniyatlarining o’zlashtirishga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etadi va uni bajarishga doir zarur ko’rsatmalar beradi (6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni bajarishadi va unga zaruriy o’zgartirishlar kiritadi
	2.4. Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi interfaol metodi asosida ta’limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarini ajratib olishga o’rgatadi (7-ilova)	Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlarni to’g’ri o’ringa qo’yish asosida ta’limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillari haqidagi bilimlarini mustahkamlaydilar
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1. Mashg’ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo’l qo’yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o’zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2. Talabalar tomonidan to’plangan ballarni e’lon qiladi va mashg’ulotni yakunlaydi.	O’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

2-amaliy mashg'ulot. Mavzu: Ta'lim jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

Ta'lim jarayonini yaxlit hodisa sifatida o'rganish va uning tuzilishini aniqlashtirish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008).

Pedagogikaga oid lug'atlardan (Hasanboev J., To'raqulov X., Usmanov N. Pedagogika fanidan izohli lug'at. – T.: “Fan va texnologiyalar” nashriyoti, 2009; Pedagogicheskiy entsiklopedicheskiy slovar ` . – M.: Nauchnoe izdatel `stvo «Bol `shaya Rossiyskaya entsiklopediya», 2007; Morozova O.P. Pedagogicheskiy slovar ` -spravochnik. – Barnaul: 2000) foydalangan holda “qonun”, “qonuniyat”, “tamoyil” va “qoida” tushunchalariga izoh yozish.

Ta'limning umumiy va xususiy qonuniyatlarini o'rganish hamda har biriga alohida-alohida izoh berish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008.).

Ta'limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarini o'rganish va tahlil etish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008).

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Adabiyotlar bilan ishlash va konspekt qilish. – 0,5 ball.

Mashg'ulotga doir topshiriqlarni bajarish va munozaralarda ishtirok etish – 1,5 ball.

Ta'lim jarayoni "formula"si

Izoh: odatda formula deganda ko'z oldimizga matematik-fizik hodisalar gavdalanadi. Biroq ta'lim jarayoni ham o'ziga xos formulalarda ifodalanish xususiyatiga ega. Quyidagi formulaga e'tibor qarating va uni izohlang. Sizningcha, unda qanday ma'no ifoda etilgan?

$$DJ = M + A_{bf} + A_b$$

DJ –

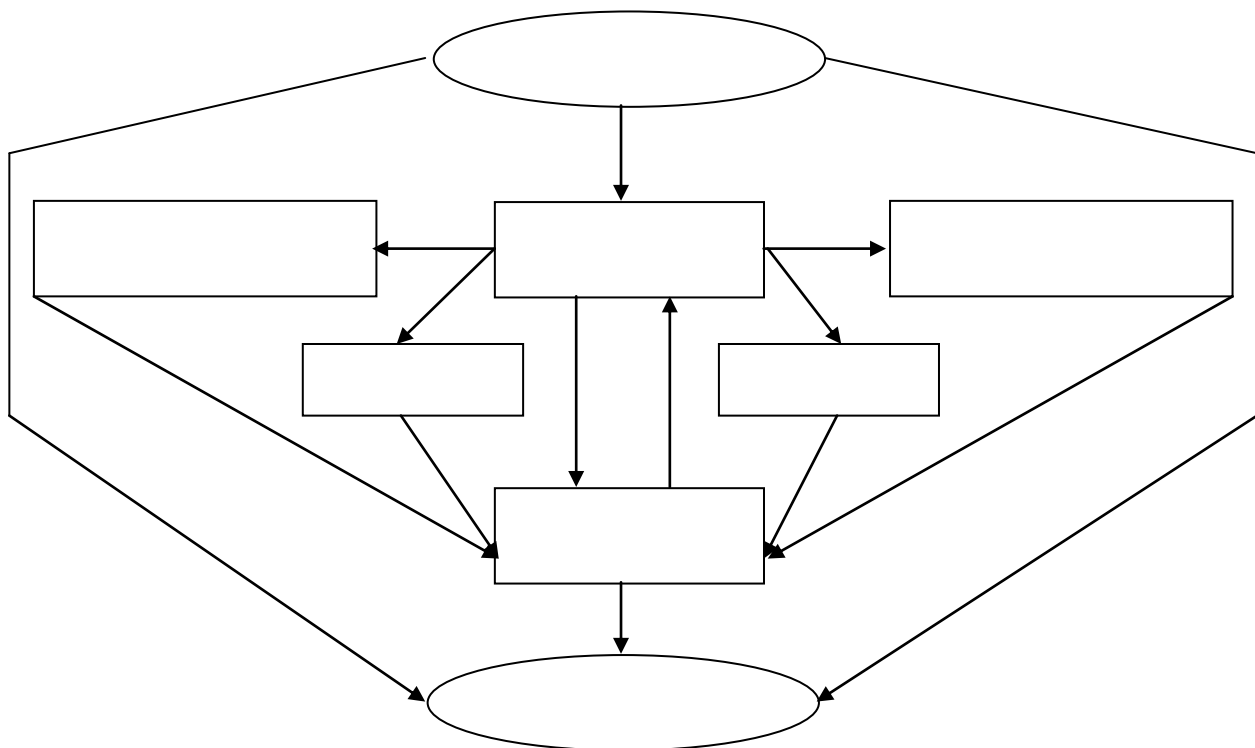
M –

A_{bf} –

A_b –

Keys topshirig'i: "Ta'lim jarayoni yaxlit hodisa sifatida"

Quyida keltirilgan chizmaga e'tibor qarating. Unda grafik ifoda etilgan, biroq unda aks etishi lozim bo'lgan jumlar chizma ostida berilgan. Mazkur jummalarni shunday ketma-ketlikda joylashtiringki, natijada ta'lim jarayoni tarkibiy qismlarining o'zaro aloqadorligi va bog'liqligi aniq namoyon bo'lsin.

Chizmada aks ettirilishi lozim bo'lgan jumlar:

1. Maqsad. 2. Natija. 3. O'qituvchi faoliyati. 4. O'quvchi faoliyati. 5. Mazmun.
6. SHakl. 7. Metod. 8. Vosita

5-ilova

Ijodiy test topshirig'i

Gapni tugallang.

Barqaror, takrorlanuvchi, invariantli tavsifga ega narsa-hodisa va jarayonlarning ichki mavjud aloqalari ...

Nuqtalar o'rniga kerakli so'z yoki jumlani topib qo'ying.

Didaktikada ... deganda ta'limiy hodisalarning namoyon bo'lishi va rivojlanishi bilan shartlanadigan ichki mavjud aloqalar tushuniladi.

Gapni davom ettiring.

Qonuniyat – bu ...

Gapni tugallang.

Ta'lim jarayonining tarkibiy qismlari orasidagi ob'ektiv, mavjud, barqaror, takrorlanuvchi aloqadorlik ...

Gapni davom ettiring.

Tamoyil deganda ...

6. Nuqtalar o'rniga kerakli jumlani topib qo'ying.

... o'quv jarayonining umumiy maqsadlari va qonuniyatlariga binoan uning mazmuni, tashkiliy shakl va metodlarini belgilovchi boshlang'ich qoidalardir

7. Gapni tugallang.

Ta'lim tamoyillarini amalga oshirish texnologiyasi ...

6-ilova

Ta'limning qonuniyatlarini o'zlashtirishga doir topshiriqlar ta'limning umumiy qonuniyatlariga doir topshiriqlar.

1.1. Quyidagilar orasidan ta'lim maqsadini belgilovchi qonuniyatlarni aniqlang.

1) jamiyatning rivojlanish sur'ati va darajasi; 2) ijtimoiy va ilmiy-texnik taraqqiyot sur'ati; 3) o'rganilayotgan material xususiyati va hajmi; 4) jamiyatning talablari va imkoniyatlari; 5) o'quvchilarning yoshi, ta'lim olish imkoniyatlari; 6) pedagogika fani va amaliyotining rivojlanganligi va imkoniyatlari

1.2. Quyidagi qonuniyatlarni ta'lim jarayonining qaysi tarkibiy qismiga tegishli deb hisoblaysiz?

1) avvalgi bosqich mahsuldorligi va hozirgi bosqichda erishilgan natijalar; 2) o'rganilayotgan material xususiyati va hajmi; 3) o'quvchilarga tashkiliy-pedagogik ta'sir ko'rsatish; 4) o'quvchilarning bilim olishga qobiliyatlari va ta'lim vaqti.

1.3. Ta'lim metodlari samaradorligi quyidagi qaysi qonuniyatlarni hisobga olish bilan bog'liq?

1) ta'lim tizimida qayta aloqalarning intensivligi va korrektsiyaga; 2) ta'limning ichki rag'batlariga; 3) ta'lim maqsadiga; 4) o'quvchilarning yoshi, ta'lim olish imkoniyatlariga; 5) ta'lim muassasasining moddiy-texnik ta'minotiga.

1.4. Quyidagi qonuniyatlardan qaysilari ta'lim sifatini ta'minlashga xizmat qiladi?

1) o'rganilayotgan material xususiyati va hajmi; 2) ta'lim nazariyasi va amaliyotining rivojlanish darajasi; 3) ta'limning ijtimoiy ehtiyojlari va maqsadlari; 4) avvalgi bosqich mahsuldorligi va hozirgi bosqichda erishilgan natijalar.

1.5. Ta'lim mazmunini belgilashda qaysi qonuniyatlarga amal qilish lozim?

1) ta'limning ijtimoiy ehtiyojlari va maqsadlari; 2) o'rganilayotgan material xususiyati va hajmi; 3) ijtimoiy va ilmiy-texnik taraqqiyot sur'ati; 4) o'quvchilarning yoshi imkoniyatlari; 4) ta'lim tizimida qayta aloqalarning intensivligi va korrektsiya; 5) ta'lim nazariyasi va amaliyotining rivojlanish darajasi.

Ta'limning xususiy qonuniyatlariga doir topshiriq.

Quyidagi fikrlar bilan tanishing va ularni ta'limning qaysi xususiy (tashkiliy, sotsiologik, psixologik, kibernetik, gnoseologik) qonuniyatiga tegishli ekanligini aniqlang:

Ta'lim natijalari o'quvchilarning o'zlashtirish ko'nikmalariga; ta'lim samaradorligi o'quvchilarning o'quv faoliyati hajmiga; bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish samaradorligi ularning amalda qo'llanilishiga; o'quvchilarning aqliy rivojlanishi o'zaro aloqador bilim, ko'nikma va malakalarning o'zlashtirilish hajmiga to'g'ridan to'g'ri bog'liq.

Ta'lim samaradorligi o'quvchilarning o'quv faoliyatiga qiziqishiga; fikrlash darajasi, kuchi, jadalligi va o'ziga xosligiga; xotiraning rivojlanganlik darajasiga; bilish faolligi darajasiga bevosita bog'liq.

Ta'lim samaradorligi qayta aloqalarning tezligi va hajmiga; bilimlarning sifati nazoratning to'g'ri olib borilishiga; ta'lim sifati o'quv jarayonini boshqarish sifatiga; boshqaruvning samaradorligi boshqaruvga doir axborotlarning soni va sifatiga bevosita bog'liq.

Individning rivojlanishi u bevosita va bilvosita muloqotda bo'ladigan individlarning rivojlanishiga; ta'lim samaradorligi "intellektual muhit"ning mavjud holatiga, o'zaro bir-biriga o'rgatishning jadalligiga; o'qituvchi va o'quvchilar muloqotining sifatiga bevosita bog'liq.

Ta'lim natijasi o'quvchining o'quv mehnatiga, o'zining o'quv majburiyatlariga munosabatiga; o'quvchining ishchanlik qobiliyatiga; o'quvchilarning aqliy faolligini oshirish o'quv mashg'uloti jadvalining tuzilishi, unda jismoniy tarbiya va mehnat mashg'ulotlarining joylashtirilishiga bevosita bog'liq.

7-ilova

Ta'limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarini aniqlashga doir chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar

Quyida keltirilgan ta'limning tamoyillari bilan tanishing. Ularni maqsadiga ko'ra ikki tur (mazmunli va tashkiliy-metodik)ga ajrating.

Insonparvarlik.

Tabiat bilan uyg'unlik.
 Ko'rgazmalilik.
 Onglilik, faollik, ijodiylik.
 Madaniyat bilan uyg'unlik.
 Tushunarlilik.
 Ilmiylik.
 Ta'limning amaliyot bilan uyg'unligi.
 Izchillik, tizimlilik, ketma-ketlik.
 Tarbiyalovchi ta'lim.
 O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish.
 Oqilona talabchanlik bilan ta'lim oluvchi shaxsini hurmat qilish.

<i>Ta'limning mazmunli tamoyillari</i>	<i>Ta'limning tashkiliy-metodik tamoyillari</i>

3.3. “Ta’lim mazmuni” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	<p>“Ta’lim mazmuni” tushunchasini va ta’lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlarni o’rganish hamda tahlil etish.</p> <p>Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g’oyalarni mazmun-mohiyatini yoritish.</p> <p>Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me’yoriy hujjatlarni o’rganishga doir amaliy topshiriqlarni bajarish.</p> <p>Darslik va uning vazifalari, unga qo’yiladigan talablar hamda o’quv qo’llanmalarining turlarini aniqlashtirish.</p>
Amaliy mashg’ulotning maqsadi: talabalarning ta’lim mazmuni, ta’lim mazmunini belgilab zamonaviy g’oyalarga doir nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ularda ta’lim mazmunini belgilab beruvchi me’yoriy hujjatlar bilan ishlash ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar:	O’quv faoliyati natijalari:
1.“Ta’lim mazmuni” tushunchasini va ta’lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlar mohiyatini anglab olinishiga erishish.	1.“Ta’lim mazmuni” tushunchasini va ta’lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlar mohiyatini tushunib olishadi.
2.Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g’oyalarning o’ziga xosliklarini ajrata olishga o’rgatish.	2.Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g’oyalarni o’zlashtiradilar.
3.Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me’yoriy hujjatlar bilan ishlash ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	3.Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me’yoriy hujjatlarni o’rganadilar hamda ular bilan ishlash ko’nikmalariga ega bo’lishadi.
4.Darslik va o’quv qo’llanmalarining ta’lim mazmunini yoritishdagi ahamiyatini aniqlashtirish.	4.Darslik va o’quv qo’llanmalarining ta’lim mazmunini yoritishdagi ahamiyati haqida aniq xulosalarga kelishadi.
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, aqliy hujum, blits-so’rov, muqobilini tanlab olish testi, asoslangan esse.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O’quv vositalari	Uslubiy qo’llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta’lim berish sharoiti	Texnik ta’minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo’ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og’zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.

“Ta’lim mazmuni” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta’lim beruvchi</i>	<i>Ta’lim oluvchilar</i>
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2.Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida “Nima uchun o’zlashtirish zarur bo’lgan bilim, ko’nikma va malakalarning aniq doirasini belgilab olish lozim?” mavzusida aqliy hujumni tashkil etadi (3-ilova).	O’zlarining mustaqil fikrlarini bildirishadi va jamoaviy munozarada ishtirok etishadi.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1. Ta’lim mazmuni va ta’lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlar bilan bog’liqlikda blits-so’rov o’tkazadi (4-ilova).	Savollarga javob berishadi va o’zlarining yozganlariga tuzatishlar kiritishadi.
	2.2.Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g’oyalarni o’zlashtirishga doir muqobilini tanlab olish testini o’tkazadi (5-ilova).	Test topshirig’ini bajarishadi va o’z-o’zini nazorat qiladi
	2.3.Ta’lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me’yoriy hujjatlarni o’rganishga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etadi va uni bajarishga doir zarur ko’rsatmalar beradi.(6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni bajarishadi va unga zaruriy o’zgartirishlar kiritadi
	2.4.Darslik va o’quv qo’llanmalarining ta’lim mazmunini yoritishdagi ahamiyatiga doir talabalar tomonidan yozib kelingan asoslangan esselar bilan tanishadi va o’z munosabatini bildiradi.	Asoslangan esseni taqdim etishadi va o’z nuqtai nazarlarini himoya qiladilar
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.Mashg’ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo’l qo’yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o’zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to’plangan ballarni e’lon qiladi va mashg’ulotni yakunlaydi.	O’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

3-amaliy mashg'ulot. Mavzu: Ta'lim mazmuni.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

“Ta'lim mazmuni” tushunchasini va ta'lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlarni o'rganish hamda tahlil etish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008; Pedagogika / pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vыsshee obrazovanie, 2008).

Ta'lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g'oyalar mazmun-mohiyatini yoritish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008; Pedagogika / pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vыsshee obrazovanie, 2008).

DTS, o'quv rejasi, o'quv dasturi haqidagi nazariy ma'lumotlarni o'rganish va konspekt qilish (O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni (7-modda); Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008; Pedagogika / pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vыsshee obrazovanie, 2008).

Darslik va uning vazifalari, unga qo'yiladigan talablar hamda o'quv qo'llanmalarining turlarini o'rganish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 31-32; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.29-31; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vыsshee obrazovanie, 2008; Pedagogika / pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vыsshee obrazovanie, 2008).

“Darslik va o'quv qo'llanmalarining bilim manbai sifatidagi ahamiyati shundaki...” mavzusida asoslangan esse yozish.

Topshiriqni bajarishga doir ko'rsatma:

mazkur mavzu yuzasidan o'z nuqtai nazaringizni bayon eting;

nuqtai nazaringizni asoslash uchun dalillar kiriting;

mavzu yuzasidan aniq xulosalar chiqaring.

2-ilova

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Adabiyotlar bilan ishlash va konspekt qilish. – 0,5 ball.

Ta'lim mazmunini belgilab beruvchi me'yoriy hujjatlar bilan ishlash – 1,5 ball.

3-ilova

“Nima uchun o'zlashtirish zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning aniq doirasini belgilab olish lozim?” mavzusida aqliy hujumni o'tkazishga doir ko'rsatmalar

O'qituvchi savolni muhokama qilish uchun o'rtaga tashlaydi va o'ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.

Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga ketma-ketlikda yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo'lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi,.

Hamma o'z fikrini bildirib bo'lgach, o'qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to'g'ri javoblar ajratib olinadi.

4-ilova

Ta'lim mazmuni va ta'lim mazmunini belgilashga doir yondashuvlarni aniqlashtirishga doir blits-so'rov savollari

Ta'lim mazmuni deganda nima tushuniladi?

Ta'lim mazmunini belgilashda ekstensiv yondashuv deganda nimani tushunasiz?

SHaxsga yo'naltirilgan yondashuvning ta'lim mazmunini belgilashdagi imkoniyatlarini qanday baholaysiz?

Formal ta'lim nazariyasining asosiy g'oyasi nimadan iborat?

“Ko'p bilim aql o'rgata olmaydi” iborasini qanday izohlash mumkin?

Formal ta'lim nazariyasi tarafdorlari qanday falsafiy oqimga tayanadilar?

Moddiy ta'lim nazariyasining asosida qanday g'oya yotadi?

Moddiy ta'lim nazariyasining rivojlanishiga qanday omil turtki bo'ldi?

Qaysi pedagog olimlar formal va moddiy ta'lim nazariyasini birlashtirish g'oyasini ilgari surdilar?

Pragmatik yondashuv asosini nima tashkil etadi?

Uil `yam Kilpatrik tomonidan ilgari surilgan “loyihalar metodi”ni qanday baholaysiz?

Ta'lim mazmunini belgilab beruvchi zamonaviy g'oyalarni o'zlashtirishga doir muqobilini tanlab olish testi

Ta'lim jarayonida o'quvchi shaxsi-ning ustuvor o'rin tutishi, uning shaxsi, xohish-istak va qiziqishlarini hurmat qilish, birinchi navbatda ularning qobiliyatlarini rivojlantirish, mustaqil hayotda o'z yo'llarini topib olishlari uchun sharoit yaratishni ko'zda tutadi.

A. Standartlashtirish

O'quv dasturidagi soatlarga qo'shimchalar kiritish, chuqurlashtirilgan va ixtisoslashtirilgan tarzda o'qitish.

V. Amaliylashtirish

3. Bir-biriga yaqin bo'lgan fanlar va mavzularni qo'shib o'qitish, fanlar sonini kamaytirish va ixchamlashtirish.

S. Insonparvarlashtirish

4. Egallanishi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning minimal darajasini aniq belgilash.

D. Tabaqalashtirish

5. Nazariy bilimlarni puxta o'zlashtirgan holda ularni amaliyotda faol qo'llay olishga tayyorlash

J. Individuallashtirish

6. O'quvchilarning alohida o'ziga xosliklarini hisobga olgan holda o'qitish mazmunini belgilash.

E. Integratsiyalash

Ta'lim mazmunini belgilab beruvchi asosiy me'yoriy hujjatlarni o'rganishga doir amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. O'rta-maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarining tarmoq standartini quyidagi chizma asosida tahlil eting.

<i>O'rta-maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari TStlarining tuzilishi</i>	<i>Mazmuni</i>
1. Qo'llanilish sohasi. 2. Me'yoriy hujjatlar. 3. Standartning maqsad va vazifalari 4. Ta'riflar 5. Kasbiy tavsifnoma 6. Kasb-hunar tayyorgarligining majburiy minumimi	

2-topshiriq. Quyidagi sxema asosida o'rta-maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari o'quv rejasini tahlil eting.

O'quv jarayoni jadvali bo'yicha:

<i>O'quv jarayonining tuzilishi</i>	<i>Haftalar soni</i>
Nazariy va amaliy ta'lim	
Amaliyot	
Attestatsiya	
Ta'til	
Jami:	

2. O'quv rejasini o'rganishga doir:

<i>O'quv fanlari, integrallashgan kurslar va bloklarning nomlari</i>	<i>Umuni o'quv yuklama</i>	<i>Jami</i>	<i>Nazariy</i>	<i>Amaliy</i>	<i>Amaliy</i>	<i>Seminar</i>	<i>Kurs ishi</i>	<i>Mustaqil ta'lim</i>

3-topshiriq. Quyidagi chizma asosida biror bir fanning o'quv dasturini tahlil eting.

<i>Tushuntirish xati (tuzilishi va mazmuni)</i>	<i>Asosiy qism (tuzilishi va mazmuni)</i>	<i>Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati (tuzilishi va mazmuni)</i>

7-ilova

Ta'limning mazmunli va tashkiliy-metodik tamoyillarini aniqlashga doir chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar

Quyida keltirilgan ta'limning tamoyillari bilan tanishing. Ularni maqsadiga ko'ra ikki tur (mazmunli va tashkiliy-metodik)ga ajrating.

Insonparvarlik.

Tabiat bilan uyg'unlik.

Ko'rgazmalilik.
 Onglilik, faollik, ijodiylik.
 Madaniyat bilan uyg'unlik.
 Tushunarlilik.
 Ilmiylik.
 Ta'limning amaliyot bilan uyg'unligi.
 Izchillik, tizimlilik, ketma-ketlik.
 Tarbiyalovchi ta'lim.
 O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish.
 Oqilona talabchanlik bilan ta'lim oluvchi shaxsini hurmat qilish.

<i>Ta'limning mazmunli tamoyillari</i>	<i>Ta'limning tashkiliy-metodik tamoyillari</i>

3.4. “Ta’lim metodlari va vositalari” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	<p>“Metod”, “ta’lim metodi”, “usul”, “qoida” tushunchalarining mohiyatini aniqlashtirish.</p> <p>Ta’lim metodlarini tasniflashga doir zamonaviy yondashuvlarni o’zlashtirish.</p> <p>Ta’lim metodlarini o’zlashtirishga doir amaliy topshiriqlarni bajarish.</p> <p>Ta’lim vositalarini o’zlashtirish va ulardan foydalanishga doir amaliy topshiriqlarni bajarish.</p>
Amaliy mashg’ulotning maqsadi: talabalarning ta’lim metodlari va vositalariga doir nazariy nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ulardan foydalanishga doir ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar:	O’quv faoliyati natijalari:
<ol style="list-style-type: none"> 1. “Metod”, “ta’lim metodi”, “usul”, “qoida” tushunchalarining mohiyatini anglab olinishiga erishish. 2. Ta’lim metodlarini tasniflashga doir zamonaviy yondashuvlarni o’ziga xosliklarini ajrata olishga o’rgatish. 3. Ta’lim metodlarini o’quv jarayoniga qo’llash ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish. 4. Talabalarni ta’lim vositalaridan foydalanish va ularni yaratishga o’rgatish. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. “Metod”, “ta’lim metodi”, “usul”, “qoida” tushunchalarining mohiyatini tushunib olishadi. 2. Ta’lim metodlarini tasniflashga doir zamonaviy yondashuvlarni o’zlashtiradilar. 3. Ta’lim metodlarini o’quv jarayoniga qo’llash ko’nikma va malakalariga ega bo’lishadi. 4. Ta’lim vositalaridan foydalanish va ularni yaratishga o’rganadilar.
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, mantiqiy zajirlar ketma-ketligi, blits-so’rov, to’ldirilmagan jadvallar metodikasi, amaliy ish.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O’quv vositalari	Uslubiy qo’llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta’lim berish sharoiti	Texnik ta’minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo’ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og’zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; bikki ballik shkala asosida baholash.

“Ta’lim metodlari va vositalari” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta’lim beruvchi</i>	<i>Ta’lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
<i>O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi Topshiriqni bajarishadi va jamoaviy munozarada ishtirok etishadi.
	1.2.Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida “Ta’lim metodlari” mavzusida chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligini taqdim etadi (3-ilova).	
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1.“Metod”, “ta’lim metodi”, “usul”, “qoida” tushunchalarining mohiyatini anglab olinishiga erishish maqsadida blits-so’rov o’tkazadi (4-ilova).	Savollarga javob berishadi va o’zlarining yozganlariga tuzatishlar kiritishadi.
	2.2.To’ldirilmagan jadvallar metodikasi bo’yicha ta’lim metodlarini tasniflashni taklif etadi (5-ilova).	Jadvallarni to’ldirishadi va o’z-o’zini nazorat qiladi.
	2.3.Ta’lim metodlarini o’quv jarayoniga qo’llashga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etadi va uni bajarishga doir zarur ko’rsatmalar beradi (6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni bajarishadi va unga zaruriy o’zgartirishlar kiritadi.
	2.4.Talabalar tomonidan mutaxassislik fani bilan bog’liqlikda tayyorlab kelingan ko’rgazmali vositalar bilan tanishadi va o’z munosabatini bildiradi.	Ko’rgazmali vositani taqdimot qilishadi va uning ahamiyatini tushuntirib berishadi.
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.Mashg’ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo’l qo’yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o’zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to’plangan ballarni e’lon qiladi va mashg’ulotni yakunlaydi.	O’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

4-amaliy mashg'ulot. Mavzu: Ta'lim metodlari va vositalari.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

“Metod”, “ta’lim metodi”, “usul”, “qoida” tushunchalarining mazmun-mohiyatini o’rganish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 114-117; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.223; Podlasyy I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.287-290; Pedagogika / pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.189-191).

Ta’lim metodlarini tasniflashga doir zamonaviy yondashuvlarni o’rganish va tahlil etish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 117-128; Podlasyy I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.290-295; Pedagogika / pod.red. P.I.Pidkasistogo. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.191-207.).

Ta’limning og’zaki, ko’rgazmali, amaliy metodlarini o’rganish va konspekt qilish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 128-132; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.224-231; Podlasyy I.P. Pedagogika. – M.: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.297-312).

Mutaxassislik fani bilan bog’liqlikda ko’rgazmali vosita tayyorlab kelish.

Ko’rgazmali vositani tayyorlashga doir zaruriy ko’rsatmalar:

- 1) mutaxassislik fani bilan bog’liqlikda biror mavzuni tanlab oling;
- 2) mavzu mohiyati bilan bog’liqlikda chizma, jadval, rasmni qo’lda yoki komp`yuter grafikasi yordamida tayyorlang;
- 3) ko’rgazmali vositani izohlashga doir tavsifnoma yozing.

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Adabiyotlar bilan ishlash va konspekt qilish. – 0,5 ball.

Ta'lim metodlarini o'quv jarayoniga qo'llashga doir amaliy topshiriqni bajarish – 1,5 ball.

3-ilova

“Ta’lim metodlari” mavzusida chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi

1. Suhbat.
2. Tushuntirish.
3. Ma’ruza.
4. Mashq.
5. Illyustratsiya.
6. Demonstratsiya.
7. Didaktik o’yin.
8. Kitob bilan ishlash.
9. Videometod.
10. Hikoya.
11. Amaliy.
12. Amaliy.

Topshiriqni bajarishga doir ko’rsatma:

chalkashtirilgan holda berilgan ta’lim metodlari bilan tanishing; metodlarni jadvalda ko’rsatilganidek, mos ustunga yozib chiqing.

<i>Og’zaki</i>	<i>Ko’rgao’z mali</i>	<i>Amaliy</i>

4-ilova

“Metod”, “ta’lim metodi”, “usul”, “qoida” tushunchalarining mohiyatini o’zlashtirishga doir blits-so’rov savollari

1. Metod deganda nima tushuniladi?
2. Ta’lim metodi tushunchasini qanday izohlash mumkin?
3. “Ta’lim metodlari” va “ta’lim usullari” tushunchalari bir xil mazmunga egami?
4. Ta’lim usullari deganda nima tushuniladi?
5. Ta’lim metodlarini qo’llashda qandaydir ko’rsatmalarga rioya etish zarurmi?
6. Ta’lim metodlarini qo’llashga doir ko’rsatmalar nima deb ataladi?

5-ilova

Ta’lim metodlari tasnifiga doir to’ldirilmagan jadvallar

Topshiriq: quyidagi to’ldirilmagan jadvallar bilan tanishing va ularni tugallang.

1)

An'anaviy (manbasiga ko'ra) ta'lim metodlari tasnifi

<i>Og'zaki</i>	<i>Ko'rgazmali</i>	<i>Amaliy</i>	<i>Kitob bilan ishlash</i>	<i>Videometod</i>

2)

O'quvchilarning bilish faoliyati turiga ko'ra ta'lim metodlari tasnifi

<i>Ta'lim metodining nomlanishi</i>	<i>O'qituvchi faoliyati</i>	<i>O'quvchi faoliyati</i>

3)

Ta'limning binarv metodlari

<i>O'rgatish metodlari</i>	<i>O'rganish metodlari</i>

4)

Interfaol metodlar

<i>O'rganilayotganlarini o'zlashtirishga da'vat qilish metodlari</i>	<i>Yangi materialni anglash metodlari</i>	<i>O'rganilganlarini fikrlashga imkon beruvchi metodlar</i>

--	--	--

6-ilova

Ta'lim metodlarini o'quv jarayoniga qo'llashga doir doir amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. Mutaxassislik faningiz bilan bog'liqlikda quyidagi metodlarni har birini qo'llashga doir bittadan misol yozing.

suhbat; 2) o'quv munozarasi; 3) mashq; 4) kitob bilan ishlash.

2-topshiriq. Kichik guruhlarga bo'lining va og'zaki, ko'rgazmali, amaliy metodlardan birini tanlab olib, biror mavzu misolida metodni amaliyotda qo'llab ko'rsating.

3.5. “Dars – ta’limni tashkil etishning asosiy shakli” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	Dars va unga qo’yiladigan umumiy, didaktik, psixologik hamda metodik talablarni aniqlashtirish. Darsning turlari va tuzilishini o’zlashtirish. An’anaviy va noan’anaviy dars turlariga doir amaliy topshiriqlarni bajarish. Bir soatlik dars ishlanmasini tayyorlash va uni taqdimot qilish.
Amaliy mashg’ulotning maqsadi: talabalarning dars va uning o’ziga xosliklariga doir nazariy nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ularda darsni tashkil etish va o’tkazishga doir ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar: 1.Dars va unga qo’yiladigan talablarning o’zlashtirilishiga erishish. 2. Darsning turlarini farqlay olish va ularning tuzilishidagi o’ziga xosliklarni ajrata olishga o’rgatish. 3.An’anaviy va noan’anaviy dars turlarini tashkil etishga doir ko’nikma va malakalarni tarkib toptirish. 4.Talabalarni darsni loyihalash va rejalashtirishga o’rgatish.	O’quv faoliyati natijalari: 1.Dars va unga qo’yiladigan talablarni bilib olishadi. 2.Darsning turlari(aralash, yangi bilimlarni bayon qilish, o’rganilganlarini mustahkamlash va takrorlash, o’quvchilarning BKMLarini nazorat qilish)ni farqlaydilar hamda ularning tuzilishini o’rganadilar 3. An’anaviy va noan’anaviy dars turlarini tashkil etishga doir ko’nikma va malakalariga ega bo’lishadi. 4.Darsni loyihalash va rejalashtirishni o’zlashtiradilar.
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, asoslangan esse, ijodiy test, didaktik o’yin, ijodiy ish.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O’quv vositalari	Uslubiy qo’llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta’lim berish sharoiti	Texnik ta’minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo’ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og’zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.

“Dars – ta’limni tashkil etishning asosiy shakli” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat mazmuni	
	Ta’lim beruvchi	Ta’lim oluvchilar
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2.Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida ulardan “Sevimli o’qituvchimning darsi qiziqqarli bo’lishining sababi shundaki...” mavzusida asoslangan esse yozishni so’raydi (3-ilova).	Asoslangan esseni yozishadi va fikrlarini ilmiy jihatdan asoslaydilar.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.Dars va unga qo’yiladigan talablarning o’zlashtirilishiga erishish maqsadida ijodiy test o’tkazadi (4-ilova).	Ijodiy testni echishadi va o’z-o’zini nazorat qilishadi.
	2.2.Darsning turlarini farqlay olish va ularning tuzilishidagi o’ziga xosliklarni ajrata olishga o’rgatish maqsadida “CHalkashlikni aniqlang” didaktik o’yinini o’tkazadi (5-ilova).	Jamoaviy tarzda didaktik o’yinda ishtirok etishadi va o’zining shaxsiy munosabatini bildiradi.
	2.3.An’anaviy va noan’anaviy dars turlarini tashkil etishga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etadi va uni bajarishga doir zarur ko’rsatmalar beradi (6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni bajarishadi va unga zaruriy o’zgartirishlar kiritadi
	2.4.Talabalar tomonidan tayyorlab kelingan bir soatlik dars ishlanmasi bilan tanishadi va ularning har biriga o’z munosabatini bildiradi.	Bir soatlik dars ishlanmalarini taqdimot qilishadi va ishlanma yuzasidan berilgan savollarga javob berishadi
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.Mashg’ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo’l qo’yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o’zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to’plangan ballarni e’lon qiladi va mashg’ulotni yakunlaydi.	O’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

5-amaliy mashg'ulot. Mavzu: Dars – ta'limni tashkil etishning asosiy shakli.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

Dars va unga qo'yiladigan umumiy, didaktik, psixologik hamda metodik talablarni o'rganish hamda tahlil etish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 152-154; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.234-238; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.333-337).

Darsning turlari va tuzilishini o'zlashtirish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 152-154; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.234-238; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.333-337).

Noan'anaviy dars turlari bilan tanishish va ularning an'anaviy darsdan farqli jihatlarini aniqlash (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 152-154; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.234-238; Podlasъy I.P. Pedagogika. – M: Vysshee obrazovanie, 2008. – S.333-337).

Bir soatlik dars ishlanmasini tayyorlash. Bir soatlik dars ishlanmasini tayyorlashda quyidagi chizmaga asoslaning.

<i>Mavzu</i>	
Maqsad: a) ta'limiy b) tarbiyaviy v) rivojlantiruvchi	
<i>Vazifalar</i>	
O'quv jarayonining mazmuni	
O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi	Metod: SHakl: Vosita: Usul: Nazorat:

	Baholash:
Kutiladigan natijalar	O'qituvchi: O'quvchi:

2-ilova

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Adabiyotlar bilan ishlash va konspekt qilish. – 0,5 ball.

Darsni tashkil etishga doir amaliy topshiriqlarni bajarish va dars ishlanmasini ishlab chiqish – 1,5 ball.

3-ilova

“Sevimli o'qituvchimning darsi qiziqarli bo'lishining sababi shundaki...” mavzusida asoslangan esse

Topshiriqni bajarish tartibi:

Mazkur mavzu yuzasidan o'z nuqtai nazarinigizni bayon eting.

Nuqtai nazarinigizni asoslash uchun dalillar kiriting.

Mavzu yuzasidan aniq xulosalar chiqaring.

4-ilova

Dars va unga qo'yiladigan talablarning o'zlashtirilishiga doir ijodiy test topshirig'i

1. Kerakli so'z yoki jumlani topib qo'ying.

... bevosita o'qituvchi rahbarligida aniq belgilangan vaqt davomida muayyan o'quvchilar guruhi bilan olib boriladigan ta'lim jarayonining asosiy shakli.

2. Gapni davom ettiring.

Dars ta'limning boshqa shakllaridan farq qiluvchi quyidagi o'ziga xos belgilarga ega: ...

3. Gapni tugallang.

Darsga qo'yiladigan didaktik (yoki ta'lim)iy talablarga har bir darsning ta'lim vazifalarini aniq belgilash, darsni axborotlar bilan boyitish, ijtimoiy va shaxsiy ehtiyojlarni hisobga olish bilan mazmunini optimallashtirish, idrok etish eng yangi texnologiyalarini kiritish, turli xildagi shakli, metodlari va ko'rinishlaridan mos ravishda foydalanish ...

4. Kerakli so'zni topib qo'ying.

O'quv materialining tarbiyaviy imkoniyatlarini aniqlash, darsdagi faoliyat, aniq erishilishi mumkin bo'lgan tarbiyaviy maqsadlarni shakllantirish va qo'yish, faqat o'quv ishlari maqsadlari va mazmunidan tabiiy ravishda kelib chiqadigan tarbiyaviy masalalarni belgilash, o'quvchilarni umuminsoniy qadriyatlarda tarbiyalash, hayotiy muhim sifatlar (tirishqoqlik, tartiblilik, mas'uliyatlilik, intizomlilik, mustaqillik, ish bajarishga qobiliyatlilik, e'tiborlilik, halollik va boshqalar)ni shakllantirish kabilarning darsga qo'yiladigan ... talablarni o'zida aks ettiradi.

5. Gapni davom ettiring.

Darsga qo'yiladigan rivojlantiruvchi talablarga o'quvchilarda o'quv-o'rganish faoliyati ijobiy sifatlari, qiziqish, ijodiy tashabbuskorlik va faollik shakllantirish hamda rivojlantirish, o'quvchilarning idrok etish imkoniyatlari darajasini o'rganish, hisobga olish, "rivojlanishning yaqin zonasini loyihalashtirish", "o'zib ketish" darajasidagi o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish ...

5-ilova

“Chalkashlikni aniqlang” didaktik o'yini

O'yinni o'tkazish tartibi:

O'qituvchi doskaga yoki proektor orqali dars turlaridan birining tuzilishini yozadi. Darsning tuzilish o'rnini almashtirish yoki boshqa dars turiga xos belgini yozish orqali chalkashlikka yo'l qo'yadi.

Talabalar dars turi bilan tanishidilar va uning tuzilishida yo'l qo'yilgan xatolikni topadilar.

1) aralash dars:

- a) tashkiliy qism;
- b) o'rganilganlarini takrorlash va mustahkamlash;
- v) o'quvchilarni baholash;
- g) yangi mavzuni bayon qilish;
- d) uy vazifasi.

2) yangi bilimlarni bayon qilish darsi:

- a) yangi mavzuni bayon qilish;
- b) o'rganilganlarini mustahkamlash;
- v) o'quvchilarni baholash;
- g) uy vazifasi.

3) o'rganlarini takrorlash va mustahkamlash darsi:

- a) tashkiliy qism;
- b) o'quvchilarni baholash;
- v) uy vazifasi.

4) o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish darsi:

- a) tashkiliy qism;
- b) o'rganilganlarini takrorlash;
- v) o'quvchilarning bilimlarini tekshirish va baholash;
- g) uy vazifasi.

6-ilova

Kichik guruhlarda ishlashga mo'ljallangan an'anaviy va noan'anaviy dars turlarini tashkil etishga doir amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. Kichik guruhlarda hamkorlikda ishlash asosida aralash darsni ko'rsatib berish.

1-guruh darsning tashkiliy qismi va o'tilgan mavzuni takrorlashni ko'rsatib beradi;

2-guruh: yangi o'quv materialini bayon qilish tartibini tushuntirib beradi;

3-guruh: o'rganilganini mustahkamlash, o'quvchilarni baholash va uy vazifasi berishni amalga oshiradi.

Mazkur topshiriqni bajarishda o'qituvchi zig-zag metodiga asoslanadi. Ya'ni har bir kichik guruh o'ziga berilgan topshiriqni bajarib bo'lgach, bir-birlari bilan o'zaro almashinuv asosida o'tkaziladigan dars haqida yaxlit tasavvur hosil qilinadi. Talabalarda o'tkaziladigan dars haqida yaxlit tasavvur hosil bo'lgach, kichik guruhlar navbati bilan o'zlariga berilgan vazifalarning taqdimotini o'tkazishadi.

Topshiriqni bajarish oldidan guruh bilan kelishilgan holda, mutaxassislik bilan bog'liq biror mavzuni tanlab olish maqsadga muvofiq.

2-topshiriq. Kichik guruhlarda nostandart darslardan lavha ko'rsatish.

1-guruh uchun: konferentsiya darsini o'tkazilishini ko'rsatib berish.

2-guruh uchun: musobaqa turidagi darsni tashkil etish.

3-guruh uchun: o'yin tipidagi darsni namoyish etish.

3.6. “O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini tashxis etish” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	<p>Ta’lim olganlikni tashxis etishning tarkibiy qismlarini o’zlashtirish.</p> <p>O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish shakl, metod va vositalarini aniqlashtirish.</p> <p>O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini baholash mezonlarini o’rganish.</p> <p>O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilishga doir muammoli vaziyatlarni hal etish.</p>
Amaliy mashg’ulotning maqsadi: talabalarning ta’lim olganlikni tashxis etishga doir nazariy nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ularni o’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini to’g’ri baholashga o’rgatish.	
Pedagogik vazifalar:	O’quv faoliyati natijalari:
<p>1. Ta’lim olganlikni tashxis etishning tarkibiy qismlarini o’zlashtirilishiga erishish.</p> <p>2. O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish shakl, metod va vositalarini farqlay olishga o’rgatish.</p> <p>3. O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini baholashga o’rgatish.</p> <p>4. Talabalarda o’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.</p>	<p>1. Ta’lim olganlikni tashxis etishning mohiyatini bilib oladilar.</p> <p>2. O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish shakl, metod va vositalarini o’zlashtiradilar</p> <p>3. O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini baholash mezonlarini o’rganadilar.</p> <p>4. O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish ko’nikma va malakalarini egallaydilar.</p>
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, aqliy hujum, blits-so’rov, muqobilini tanlab olish testi, asoslangan esse.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O’quv vositalari	Uslubiy qo’llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta’lim berish sharoiti	Texnik ta’minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo’ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og’zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.

**“O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini tashxis etish” mavzusidagi
amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi**

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta’lim beruvchi</i>	<i>Ta’lim oluvchilar</i>
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
1.O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1. Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2. Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida ulardan “O’qituvchimiz bizni qanday baholar edi?” mavzusida erkin yozish topshirig’ini beradi (3-ilova).	Erkin yozish topshirig’ini bajarishadi va boshqalarning fikr-mulohazalari bilan tanishadilar.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.Ta’lim olganlikni tashxis etishning tarkibiy qismlarini o’zlashtirilishiga doir blits-so’rov o’tkazadi (4-ilova).	Ijodiy testni echishadi va o’z-o’zini nazorat qilishadi.
	2.2.O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish shakl, metod va vositalarini farqlay olishga o’rgatish maqsadida “CHalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi”ni taqdim etadi (5-ilova).	Jamoaviy tarzda didaktik o’yinda ishtirok etishadi va o’zining shaxsiy munosabatini bildiradi.
	2.3.O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini baholashga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etadi va uni bajarishga doir zarur ko’rsatmalar beradi (6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni bajarishadi va unga zaruriy o’zgartirishlar kiritadi
	2.4.O’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini nazorat qilishga doir muammoli vaziyatlarni taqdim etadi va talabalarning muammoli vaziyatlarni hal etishlariga ko’maklashadi (7-ilova).	Muammoli vaziyatlarni hal etishadi va jamoaviy munozarada ishtirok etishadi
3–Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.Mashg’ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo’l qo’yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o’zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to’plangan ballarni e’lon qiladi va mashg’ulotni yakunlaydi.	O’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

6-amaliy mashg'ulot. Mavzu: O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

Ta'lim olganlikni tashxis etishning mohiyatini o'rganish va uning tarkibiy qismlarini aniqlashtirish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 159-161; Podlasъy I.P. Pedagogika. V 2 kn. Kn 1. – Moskva, VLADOS, 1998).

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish shakl, metod va vositalarini o'rganish va tizimlashtirish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 159-161; Podlasъy I.P. Pedagogika. V 2 kn. Kn 1. – Moskva, VLADOS, 1998).

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholash mezonlarini o'rganish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 159-161; Podlasъy I.P. Pedagogika. V 2 kn. Kn 1. – Moskva, VLADOS, 1998).

2-ilova

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Adabiyotlar bilan ishlash va konspekt qilish. – 0,5 ball.

Savol-javoblarda ishtirok etish va amaliy topshiriqlarni bajarish – 1,5 ball.

3-ilova

“O'qituvchimiz bizni qanday baholar edi?” mavzusida erkin yozish topshirig'i

Topshiriq: “O'qituvchimiz bizni qanday baholar edi?” mavzusida besh daqiqa mobaynida o'z fikrlaringizni daftarga yozing. O'ylagan fikrlaringizni hech qanday to'xtovsiz bayon eting.

Erkin yozish ustida ishlashga doir ko'rsatma:

1. Talabalardan besh daqiqa mobaynida berilgan mavzu bo'yicha o'z fikrlarini yozish so'raladi.

2. Besh daqiqa tugagach, vaqt tuganganligi ma'lum qilinadi. Biroq bir minut sukut saqlab turiladi. Chunki odatda eng yaxshi fikrlar inson tang holatda qolgan vaziyatda tug'iladi.

3. Talabalardan ayrimlarining fikrlari tinglanadi. Uch-to'rt talaba o'z yozganlarini o'qib bergach, o'qituvchi qolgan talabalardan aytilganlariga o'xshamaydigan fikr kimda bo'lsa bildirishlarini so'raydi.

4-ilova

Ta'lim olganlikni tashxis etishning tarkibiy qismlarini o'zlashtirilishiga doir blits-so'rov savollari

Didaktik jarayonda tashxis deganda nima tushuniladi?

Ta'lim olganlikni tashxis etishning o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini an'anaviy tekshirish va baholashdan farqi nimada?

Tashxis etish jarayonining tarkibiy qismlariga nimalar kiradi?

Nazorat deb nimaga aytiladi?

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash, o'lchash, baholash nima deb ataladi?

Tekshirish deganda nima tushuniladi?

Aniqlash va o'lchash nima deb ataladi?

Tekshirishning qanday bo'g'inlari (zvenolari) mavjud?

Baholash deb nimaga aytiladi?

Baho deb nimaga aytiladi?

O'quv faoliyatini hisobga olish deganda nima tushuniladi?

5-ilova

“O'quvchilarning o'quv faoliyatini nazorat qilish turlari, shakl va metodlari” mavzusidagi chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi

1) og'zaki; 2) test; 3) uy vazifasi; 4) ommaviy; 5) o'z-o'zini nazorat qilish; 6) yozma; 7) individual; 8) amaliy; 9) joriy; 10) aralash; 11) oraliq; 12) guruhli; 13) yakuniy

Topshiriqni bajarishga doir ko'rsatma:

chalkashtirilgan holda berilgan ta'lim metodlari bilan tanishing;
metodlarni jadvalda ko'rsatilganidek, mos ustunga yozib chiqing.

<i>Nazorat turlari</i>	<i>Nazorat shakllari</i>	<i>Nazorat metodlari</i>

6-ilova

***O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholashga doir
amaliy topshiriqlar***

Quyidagi masalalar bilan tanishing va ularning echimini toping.

1-masala. Talaba “Pedagogikaning asosiy kategoriyalari” haqida gapirayapti. Asosiy kategoriyalarni sanadi, lekin ularni to'liq aytib bera olmayapti. O'qituvchining yordamchi savollariga ehtiyoj sezdi. O'qituvchining savollari yordamida xatolarni to'g'rilay oldi. Unga nechchi baho qo'yish mumkin?

2-masala. Talabadan o'z yozma ishida metod va usul tushunchalarining mohiyatini ochib berish so'raldi. Talaba o'z yozma ishida metod va usul tushunchalariga to'g'ri ta'rif bergan. Quyidagicha misol keltirgan: “ma'ruza – bu metod. Mavzuni aniqlash rejasini tuzish, ularni bayon etish, umumlashtirib xulosalash esa usullari bo'la oladi”. Talabaning yozma ishini baholang.

3-masala. Talaba og'zaki metodlarni sanab bera oldi. Lekin ularning mohiyatini ochib bera olmadi. Biroq har biriga misol keltira oldi. Unga qanday baho qo'ysa bo'ladi?

4-masala. Talaba pedagogika fanidan seminarni to'liq va to'g'ri yozib kelgan. Lekin o'qituvchi savol berganida daftardan javobni o'qib berayapti. Unga “4” ball qo'ysa bo'ladimi?

5-masala. Mutaxassislik fanidan biror mavzuni tanlab oling hamda mazkur mavzu bo'yicha o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholash mezonlarini ishlab chiqing.

7-ilova

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishga doir muammoli vaziyatlar

Quyidagi muammoli vaziyatlar bilan tanishing va ularning echimini toping.

1-muammoli vaziyat. Siz ishlaydigan kollejdagi bir nechta o'quvchiga o'zingiz o'tayotgan fandan 1-semestr bo'yicha baho qo'ymadingiz. Biroq o'quv yili yakunida jurnalda mazkur o'quvchilarga baho qo'yilganining guvohi bo'ldingiz. Siz o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosariga uchrashdingiz. O'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari ularga bahoni guruh rahbari qo'yib yuborganini aytdi. Mazkur vaziyatda siz qanday yo'l tutgan bo'lardingiz?

2-muammoli vaziyat. Geografiya darsiga har doim tayyor bo'lib keladigan Sunnatni o'qituvchi doskaga chaqirdi. Biroq u tayyor emasligini aytdi. O'qituvchi unga ikki baho qo'ydi. Sunnat indamasdan joyiga o'tirdi. Sunnatning uch kun oldin buvisi vafot etgan edi, shuning uchun u darsga tayyorlana olmagan edi. Siz sababini bilgan va bilmagan holatda tutishingiz mumkin bo'lgan vaziyatni sharhlang.

3-muammoli vaziyat. Sergeli tumanidagi 268-maktabning biologiya fani o'qituvchisi "Ma'naviyat va ma'rifat ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari" bo'lganligi uchun darslarni ham vaqtida o'ta olmas edi. Darslarni o'tgan vaqtida ham o'quvchilarning bilim, ko'nikma, malakalarini nazorat qilib bormasdi. O'quv yilning birinchi choragi tugab, o'quvchilar ta'tilga chiqishganida o'qituvchi ularning choraklik baholrini qo'yib qo'ygandi. II chorak boshlangach o'quvchilar sinf rahbarlaridan biologiya fanidan qo'yilgan baholarni eshitib hayratlanib qolishdi. CHunki baholar o'quvchilar tomonidan olinmagan edi.

O'qituvchi to'g'ri ish qilgan deb o'ylaysizmi?

O'qituvchi ta'lim olganlikni tashxislashning qaysi tamoyillarini buzgan?

O'qituvchining o'quvchilarning o'quv faoliyatini bunday nazorat qilishi ularning bilim olishlariga salbiy ta'sir ko'rsatadimi?

3.7. “O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi” mavzusidagi amaliy mashg‘ulotning texnologik modeli

Mashg‘ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg‘ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg‘ulotning tuzilishi	<p>O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim sohasidagi davlat siyosati va uning me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda aks etishini o‘rganish va tahlil etish.</p> <p>Kadrlar tayyorlash Milliy modeli va uning tarkibiy qismlarining o‘zaro aloqadorligini ko‘rsatib berish.</p> <p>O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi va turlariga doir amaliy topshiriqlarni bajarish.</p> <p>Kichik guruhlarda ishlash: “O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimining afzalligi va o‘ziga xosligi shundaki...” mavzusida asoslangan esse yozish hamda taqdimot qilish.</p>
Amaliy mashg‘ulotning maqsadi: talabalarining O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimiga doir nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ta‘lim tizimi va turlarining o‘ziga xosliklari haqida aniq fikr yuritish olish ko‘nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar:	O‘quv faoliyati natijalari:
<p>1.O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim sohasidagi davlat siyosati va uning me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda aks etishi masalasini bayon yuzasidan talabalarga zarur ko‘rsatmalar berish.</p> <p>2.Kadrlar tayyorlash Milliy modeli va uning tarkibiy qismlarining o‘zaro aloqadorligi yoritilgan chizmani taqdim etish va talabalarni chizmaga izoh berishga yo‘naltirish.</p> <p>3.Talabalarga O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi va turlariga doir amaliy topshiriqlarni taqdim etish va ularni bajarishga doir tushuntirish berish.</p> <p>4.Talabalarining kichik guruhlardagi ishini tashkil etish va boshqarish.</p>	<p>1.O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim sohasidagi asosiy me‘yoriy hujjatlari – “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonun va Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi hamda ta‘lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillarini tushuntirib beradilar.</p> <p>2.Kadrlar tayyorlash Milliy modeli va uning tarkibiy qismlarining vazifalarini bayon etishadi hamda ularning bir-bir bilan bog‘liqligini izohlaydilar.</p> <p>3.“Ta‘lim tizimi” va “ta‘lim turlari” tushunchalarining alohida mazmunga egaligini farqlashadi; O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi va turlari haqida aniq ma‘lumotga ega bo‘ladilar.</p> <p>4.O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimining afzalligi va o‘ziga xosliklarini qiyoslaydilar va umumiy xulosaga keladilar.</p>
Ta‘lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, “Nima uchun?” chizmasi, “Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar” interfaol metodi, asoslangan esse.
O‘quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.
O‘quv vositalari	Uslubiy qo‘llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta‘lim berish sharoiti	Texnik ta‘minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo‘ljallangan auditoriya

Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og'zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.
---------------------	---

“O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi” mavzusidagi amaliy mashg‘ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta‘lim beruvchi</i>	<i>Ta‘lim oluvchilar</i>
Tayyorlov bosqichi	Mavzuni aniqlaydi, ta‘limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta‘limiy maqsadlarga mos o‘quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o‘zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
O‘quv mashg‘ulotiga kirish bosqichi (10 daq)	1.1.Mashg‘ulot mavzusi, uning maqsadi va kutilayotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg‘ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2.Talabalarni mashg‘ulotga chorlab olish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi bilan bog‘liqlikda “Nima uchun?” chizmasini taklif qiladi va ular bilan birgalikda to‘ldiradi (3-ilova).	O‘qituvchi taqdim etgan chizma bilan bog‘liqlikda savollarga javob berishadi va munozarada ishtirok etishadi.
Asosiy bosqich (55 daqiqa)	2.1.“Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonun va Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi hamda ta‘lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillariga doir “Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi”ni taqdim etadi (4-ilova).	Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligini individual o‘z daftarlariga to‘ldirishadi va ommaviy tarzda taqdimotda ishtirok etishadi
	2.2.Kadrlar tayyorlash Milliy modeli va uning tarkibiy qismlarining o‘zaro aloqadorligi yoritilgan chizmani taqdim etadi (5-ilova).	Chizma bilan tanishadilar hamda Kadrlar tayyorlash milliy modelining tarkibiy qismlariga izoh berishadi
	2.3.O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi va turlariga doir amaliy topshiriqlarni bajarish tartibi va qoidasi bilan tanishtiradi (6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni individual tarzda bajarishadi va jamoaviy ishda ishtirok etishadi
Yakuniy bosqich (20 daqiqa)	3.1.Mashg‘ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo‘l qo‘yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o‘zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to‘plangan ballarni e‘lon qiladi va mashg‘ulotni yakunlaydi.	O‘zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

1-ilova

7-amaliy mashg'ulot. Mavzu: O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi. Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi asosiy me'yoriy hujjatlari – “Ta'lim to'g'risida”gi Qonun va Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi hamda ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari bilan tanishish hamda tahlil etish (“Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori” kitobining 20-60 betlari).

Kadrlar tayyorlash Milliy modeli va uning tarkibiy qismlari (Kadrlar tayyorlash Milliy dasturining 3-bo'lim, 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5 bandlari)ning vazifalarini ajratib o'rganish.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi va turlari (“Ta'lim to'g'risida”gi Qonunning 9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19 moddalari)ni o'rganish va konspekt qilish.

2-ilova

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

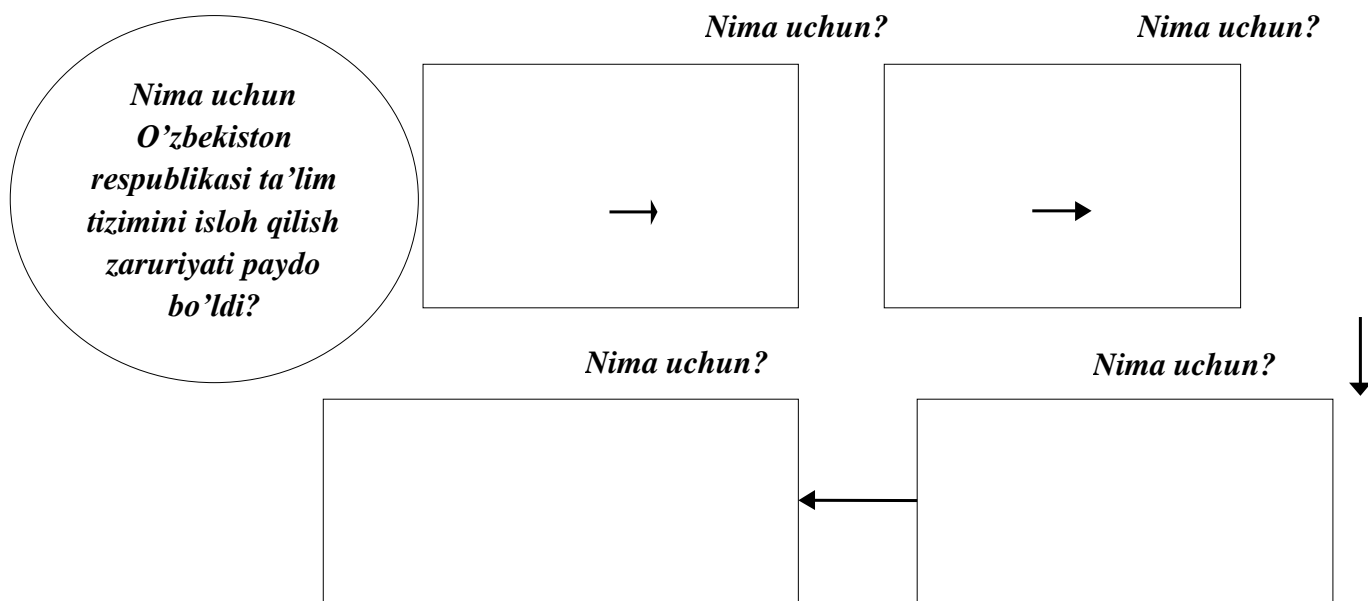
Jami: 2 ball

Mashg'ulotga doir topshiriqlarni konspektlash. – 0,5 ball.

Amaliy topshiriqlarni bajarish – 1,5 ball.

3-ilova

Quyidagi chizmaga e'tibor qarating. Muammo yuzasidan fikr yuriting.

4-ilova

“O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim tizimi va turlari” mavzusidagi chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi

Quyida keltirilgan jumlar bilan tanishing. Ularni mos ravishda jadvalning kerakli ustuniga yozib qo‘ying.

Beshta bo‘lim, o‘ttiz to‘rt moddadan iborat.

Ta‘lim oluvchilarni ijtimoiy himoya qilish masalasi.

Shaxs.

Ta‘lim xizmati ko‘rsatish bozorini rivojlantirish.

Fan.

Ta‘lim-tarbiyaning insonparvar, demokratik xarakterda ekanligi.

Bilim olish huquqi.

Bilimli bo‘lishni va iste‘dodni rag‘batlantirish.

Ishlab chiqarish.

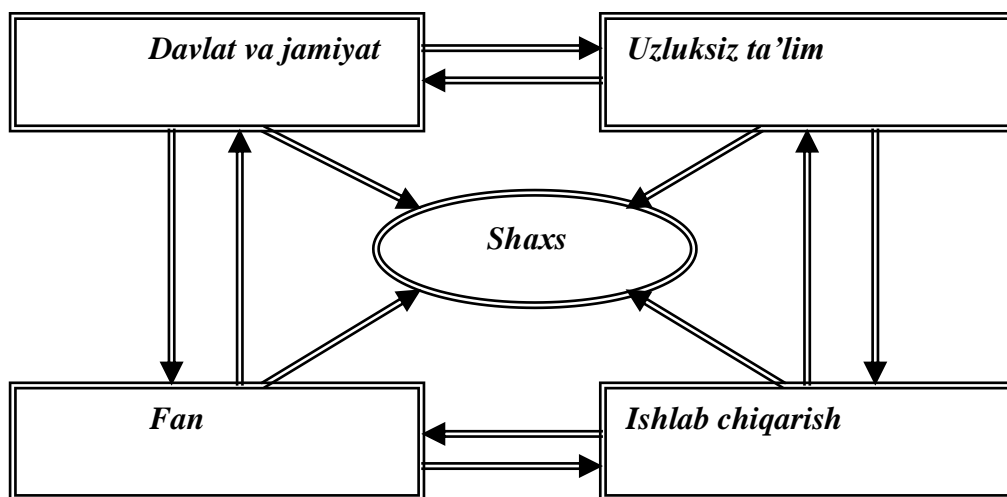
Xalqaro hamkorlik.

Ta‘lim tizimining dunyoviy xarakterda ekanligi.

Pedagogik faoliyat bilan shug‘ullanish huquqi.

<i>“Ta’lim to’g’risida”gi Qonun</i>	<i>Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi</i>	<i>Ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari</i>

5-ilova

Kadrlar tayyorlash milliy modelining tarkibiy qismlari

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi va turlariga doir amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. Quyida keltirilgan jummalarni davom ettiring.

O'zbekiston Respublikasi hududida qancha vaqt yashayotganidan qat'iy nazar...
Davlat ta'lim standartlari...
Umumiy o'rta ta'lim bosqichlari quyidagicha:...
O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi o'z ichiga quyidagilarni qamrab oladi: ...
O'zbekiston Respublikasida ta'lim quyidagi turlarda amalga oshiriladi: ...
Tegishli ma'lumoti, kasb tayyorgarligi bor va yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo'lgan shaxslar...
Ta'lim muassasasini akkreditatsiyalash....
Etim bolalarni va ota-onalarining yoki boshqa qonuniy vakillarning vasiyligisiz qolgan bolalarni o'qitish va ularni boqish...
Davlat ta'lim muassasalarini moliyalash...
Nodavlat ta'lim muassasalariga qabul...
Kadrlar tayyorlash milliy modelining asosiy tarkibiy qismlariga quyidagilar kiradi:...

2-topshiriq. Nuqtalar o'rniga kerakli so'z yoki jumlani topib qo'ying.

1. ... aniq mutaxassislik bo'yicha bakalavriat negizida kamida ikki yil davom etadigan oliy ta'limdir.
2. O'zbekiston Respublikasida ta'lim ... turda amalga oshiriladi.
3. ... bola shaxsini sog'lom va etuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirish maqsadini ko'zlaydi.
4. Davlat ta'lim standartlarini bajarish O'zbekiston Respublikasining barcha ... uchun majburiydir.
5. ... yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashni ta'minlaydi.
6. ... o'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini jadal o'stirishni, ularning chuqur, tabaqalashtirilgan va kasb-hunarga yo'naltirilgan bilim olishlarini ta'minlaydigan uch yillik o'rta maxsus o'quv yurtidir.

7. ... o'quvchilarning kasb-hunarga moyilligi, mahorat va malakasini chuqur rivojlantirishni, tanlangan kasblar bo'yicha bir yoki bir necha ixtisos olishni ta'minlaydigan uch yillik o'rta kasb-hunar o'quv yurtidir.

8. ... umumiy o'rta ta'lim olish uchun zarur bo'lgan savodxonlik, bilim va ko'nikma asoslarini shakllantirishga qaratilgan.

9. ... bilimlarning zarur hajmini beradi, mustaqil fikrlash, tashkilotchilik qobiliyati va amaliy tajriba ko'nikmalarini rivojlantiradi, dastlabki tarzda kasbga yo'naltirishga va ta'limning navbatdagi bosqichini tanlashga yordam beradi.

10. O'zbekiston Respublikasining ta'lim tizimi yagona va ...

11. Kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash tartibi O'zbekiston Respublikasi ... tomonidan belgilanadi.

12. Fuqarolar ikkinchi va undan keyingi oliy ma'lumotni ... asosida olishga haqlidirlar.

3.8. “Jamoaning shaxs tarbiyasiga ta’siri. Guruh rahbarining tarbiyaviy ishi” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik modeli

Mashg’ulot vaqti – 2 soat	Talabalar soni: 20-30 nafar
Mashg’ulot shakli	Amaliy
Amaliy mashg’ulotning tuzilishi	Jamoa va uning o’ziga xosliklarini aniqlashtirish. O’quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari va bosqichlarini o’zlashtirish. Guruh rahbarining tarbiyaviy funksiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllarini o’rganish. Guruh rahbarining haftalik va yillik ish rejalari bilan tanishish va biror yo’nalish bo’yicha mustaqil ish reja tuzish.
Amaliy mashg’ulotning maqsadi: talabalarning o’quvchilar jamoasi va unga rahbarlik qilishg doir nazariy nazariy bilimlarini mustahkamlash hamda ularda o’quvchilar jamoasini tashkil etish va boshqarish ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	
Pedagogik vazifalar: 1. Jamoa va uning o’ziga xos belgilarini ajratib ko’rsatish. 2. O’quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari va bosqichlarini aniqlashtirish. 3. Talabalar tomonidan guruh rahbarining funksiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllarining o’zlashtirilishiga erishish. 4. Guruh rahbarining ish rejasini tuzish va uni amalga oshirish ko’nikma va malakalarini tarkib toptirish.	O’quv faoliyati natijalari: 1. Jamoa va uning o’ziga xos belgilarini bilib oladilar. 2. O’quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari va bosqichlarini o’zlashtiradilar. 3. Guruh rahbarining funksiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllarini o’rganadilar. 4. Guruh rahbarining ish rejasini tuzish va uni amalga oshirish ko’nikma va malakalariga ega bo’ladilar.
Ta’lim metodlari	Tushuntirish, suhbat, aqliy hujum, blits-so’rov, muqobilini tanlab olish testi, asoslangan esse.
O’quv faoliyatini tashkil etish shakllari	Individual va guruhlarda ishlash.

O'quv vositalari	Uslubiy qo'llanma, proektor, markerlar, tarqatma materiallar
Ta'lim berish sharoiti	Texnik ta'minlangan, guruhlarda ishlash uchun mo'ljallangan auditoriya
Nazorat va baholash	Yozma (topshiriqlarni daftarga yozish) va og'zaki (izohlash, bayon etish va tushuntirish) nazorat; ikki ballik shkala asosida baholash.

“Jamoaning shaxs tarbiyasiga ta’siri. Guruh rahbarining tarbiyaviy ishi” mavzusidagi amaliy mashg’ulotning texnologik kartasi

<i>Ish bosqichlari va vaqti</i>	<i>Faoliyat mazmuni</i>	
	<i>Ta’lim beruvchi</i>	<i>Ta’lim oluvchilar</i>
<i>Tayyorlov bosqichi</i>	Mavzuni aniqlaydi, ta’limiy maqsadni belgilaydi va kutilayotgan natijalarni shakllantiradi. Belgilangan ta’limiy maqsadlarga mos o’quv-bilish topshiriqlarini ishlab chiqadi (1-ilova).	Amaliy topshiriqlari bilan tanishadilar, o’zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.
	Talabalarning individual va guruhdagi ish natijalarini baholash mezonlarini ishlab chiqadi (2-ilova).	
<i>O’quv mashg’ulotiga kirish bosqichi (10 daq)</i>	1.1.Mashg’ulot mavzusi, uning maqsadi va kuti-layotgan natijalar bilan tanishtiradi, ularning ahamiyati va dolzarbligini asoslaydi.	Mashg’ulotga tayyorlanish jarayonida yuzaga kelgan savollar bilan murojaat qilishadi
	1.2.Talabalarni mashg’ulotga chorlab olish maqsadida “Har qanday guruh jamoa bo’la oladimi?” mavzusida munozara o’tkazadi (3-ilova).	Munozarada ishtirok etadilar va o’z nuqtai nazarlarini asoslaydilar.
<i>Asosiy bosqich (55 daqiqa)</i>	2.1. Jamoa va uning o’ziga xos belgilarini o’zlashtirilishiga doir blits-so’rov o’tkazadi (4-ilova).	Savollarga javob berishadi va o’zlaridagi mavjudlariga tuzatishlar kiritishadi.
	2.2.O’quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari va bosqichlarini aniqlashtirish maqsadida toifalash jadvalini to’ldirishni taklif etadi (5-ilova).	Toifalash jadvalini to’ldirishadi va har bir fikrga izoh berishadi.
	2.3.Guruh rahbarining funktsiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllarining o’zlashtirilishiga doir amaliy topshiriqlarni beradi va topshiriqni bajarish yuzasidan zaruriy ko’rsatmalar beradi (6-ilova).	Amaliy topshiriqlarni individual tarzda bajarishadi va unga kerakli tuzatishlar kiritishadi
	2.4.Ommaviy so’rov o’tkazish orqali talabalarning guruh rahbari ish rejasini o’rganganliklarini tekshiradi va ular	Guruh rahbarining ish rejasini yuzasidan berilgan savollarga javob berishadi

	tomonidan tuzilgan ish reja bilan tanishadi.	va o'zlari tuzib kelgan ish rejani taqdimot qiladilar
<i>Yakuniy bosqich (20 daqiqa)</i>	3.1.Mashg'ulot yuzasidan umumiy xulosalarni chiqaradi va talabalar tomonidan yo'l qo'yilgan xatolarni tuzatadi.	Tinglaydilar va o'zlarining xatolarini daftarlariga tuzatadilar
	3.2.Talabalar tomonidan to'plangan ballarni e'lon qiladi va mashg'ulotni yakunlaydi.	O'zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi.

1-ilova

8-amaliy mashg'ulot. Mavzu: Jamoaning shaxs tarbiyasiga ta'siri.

Guruh rahbarining tarbiyaviy ishi.

Mashg'ulot topshiriqlari (uy vazifasi uchun):

Jamoa va uning o'ziga xosliklarini o'rganish hamda tahlil etish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 187-190; Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.116-117; Podlasyy I.P. Pedagogika. Kn.2. – M: VLADOS, 2003. – S.63-66; Lixachev B.T. Pedagogika. – M.: VLADOS, 2003. – S.191-196).

O'quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari va bosqichlarini o'zlashtirish (Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 190-198; Podlasyy I.P. Pedagogika. Kn.2. – M: VLADOS, 2003. – S.67-72; Lixachev B.T. Pedagogika. – M.: VLADOS, 2003. – S.196-205).

Guruh rahbarining tarbiyaviy funksiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllarini o'rganish (Podlasyy T.P. Pedagogika. Kn.2. – M: VLADOS, 2003. – S.83-87; Lixachev B.T. Pedagogika. – M.: VLADOS, 2003. – S.225-230; G'oziev Z. Sinf rahbari ishini tashkil etish va rejalashtirish. – T., 1997. – B.20-49).

Guruh rahbarining haftalik va yillik ish rejalarini bilan tanishish hamda taxminiy ish reja tuzish (G'oziev Z. Sinf rahbari ishini tashkil etish va rejalashtirish. – T., 1997. – B.20-49. Mirxaitova S. Amaliy pedagogika. – Qo'qon, 2008. – B.37-38).

Guruh rahbarining haftalik va yillik ish rejalarini tuzishda quyidagi chizmaga asoslaning.

Haftalik ish reja namunasi

<i>Kunlar yoki sana</i>	<i>Rejalashtirilgan ishlar mazmuni</i>	<i>Izoh</i>	<i>Kunlar yoki sana</i>	<i>Rejalashtirilgan ishlar mazmuni</i>	<i>Izoh</i>
Dushanba (sana)			Payshanba (sana)		
Seshanba (sana)			Juma (sana)		
CHorshanba (sana)			SHanba (sana)		

Yillik ish reja namunasi

<i>/r</i>	<i>Ish yo'nalishlari va mazmuni</i>	<i>Muddati</i>	<i>Mas'ullar</i>	<i>O'tkazilish joyi</i>	<i>Izoh</i>

Tarbiyaviy ishlar rejasida yoritiladigan ishlar mazmuni quyidagi yo'nalishlar asosida bo'lishi mumkin.

Prezident I.A.Karimovning nutq va asarlarini o'rganish.

Milliy mafkura tarbiyasi.

G'oyaviy-siyosiy tarbiya masalalari.

Ma'naviy-ahloqiy tarbiya.

Huquqiy tarbiya.

Iqtisodiy va ekologik tarbiya.

Jismoniy va estetik tarbiya.

Giyohvandlik va OITSGa qarshi kurash.

Milliy bayramlar va tarixiy sanalarni nishonlash.

Oila va mahalla hamkorligi.

Talabalarning mashg'ulot bo'yicha baholash mezonlari

Jami: 2 ball

Adabiyotlar bilan ishlash va konspekt qilish. – 0,5 ball.

Guruh rahbarining funksiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllarining o'zlashtirilishiga doir amaliy topshiriqlarni bajarish. – 1,5 ball.

“Har qanday guruh jamoa bo'la oladimi?” mavzusida munozarani o'tkazishga doir ko'rsatmalar

O'qituvchi munozara uchun savolni muhokama qilish uchun o'rtaga tashlaydi va o'ylash uchun bir daqiqa vaqt beradi.

Talabalarning javoblari tinglanadi va doskaga yozib boriladi. Garchi takrorlanish holati mavjud bo'lsa ham, mazkur holatda hamma javoblarning yozib borilishi talab etiladi.

Hamma o'z fikrini bildirib bo'lgach, o'qituvchi doskaga yozilganlarini talabalar bilan birgalikda muhokama qiladi va to'g'ri javoblar ajratib olinadi.

Jamoa va uning o'ziga xos belgilarini o'zlashtirilishiga doir blits-so'rov savollari

Jamoa deganda nima tushuniladi?

Jamoaning o'ziga xos belgilari nimalardan iborat?

Ijtimoiy ahamiyatga ega yagona maqsad deganda nima tushuniladi?

Jamoaning birgalikdagi umumiy faoliyati nimalarda aks etadi?

O'quvchilar jamoasining majburiy mas'uliyatli munosabatini yo'lga qo'yish nima uchun zarur?

Jamoaning rasmiy va norasmiy tuzilishidagi farqlar nimada namoyon bo'ladi?

5-ilova

O'quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari va bosqichlarini aniqlashtirishga doir toifalash jadvali

<i>O'quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari</i>	<i>O'quvchilar jamoasini shakllantirish darajalari mazmuni</i>	<i>O'quvchilar jamoasini shakllantirish bosqichlari</i>	<i>O'quvchilar jamoasini shakllantirish bosqichlari mazmuni</i>

6-ilova

Guruh rahbarining funktsiyalari, huquqlari, majburiyatlari va ish shakllariga doir amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. Quyida keltirilgan fikrlar bilan tanishing va ularni mazmunan guruh rahbarining qaysi funktsiyasini ifoda etishini aniqlang.

1) hududiy, mikromuhit, ta'lim muassasasi, o'quvchilarning o'zlarini rivojlantirish bilan bog'liq ulardagi ijobiy tashabbuskorlikni qo'llab-quvvatlash;

2) o'quvchilar tarbiyasidagi mavjud holat va doimiy o'zgarishlarni aniqlab borish, tarbiyalanuvchi shaxsi hamda individual rivojlanishini tadqiq va tahlil etish, samarali natijalarga erishilmayotganligining sabablarini izlash;

3) o'quvchilar bilan birgalikda tarbiyaviy faoliyatga doir maqsadlarni aniqlashtirish, guruh rahbarining burchi o'quvchilarning yoshi va guruh jamoasining shakllanganlik darajasini hisobga olish;

4) o'z-o'zining va guruh jamoasi faoliyatini oqilona tashkil etishga yordam berish, pedagogik faoliyatning ketma-ketligini belgilash, pedagogik jarayonning ketma-ketligi, izchilligi, tizimligini ta'minlash;

5) tarbiyalanuvchilarning jismoniy, aqliy va ma'naviy-axloqiy jihatdan to'g'ri rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish, ularning ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatga muvafaqqiyatli moslashuvini ta'minlash.

2-topshiriq. Quyida keltirilgan muammoli pedagogik masalalar bilan tanishing va ularning echimini toping.

1-masala. Guruhni bir necha yil davomida saylangan qat'iy faollar boshqarib, boshqa a'zolar ularga bo'ysunib kelishdi. Keyinchalik esa, ular bu holatga qarshi chiqq boshlashdi. YAngi guruh rahbari avvalgi o'qituvchining

xatosini to'g'rilash maqsadida qat'iy chora ko'rdi. Guruhda qat'iy saylov o'tkazilib, avvalgi faollar o'rniga o'quvchilar orasidan yangi faollar saylandi. Lekin oradan bir oz vaqt o'tib, saylov o'zini oqlamaganligini ko'rsatdi. Yangi saylangan faollarning bir qismi o'z vazifalarini bajarishdan bosh tortishsa, ikkinchi qismi kuch bilan tartib o'rnatishga harakat qilishdi. Guruhda yangi norasmiy guruhlar tashkil topib, befarq, mas'uliyatsiz o'quvchilar soni ikki barobar ortdi.

Sinf rahbari qanday xatoga yo'l qo'ydi? Mazkur vaziyatda qanday yo'l tutish kerak edi? Qanday yo'l bilan faolning jamoani jipslashtirishiga erishish mumkin?

2-masala. Guruh rahbari sotsiometriya metodini qo'llash orqali guruhdagi kamsuqum Aziza guruh sardori Dildoradan ko'ra katta obro'ga ega ekanligini aniqladi.

O'tkazilgan so'rov natijalariga ko'ra Didora guruh sardori sifatida noto'g'ri saylangan, uni Aziza bilan almashtirish kerak, degan xulosaga kelish mumkinmi? Guruh rahbari mazkur vaziyatda qanday yo'l tutishi kerak?

3-masala. Yosh o'qituvchini IX sinfga rahbar etib tayinlashdi. Bu sinf ancha murakkab bo'lgan va yaqinda qayta tuzilgan edi. Ana shu sababli sinf jamoa bo'lib uyushmagan, o'quvchilar tarqoq edi. Sinf rahbari ularni sinf va maktab ishlarini bajarishga chorlash bilan uyushtirishga harakat qildi. Bunga kuzgi ekskursiya ham yordam berdi. Bu o'qituvchiga har bir bolaning qiziqishi va imkoniyatini bilishga sharoit yaratdi. Sinfda o'tkazilgan har bir tadbir o'zaro sog'lom munosabatni o'rnatishga, yuqori sinf o'quvchilarining jamoadan talablarini qondirishga qaratilgan edi. Sinf o'quvchilaridan biri o'z inshosida shunday yozadi: "Men sinfga faqat o'qish uchun bormayman. Bu erda mening diomo yordamga tayyor do'stlarim bor. Ilgari mening faqat ko'chada do'stlarim bor edi. Ular bilan juda mazmunsiz hayot kechirgan ekanman. Meni unday hayotdan sinfim olib chiqdi. Men go'zallikni qadrlashga, odamlarni sevishga, ularning mehrini qozonishga, o'z xatti-harakatlarim uchun javob berishga o'rgandim. Men sinfimga biror zarar etkazishdan xavotirlanaman".
Yosh sinf rahbari faoliyatini tahlil eting. Ancha jiddiy e'tiborni talab etadigan sinfda ijobiy natijalarga erishishga nima yordam berdi deb hisoblaysiz?

3-topshiriq. Quyida keltirilgan fikrlarni o'qing va ularni ikki – guruh rahbarining huquqlari va majburiyatlari tarzida turkumlang.

1. Tarbiyalanuvchilarning jismoniy va psixik rivojlanishi haqida ma'lumotlar olish.

2. Murakkab muammolarni hal etishda o'quvchilarga yordam ko'rsatish.

3. Har bir o'quvchining o'zlashtirish ko'rsatkichlarini nazorat qilish.

4. O'quvchilarning o'quv mashg'ulotlariga qatnashishini nazorat qilish.
5. O'quvchilarning shaxsiy salohiyatining rivojlanishi uchun sinfda maqbul ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish.
6. Mazkur guruhda dars beradigan o'qituvchilar ishini muvofiqlashtirish.
7. Maktab jamoasidan zarar pedagogik yordam olish.
8. Ota-onalar bilan aloqa o'rnatish va ularga tarbiyaviy ishda yordam berish.
9. Bolalar bilan individual ishlash tartibini aniqlashtirish.
10. "Kichik pedkengash", pedagogik konsilium, mavzuli va boshqa tadbirlar o'tkazish orqali guruh o'quvchilari bilan tarbiyaviy ishlarni tashkil etish.

<i>Guruh rahbarining huquqlari</i>	<i>Guruh rahbarining majburiyatlari</i>

**“Педагогика назарияси ва
тарихи” фанидан
маъруза машғулотининг ўқитиш
технологияси
(Педагогика тарихи бўлими)**

1-мавзу.	Педагогика тарихи фани ҳақида.
----------	--------------------------------

1.1. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси
1.2.

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Кириш, визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<i>1.Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси. 2.Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида. 3.«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммолари</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> “Педагогика тарихи ” фанининг предмети ва билиш усуллари, ривожланиш тарихи бошқа фанлар билан алоқаси тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> 1.Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси билан таништириш. 2.Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланишни тушунтириш 3.«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммолари оид фикрлари билан таништириш.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асосини изоҳлайди. 2.Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланишга таъриф беради. 3.«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммолари изоҳлайди
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	<i>Визуал маъруза,Қандай техникаси, баён қилиш,ФСМУ, “ҳа-йўқ” техникаси</i>
<i>Ўқитиш воситалари</i>	<i>Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.</i>
<i>Ўқитиш шакли</i>	<i>Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.</i>
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	<i>Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория</i>

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «Б,Б,Б технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси ҳақида нималарни биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Вен» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида маълумот беринг?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммолари. «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. (7-илова). “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова) Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Кўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.	
3 босқич. Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.	Тинглайдилар
	3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади	Ёзиб олади
	3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)	Жавоб ёзади
	3.4 Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

МABЗУ: Педагогика тарихи фан ва предмети сифатида. Фаннинг мақсади ва вазифалари.

Режа

- 1. Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси.**
- 2. Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида.**
- 3.«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммолари.**

Ўқув машғулотининг мақсади: Педагогика тарихи фанининг предмети мақсади ва вазифалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга педагогика тарихи фан предмети, мақсади, вазифалари ҳамда Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида. ва энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларини изоҳлаб берилди

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси

1991 йилга келиб Ўзбекистон халқи мустақилликка эришгач, ўзининг янги миллий Қомуси асосида ҳамма соҳада бўлганидек, ўзбек миллий фани ва маданияти, “Педагогика тарихи”га ҳам янгича ёндошиш имконияти туғилди.

Ўтмишда прогрессив педагоглар ва атоқли мутафаккирлар педагогикага доир муҳим фикрларни айтиб қолдирганлар, буларни ўрганиш педагогика тафаккурининг ўсишига, педагогик маданиятининг ортишига имкон беради.

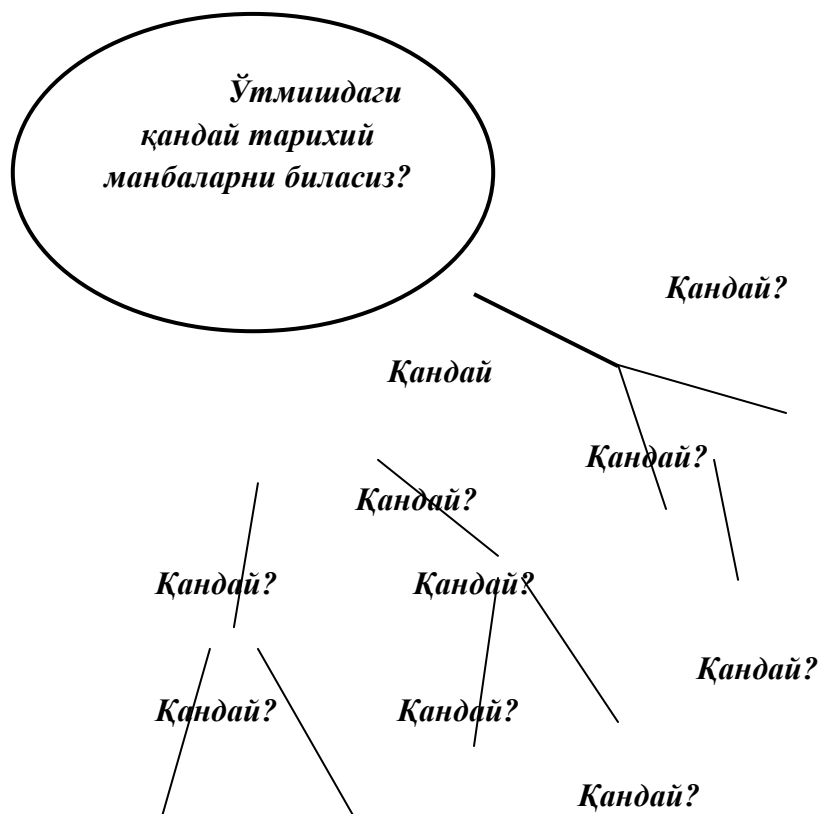
Педагогика тарихи жамият тараққиёти қонунларига суянган ҳолда турли педагогик назарияларни, таълим-тарбиянинг мазмуни ва методларини ўргатади. Ўтмишнинг педагогик системаларида бўлган илғор ва прогрессив фикрларнинг ҳаммасидан ижодий фойдаланади.

Демак, педагогика тарихи ижтимоий фандир. У тарихий педагогика ходисаларига давр талаби асосида ёндошади, тарбия назарияси ва амалиётини турли босқичларда хилма-хил бўлганлигини очиб беради, илғор қарашларнинг тараққиёт йўлини кўрсатиб беради.

*1-ўқув топшириқ
«Қандай» органайзерини тўлдириш*

4-илова

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

5-илова

Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида

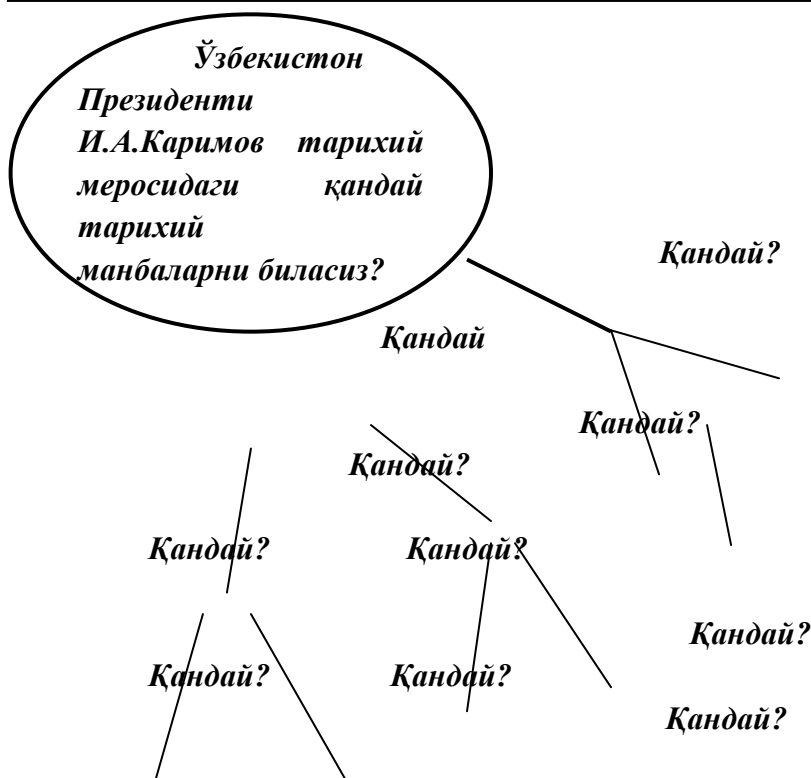
Ўзбекистон Президенти И.А.Каримов таъкидлаганидек, «Тарих хотираси, халқнинг, жонажон ўлканинг, давлатимиз ҳудудининг ҳолис ва ҳаққоний тарихини тиклаш миллий ўзликни англашни, тадбир жоиз бўлса, миллий ифтихорни тиклаш ва ўстириш жараёнида ғоят муҳим ўрин тутади». Дарҳақиқат, Юртбошимиз ўз нутқларида тарихимизнинг беқиёс ўрнини алоҳида ифтихор билан тилга олади. Жумладан, 1998 йил, 26 июнда Республикаимиз Президенти Ислоҳ Каримов бир гуруҳ таниқли тарихчи олимлар, журналистлар ва оммавий ахборот воситаси вакиллари билан учрашиб, тарих фани соҳасига тегишли бўлган ҳамда ҳал этилиши лозим бўлган долзарб муаммоларни ўртага ташлади. Ушбу учрашув натижасида тарих фанининг келажакдаги тараққиёти истикболларини ўзида мужассам этган «**Тарихий хотирасиз елажак йўқ**» асари дунёга келди. 1998 йил 27 июлда «Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси тарих

институти фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида» Вазирлар Маҳкамаси қарорининг қабул қилиниши тарих фанини ривожлантиришни давлат аҳамиятидаги устувор вазифалардан бирига айланганлигидан далолат беради.

6-илова

«Қандай» органайзерини тўлдириш

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва «Қандай» саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

7-илова

2-ўқув топшириқ ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларини ёзиб чиқинг ва мазмунини изоҳланг.
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

9-илова

Жонлантириш учун саволлар

1. Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси.
2. Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида.
- 3.«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммолари.

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
В – биламан
+ - мен учун янги маълумот
- мен билган маълумотни инкор қилади
? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.
2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

2-мавзу.	Энг қадимги даврлардан VII асргача таълим-тарбия ва педагогик фикрлар
----------	---

1.2. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1.Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлар.
Ўқув машғулотининг мақсади: “Педагогика тарихи ” фанининг предмети ва билиш усуллари, ривожланиш тарихи бошқа фанлар билан алоқаси, Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлар тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси билан таништириш. 2.Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланишни тушунтириш 3.Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлари билан таништириш.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1. Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асосини изоҳлайди. 2.Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланишга таъриф беради. 3.Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларини изоҳлайди.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза,Қандай техникаси, баён қилиш,ФСМУ, “ха-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «Б,Б,Б технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларини изоҳлайди биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Вен» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларини «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. (7-илова). “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова) Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Кўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	эътибор беради. Топширикларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларинитинглаб, умумлаштиради.	
3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.	Тинглайдилар
	3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади	Ёзиб олади
	3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)	Жавоб ёзади
	3.4 Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

МАВЗУ: *Энг қадимги даврлардан VII асргача таълим-тарбия ва педагогик фикрлар*

Режа

1.Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлар.

***Ўқув маишулотининг мақсади:* Энг қадимги даврлардан VII асргача таълим-тарбия ва педагогик фикрлар тўғрисидаги билимларни шакллантириши.**

***Ўқув фаолиятининг натижаси:* Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларини изоҳлаб берилди.**

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

Педагогика тарихи фанининг предмети, вазифаси ва методологик асоси

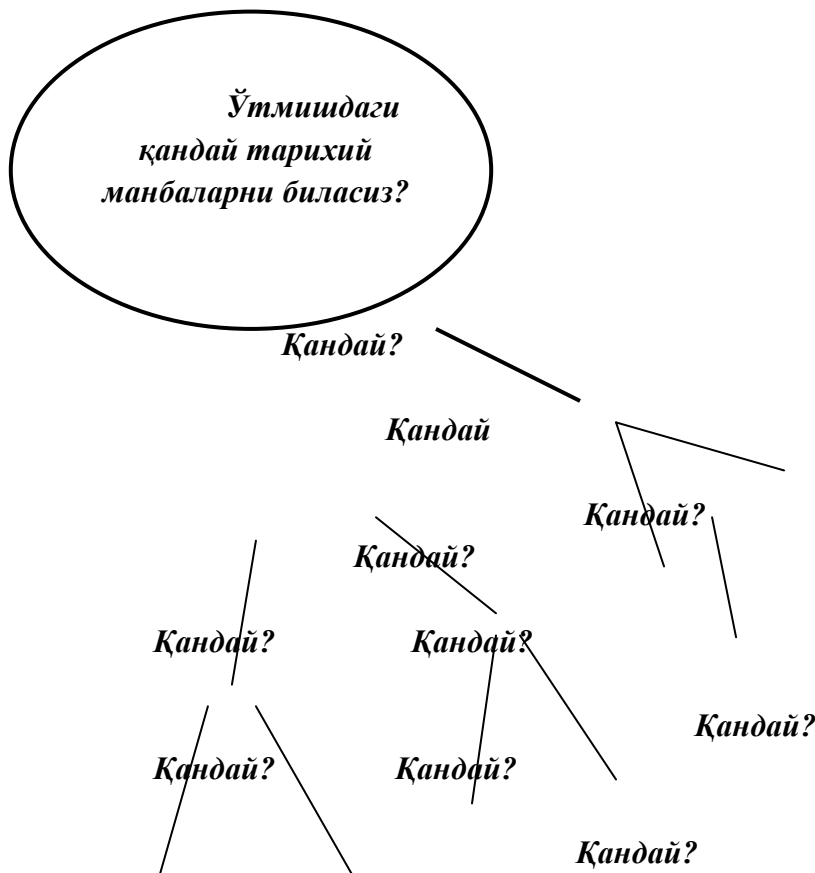
1991 йилга келиб Ўзбекистон халқи мустақилликка эришгач, ўзининг янги миллий Қомуси асосида ҳамма соҳада бўлганидек, ўзбек миллий фани ва маданияти, “Педагогика тарихи”га ҳам янгича ёндошиш имконияти туғилди.

Ўтмишда прогрессив педагоглар ва атоқли мутафаккирлар педагогикага доир муҳим фикрларни айтиб қолдирганлар, буларни ўрганиш педагогика тафаккурининг ўсишига, педагогик маданиятининг ортишига имкон беради.

Педагогика тарихи жамият тараққиёти қонунларига суянган ҳолда турли педагогик назарияларни, таълим-тарбиянинг мазмуни ва методларини ўргатади. Ўтмишнинг педагогик системаларида бўлган илғор ва прогрессив фикрларнинг ҳаммасидан ижодий фойдаланади.

Демак, педагогика тарихи ижтимоий фандир. У тарихий педагогика ходисаларига давр талаби асосида ёндошади, тарбия назарияси ва амалиётини турли босқичларда хилма-хил бўлганлигини очиб беради, илғор қарашларнинг тараққиёт йўлини кўрсатиб беради.

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

Президент И.А.Каримов тарихий меросимиздан фойдаланиш ҳақида

Ўзбекистон Президенти И.А.Каримов таъкидлаганидек, «Тарих хотираси, халқнинг, жонажон ўлканинг, давлатимиз худудининг ҳолис ва ҳаққоний тарихини тиклаш миллий ўзликни англашни, тадбир жоиз бўлса, миллий ифтихорни тиклаш ва ўстириш жараёнида ғоят муҳим ўрин тутади».

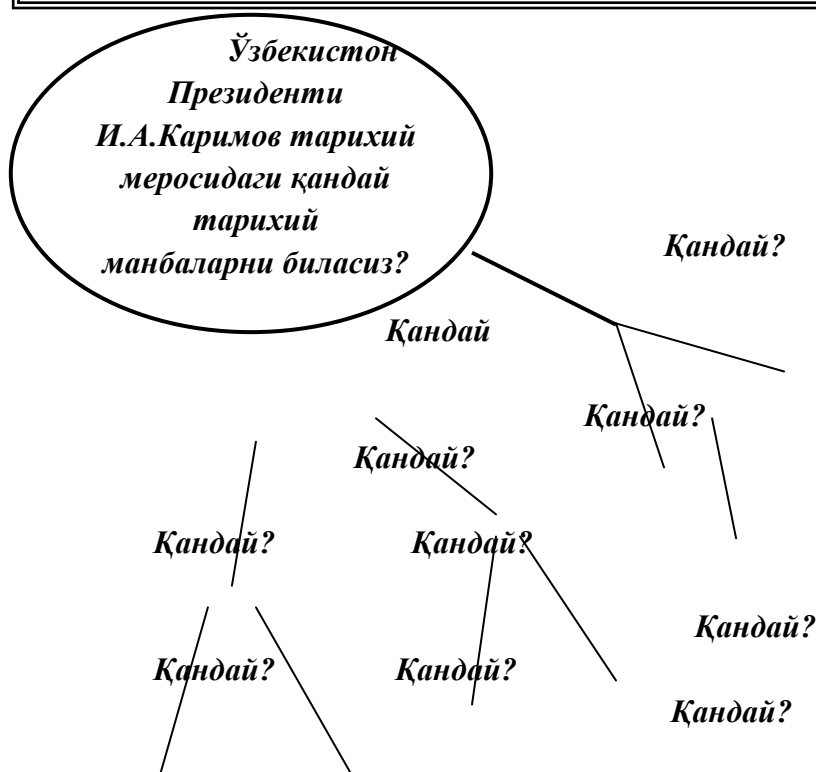
Дарҳақиқат, Юртбошимиз ўз нутқларида тарихимизнинг беқиёс ўрнини алоҳида ифтихор билан тилга олади. Жумладан, 1998 йил, 26 июнда Республикаимиз Президенти Ислам Каримов бир гуруҳ таниқли тарихчи олимлар, журналистлар ва оммавий ахборот воситаси вакиллари билан учрашиб, тарих фани соҳасига тегишли бўлган ҳамда ҳал зтилиши лозим бўлган долзарб муаммоларни ўртага ташлади. Ушбу учрашув натижасида тарих фанининг келажақдаги тараққиёти истикболларини ўзида мужассам этган

«Тарихий хотирасиз келажак йўқ» асари дунёга келди. 1998 йил 27 июлда «Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси тарих институти фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида» Вазирлар Маҳкамаси қарорининг қабул қилиниши тарих фанини ривожлантиришни давлат аҳамиятидаги устувор вазифалардан бирига айланганлигидан далолат беради.

6-илова

«Қандай» органайзерини тўлдириг

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

7-илова

Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлар

Энг қадимги маданий бойликларимизни ўрганишда қуйидаги уч гуруҳга ажратилган манбаларга таянамиз:

1. **Археологик қазилмалар натижасида топилган кўрғазмали ашёлар.**
2. **Халқ оғзаки ижоди материаллари ҳамда ёзма манбалар.**
3. **Буюк адиблар, алломаларнинг ижодий мероси.**

Туркий халқларнинг ёзма маърифий ёдгорликлари ўзига хос хусусиятга эга бўлиб, педагогика тарихи, хусусан, ёш авлод тарбиясида муҳим аҳамият касб этади. Булар “Урхун-Енисей ёдгорликлари”, “Ирқ ёзувлари” (“Таъбирнома”) каби манбалар бўлиб, улардан янги давр кишисини тарбиялашда фойдаланиш муҳим вазифалардан саналади. Энг қадимги туркий тилда яратилган ва турк-румий ёзувида битилган Урхун-Енисей битикларини “тошларга битилган китоблар” ҳам деб атайдилар. Ўзига хос хат (ёзув)да битилган бу битиклар эрамининг VI-VIII асрларда ёзиб қолдирилган. Тошларга битилган мазкур ёдгорликлар таълим-тарбияга оид қимматли маълумотларни беради.

2-ўқув топшириқ
ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини баҳс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда баҳслашишга ҳамда шу билан бирга баҳслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Қадимги туркий битигларда улуғланган хислатларни ёзиб чиқинг ва мазмунини изоҳланг.
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

Жонлантириш учун саволлар:

- 1. Ибтидоий одамлар ҳаётида тарбиянинг ўзига хослиги нималарда намоён бўлади**
- 2. Қадимги ёзувлар ва уларнинг келиб чиқиши ҳақида нималарни биласиз?**
- 3. Ҳалқ оғзаки ижодида инсондаги қайси хислатлар улуғланган?**
- 4. Маҳмуд Қошғарийнинг “Девону лугатит-турк” асаридаги ўғитлардан мисоллар келтиринг.**
- 5. “Авесто”даги ахлоқий учлик жадвалини тузинг.**

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

<i>Мавзу саволлари</i>	<i>B</i>	<i>-</i>	<i>+</i>	<i>?</i>
<i>1.</i>				
<i>2.</i>				
<i>3.</i>				
<i>4.</i>				
<i>5.</i>				
<i>6.</i>				
<i>7.</i>				

3-мавзу.	VII асрдан XIVасрнинг биринчи ярмигача Ўрта Осиёда тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар. Ислom динининг тарқалиши ва унинг таълим-тарбияга таъсири.
----------	--

1.3. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув шакли машғулотининг	визуал маъруза
Маъруза режаси машғулотининг	<p>1.Ислom дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши</p>
<p>Ўқув машғулотининг мақсади: VII асрдан XIVасрнинг биринчи ярмигача Ўрта Осиёда тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар. Ислom динининг тарқалиши ва унинг таълим-тарбияга таъсири. Мусулмон мактаблари ва унда таълим-тарбия мазмуни тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.</p>	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <p>1.Ислom дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия билан таништириш .</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши хақида маълумот бериш.</p>	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <p>1.Ислom дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбияни изоҳлайди.</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлишига таъриф беради.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши тавсифлайди.</p>
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза,Б,Б,Б, техникаси, Вен диаграммаси баён қилиш, кластер, “ха-йўк” техникаси
Ўқитиш воситалари	Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамoa, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «Б,Б,Б технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Ислон дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Вен» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Хадисларнинг турлари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (7-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.	
3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.	Тинглайдилар
	3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади	Ёзиб олади
	3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (8-илова)	Жавоб ёзади
	3.4Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (9-Илова).	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

VII асрдан XIV асрнинг биринчи ярмигача Ўрта Осиёда тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар. Ислом динининг тарқалиши ва унинг таълим-тарбияга таъсири.

Режа:

1. Ислом дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими.

2. Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.

3. Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши.

Ўқув машғулотининг мақсади: VII асрдан XIV асргача бўлган даврда мактаб, тарбия ва педагогик фикр тараққиёти тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга ислом дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими, ҳадис илмининг пайдо бўлиши ва сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши изоҳлаб берилди.

2-илова

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Ислом дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими.

VII асрдан бошлаб араблар Мовароуннаҳрга ҳам хужум бошлади. VIII аср ўрталарида эса бутун Мовароуннаҳр забт этилди, натижада бу ўлкада ҳам халққа ислом дини қабул қилдириди. Араблар истило этгач Мовароуннаҳрда ҳам ислом ғояларига асосланган таълим — тарбия тизими ўрнатилди бошланди. Ва янги тизимга эга бўлган таълим муассасалари пайдо бўлди. Ислом дини қабул қилинган жойларда мачитлар, мачитлар қошида эса мактаблар ташкил этилди. Араб тилини ўрганиш жорий этилди, мактабларда таълим араб тилида олиб борилар ва у ерда асосан "Қуръони Карим" ўрганилар эди. Араб бўлмаган болаларга ислом дини асосларини ўргатиш мақсадида "Хафтияк", "Чор китоб" каби дарсликлар ўқитиларди.

XII асрдан бошлаб, ислом динини туркий тилда ёзилган асарларда ҳам оммалаштириш бошланди

1-ўқув топшириқ

4-илова

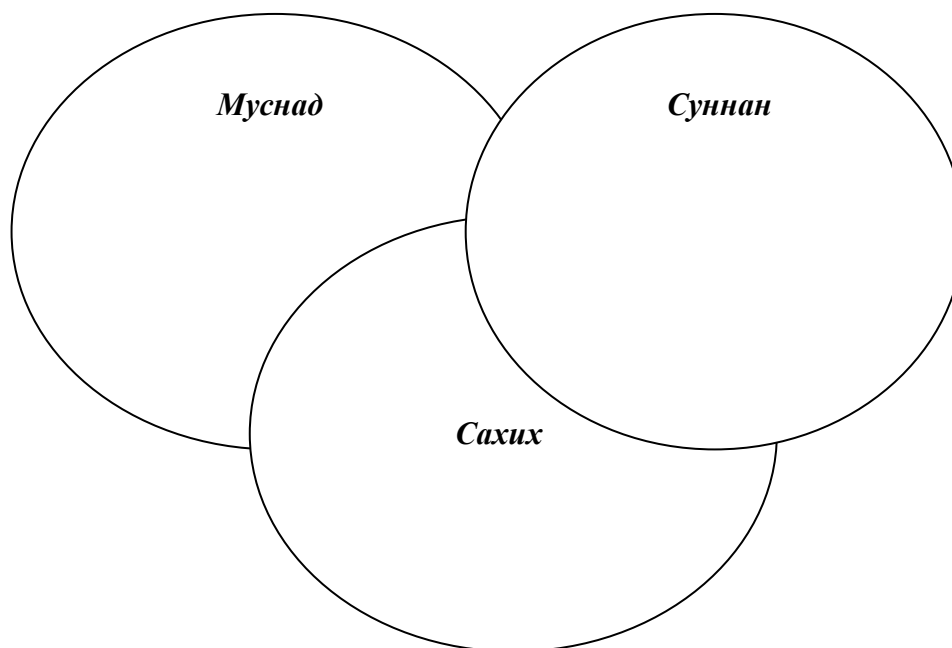
Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1.	Дин			
2	Ислом дини			
3.	Хадис			
4	Суфийлик			
5.	Комил инсон			
6.	Мухаддислар			

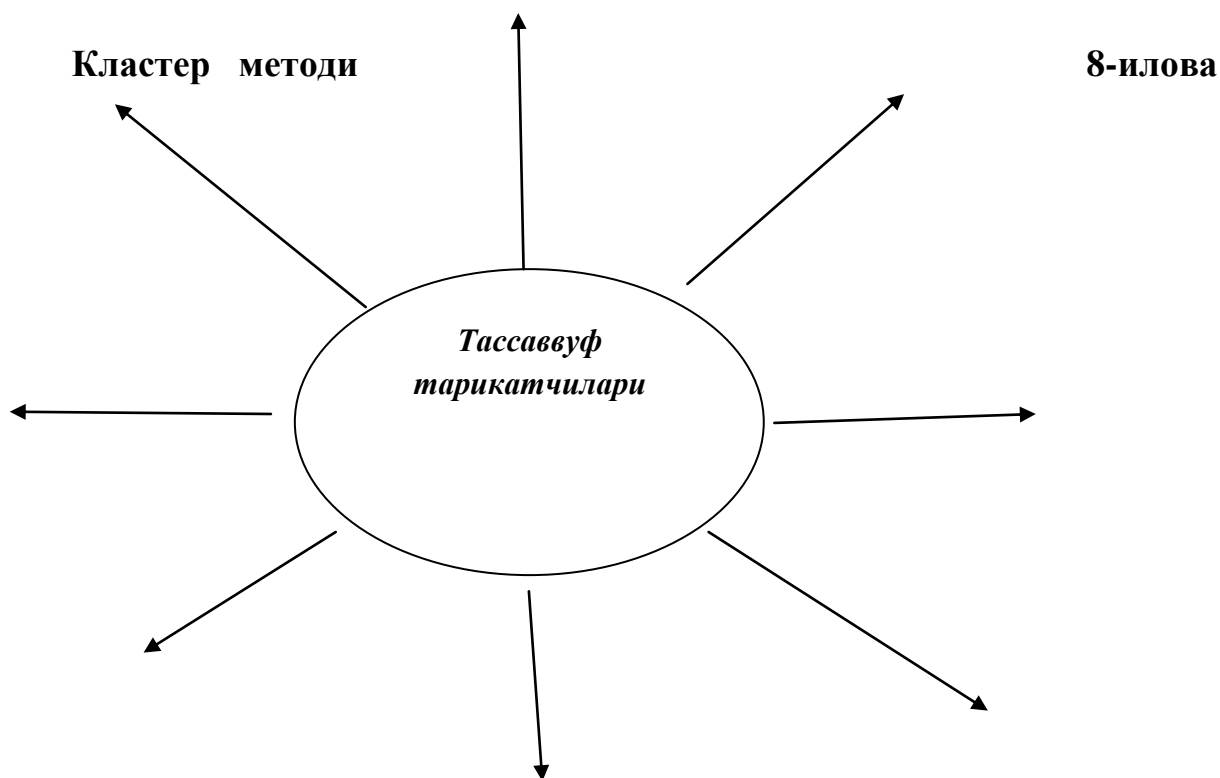
5-илова

Хадис илмининг пайдо бўлиши

"Хадис" ва "сунна" сўзлари бир- маънони англатиб, Расулуллохнинг хаёти ва фаолиятида диний ва - ахлоқий кўрсатмалари хақидаги ривоятлардан иборат.Хадислар дастлаб ёзиб борилмаган. Чунки пайғамбаримиз Қуръони Карим нозил бўлган вақтларда араб бўлмаган кишиларнинг, хадисларни Қуръон оятларидан деб ўйлашларидан чўчиб, уни ёзиб беришларига рухсат этмаганлар. Лекин пайғамбаримиз Муҳаммад салаллоху алайхивасаллам ҳузурида саҳобалар бўлиб, улар Расули акрамдан эшитган хадисларни ёдлаб борганлар. Масалан, Хазрати Абу Хурайра шундай мўътабар кишилардан бўлиб, бутун умрини хадисларни ёдлашга бахш этган. Мазкур хадислар тўғри, ишонарли (саҳиҳ) бўлган.Лекин, хадисларни ёд олган кишилар тобора камая боргани ҳамда аста-секин улар унутилиб кетишининг олди олиниб, халифалар ишонарли хадисларни тўплашга фармон бердилар. Исломшунос олимлар бу ишни бошида турган дастлабки халифа Умар Ибн Абдулазиз эканлигини таъкидлайдилар.УШ-1Х асрлар хадис илми учун "олтин давр" ҳисобланади. Ислом дунёсида энг нуфузли манбалар деб саналган олтига ишончли тўплам (ас-саҳиҳ ас-ситта)ни яратган мухаддислар ҳам ватандошларимиз бўлиб, хадис илми ривожланган IX асрда яшаб ижод этганлар. Булар: Абу Абдуллох Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорий 194 (810) — 256 (870); Имом Муслим ибн ал-Хажжож 206 (819) - 261 (874); Имом Исо Муҳаммад ибн Исо ат-Термизий 209 (819) — 279 (892); Имом Довуд Сулаймон Сижистоний 202 (817) — 275 (880); Имом Аҳмад ал-Насоий 215 (820) — 303 (915); Имом Абу Абдуллох Муҳаммад ибн Язид ибн Можжа 209 (824) — 273 (886) каби алломалардир."Саҳиҳ" йўналишининг асосчиси, энг етук ва машхур мухаддис Абу Абдуллох Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорийдир (825-870). Имом Бухорий хадис илмида «Амир ул - мўъминин», «Имом ал — мухаддисийн» («Барча мухаддисларнинг пешвоси») деган шарафли номга сазовор бўлган.

*Ҳадис турлари бўйича Вен диаграммаси тўлдириг.**Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши.*

Сўфийлик таълимоти VIII аср охири ва IX аср бошларида пайдо бўлиб, бутун мусулмон мамлакатлари, шу жумладан, Мовароуннаҳрда ҳам кенг тарқалган. Сўфийлик бутун Шарк маънавий ҳаётида инсон камолоти хусусидаги ғояларнинг шаклланишида муҳим роль ўйнайди. Сўфийлик мусулмон шарқи халқларининг кўп асрлик маънавий ҳаётининг ғоявий асосини белгилаб берган таълимот бўлиб майдонга чиқди. У илоҳий поклик ва инсоний гўзалликни идрок этиш йўли, ҳақ ва ҳақиқатни ҳимоя қилиш воситаси бўлиб хизмат қилди. Сўфийлик кўп қиррали оқим бўлиб, “соф”, “ягона” сўфийлик ҳеч қачон бўлмаган. У турли кўринишлар, оқимлар тарзида намоён бўлган. Аммо ҳар бири ҳам инсон такомили муаммосига турлича ёндошиб, уни ўзига хос йўл, қараш асосида талқин этган. Сўфийлик таълимоти ғояларига эътиқод ва амал қилувчи кишилар сўфийлар деб номланади.

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

- 1. Муслмон мактабларида таълим тизими ва мазмуни қандай эди?*
- 2. “Ҳадис” ва “Сунна” тушунчаларининг мазмунини сўзлаб беринг.*
- 3. Ҳадисларда илгари сурилган ахлоқий тамойилларни дафтарингизга ёзиб чиқинг.*
- 4. Сўфийлик таълимотининг жадвалини тузинг ва унинг асосий сулуқларининг маъносини тушунтириб беринг.*

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

<i>Мавзу саволлари</i>	<i>B</i>	<i>-</i>	<i>+</i>	<i>?</i>
<i>1.</i>				
<i>2.</i>				
<i>3.</i>				
<i>4.</i>				
<i>5.</i>				
<i>6.</i>				
<i>7.</i>				

4-мавзу.	Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши. Муҳаддислар Имом Исмоил ал-Бухорий, Имом Исо ат-Термизий ва бошқаларнинг ҳадис илми ривожига қўшган ҳиссаси.
-----------------	--

1.4. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2 соат	Талабалар сони: 50 нафар
Ўқув шакли	визуал маъруза
Маъруза режаси	<p>1.Ислом дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши</p>
<p>Ўқув машғулотининг мақсади:Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши. Муҳаддислар Имом Исмоил ал-Бухорий, Имом Исо ат-Термизий ва бошқаларнинг ҳадис илми ривожига қўшган ҳиссаси. тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.</p>	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <p>1.Ислом дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия билан таништириш.</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши ҳақида маълумот бериш.</p>	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <p>1.Ислом дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбияни изоҳлайди.</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлишига таъриф беради.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши тавсифлайди.</p>
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза,Б,Б,Б, техникаси, Вен диаграммаси баён қилиш, кластер, “ха-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «Б,Б,Б технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Ислон дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Вен» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Хадисларнинг турлари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (7-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.	
3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.	Тинглайдилар
	3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади	Ёзиб олади
	3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (8-илова)	Жавоб ёзади
	3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзуни эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (9-Илова).	”Инсерт” усулида жадвални тўлдирди.

1-илова

***Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши.
Муҳаддислар Имом Исмоил ал-Бухорий, Имом Исо ат-Термизий ва бошқаларнинг ҳадис илми ривожига қўшган ҳиссаси.***

Режа:

- 1. Ислом дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими.***
- 2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.***
- 3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши.***

Ўқув машғулотининг мақсади: VII асрдан XIV асргача бўлган даврда мактаб, тарбия ва педагогик фикр тараққиёти тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга ислом дини тарқалгандан кейин Мовароуннаҳрда таълим тизими, ҳадис илмининг пайдо бўлиши ва сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

- 15 – 13 балл – «аъло».
 12 – 10 балл – «яхши».
 9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Ислом дини тарқалгандан кейин Мовароуннахрда таълим тизими.

VII асрдан бошлаб араблар Мовароуннахрга ҳам хужум бошлади. VIII аср ўрталарида эса бутун Мовароуннахр забт этилди, натижада бу ўлкада ҳам халққа ислом дини қабул қилдиридди. Араблар истило этгач Мовароуннахрда ҳам ислом ғояларига асосланган таълим — тарбия тизими ўрнатила бошланди. Ва янги тизимга эга бўлган таълим муассасалари пайдо бўлди. Ислом дини қабул қилинган жойларда мачитлар, мачитлар қошида эса мактаблар ташкил этилди. Араб тилини ўрганиш жорий этилди, мактабларда таълим араб тилида олиб борилар ва у ерда асосан "Қуръони Карим" ўрганилар эди. Араб бўлмаган болаларга ислом дини асосларини ўргатиш мақсадида "Хафтияк", "Чор китоб" каби дарсликлар ўқитиларди.

XII асрдан бошлаб, ислом динини туркий тилда ёзилган асарларда ҳам оммалаштириш бошланди

4-илова

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қодалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1	Дин			
2	Ислом дини			
3.	Хадис			
4	Суфийлик			
5.	Комил инсон			
6.	Мухаддислар			

5-илова

Хадис илмининг пайдо бўлиши

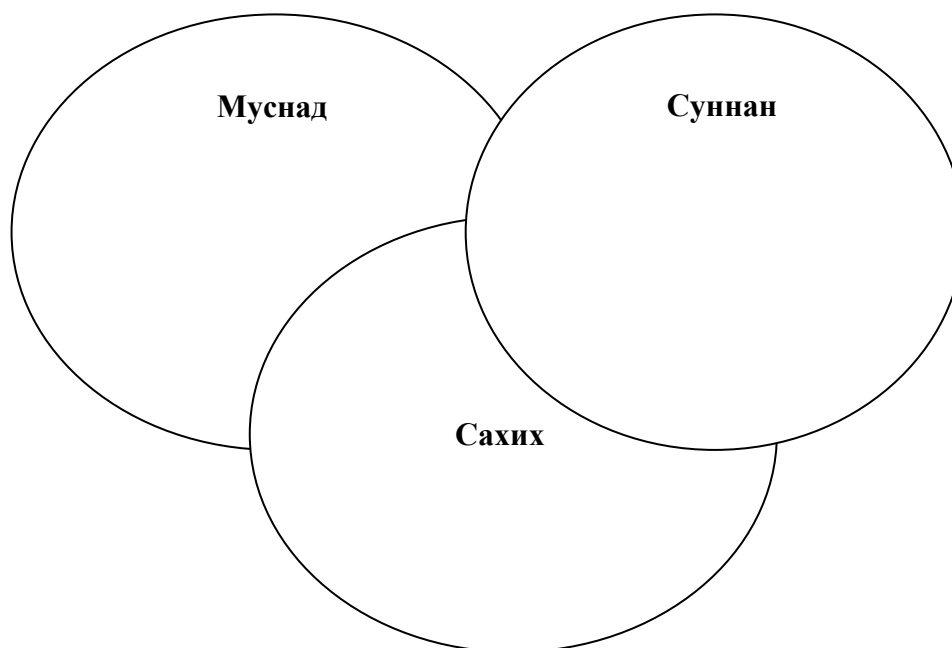
"Хадис" ва "сунна" сўзлари бир- маънони англатиб, Расулulloхнинг хаёти ва фаолиятида диний ва - ахлокий кўрсатмалари хақидаги ривоятлардан иборат.

Ҳадислар дастлаб ёзиб борилмаган. Чунки пайғамбаримиз Қуръони Карим нозил бўлган вақтларда араб бўлмаган кишиларнинг, хадисларни Қуръон оятларидан деб ўйлашларидан чўчиб, уни ёзиб беришларига рухсат этмаганлар. Лекин пайғамбаримиз Муҳаммад салаллоху алайхивасаллам хузурида саҳобалар бўлиб, улар Расули акрамдан эшитган хадисларни ёдлаб борганлар. Масалан, Ҳазрати Абу Хурайра шундай мўътабар кишилардан бўлиб, бутун умрини хадисларни ёдлашга бахш этган. Мазкур хадислар тўғри, ишонарли (сахих) бўлган. Лекин, хадисларни ёд олган кишилар тобора камая боргани ҳамда аста-секин улар унутилиб кетишининг олди олиниб, халифалар ишонарли хадисларни тўплашга фармон бердилар. Исломшунос олимлар бу ишни бошида турган дастлабки халифа Умар Ибн Абдулазиз эканлигини

таъкидлайдилар.УШ-1X асрлар ҳадис илми учун "олтин давр" ҳисобланади. Ислому дунёсида энг нуфузли манбалар деб саналган олти ишончли тўплам (ас-саҳиҳ ас-ситта)ни яратган муҳаддислар ҳам ватандошларимиз бўлиб, ҳадис илми ривожланган IX асрда яшаб ижод этганлар. Булар: Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорий 194 (810) — 256 (870); Имом Муслим ибн ал-Хажжож 206 (819) - 261 (874); Имом Исо Муҳаммад ибн Исо ат-Термизий 209 (819) — 279 (892); Имом Довуд Сулаймон Сижистоний 202 (817) — 275 (880); Имом Аҳмад ал-Насоий 215 (820) — 303 (915); Имом Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Язид ибн Можа 209 (824) — 273 (886) каби алломалардир."Саҳиҳ" йўналишининг асосчиси, энг етук ва машҳур муҳаддис Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорийдир (825-870). Имом Бухорий ҳадис илмида «Амир ул - мўминин», «Имом ал — муҳаддисийн» («Барча муҳаддисларнинг пешвоси») деган шарафли номга сазовор бўлган.

6-илова

Ҳадис турлари бўйича Вен диаграммаси тўлдириг.

Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши.

Сўфийлик таълимоти VIII аср охири ва IX аср бошларида пайдо бўлиб, бутун мусулмон мамлакатлари, шу жумладан, Мовароуннаҳрда ҳам кенг тарқалган. Сўфийлик бутун Шарқ маънавий ҳаётида инсон камолоти хусусидаги ғояларнинг шаклланишида муҳим роль ўйнайди. Сўфийлик мусулмон шарқи халқларининг кўп асрлик маънавий ҳаётининг ғоявий асосини белгилаб берган таълимот бўлиб майдонга чиқди. У илоҳий поклик ва инсоний гўзалликни идрок этиш йўли, ҳақ ва ҳақиқатни ҳимоя қилиш воситаси бўлиб хизмат қилди. Сўфийлик кўп қиррали оқим бўлиб, “соф”, “ягона” сўфийлик ҳеч қачон бўлмаган. У турли кўринишлар, оқимлар тарзида намоён бўлган. Аммо ҳар бири ҳам инсон такомилли муаммосига турлича ёндошиб, уни ўзига хос йўл, қараш асосида талқин этган. Сўфийлик таълимоти ғояларига эътиқод ва амал қилувчи кишилар сўфийлар деб номланади.

"Саҳиҳ" йўналишининг асосчиси, энг етук ва машҳур муҳаддис Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорийдир (825-870). Имом Бухорий ҳадис илмида «Амир ул - мўъминин», «Имом ал — муҳаддисийн» («Барча муҳаддисларнинг пешвоси») деган шарафли номга сазовор бўлган. Имом ал — Бухорий жуда бой ижодий мерос қолдирган. Шубҳасиз, бу асарларидан энг етук, шоҳ асарлари «Ал — Жомеъ ас — саҳиҳ» - дир. Бу асар «Саҳиҳ ал - Бухорий» номи билан ҳам дунёда машҳур. Имом Бухорий 4 жилдан «Ал — жомеъ ас — саҳиҳ» асарининг бир жилдида одоб ҳақидаги ҳадисларни жаъм этган. Кейинчалик алллома бутун Ислом олами одоб — ахлоқи ва тарбияси масалаларига бағишланган «Ал — адаб ал - муфрад» («Адаб дурдоналари») махсус ҳадислар тўпламини яратади. Бу асар 644 бобда баён этилган 1322 ҳадисдан иборат. Машҳур муҳаддислардан яна бири ватандошимиз Абу Исо ат — Термизий (824 - 992) бўлиб, уларнинг ўткир зехни, хотираси, ёдлаш қобилиятининг кучлилиги туфайли Имом Исмоил ал — Бухорий ҳам уларни фақат шогард сифатида эмас, ҳамкор дўст сифатида ҳам ҳурмат қилганлар.

Ат — Термизий хам ўндан ортиқ асарлар яратиб, айниқса, «Алжомеъ ас - сахих» («Ишончли тўплам»), «Аш — Шамоил ан - Набавия» («Пайғамбарларнинг алоҳида фазилатлари»), «Ал — илал фи — л - ҳадис» («ҳадислардаги иллатлар ва оғишлар ҳақида») асарлар машҳурдир.

Ҳадисларинг тарбиявий, аҳамияти.

Ҳадисларда инсонинг камолга етиши учун талаб этиладиган инсоний фазилатлар акс эттирилган бўлиб, булар меҳр - оқибат кўрсатиш, саҳийлик, очик кўнгиллик, ота - она ва катталарга, қариндошларга мурувват, ғамхўрлик, хурмат, ватанга муҳаббат, меҳнат ва касб - хунарни улуғлаш, ҳалоллик, поклик, ўзаро дўст, тинч - тотув бўлиш ва бошқалардан иборатдир. Бундан ташқари, инсонининг ўзини иллатлардан тийиш, яхшилик сари интилиш кераклиги борасидаги панд - насиҳатлар ҳам ўз ифодасини топганки, буларнинг барчаси Қуръони Карим кўрсатмаларидан келиб чиқади ва комил инсонни шакллантириш мезони саналади.

8-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Мусулмон мактабларида таълим тизими ва мазмуни қандай эди?
2. “Ҳадис” ва “Сунна” тушунчаларининг мазмунини сўзлаб беринг.
3. Ҳадисларда илгари сурилган ахлоқий тамойилларни дафтарингизга ёзиб чиқинг.
4. Сўфийлик таълимотининг жадвалини тузинг ва унинг асосий сулуқларининг маъносини тушунтириб беринг.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қоидаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

<i>Мавзу саволлари</i>	<i>В</i>	<i>-</i>	<i>+</i>	<i>?</i>
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

5-мавзу.	Шарқ Уйғониш даврида педагогик фикрларнинг ривожланиши. Муҳаммад ибн Мусо ал- Хоразмий ва Абу Наср Форобийнинг дидактик қарашлари, асарларидаги педагогик фикрлар.
-----------------	---

1.5. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2соат	Талабалар сони:50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2.Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари. 3.Абу Наср Форобийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари
Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2.Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари тушунтириш. 3.Абу Наср Форобийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари .	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2.Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари изоҳлайди. 3.Абу Наср Форобийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, ФСМУ, баён қилиш, Қандай техникаси , кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсининг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Абу Наср Форобийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>фойдаланишга имкон яратади. Дикқатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

Шарқ Уйғониш даврида педагогик фикрларнинг ривожланиши. Абу Абдуллош Хоразмий ва Абу Наср Форобийнинг дидактик қарашлари, асарларидаги педагогик фикрлар.

Режа:

- 1. Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият*
- 2. Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари*
- 3. Абу Наср Форобийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари*

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият , Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмий ва Абу Наср Форобийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият

Ана шу кўтарилиш бутун Араб халифалигини, Яқин ва ўрта Шарқни қамраб олганлиги учун ҳам Шарқ уйғониш даври деб аталди. Бу уйғониш жараёни IX асрдан бошлаб XV-XVI асрларгача давом этди. Араб халифалигида IX асрда вужудга келган Уйғониш даври халифаликнинг Бағдод, Дамашқ, Халаб шаҳарларида бошланиб, барча бошқа халқлар маданий ҳаётига тарқалган, бу эса у давлатларнинг ҳам маданий ривожланишга замин тайёрлаган. Халифалик емирилиши жараёнида ташкил топган мустақил давлатлардаги маданий ривожланиш халифалик давридаги маданий ривожланишнинг давоми эди. Халифа Хорун ар-Рашид даврида (786-833 й.й.) ва унинг ўғли ал-Маъмун даврида Бағдодда “Байт-ул-хикма” (“Донишмандлик уйи”) (ҳозир Академия маъносида) ташкил этилади. Мазкур Академия барча илм соҳибларининг илмий марказига айланади. Унинг қошида жаҳон кутубхонаси ташкил этилган.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очик холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

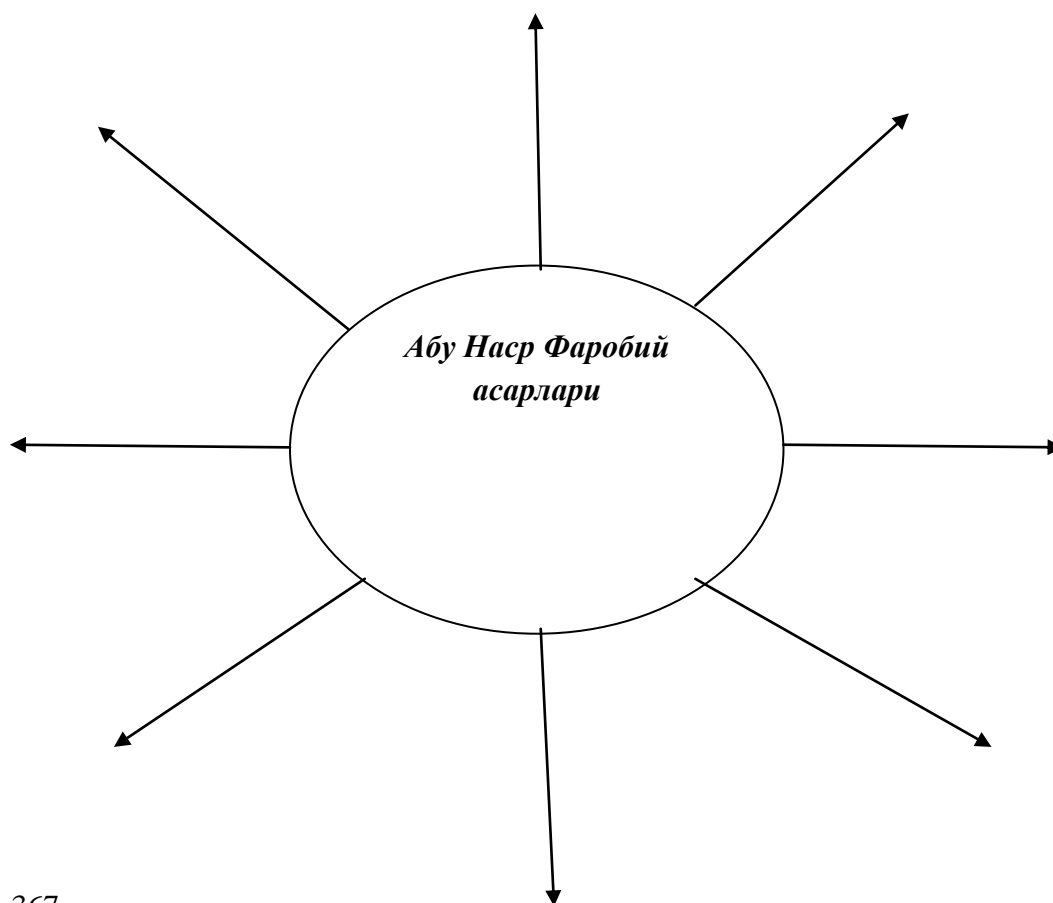
У – фикрингизни умумлаштиринг

<i>Савол</i>	<i>Шарқ Уйғониш даврида илм-фан, маданият, таълим-тарбия тараққиёти нималарда намоён бўлди?</i>
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

Абу Наср Форобийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари

Абу Наср Форобий (тўлиқ номи Абу Наср Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Узалиқ ибн Тархон ал-Форобий) ҳижрий 260 йил (милодий 873 йил)да Шош – Тошкентга яқин Фороб (Ўтрор) деган жойда ҳарбий хизматчи оиласида туғилган. Форобда бошланғич таълимни олгач, Шошда, Бухорода, Самарқанда таълим олганлиги ҳақида маълумотлар бор. Лекин араб халифалигининг йирик маданий маркази Бағдодга халифаликнинг турли томонларидан келган олимлар йиғилганлиги, унинг йирик илмий марказга айланганлиги туйғайли Форобий ҳам илм олиш истагида Бағдодга жўнайди. Бағдодда Форобий ўрта аср фанини, турли фан соҳаларини ўрганади. Масалан, унга Юнон тилида Абу Башар Матта (Матта ибн Юнус), тиббиёт ва мантиқдан Юханна ибн Ҳайлон (Жилон) таълим берган. Умуман, Форобий Бағдодда математика, мантиқ, тиббиёт, илми нужум, мусиқа, табиийёт, ҳуқуқ, тилшунослик, поэтика билан шуғулланди, турли тилларни ўрганди. Баъзи манбаларда Форобий 70 дан ошиқ тилни билганлиги ҳақида гапирилади. Абу наср Форобий комусий олим ҳисобланади. Тадқиқотчилар унинг 160 дан ортиқ илмий асарлар яратганлигини қайд этадилар.

Кластер методи

Жонлантириш учун саволлар:

1. Ал-Хоразмийнинг илмий мероси ва дидактик қарашларининг аҳамияти нималарда кўринади?
2. Абу Наср Форобий яшаган даврда ижтимоий тузум қандай эди.
3. Абу Наср Форобий фанлар тасниви ҳақида.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қоидаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

6-мавзу.	Абу Райхон Берунийнинг илмий-педагогик қарашлари. Абу Али ибн Синонинг тарбия ва таълим ҳақида.
-----------------	--

1.6. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2.Абу Райхон Берунийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари. 3.Абу Али ибн Синонинг таълимий-ахлоқий қарашлари
Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1. Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2. Абу Райхон Берунийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари тушунтириш. 3. Абу Али ибн Синонинг таълимий-ахлоқий қарашлари	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2.Абу Райхон Берунийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари изоҳлайди. 3 Абу Али ибн Синонинг таълимий-ахлоқий қарашлари
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, ФСМУ, баён қилиш, Қандай техникаси , кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1. Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Абу Райҳон Берунийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3. Абу Али ибн Синонинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>фойдаланишга имкон яратади. Дикқатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

Абу Райхон Берунийнинг илмий-педагогик қарашлари.

Абу Али ибн Синонинг тарбия ва таълим ҳақида.

Режа:

1. Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият

2. Абу Райхон Берунийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари

3. Абу Али ибн Синонинг таълимий-ахлоқий қарашлари

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият Абу Райхон Берунийнинг илмий-педагогик қарашлари.

Абу Али ибн Синонинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият

Ана шу кўтарилиш бутун Араб халифалигини, Яқин ва ўрта Шарқни қамраб олганлиги учун ҳам Шарқ уйғониш даври деб аталди. Бу уйғониш жараёни IX асрдан бошлаб XV-XVI асрларгача давом этди. Араб халифалигида IX асрда вужудга келган Уйғониш даври халифаликнинг Бағдод, Дамашқ, Халаб шаҳарларида бошланиб, барча бошқа халқлар маданий ҳаётига тарқалган, бу эса у давлатларнинг ҳам маданий ривожланишига замин тайёрлаган. Халифалик емирилиши жараёнида ташкил топган мустақил давлатлардаги маданий ривожланиш халифалик давридаги маданий ривожланишнинг давоми эди. Халифа Хорун ар-Рашид даврида (786-833 й.й.) ва унинг ўғли ал-Маъмун даврида Бағдодда “Байт-ул-ҳикма” (“Донишмандлик уйи”) (ҳозир Академия маъносида) ташкил этилади. Мазкур Академия барча илм соҳибларининг илмий марказига айланади. Унинг қошида жаҳон кутубхонаси ташкил этилган.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очик холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

1-гурӯҳ

Савол	Шарқ Уйғониш даврида илм-фан, маданият, таълим-тарбия тараққиёти нималарда намоён бўлди?
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

5-илова**Абу Райҳон Берунийнинг илмий-педагогик қарашлари.**

Қомусий олим Абу Райҳон Беруний 9734 сентябрда Хоразмда дунёга келади.

Беруний бир неча йил коинот, металлар ва қимматбаҳо тошлар устида кузатишлар ва тажрибалар олиб боради ва кейинчалик ана шу тадқиқотлари асосида «Минерология» асарини яратади. Унинг «Геодезия» асарида география ва астрономия фанлари билан бир қаторда полеонтологик кузатишлари натижалари ҳам баён қилинган.

Берунийнинг яна бир муҳим асари «Мунажжимлик санъатидан бошланғич тушунчалар» дир. Бу асарда ҳам у бир қанча фанлар юзасидан дастлабки тушунча ва маълумотлар берган. Олим 1030 йилда ўзининг Шарқ ва Ғарбда кенг эътироф қилинган машҳур «Хиндистон» асарини яратади. Асарда Берунийнинг Хиндистон ҳақидаги барча қарашлари ўз ифодасини топган. Ҳаммаси бўлиб 150 дан ортиқ асарлар яратган.

Олим ўз асарларини ўша давр анъанасига кўра араб тилида ёзган. Беруний юқоридаги асарларида инсон камолоти хақида ўз қарашларини баён этади. Беруний мамлакат ободончилиги илм-фаннинг равнақиға боғлиқ бўлса, ёшларнинг бахт-саодати ва камолотини унинг билими, ахлоқи ва маърифатида деб билади. Шунинг учун у ёшларни илм-маърифатға чорлайди. Беруний ёшлардан рахмдил, меҳрибон, кишиларға илтифотли, хайрихоҳ, бўлишни, нажотсиз одамға қўл чўзишни, маккорлик, айёрлик, адолатсизлик, бойликка хирс қўйиш, ёлғон гапириш каби сифатларға йўл қўймасликни талаб қилади.

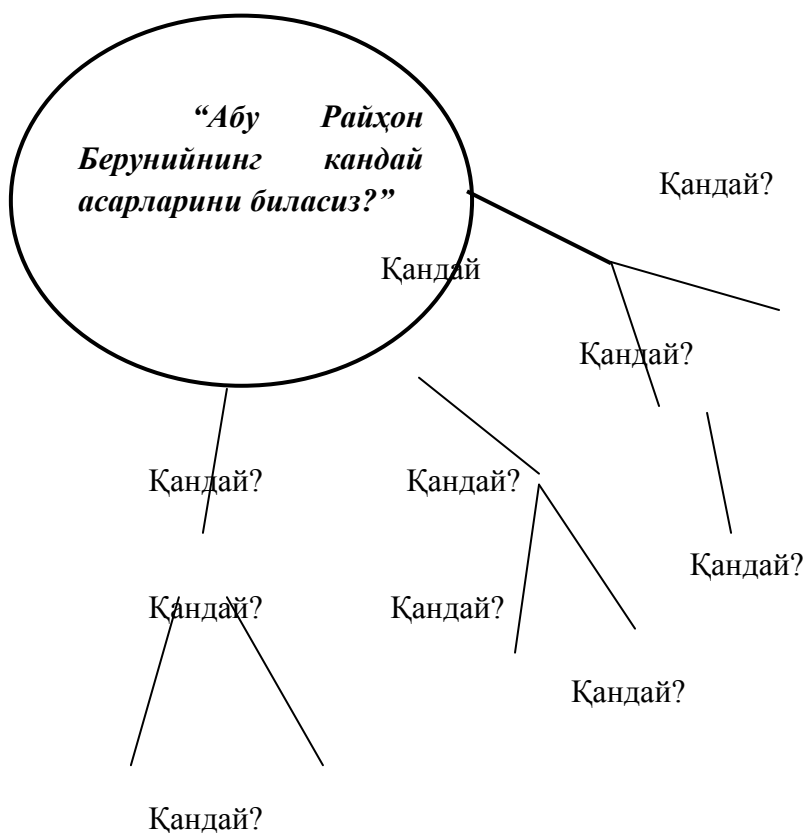
Беруний инсонни табиатнинг энг олий камолоти деб қарайди. У инсоннинг маънавий қиёфасидаги барча ахлоқий хислатларни яхшилик ва ёмонлик каби 2 турға бўлади.

Беруний инсон ва ахлоқий тарбия хақида фикр юритар экан, «инсонға ер юзини обод этиши ва уни бошқариб туриши учун ақл-заковат ато этилган, шунинг учун хар бир инсон юксак ахлоқли бўлиши лозим», - дейди.

6-илова

1-ўқув топшириқ «Қандай» органайзерини тўлдириңг

Муҳим муаммонинг ечимини топишға ёрдам беради ва «Қандай» саволи орқали муаммо хал қилинади.

Абу Али ибн Синонинг таълимий-ахлоқий қараишлари

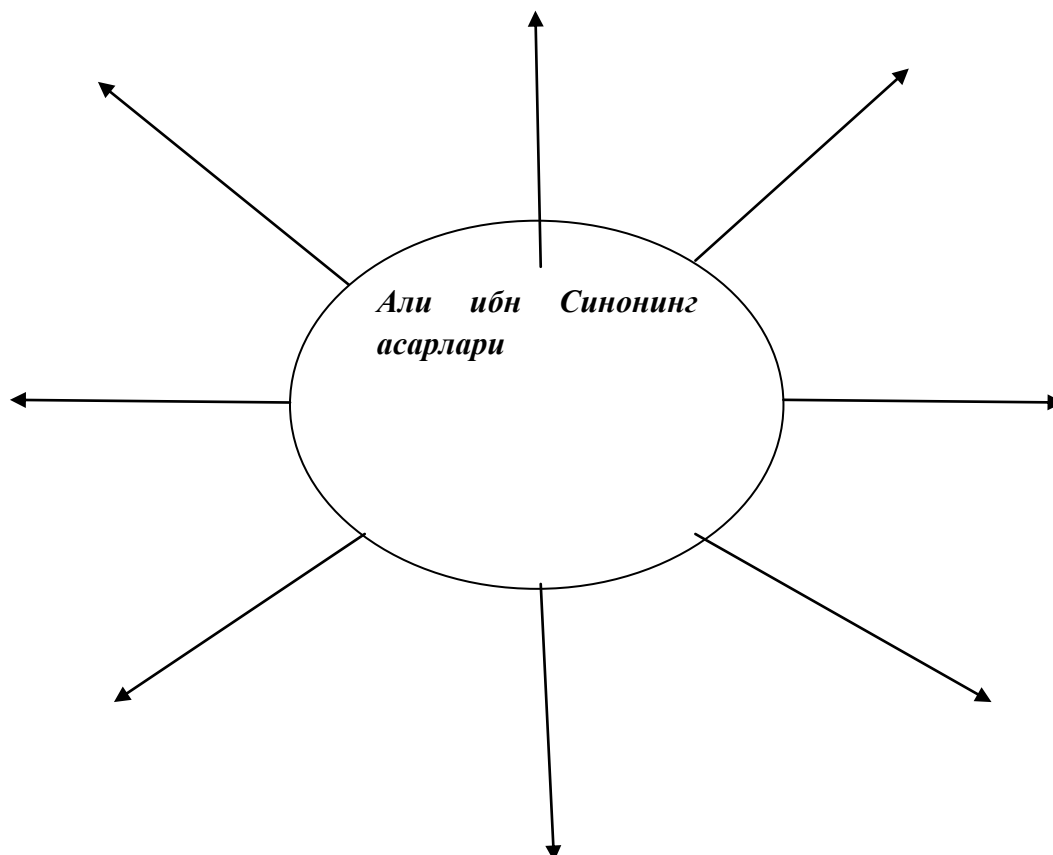
Абу Али Ибн Сино 980 йилда Бухоро шаҳри яқинидаги Афшона қишлоғида кичик амалдор оиласида дунёга келади. Унинг отаси Абдуллох ва унинг дўстлари билимдон кишилар бўлиб, уларнинг илмий мунозараларида ёш Ибн Сино ҳам қатнашар эди. Бундай оилавий муҳит, Бухоро шаҳридаги қўплаб мадрасалар, касалхона ва нодир китоблар сақланадиган кутубхоналарнинг мавжудлиги ҳам ёш ва иқтидорли Ибн Синога ўз таъсирини кўрсатади.

У мактабда ўқиб кўпгина устозлардан таълим олади. Масалан: Абдуллох Нотилийдан фалсафа, мантик, хандаса буиича, Бухоролик Абу Мансур Қамарийдан тил бўиича таълим олади. У таълим-тарбияга таъллуқли бўлган қуйидаги асарларни яратган. Масалан: «Тадбир ал-Манозил» (турар жойни бошқариш), «Ахлоқ ҳақида рисола», «Бурч ҳақида рисола», «Нафси покиза тутиш», «Баданни бошқариш», «Адолат ҳақида китоб», «Ал-конун», «Ишқ ҳақида рисола», «Хай ибн-Якзон», «Номознинг моҳияти ҳақида рисола», «Зиёрат қилишнинг маъноси ҳақида», «Ан-Нажот», «Аш-Шифо», «Донишнома» каби асарлари билан илм-фанга ҳисса қўшган буюк алломадир. Шунинг учун ҳам Шарқда унга, "Шайх ур-Раис" - яъни олимларнинг олими деган юксак унвон берилган.

У ўзининг «Ахлоққа оид рисола»сида инсоннинг умумий фазилати ҳақида гапириб, кишиларда юз берадиган яхши ва ёмон хулқларнинг пайдо бўлиш сабаблари тўғрисида тўхталади. Унинг фикрича яхши ва ёмон хулқларнинг ҳаммаси одатдан пайдо бўлади, одамларнинг яхши ёки ёмон бўлишида ҳукумат аҳллариининг таъсири ҳам зўр бўлади, дейди.

8-илова

Кластер методи

Жонлантириш учун саволлар:

1. Абу Райҳон Берунийнинг илмий мероси ва дидактик қарашларининг аҳамияти нималарда кўринади?
2. Али ибн Синонинг яшаган даврда ижтимоий тузум қандай эди.
3. Али ибн Синонинг фанлар тасниви ҳақида.
4. Абу Райҳон Берунийнинг илмий мероси ва дидактик қарашларининг аҳамияти нималарда кўринади?

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
 В – биламан
 + - мен учун янги маълумот
 - мен билган маълумотни инкор қилади
 ? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.
2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

7-мавзу.	Юсуф Хос Хожиб ва Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари.
----------	--

1.7. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2соат	Талабалар сони: 50 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2.Юсуф Хос Хожиб илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари. 3.Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари
Ўқув машғулотининг мақсади Шарқда уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1. Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2. Юсуф Хос Хожиб илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари тушунтириш. 3. Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият 2. Юсуф Хос Хожиб илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари изоҳлайди. 3. Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, ФСМУ, баён қилиш, Қандай техникаси , кластер, “ха-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсининг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1. Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Юсуф Хос Хожиб илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Кўшимча маълумотлардан	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>фойдаланишга имкон яратади. Дикқатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4. Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдирди.

1-илова

Юсуф Хос Хожиб ва Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари.

Режа:

1. Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият

2. Юсуф Хос Хожиб илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари

3. Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият , Юсуф Хос Хожиб ва Кайковуснинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият

Ана шу кўтарилиш бутун Араб халифалигини, Яқин ва ўрта Шарқни қамраб олганлиги учун ҳам Шарқ уйғониш даври деб аталди. Бу уйғониш жараёни IX асрдан бошлаб XV-XVI асрларгача давом этди. Араб халифалигида IX асрда вужудга келган Уйғониш даври халифаликнинг Бағдод, Дамашқ, Халаб шаҳарларида бошланиб, барча бошқа халқлар маданий ҳаётига тарқалган, бу эса у давлатларнинг ҳам маданий ривожланишга замин тайёрлаган. Халифалик емирилиши жараёнида ташкил топган мустақил давлатлардаги маданий ривожланиш халифалик давридаги маданий ривожланишнинг давоми эди. Халифа Хорун ар-Рашид даврида (786-833 й.й.) ва унинг ўғли ал-Маъмун даврида Бағдодда “Байт-ул-ҳикма” (“Донишмандлик уйи”) (ҳозир Академия маъносида) ташкил этилади. Мазкур Академия барча илм соҳибларининг илмий марказига айланади. Унинг қошида жаҳон кутубхонаси ташкил этилган.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Шарқ Уйғониш даврида илм-фан, маданият, таълим-тарбия тараққиёти нималарда намоён бўлди?
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

5-илова

Юсуф Хос Ҳожиб илмий мероси ва унинг дидактик қарашлари

Юсуф Хос Ҳожиб X асрнинг ўрталарида ташкил топган Қорахонийлар хукмронлиги даврида яшаб ижод этди. Қорахонийлар Сирдарёдан Еттисувгача, Шимолий Фарғона ва бутун Шарқни Туркистонда хукмронлигини ўрнатгандан сўнг Мовароуннахрнинг ичкрасига ҳам кириб бориб, Қошғардан тортиб Каспийгача бўлган кенг майдонда ўз давлатини таркиб топтирган эди. Унинг маркази Қошғар (Урдукент) бўлиб, шимолда Боласоғун (Қўзурду), ғарбда Самарканд, марказда ўзганд шаҳарлари ҳам йирик марказий шаҳарлардан ҳисобланади.

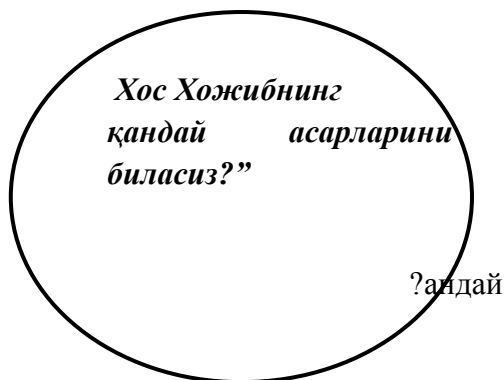
Ҳар бир давлатда бўлганидек, Қорахонийлар давлатининг ҳам идора қилиш усули, юргизадиган сиёсати, қонунлари тарбия тамойиллари ифодаланган қомус - низомнома зарур эди.

Худди ана шундай зарурият туфайли «Қутадғу билиг» (1069-1070) асари яратилди. Бу асарда Қорахонийлар давлатини мустахкамлаш учун идора усулларини яратиш, барча табақа ва тоифадаги кишиларнинг хулқ-атвори, жамиятдаги туган ўрни, давлатни иқтисодий, ижтимоий, маданий жихатдан мустахкамлаш, давлатнинг мустахкамлигининг биринчи таянчи - инсонни маънавий камолга етказиш масалалари қамраб олинади.

Юсуф Хос Ҳожиб бу мураккаб вазифани хал этишда фақат донишманд, қомусий мутафаккир сифатидагина эмас, балки тарбияшунос олим сифатида ҳам ўзини намоён этди. Шунга кўра, у яратган «Қутадғу билиг» асари таълим-тарбия тарихи, унинг назарий масалалари, қомил инсонни- шакллантиришда айниқса, муҳим аҳамият касб этади.

1-ўқув топширик «Қандай» органайзерини тўлдириш

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо қал қилинади.

*Хос Хожибнинг
қандай асарларини
биласиз?”*

Қандай?

Қандай?

Қандай?

Қандай?

Қандай?

Қандай?

Қандай?

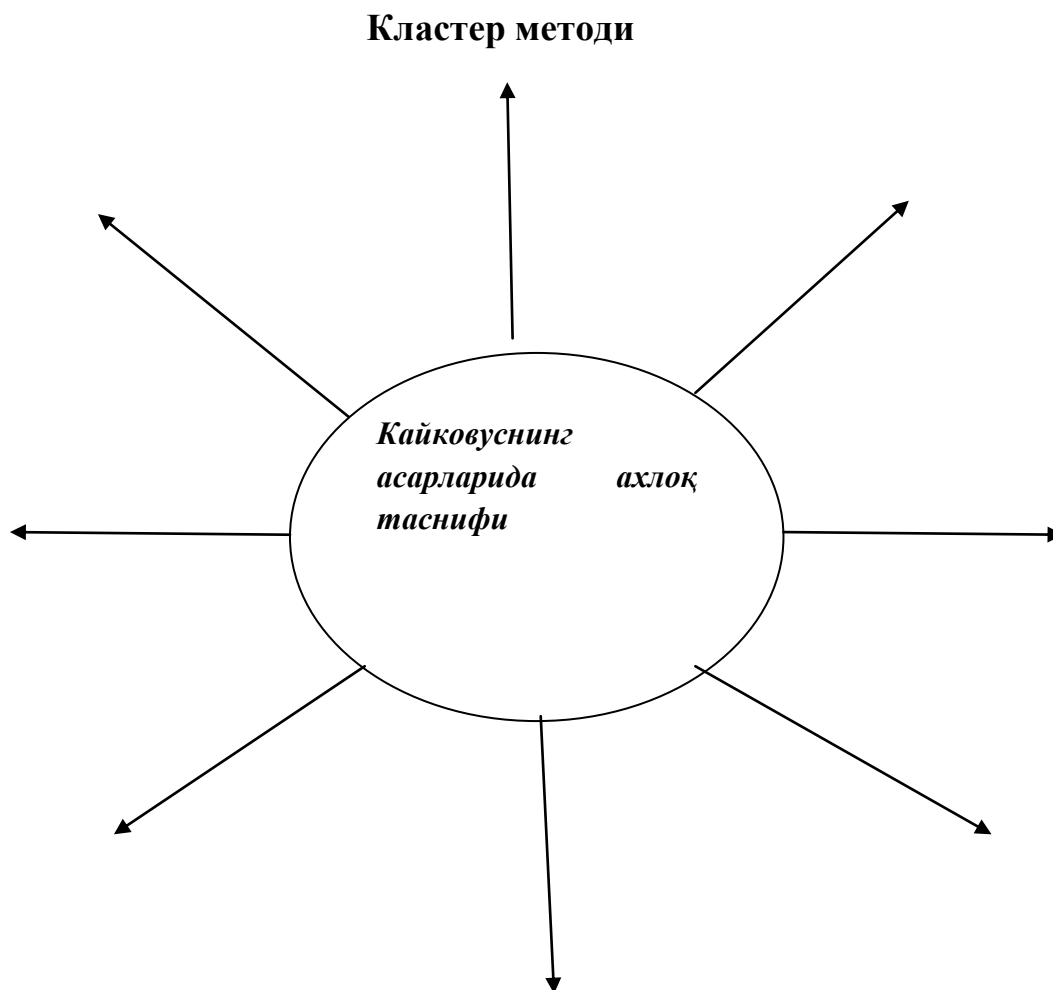
Қандай?

Қандай?

3. Кайковуснинг таълимий-ахлоқий қарашлари

Унсурул Маолий Кайковуснинг «Қобуснома» асари — панднома туркумидаги дастлабки асар сифатида. Минг йилга яқин даврдан бери халқни, айниқса, ёшларни ҳаётга, амалий фаолиятга тайерлашда қўлланма бўлиб келаётган «Қобуснома» асари эса ҳозирги ўзгаришлар даврида инсонни маънавий камолатга етказишда янада муҳим аҳамият касб этмоқда. Мазкур асар жуда кўп шарқ ва ғарб тилларига таржима этилган. Унинг муаллифи Унсурул Маолий Кайковус гилон қабиласидан бўлиб, Табристонда (Ҳозирда Каспий денгизининг жанубидаги ҳудуд) яшаган. Аммо биз Кайковус ва унинг авлодлари ҳақида жуда оз маълумотга эгамиз.

Кайковуснинг ўзи таъкидлаганидек, бутун бир асар охириги бобда таъриф берилган жавонмардлар тарбиясига бағишланган. Кайковус «... барча фикр ва тушунчаларим сенинг учун китобга ёздим ва ҳар бир илм, ҳар ҳунар ва ҳар пешаким билур эдим, ҳаммасини қирқ тўрт бобда баён этдим», дейиш билан ҳар бир ёшнинг ақлий, ахлоқий, жисмоний тарбиясига оид турмуш тажрибаси билан боғланган ҳолда камолга етказиш йўллари ва усулларини баён этган.

Жонлантириш учун саволлар:

1. Юсуф Хос Хожиб илмий мероси ва дидактик қарашларининг аҳамияти нималарда кўринади?
2. Юсуф Хос Хожиб яшаган даврда ижтимоий тузум қандай эди.
3. Кайковуснинг илмий мероси ва дидактик қарашларининг аҳамияти нималарда кўринади?
2. Юсуф Хос Хожиб яшаган даврда ижтимоий тузум қандай эди.
3. Кайковуснинг ахлоқ тасниви ҳақида.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четида қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

8-мавзу.	Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар
-----------------	---

1.8. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1. Аҳмад Югнакийнинг ижодий фаолияти ва “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар.
Ўқув машғулотининг мақсади Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар педагогик қарашлари.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар педагогик қарашлари.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: XIV-XVI асрларда тарбия, мактаб ва педагогик фикр тараққиёт биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Мирзо Улуғбекнинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар

Режа:

1. Аҳмад Югнакийнинг ижодий фаолияти ва “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар.

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият , Аҳмад Югнакийнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Аҳмад Югнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар

Аҳмад Югнакийнинг «Ҳибат ул-ҳақойиқ» («Ҳақиқатлар совғаси») асаридир.

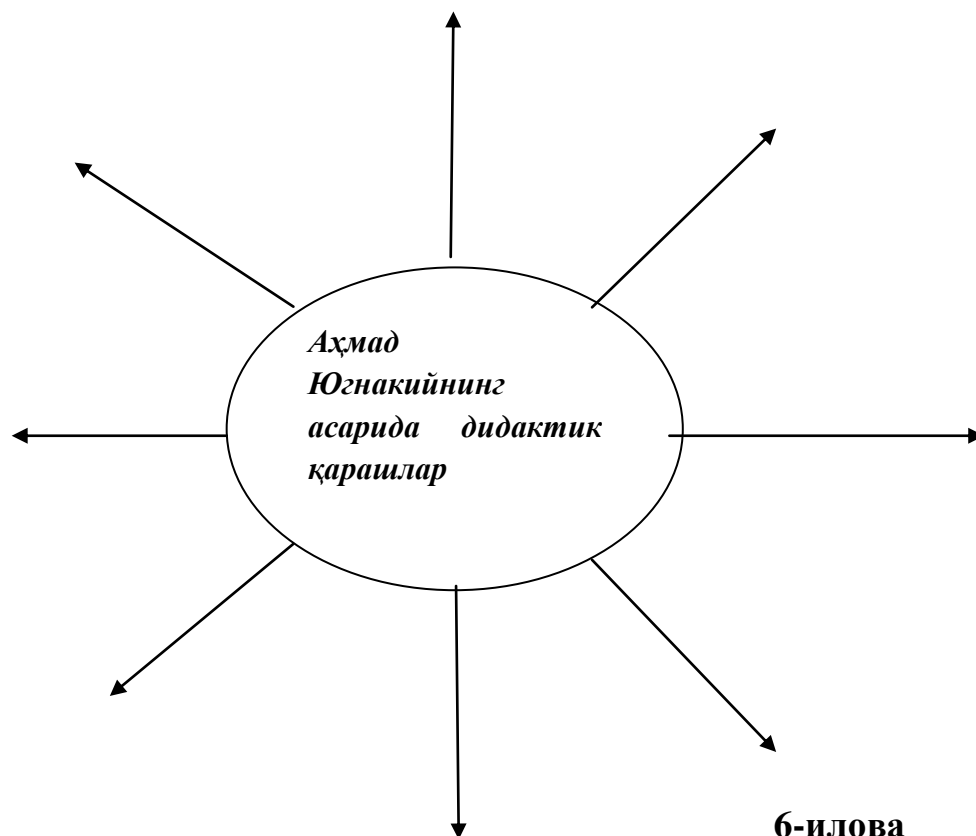
Мазкур асар мазмунини ҳам ўз даврининг ижтимоий, сиёсий, диний, ахлоқий, иқтисодий масалалар ва уларни маълум талаблар асосида тартибга солиш ташкил этади.

«Ҳибат ул-ҳақойиқ» Тўғрул Қилич Сипоҳсолорбекнинг номига атаб ёзилганлиги манбаларда келтирилади. Унинг ёзилган вақти тахминан XII аср бошларига тўғри келиши таъкидланади.

«Кутадлғу билиг» каби Аҳмад Югнакийнинг «Ҳибат ул-ҳақойиқ» асари ҳам қорахонийлар ҳукмронлиги даврида мамлакатнинг маънавий ҳаёт даражасини кўтаришга хизмат қилиш мақсадида ёзилган. Унинг мазмуни ҳам дидактик характерга эга. «Ҳибат ул-ҳақойиқ» асари мундарижасининг ўзиёқ буни кўрсатиб туради.

Асар ўн тўрт бобдан иборат. Достоннинг дастлабки тўрт боби анъанага кўра муқаддима бўлиб, бешинчи бобдан асосий қисм бошланган. Бу бобларда, асосан, билимнинг ахамияти, жаҳолатнинг зарари, тил одоби, дунёнинг фонийлиги, саховат ва бахиллик, камтарлик ҳамда ахлоқлиликнинг энг муҳим хусусиятлари тараннум этилади.

1-ўқув топширик

6-илова

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очик ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

1-гурӯҳ

Савол	Аҳмад Юғнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашлар
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштинг	

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғонши даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Аҳмад Юғнакийнинг “Ҳибат ул-ҳақойиқ” асарида дидактик қарашларининг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Аҳмад Юғнакийнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четида қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
 В – биламан
 + - мен учун янги маълумот
 - мен билган маълумотни инкор қилади
 ? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.
2. Олинган натижаларни жаadwal шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

9-мавзу.	XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб. Амир Темурнинг марказлашган маҳаллий давлатининг пайдо бўлиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги роли
----------	--

1.9. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<p>1.XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб.</p> <p>2. Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти.</p> <p>3.Соҳибқирон Амир Темур таълимий – ахлоқий қарашлари.</p>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади</i> XIV-XVI АСРЛАРДА ТАРБИЯ, МАКТАБ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> 1.XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб. 2.Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти. 3.Соҳибқирон Амир Темур таълимий–ахлоқий қарашлари ҳақида маълумот бериш.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб. 2.Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти. 3.Соҳибқирон Амир Темур таълимий – ахлоқий қарашлари маълумотга эга бўладилар.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўк” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: XIV-XVI асрларда тарбия, мактаб ва педагогик фикр тараққиёт биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Соҳибқирон Амир Темур ҳақида маълумот беринг?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Мирзо Улуғбекнинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>натигага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4. Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб. Амир Темурнинг марказлашган маҳаллий давлатининг пайдо бўлиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги роли

Режа:

1. XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб.

2. Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти.

3. Соҳибқирон Амир Темур таълимий –ахлоқий қарашлари

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб. Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти. Соҳибқирон Амир Темур таълимий –ахлоқий қарашлари изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

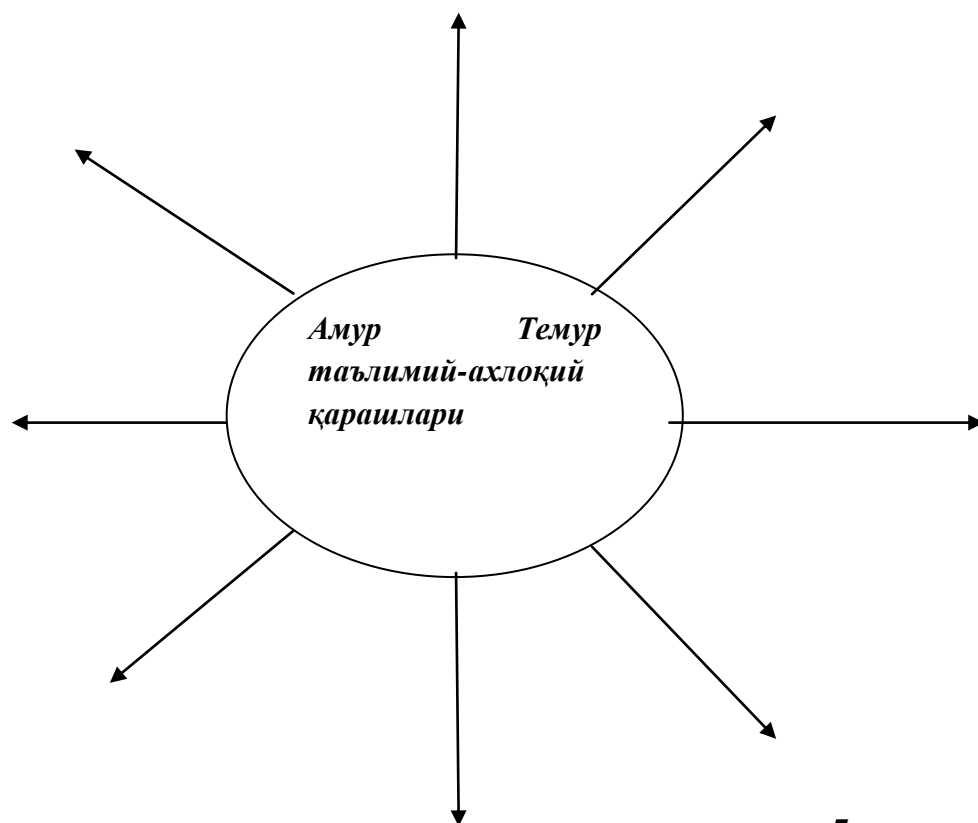
<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммага ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

1. XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда тарбия ва мактаб.

Тарихдан бизга маълумки, Мовароуннахрда қарийиб бир ярим аср давомида Мовароуннахр мўғул истилочилари томонидан вайрон этилди. Фан- маданият, маърифатга жуда катта путур етказилди. Хонавайрон бўлган Мовароуннахр халқи XIV асрнинг бошларига келиб Мўғул истилочилари зулмидан кутила бошлади. Мовароуннахрда кучли давлат тузишга бўлган интилиш ғолиб келди. Мўғул истилочиларига қарши Бухорода халқ Махмуд Торобий бошчилигида қўзғалди, Самарканд ва Хуросонда эса Сарбадорлар қўзғалонлари рўй берди. Натижада Сарбадорлар узоқ муддат хатто хокимиятни ҳам бошқариб турдилар. Марказлашаан буюк Темур давлатининг барпо этилиши билан Моварауннахрда яна фан ва маданият, маориф кайтадан раванк топа бошлади. Шунинг учун ҳам тарихда XIV асрнинг иккинчи ярми ва XV аср ўрта Осиёда Шарқ уйғониш даврининг иккинчи босқичи дейилиши бежиз эмас... чунки, бу даврга келиб, Марказий Осиёда иктисодиёт, фан ва маданият гуркираб ривожланди.

5-илова

2. Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти.

Амир Темур Кўрагон ибн Амир Тарағай Кеш (Шахрисабз)нинг Хўжаилғор (ҳозирги пайтда бу қишлоқ Яккабоғ туманига қарашли) қишлоғида 1336 йилнинг 9 апрелида таваллуд топган. Унинг отаси Амир Тарағай ўзига тўқ, бадавлат киши бўлган. Онаси Тегина Бегим эса бухоролик таниқли олим Убайдуллоҳнинг қизи бўлган. Темур 7 ёшидан билим олишни бошлайди. У ёш болалик давридан бошлаб мард, довюррак, жасур бўлиб ўсади. Ҳарбий санъатни мукаммал эгаллайди. Қуръони Каримни ёд олади, ҳадис илмини ўрганайди. Дунёвий билимларга ҳам эга бўлади. Шунинг учун ҳам иймон-эътиқодли, ҳалол пок, ақл-заковатли, ўз эътиқодига мустаҳкам риоя қиладиган, адолатли инсон бўлиб етишади. Амир Темур ўз давлати кудратини юқори кўтариб дунёга танитади. Амир Темур жохиллик, ёвузликни, зўравонликни ёқтирмас. Инсонпарвар, адолатли ҳукмдор эди. Масалан, “Темур тузуклари” ҳукмдорнинг ҳокимиятни бошқариш қоидалари ҳамда одоб-ахлоқ меъёрини белгилаб берувчи йўриқномадир.

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	Мавзу саволи	Биламан	Билдим	Билишни хоҳлайман
1.	Амир Темур			
2.	“Темур тузуклари”			
3.	Маданият, меъморчилик, тасвирий санъат, мусиқа, шеърият			
4.	Илму фан			
5.	Таълим -тарбия			
6.	Самарқанд			

7-илова

3. Соҳибқирон Амир Темур таълимий –ахлоқий қарашлари

«Тарихий манбаларда зикр этилишича, Амир Темур хушфезлик, адолат, саховат, лутфи-карам, ислом ахлоқ-одоб қоидаларига риоя ва амал қилиш, инсонларни жамиятда тутган ўринлари қандай бўлишидан қатъий назар баробар хурмат қилиш, улар билан самимий муомалада бўлиш, берилган ваъда ва зиммага олинган аҳдноларни вақтида бажариш каби қатор юксак инсоний фазилатларга эга бўлган. У ёшлигидан бошлаб ўз олдига она юртни мўғул босқинчиларидан озод қилиш мақсадини қўйди, ер юзида буюк салтанат сохиби сифатида эл ва элатларнинг бошини қовуштирди. Мамлакат қудратини хар соҳада юксакликка кўтариб, дунёга машхур қилди. Амир Темур давлати қурилиши, харбий санъати кўп асрлар давомида Шарқу Ғарб давлатларига ўрнак ва андоза бўлди. Унинг замонида маданият, илму фан, меъморчилик, тасвирий санъат, мусиқа шеърият бекиёс ривож топди, халқимизнинг кўп анъаналари такомилга етди. Амир Темурнинг маданият ва дин ахилларига кўрсатган чексиз меҳр-мурувати айниқса ибратпилид

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини баҳс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очик холда баҳслашишга ҳамда шу билан бирга баҳслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Соҳибқирон Амир Темур таълимий – ахлоқий қараишлари
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғониш даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Амир Темурнинг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Улугбекнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан иборат?

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
В – биламан
+ - мен учун янги маълумот
- мен билган маълумотни инкор қилади
? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

10-мавзу.	XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннаҳрда тарбия ва мактаб. Амир Темурнинг марказлашган маҳаллий давлатининг пайдо булиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги роли
------------------	---

1.10. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	<p>1.Соҳибқирон Амир Темур ҳаёти ва фаолияти.</p> <p>2.Мирзо Улуғбекнинг таълимий –ахлоқий қарашлари.</p> <p>3.Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг педагогик қарашлари.</p>
Ўқув машғулотининг мақсади XIV-XVI АСРЛАРДА ТАРБИЯ, МАКТАБ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Соҳибқирон Амир Темур 2.Мирзо Улуғбекнинг таълимий–ахлоқий қарашлари. 3.Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг педагогик қарашлари.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Соҳибқирон Амир Темур ҳаёти ва фаолияти. 2.Мирзо Улуғбекнинг таълимий –ахлоқий қарашлари. 3.Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг педагогик қарашлари.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: XIV-XVI асрларда тарбия, мактаб ва педагогик фикр тараққиёт биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Соҳибқирон Амир Темур ҳақида маълумот беринг?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Мирзо Улуғбекнинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>натихага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

XIV-XVI АСРЛАРДА ТАРБИЯ, МАКТАБ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР

Режа:

1. Соҳибқирон Амир Темур ҳаёти ва фаолияти.
2. Мирзо Улуғбекнинг таълимий – ахлоқий қарашлари.
3. Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг педагогик қарашлари.

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият. Мирзо Улуғбекнинг таълимий – ахлоқий қарашлари. Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммага ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

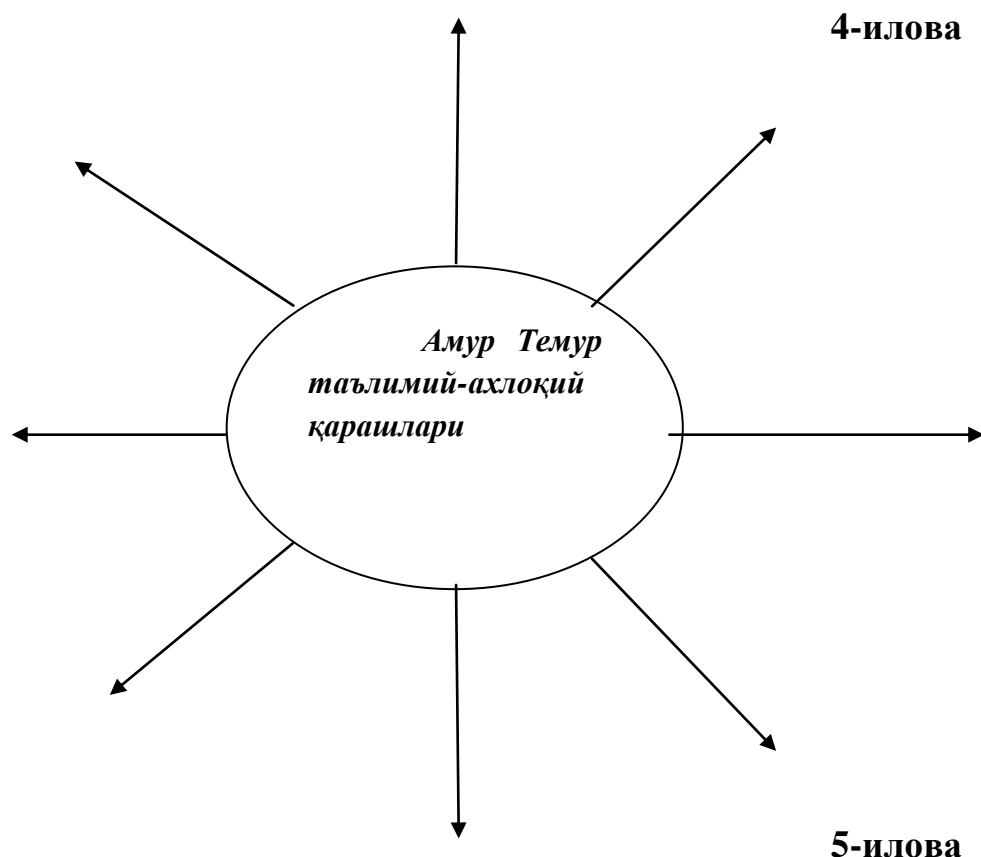
15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

Соҳибқирон Амур Темур ҳаёти ва фаолияти.

Амир Темур Кўрагон ибн Амир Тарағай Кеш (Шаҳрисабз)нинг Хўжаилғор (ҳозирги пайтда бу қишлоқ Яккабоғ туманига қарашли) қишлоғида 1336 йилнинг 9 апрелида таваллуд топган. Унинг отаси Амир Тарағай ўзига тўқ, бадавлат киши бўлган. Онаси Тегина Бегим эса бухоролик таниқли олим Убайдуллоҳнинг қизи бўлган. Темур 7 ёшидан билим олишни бошлайди. У ёш болалик давридан бошлаб мард, довюрак, жасур бўлиб ўсади. Ҳарбий санъатни мукамал эгаллайди. Қуръони Каримни ёд олади, ҳадис илмини ўрганади. Дунёвий билимларга ҳам эга бўлади. Шунинг учун ҳам иймон-эътиқодли, ҳалол пок, ақл-заковатли, ўз эътиқодига мустаҳкам риоя қиладиган, адолатли инсон бўлиб етишади. Амир Темур ўз давлати қудратини юқори кўтариб дунёга танитади. Амир Темур жоҳиллик, ёвузликни, зўравонликни ёқтирмас. Инсонпарвар, адолатли ҳукмдор эди. Масалан, “Темур тузуклари” ҳукмдорнинг ҳокимиятни бошқариш қоидалари ҳамда одоб-ахлоқ меъёрини белгилаб берувчи йўриқномадир.

2. Мирзо Улуғбекнинг таълимий-ахлоқий қарашлари

Улуғбек 1394 йилнинг 22 мартда Эроннинг ғарбидаги Султония шаҳрида бобоси Соҳибқирон Амир Темурнинг ҳарбий юриши пайтида таваллуд топди. У Шохруҳ Мирзонинг тўнғич ўғли бўлиб, унга Муҳаммад Тарағай исми берилди. Лекин уни бобоси алоҳида меҳр билан “Улуғбек” деб атайвергани учун унинг асосий исми Улуғбек бўлиб қолади ва жаҳонга ана шу ном билан шуҳрат тарқатади. Улуғбекнинг отаси Шохруҳ Амир Темурнинг учинчи ўғли бўлиб, Хуросон ҳукмдори, маърифатли, илм-фанга қизиққон шох эди. Онаси Гавҳаршодбегим ҳам ўз даврининг оқила, билимдон аёлларидан ҳисобланарди. Улуғбек болалик йилларидаёқ мавлоно Бадриддин Тусий, Абу Райҳон Беруний, Умар Ҳайём китоблари билан ҳамда Оксулот ва Ўтрорда “Зижи Маликшоҳи” билан танишди. Фанга бўлган зўр муҳаббати, катта қобилияти ва меҳнатсеварлиги туфайлигина Улуғбек астрономия мактабининг асосчиси ва раҳбари сифатида ажойиб муваффақиятларга эриша олди. Бу мактаб бутун дунёда ҳамма томонидан эътироф этилди, шуҳратга сазовор бўлди.

6-илова

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1.	<i>Улугбек</i>			
2	<i>Зиж</i>			
3.	<i>Юлдузлар</i>			
4.	<i>1018</i>			
5.	<i>Таълим -тарбия</i>			
6.	<i>Самарқанд</i>			

7-илова

Мирзо Бобурнинг педагогик қарашлари

Марказий Осиёда фан ва маданиятнинг ривожланишига салмоқли ҳисса қўшган, ўзининг ғоят самарали фаолияти билан тарихда ўчмас из қолдирган, теурийлар авлодининг сўнгги вакилларида бири Умар Шайх Мирзо Ўғли Захириддин Муҳаммад Бобурдир. Бобур Мирзо Фарғона вилоятининг ҳукмдори Умаршайх, яъни Соҳибкирон Амир Темурнинг чевараси оиласида 1483 йилда таваллуд топди. Бобур сарой муҳитида тарбияланди ва ўқиди, ёшлигидан илмга, шеъриятга берилди. Довюраклиги, жасурлиги ва эпчиллиги туфайли уни «Бобур яъни «Йўлбарс» деб атадилар. Захириддин Муҳаммад Бобур илм ва фаннинг, санъатнинг, умуман ҳаётнинг ҳамма соҳалари билан яқиндан кизиққан.

Ғайрат ва ташаббус, синчковлик ва истеъдод Бобурни ривожланган феодал даврнинг улуғ сиймоларидан бирига айлантирди. Бобурнинг таълим назариясидаги яна бир муҳим хусусияти, ўзи билган билимларни келажак авлодга илинишидир. Авлодим билсин деб элига ўргатгиси келади. Бу ҳол уни башариятга буюк маънавий бойликлар қолдиришига муваффақ қилди. Ундан мерос бўлиб қолган лирик шеърий асарлар; «Бобурнома», «Мухтасар», «Мубаййин», «Волидия» ва бошқа асарлари жаҳон фанида, айниқса халқ тарбия қонунларида алоҳида ўрин тутди.

8-илова

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини баҳс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда баҳслашишга ҳамда шу билан бирга баҳслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Мирзо Бобур асаридаги таълимий – ахлоқий қарашлари
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғониши даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Амир Темурнинг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Улуғбекнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан иборат?

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				

11-мавзу.	XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда педагогик фикрлар ривожиди. Алишер Навоийнинг илм-маърифий ижоди ва Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари.
------------------	---

1.11. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<i>1.Алишер Навоийнинг таълимий –ахлоқий қарашлари. 2.Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади XIV-XVI АСРЛАРДА ТАРБИЯ, МАКТАБ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.</i>	
<i>Педагогик вазифалар:</i> 1.Алишер Навоийнинг таълимий–ахлоқий қарашлари. 2.Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари билан танишадилар.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.Алишер Навоийнинг таълимий –ахлоқий қарашлари. 2.Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари ҳақида маълумотга эга бўладилар.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	<i>Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси</i>
<i>Ўқитиш воситалари</i>	<i>Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.</i>
<i>Ўқитиш шакли</i>	<i>Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.</i>
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	<i>Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория</i>

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: XIV-XVI асрларда тарбия, мактаб ва педагогик фикр тараққиёт биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “ Алишер Навоий ижоди ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Мирзо Улуғбекнинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>натихага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Якуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда педагогик фикрлар ривожиди. Алишер Навоийнинг илм-маърифий ижоди ва Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари.

Режа:

1. Алишер Навоийнинг таълимий –ахлоқий қарашлари.

2. Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари.

Ўқув маишулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннахрда педагогик фикрлар ривожиди. Алишер Навоийнинг илм-маърифий ижоди ва Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари ва илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

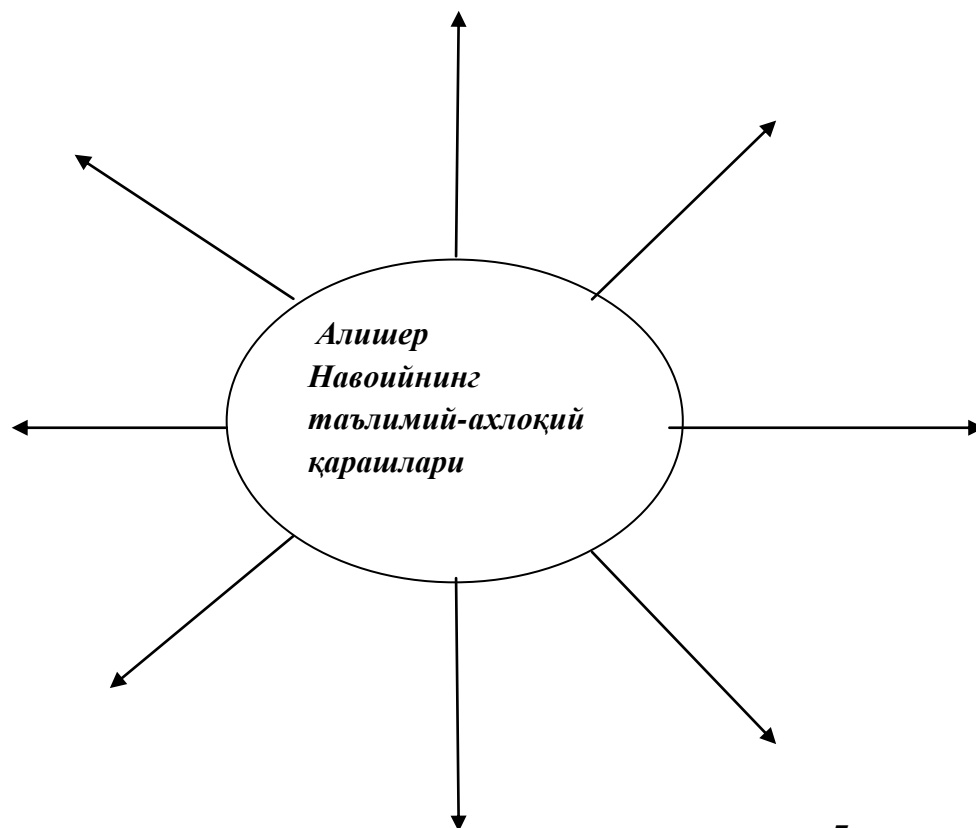
9 – 6 балл – «қониқарли».

Алишер Навоийнинг таълимий –ахлоқий қарашлари.

Ўзбек адабиётининг асосчиси, шеърият мулкининг султони, маърифатпарвар шоир, давлат арбоби Алишер Навоий 1441 йил 9 февралда Хирот шаҳрида туғилган. Ёш Алишер фавқуллодда истеъдод эгаси бўлиб, истеъдодининг дастлабки кўринишлари у уч-тўрт ёшга тўлган вақтлардаёқ намоён бўла бошлаган. Шу вақтда у Фариддин Атторнинг “Мантик-ут-тайр” асарини ёд олади. Алишердаги илм ўрганишга бўлган кучли қизиқиш ҳамда иштиёқни ўз вақтида англаган ота-онаси уни 1445 йилда мактабга берадилар. Мактабда таҳсил олаётган чоғларида ўтмиш мутафаккирлари ва ўз замонасининг забардаст шоирларининг ижодлари билан яқиндан танишади. Улуғ мутафаккир ўзининг “Хамса”, “Маҳбуб-ул-қулуб”, “Муножот”, “Вақфия”, “Мажолис-ун-нафоис”, “Муҳокамат-ул-луғатайин”, шунингдек, Абдурахмон Жомийнинг “Арбаъин” номли асарининг таржимаси сифатида яратилган “Чиҳил ҳадис” (“ғирк ҳадис”) каби асарларида таълим-тарбия масалаларига оид қарашларини ифода этади.

1-ўқув топширик

Абдурахмон Жомийнинг педагогик қарашлари.

Абдурахмон Жомий XV асрда яшаган бош а мутафаккирлар каби инсонни, унинг юксак ахлоқий хислатларини, гўзал фазилатларини баён этган алломалардан саналади. Абдурахмон Жомий ҳам ўз асарларида инсоний юксакликни таъриф этади. Тадкикогчи Ш.Шомухамедов А.Жомий ҳақида фикрлар экан, «Унинг шахсан ўзи бунга намуна бўлди, поклик шамларидан бири бўлиб порлади», - дейди. Жомий учта лиртик девон, етти дostonдон иборат «ҳафт ранг» («Етти тахт»), таълим-тарбияга оид «Баҳористон» асарлари билан жаҳон маданияти тараккиётида муносиб ўринга эга бўлди. Абдурахмон Жомийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари Саъдийнинг Гулистон асари услубида ёзилган «Баҳористон» асари ва «Хафт авранга кирган «Тухфатул ахрор» ҳамда «Силсилатуз заҳаб» (Олтин тизмалар) ва бошқа дostonларида ифодаланган. Бу дostonларда ва «Баҳористон»да Жомий ҳақиқий камолатга эришган инсон ҳақидаги қарашларини баён этади. Тадкикогчи Ш.Шомухамедов А.Жомий ҳақида фикрлар экан, «Унинг шахсан ўзи бунга намуна бўлди, поклик шамларидан бири бўлиб порлади», - дейди. Жомий учта лиртик девон, етти дostonдон иборат «ҳафт ранг» («Етти тахт»), таълим-тарбияга оид «Баҳористон» асарлари билан жаҳон маданияти тараккиётида муносиб ўринга эга бўлди. Абдурахмон Жомийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари Саъдийнинг Гулистон асари услубида ёзилган «Баҳористон» асари ва «Хафт авранга кирган «Тухфатул ахрор» ҳамда «Силсилатуз заҳаб» (Олтин тизмалар) ва бошқа дostonларида ифодаланган. Бу дostonларда ва «Баҳористон»да Жомий ҳақиқий камолатга эришган инсон ҳақидаги қарашларини баён этади.

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

<i>Савол</i>	<i>Алишер Навоийнинг “ Маҳбуб ул –қулуб” асаридаги таълимий –ахлоқий қарашлари</i>
<i>(Ф)Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С)Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У)Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғониш даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Амир Темурнинг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Навоийнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан иборат?

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

<i>Мавзу саволлари</i>	<i>В</i>	<i>-</i>	<i>+</i>	<i>?</i>
<i>1.</i>				
<i>2.</i>				
<i>3.</i>				
<i>4.</i>				
<i>5.</i>				

12-мавзу.	Жалолiddин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг ахлоқий қарашлари.
------------------	---

1.12. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1.Жалолiddин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг ахлоқий қарашлари.
Ўқув машғулотининг мақсади XIV-XVI АСРЛАРДА ТАРБИЯ, МАКТАБ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Жалолiddин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг билан танишадилар.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Жалолiddин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг ҳақида маълумотга эга бўладилар.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: XIV-XVI асрларда тарбия, мактаб ва педагогик фикр тараққиёт биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Адибнинг ижоди ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Мирзо Улуғбекнинг таълимий-ахлоқий қарашлари(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

Жалолиддин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг ахлоқий қарашлари

Режа:

Жалолиддин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг ахлоқий қарашлари

Ўқув машғулотининг мақсади: Шарқда уйғониш даври ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Шарқ Уйғониш даврида илм-фан ва маданият XIV асрнинг иккинчи ярми ва XVI асрда Моварауннаҳрда педагогик фикрлар ривож. Жалолиддин Давоний ва Хусайн Воиз Кошифийнинг педагогик қарашлари ва илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

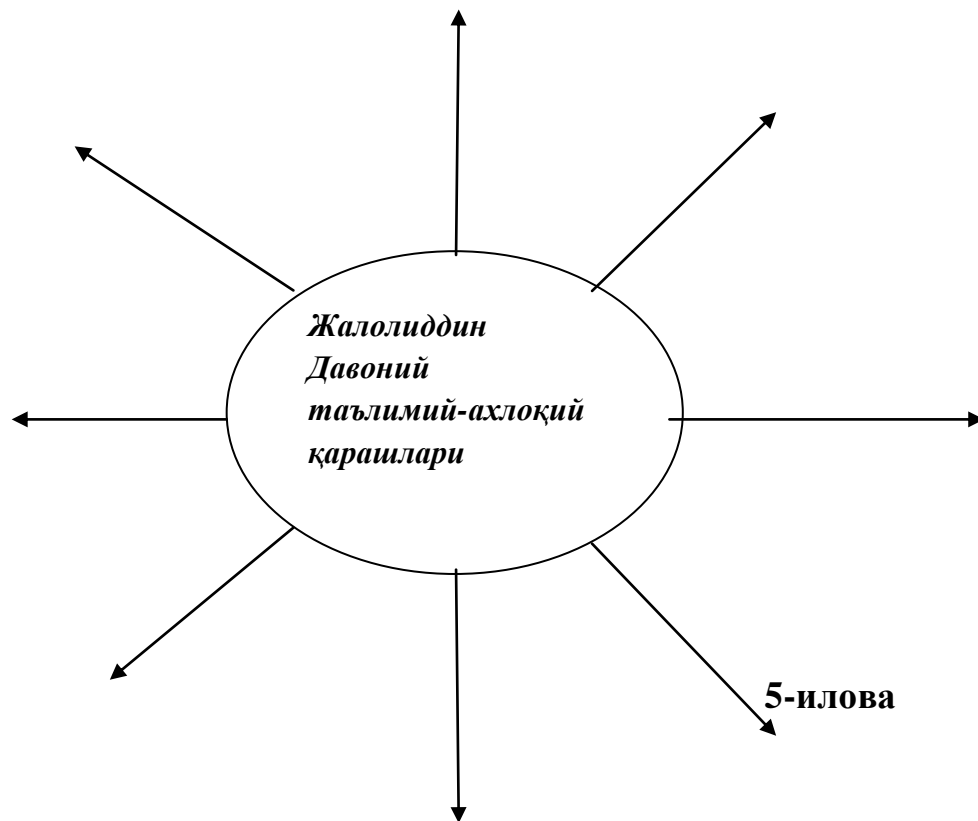
9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Жалолиддин Давонийнинг ижодий фаолияти

Давоний ўз асарларида ахлоқий талабларни ҳам баён этади. Бу талаблар ахлоқ қоидалари бўлиб ҳисобланади. у ўттиздан ортиқ ахлоқий қоидаларни баён этиб, булар сабр, ҳаё, покизалик, собитқадамлик, авф, сахийлик ва саховат, тавозеъ камтарлик, ростгўилик, шижоат, хушёрлик, фаросат каби инсоний фазилатларни барча қирраларига таъриф беради. Алишер Навоий, Абдурахмон Жомий ва Давонийнинг таълим-тарбия, тарихида тутган ўрни. Шарқнинг буюк алломалари Жомий ва Хусайн Воиз Хазрати Мир Алишер Навоий, Абдурахмон Жомий, Хусайн Давоний томонидан яратилган ва ҳозирги кунда ҳам таълим — тарбия соҳасида дастури амал бўлиб хизмат қилаётган ўнлаб панднома типидagi асарлар комил инсон тарбиясида муҳим рол ўйнаб келмоқда. Демак, Шарқ Уйғониш даври педагогик таълимотида, таълимий-ахлоқий асарларда комил инсон тарбияси асосий ва муҳим масалалардан саналган. Шунга кўра, буюк алломалар илмий билимларни ривожлантириш билан бирга таълимий-ахлоқий рисоалар ҳам яратиб, етук инсон тарбиясининг ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатларини ёритиб берганлар.

1-ўқув топшириқ

Хусайн Воиз Кошифийнинг ахлоқий қарашлари

Хусайн Воиз Кошифий ҳам ўз даврининг йирик олими саналади. Хусайн Воиз Кошифийнинг (тахм.1440-1505 йй.) Ҳиротда Абдурахмон Жомий, Алишер Навоийларбилан ҳамкорлиги илм-фан тараққиётида катта аҳамият касб этган. Хусайн Воиз Кошифий ахлоқ, нужум, мантиқ, адабиётшунослик, риёзиёт, ҳисоб, ислом тарихи, илоҳиёт, тарих, муסיқашунослик, тасвирий санъат, таъбабат илмига оид 200 дан ортиқ асар қолдириб, шарқ маънавий маданиятини ривожлантиришда ўз ўрнига эга. Кошифий Хуросонда Хусайн Бойқаронинг воизи (нотиғи), таъбирчиси, маслаҳатчиси сифатида шухрат қозонади. Чунки Кошифий Хуросон шаҳарларида ваъз айтиб, хулқ-одоб қоидалари, Қуръон ва Ҳадис масалаларини шарҳлаб, халқ орасида хурмат-эътибор қозонган. Тадқиқотчиларнинг таъкидлашича, Хусайн Воиз Кошифийнинг "Ахлоқий Мухсиний" асари инглиз, немис, ўзбек, турк тилларига таржима қилинган. Мазкур асар Хусайн Бойқаронинг ўғли Абдулмуҳсин Мирзога бағишланган бўлиб, инсон камолоти учун энг зарур хислатлар таърифланали.

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1				
2				
3.				
4.				
5.				
6.				

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Хусайн Воиз Кошифийнинг асаридаги таълимий –ахлоқий қарашлари
<i>(Ф)Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С)Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У) Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғониш даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Амир Темурнинг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Навоийнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан иборат?

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

2. Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

<i>Мавзу саволлари</i>	<i>В</i>	<i>-</i>	<i>+</i>	<i>?</i>
<i>1.</i>				
<i>2.</i>				
<i>3.</i>				
<i>4.</i>				
<i>5.</i>				

13-мавзу.	XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар.
-----------	--

1.13.Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	<p>1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.</p> <p>2.Жаҳон Отин Увайсийнинг ижодий фаолияти.</p>
Ўқув машғулотининг мақсади: “XIX асрнинг II-ярми ва XX аср бошларида тарбия ва педагогик фикрлар тўғрисидаги билимларнинг тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <p>1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.</p> <p>2.Жаҳон Отин Увайсийнинг ижодий фаолияти ҳақида маълумот бериш.</p>	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <p>XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият ҳамда, Жаҳон Отин Увайсийнинг ижодий фаолияти ҳақида тушунчага эга бўладилар.</p>
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график организаторлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1. Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2. Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1. Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «Б,Б,Б технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: 1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи яримида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият нималарни ҳақида биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради. Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Вен» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Жаҳон Отин Увайсийнинг ижодий фаолияти ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова) «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради(7-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (8-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (9-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар.

Режа:

1. XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.

2. Жаҳон Отин Увайсийнинг ижодий фаолияти.

Ўқув машғулотининг мақсади: XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар ва унда таълим- тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар даврида илм-фан ва маданият , илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли»

3-илова

VII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.

Мовароуннахрда бир юз эллик йил асрнит биринчи ярмида ҳукумронлик қилган темурийлар сулоласи инкирозга юз тутиб, унинг хонхикҳарида илм-фан ва ўрнига Шайбонийлар ҳукумронлиги ўрнатилди. Лекин Шайбонийхон ҳам (1451-1510) кучли марказлашган давлат барпо қилишга қай даражада ҳаракат қилган бўлса ҳам, унинг ўлиmidан сўнг ўзаро урушлар авж олиб кетиб, бу ҳудудда уч хонлик, аввало Бухоро ва Хоразм, XVIII аср охирига келиб, Қўқон хонлиги пайдо бўлди. Хонликлар даврида бошқа давлатлар билан алоқалар ўрнатилди. Жумладан, Ҳиндистон Шох Акбар, Шарқий Овруподан Иван Грознийлар билан дўстона алоқа ўрнатилди.

Бухоро хони Абдуллахон 1001 та работ ва сардобалар қурдирди, мадраса, масжидлар, хонақоҳ ва кўприклар, сув омборлар ва бошқа иншоотлар қурилди- Бу даврда «Абдуллонома» номли тарихий китоб ёзилди. Тиббиёт соҳасида Султонали Самарқандийнинг «Дастур ал-илож», Муқаммад Юсуф Маҳхолнинг «Тахқиқ ал хумаййот», «Зубдат ул-қахҳолин» асарлари, Шайбонийхоннинг «Таворихи гуздайи нусратнома», Бобурнинг «Бобурнома», Восифийнинг «Бадоеъ ул-вақоъ», фазлиддин Ибн Рўзбекхоннинг «Меҳмонномаи Бухоро» каби асарларида ўша даврнинг ижтимоий, сиёсий, тарихий, адабий, маърифий ҳаёти ўз аксини топган.

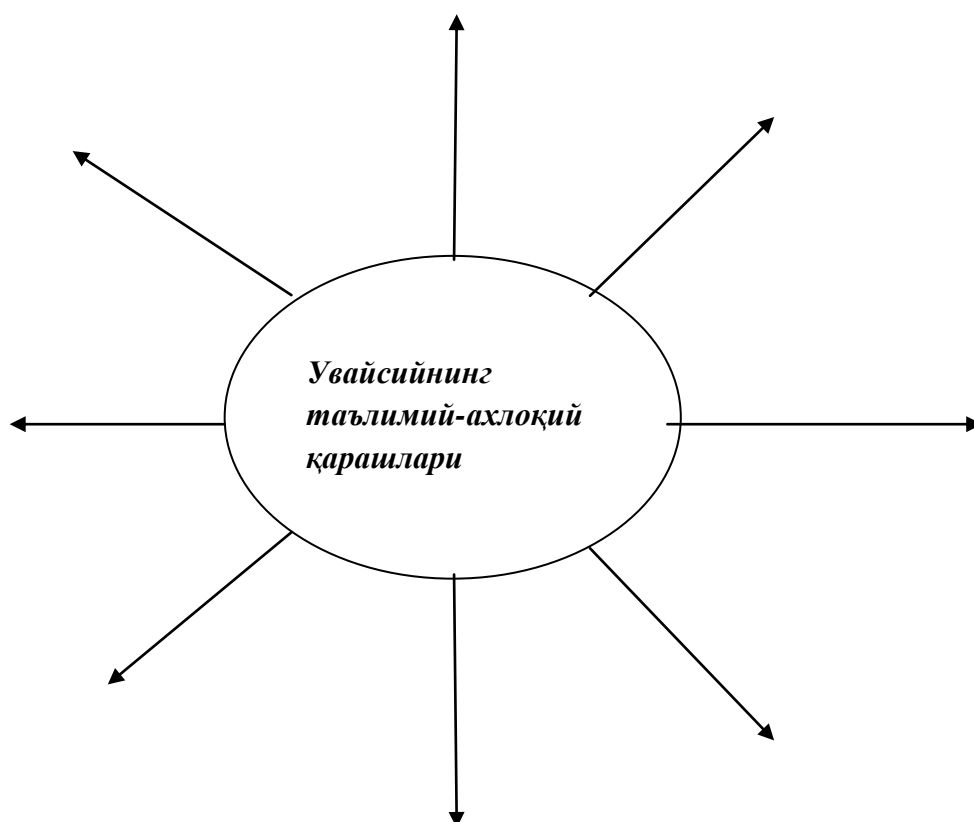
Таълим-тарбия жараёнида аёллар таълими ҳам ривожлана бошлади.

Ўқимишли, маърифатли, зиёли аёллар томонидан мактаблар ташкил этилади ва бу мактаблар отинлар мактаби деб номланди. Ўзбек диёрида отинлар мактабининг йирик намоёндаларидан бири — Жахон отин Увайсий эди. Қўқонда Увайсий хон саройида яшайди. У харамдаги қизларга, канизакларга ҳам хат-савод ўргатади. Канизакларга бошланғич таълим, яъни алифбони ўқитишдан, ёзишдан тортиб, то илм музикийнинг амалий жихатдан таълим бериш билан шуғулланади. Увайсий хон саройида 3-4 йилдан ортик яшай олмайди ва бошқа ерга кўчиб ўтади. Шоира бу янги жойда яна ўзи севган машғулотида давом эттиради. Шу билан бирга Нодири илтимоси би/чн унинг химоясидаги тутқунларни ҳам ўқитади. Увайсий қизларга хат-савод ўргатиш билан бирга, созанда-хонанда кизлар гуруҳини ихлоси бор қизлар ичидан йиғиб, уларга санъатнинг айрим сирларини ўргатади.

Чунончи, Жахон отин(Увайсий) машхур шоира бўлиши билан бирга мохир муаллима ҳам бўлган. У ўз дарсларида қизларнинг зехнини тарбиялашда куйидаги чистон, муаммо, мувашшахлардан фойдаланган (чистон-топишмоқ, муаммо-шеърда киши нома, сана ва шу кабилар яширинган жанр, мисралар бошидаги харфларни тўплаганда киши номи чиқадиган шеър-мувашшах) яратди.

4-илова

1-ўқув топширик

5-илова

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билдим</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>
1.				
2.				
3.				
4.				

6-илова

Жадвални тўлдилинг

1-гурӯҳ

<i>Савол</i>	<i>Увайсий асаридаги таълимий –ахлоқий қараишлари</i>
<i>(Ф) Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У)Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

7-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғонши даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Увайсийнинг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Қошғарийнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан иборат?

8-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

<i>Мавзу саволлари</i>	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

14-мавзу.	XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар.
-----------	---

1.14.Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<p>1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.</p> <p>2. Мухаммад Содик Қошғарийнинг ҳаёти ва ижоди</p>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> “XIX асрнинг II-ярми ва XX аср бошларида тарбия ва педагогик фикрлар тўғрисидаги билимларнинг тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <p>1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.</p> <p>2.Мухаммад Содик Қошғарийнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида маълумот бериш.</p>	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <p>1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.</p> <p>2. Мухаммад Содик Қошғарийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида тушунчага эга бўладилар.</p>
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўк” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «Б,Б,Б технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: 1.XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи яримида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият нималарни ҳақида биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради. Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Вен» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Жаҳон Отин Увайсийнинг ижодий фаолияти ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова) «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (7-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларинитинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (8-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (9-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар.

Режа:

1. XVII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.

2. Мухаммад Содиқ Қошғарийнинг ҳаёти ва ижоди

Ўқув машғулотининг мақсади: XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар ва унда таълим-тарбия масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга XVII асрдан XIX асрнинг биринчи ярмигача тарбия, мактаб ва педагогик фикрлар даврида илм-фан ва маданият, илмий мероси ва унинг дидактик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли»

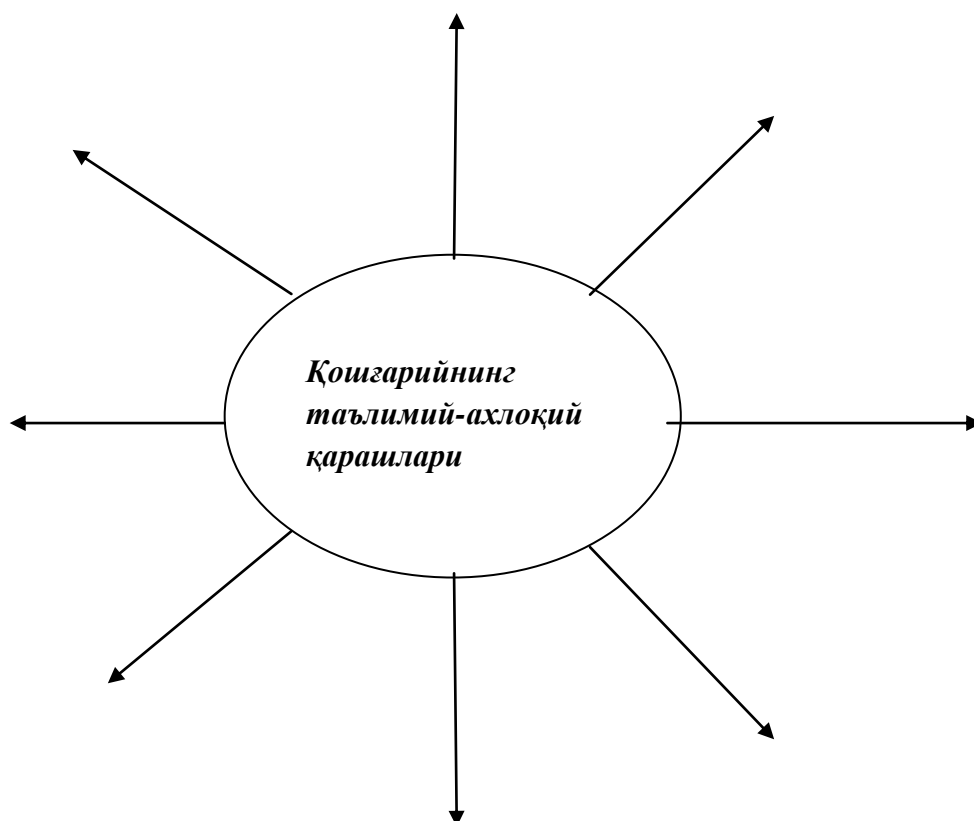
3-илова

VII-XVIII асрларда ва XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон хонликларида таълим-тарбия, мактаб, фан ва маданият.

Мовароуннахрда бир юз эллик йил асрнит биринчи ярмида ҳукумронлик қилган темурийлар сулоласи инкирозга юз тутиб, унинг хонхикҳарида илм-фан ва ўрнига Шайбонийлар ҳукумронлиги ўрнатилди. Лекин Шайбонийхон ҳам (1451-1510) кучли марказлашган давлат барпо қилишга қай даражада ҳаракат қилган бўлса ҳам, унинг ўлимидан сўнг ўзаро урушлар авж олиб кетиб, бу ҳудудда уч хонлик, аввало Бухоро ва Хоразм, XVIII аср охирига келиб, Қўқон хонлиги пайдо бўлди. Хонликлар даврида бошқа давлатлар билан алоқалар ўрнатилди. Жумладан, Ҳиндистон Шох Акбар, Шарқий Овруподан Иван Грознийлар билан дўстона алоқа ўрнатилди. Бухоро хони Абдуллахон 1001 та работ ва сардобалар курдирди, мадраса, масжидлар, хонақоҳ ва кўприklar, сув омборлар ва бошқа иншоотлар қурилди. Бу даврда «Абдулланома» номли тарихий китоб ёзилди. Тиббиёт соҳасида Султонли Самарқандийнинг «Дастур ал-илож», Муқаммад Юсуф Маҳхолнинг «Тахқиқ ал хумаййот», «Зубдат ул-қаххолин» асарлари, Шайбонийхоннинг «Таворихи гуздайи нусратнома», Бобурнинг «Бобурнома», Восифийнинг «Бадоеъ ул-вақоъ», фазлиддин Ибн Рўзбекхоннинг «Мехмонномаи Бухоро» каби асарларида ўша даврнинг ижтимоий, сиёсий, тарихий, адабий, маърифий ҳаёти ўз аксини топган.

Таълим-тарбия жараёнида аёллар таълими ҳам ривожлана бошлади. Ўқимишли, маърифатли, зиёли аёллар томонидан мактаблар ташкил этилади ва бу мактаблар отинлар мактаби деб номланди. Ўзбек диёрида отинлар мактабининг йирик намоёндаларидан бири — Жахон отин Увайсий эди. Қўқонда Увайсий хон саройида яшайди. У харамдаги қизларга, канизакларга ҳам хат-савод ўргатади. Канизакларга бошланғич таълим, яъни алифбони ўқитишдан, ёзишдан тортиб, то илм мусиқийнинг амалий жихатдан таълим бериш билан шуғулланади. Увайсий хон саройида 3-4 йилдан ортик яшай олмайди ва бошқа ерга кўчиб ўтади. Шоира бу янги жойда яна ўзи севган машғулотида давом эттиради. Шу билан бирга Нодири илтимоси би/чн унинг химоясидаги тутқунларни ҳам ўқитади. Увайсий қизларга хат-савод ўргатиш билан бирга, созанда-хонанда кизлар гуруҳини ихлоси бор қизлар ичидан йиғиб, уларга санъатнинг айрим сирларини ўргатади. Чунончи, Жахон отин(Увайсий) машхур шоира бўлиши билан бирга мохир муаллима ҳам бўлган. У ўз дарсларида қизларнинг зехнини тарбиялашда қуйидаги чистон, муаммо, мувашшахлардан фойдаланган (чистон-топишмоқ, муаммо-шеърда киши нома, сана ва шу кабилар яширинган жанр, мисралар бошидаги харфларни тўплаганда киши номи чиқадиган шеър-мувашшах) яратди.

4-илова

5-илова

2. Мухаммад Содик Қошғарийнинг ҳаёти ва ижоди

Мухаммад Содик Қошғарийнинг(1740-1843) «Одоб ас-солихин» асари, асарда (Яхши кишилар одоби) илгари сурилган хулк-одоб муаллифнинг ўзи таъкидлаганидек, муқаддима ва 7 бобдан ҳамда харбир боб 4 фаслдан иборат. Муқаддимада асарнинг мақсади ифода этилади, яъни инсонга яхши хулк эгаллаш зарурлиги таъкидланади ва у одоб қоидаларини эгаллаб олмаса, нафақат ўзига, балки бутун дунёга ёмонлик таркатади, дейди. Шундай экан, хар бир инсон одоби захрий ҳамда одоби ботинийни билиб, унга амал қилиши зарурлиги ва бу одоб қоидаларини мўътабар китобларда хал этилганлигини айтади. Сўнг юқорида таъкидлаганимиздек, инсоннинг баркамол бўлиб етишишида кундалик турмушда зарур ботиний ва зохирий одоб қоидалари: саломлашиш ва рухсат сўраш, мулоқат одоби, ухлаш ва йўл юриш, сухбат ахлининг ўзини тутиши, эр-хотин одоби, тозалик ва озодалик қоидалари, мехмон кутиш, зиёфат ва овқатланиш одоби, сафар қоидалари баён этилади. Биринчи боб рухсат сўраш ва саломлашиш, кўришиш, қўл олишиш ҳақида бўлиб, у тўрт фаслдан иборат. Маълумки, шарқ халқларда бирор кимса бирорта уйга кирганда у ерга рухсатсиз кириб боравермай, маълум урф-одат қоидаларига риоя қилади. Ана шу қоидаларнинг энг муҳимлари деб, Мухаммад Содик Қошғарий хар бир одам келганлигини билдириш (эшикни қоқиш ёки йўталиш), овоз берилгандан сўнг киришга рухсат сўраш ва сўнг кириш кераклиги баён этилади.

6-илова

Б./ Б. /Б технологиясини қўллаш қоидалари

	Мавзу саволи	Биламан	Билдим	Билишни хоҳлайман
1.				
2.				
3.				
4.				

7-илова

Жадвални тўлдириш

1-гурух

Савол	Қошғарий асаридаги таълимий – ахлоқий қараишлари
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

Жонлантириш учун саволлар:

1. Нима сабабдан XIV асрнинг иккинчи ярми — XVI асрлар Шарқ Уйғониш даврининг иккинчи босқичи дейилади?
2. Қошғарийнинг таълим-тарбия тараққиётида тутган ўрни ҳақида гапириб беринг.
3. Қошғарийнинг фан ва таълимни ривожлантиришидаги хизмати нималардан иборат?

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Маъзу саволлари	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

15-мавзу.	ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ, ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР
------------------	--

1.15. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув шакли машғулотининг	визуал маъруза
Маъруза режаси машғулотининг	<p>1.Марказий Осиёда ХІХ асрнинг иккинчи ярми ва ХХ аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр.</p> <p>2.Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари.</p> <p>3.Туркистонда жадиличлик ҳаракати ва таълим-тарбия.</p>
Ўқув машғулотининг мақсади ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Марказий Осиёда ХІХ асрнинг иккинчи ярми ва ХХ аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр. 2.Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари. 3.Туркистонда жадиличлик ҳаракати ва таълим-тарбия.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Марказий Осиёда ХІХ асрнинг иккинчи ярми ва ХХ аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр. 2.Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари. 3.Туркистонда жадиличлик ҳаракати ва таълим-тарбия.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари ҳақида маълумот беринг?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Туркистонда жадидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. «Кластер» техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларинитинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	<p>Тинглайдилар</p>
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	<p>Ёзиб олади</p>
	<p>3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	<p>Жавоб ёзади</p>
	<p>3.4. Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	<p>”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.</p>

1-илова

XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР

Режа:

1. Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр.

2. Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари.

3. Туркистонда жаҳидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари ҳамда жаҳидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

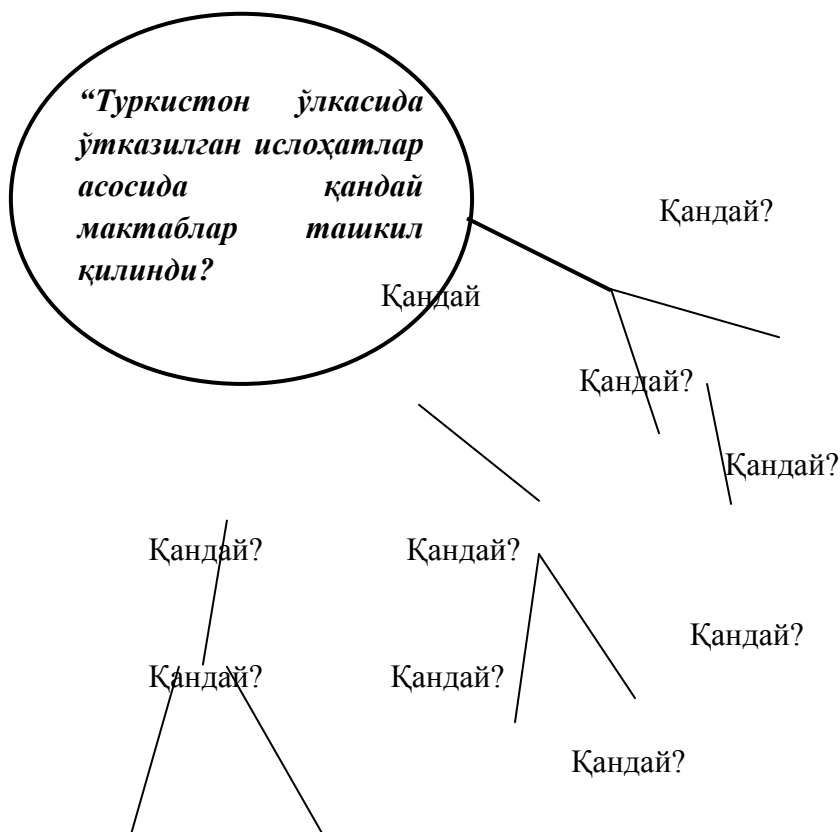
3-илова

Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим- тарбия ва педагогик фикр

Россиянинг босқинчилик юриши XIX асрнинг иккинчи ярмига тўғри келади. Чунки бу даврда собиқ империя ўрнида 3 та хонлик – Бухоро амирлиги, Хива ҳамда Қўқон хонликлари бўлиб, булар ўртасида низо кучайган эди. Марказий Осиё мустамлака давлатига айлантирилгач, чор ҳукумати мустамлакачилик сиёсатини юргизди, бу сиёсатга қарши кўтарилган халқ кўзғолонларини эса аёвсиз бостирди. У Марказий Осиё худудида истиқомат қилувчи турли халқларни бир-бирига қарши қўйиш билан улар ўртасида курашни авж олдирди. Чор ҳукумати халқимизнинг миллий маданиятига ва унинг ривожига тиш-тирноғи билан қаршилиқ қилди миллий зулмни кучайтирди. Бу зулм биринчи навбатда маданият, фан, санъат, ижтимоий ва педагогик фикр, турмуш тарзига ҳам ўз таъсирини кўрсатди. Халқ ўзининг миллий мероси, қадрияти ва ғуруридан маҳрум бўла бошлади.

1-ўқув топширик «Қандай» организерини тўлдилинг

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

2. Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари.

Марказий Осиё хонликларида ислом дини давлат дини ҳисобланар эди. Мусулмон руҳонийлари Марказий Осиёнинг феодал ҳукмронлари билан маҳкам боғланган эди; шу ҳукмронларнинг ёрдами туфайли бу ерда мусулмонларнинг жуда кўп диний ўқув юртлари, чунончи: масжидлар ҳузурида мактаблар, мадрасалар ва шунга ўхшаган ўқув юртлари бор эди. Туркистонда дастлабки рус ўрта ўқув юртлари 1870 йиллардан очила бошлади: 1876 йили Тошкентда, Вернийда (ҳозирги Олмаотада) эрлар ва Хотин-қизлар гимназиялари. 1879 йили эса Тошкентда ўқитувчилар семинарияси очилди. Гимназияларга ҳам ерли аҳолининг болалари қабул қилинар эди. Ўқитувчилар семинарияларида эса маҳаллий аҳоли болаларига 173 ўрин ажратилган эди. Туркистонда дастлаб очилгани баъзи бир рус мактабларида ўқувчиларнинг 174 ини ва ундан кўпроғини маҳаллий аҳоли болалари ташкил этган бўлса-да, лекин бутун Туркистон ўлкаси бўйича ҳисоблаганда бундай мактабларда ўқувчи маҳаллий аҳоли болалари 200 тадан ошмас эди.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

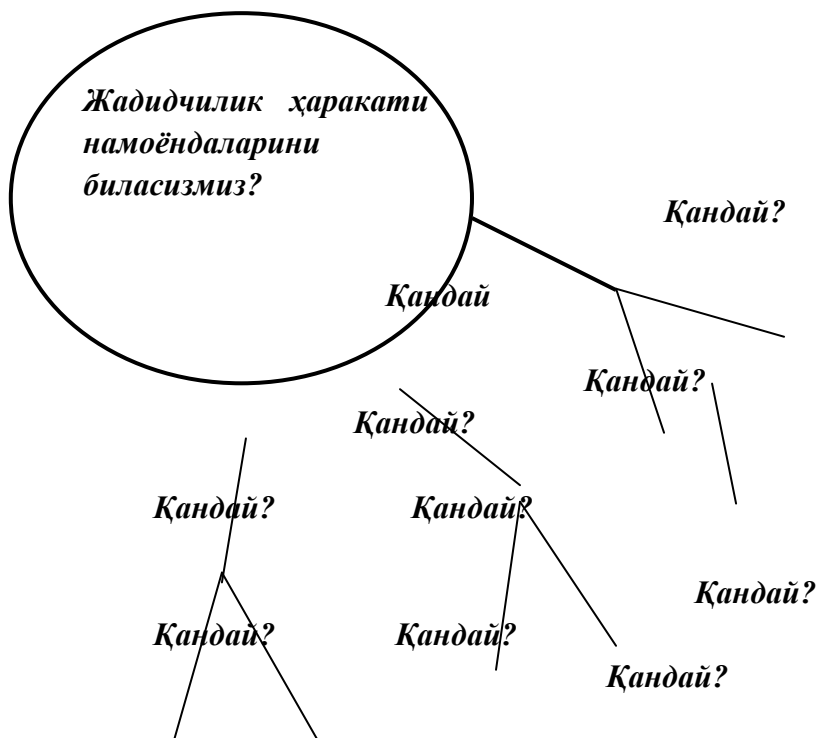
	<i>Туркистонда дастлабки очилган рус мактабларини фаолияти.</i>
<i>(Ф) Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У) Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

Туркистонда жади́дчилик ҳаракати ва таълим-тарбия

Жадидизм (арабча “жадид” сўзидан олинган бўлиб “янги” деган маънони билдиради). Ўша даврлардан бошлаб бунга қарама-қарши турган оқим, яъни феодал-ўрта асрчилик, диний фанатизм руҳида бўлган кишиларни эса қадимистлар, деб атаётган бошладилар. XIX аср бошларида бир қанча маърифатпарвар мударрислар Бухоро шаҳридаги 200 га яқин мадрасани ислоҳ қилиш ғояси билан чиқдилар. Жадидлар 1906 йилдаёқ “Тараққий” деб номланган газета нашр этириб, ўз ғояларини тарқата бошладилар, орадан кўп ўтмай, “Хуршид”, “Шухрат” сингари янги газеталар дунё юзини кўрди. Жадидчилик ғояларини кенг халқ оммасига етказиш ниятида янги ўзбек адабий тилини ишлаб чиқиш, матбуот хурлиги учун кураш, халқ оммасига тушунарли адабиёт ва театрни яратиш.

«Қандай» органиайзерини тўлдириш

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

Жонлантириш учун саволлар:

- 1. XIX – асрнинг II ярми ва XX аср бошларида Чоризм сиёсати.*
- 2. Туркистон ўлкасида ўтказилган ислоҳатлар асосида қандай мактаблар ташкил қилинди?*
- 3. Жадиdчилик ҳаракатининг келиб чиқиши омиллари нималардан иборат?*
- 4. Жадиdчилик қандай гояларни илгари сурган?*

16-мавзу.	XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР
------------------	--

1.16. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<p><i>1. Туркистонда жади́дчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.</i></p> <p><i>2. И. Гаспирали фаолияти</i></p> <p><i>3. Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари.</i></p>
<p><i>Ўқув машғулотининг мақсади XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.</i></p>	
<p><i>Педагогик вазифалар:</i></p> <p>1. Туркистонда жади́дчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.</p> <p>2. И. Гаспирали фаолияти</p> <p>3. Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари ҳақида маълумот бериш.</p>	<p><i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i></p> <p><i>Талаба:</i></p> <p>1. Туркистонда жади́дчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.</p> <p>И. Гаспирали фаолияти, ҳамда Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари ҳақида тушунчага эга бўладилар.</p>
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	<i>Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўқ” техникаси</i>

Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари ҳақида маълумот беринг?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Туркистонда жадидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия. (7-илова).	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-

	«Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларинитинглаб, умумлаштиради.	мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.
3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.	Тинглайдилар
	3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади	Ёзиб олади
	3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)	Жавоб ёзади
	3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР

Режа:

1. Туркистонда жадиличлик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.
2. И. Гаспирали фаолияти
3. Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, жадиличлик ҳаракати ва таълим-тарбия изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши</i> <i>0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммага ечим топиши</i> <i>0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги</i> <i>0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

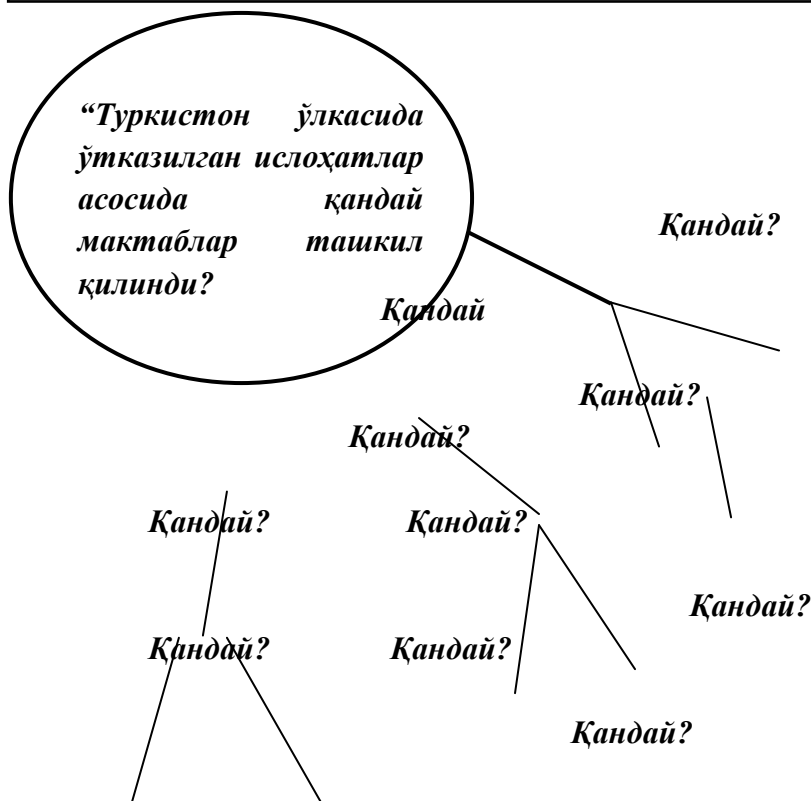
9 – 6 балл – «қониқарли».

1. Туркистонда жадиличлик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.

Жадиличлик (арабча “жадид” сўзидан олинган бўлиб “янги” деган маънони билдиради). Ўша даврлардан бошлаб бунга қарама-қарши турган оқим, яъни феодал-ўрта асрчилик, диний фанатизм руҳида бўлган кишиларни эса қадимистлар, деб атай бошладилар. XIX аср бошларида бир қанча маърифатпарвар мударрислар Бухоро шаҳридаги 200 га яқин мадрасани ислоҳ қилиш ғояси билан чиқдилар. Жадиличлар 1906 йилдаёқ “Тараққий” деб номланган газета нашр этириб, ўз ғояларини тарқата бошладилар, орадан кўп ўтмай, “Хуршид”, “Шухрат” сингари янги газеталар дунё юзини кўрди. Жадиличлик ғояларини кенг халқ оммасига етказиш ниятида янги ўзбек адабий тилини ишлаб чиқиш, матбуот хурлиги учун кураш, халқ оммасига тушунарли адабиёт ва театрни яратиш.

1-ўқув топшириқ
«Қандай» организерини тўлдириг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва «Қандай» саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

2.И. Гаспиралининг ижтимоий фаолияти

Жадидчилик жамияти тўнтариш йўли билан эмас, ислохотлар йўли билан ривожлантиришни ўзининг асосий вазифаси деб белгилади. У ўзининг бу вазифасини адо этишда, фақат бир синфга – пролетариатгагина таянмади. Умуман жадидчилик инсониятни синфларга бўлиб ташлаш тарафдори эмас. Жадидлар ҳатто қадимчилар билан ҳам иттифоқ тузиб, халқ ва келажак манфаати йўлида баҳамжиҳат ишлаш, бугунги ифода билан айтганимизда турли сиёсий қарашларга эга бўлган халқ қатламларининг тинч-тотув яшаши ва ишлаши ғоясини кўтариб чиқдилар.

Шарқ халқларининг маънавий ҳаётида, мактаб-маорифида чинакам тўнтариш ясаган, туркий қавмларнинг чинакам ифтихори бўлган Исмоилбек Гаспирали томонидан ишлаб чиқилган «усули жадид»ида номи тарихда катта ўрин тутгани сингари, Бехбудийнинг номи ҳам Туркистон мактаб-маорифида кенг ўрин эгаллайди. У биринчи бўлиб ўлкада бу янгича усулдаги мактабларни ташкил этишни тарбияotchиларидан ҳамда амалиётчиларидан ҳисобланади. Бу соҳада Бехбудий Исмоилбек Гаспиралидан кўп янги томонларни ўрганди. «Таржимон» газетаси Бехбудий учун вазиятни англашда зарурий восита бўлди.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очик холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Туркистонда дастлабки очилган рус мактабларини фаолияти.
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

7-илова

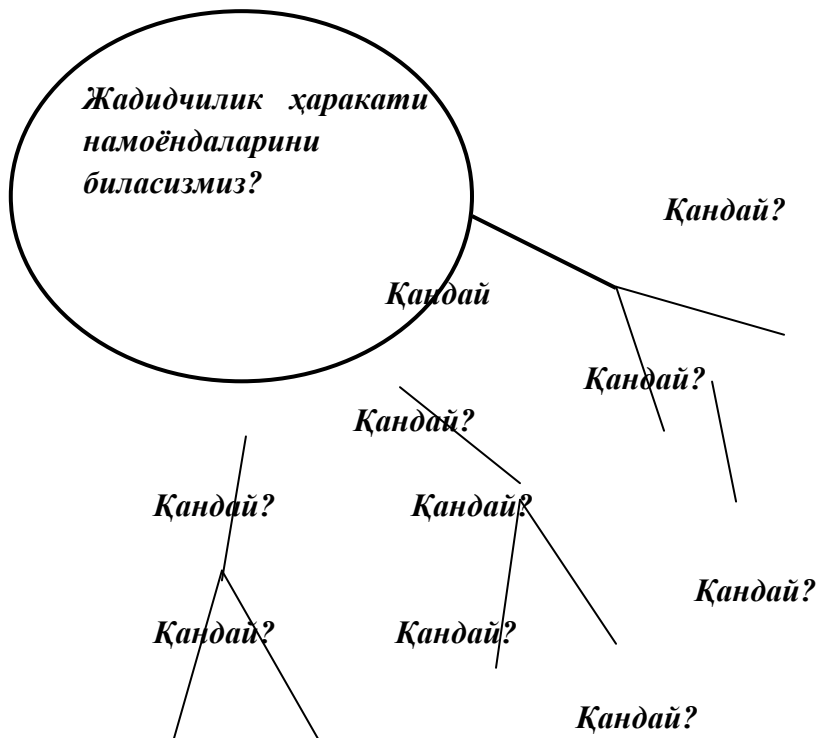
3. Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари.

Туркистонда жадидлар ҳаракати асосчиларидан бири, жаҳонга машҳур бўлган ўзбекнинг ягона жуғрофияшуноси, атоқли жамоат арбоби, буюк исломшунос, улуғ педагог ва ахлоқшунос, юксак дидли журналист, Маҳмудхўжа Бехбудий 1874 йил 10 мартда Самарқанднинг Бахшитепа қишлоғида руҳоний оиласида таваллуд топди.

Бехбудий «усули жадид» мактабининг зарурлиги, унқай тарзда тузилиш, унга қандай асбоб-ускуналар кераклиги, муаллимларнинг вазифалари, уларнинг таъминот масалалари ва бошқа кўп жиҳатларини Гаспиралидан ва унинг асарлари ҳамда мақолаларидан ўрганди. Шулар асосида Туркистонда «усули жадид» мактабларини ташкил этиш учун бор кучини сарфлади. Нафақат ташкил этиш, у шу мактабларни китоблар билан таъминлашда ҳам жонбозлик кўрсатди. У Самарқанднинг эски шаҳар қисмида бепул кутубхона, қироатхона, ўз ҳовлисида мактаб очди.

«Қандай» органиайзерини тўлдилинг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо хал қилинади.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жаadwal шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

Жонлантириш учун саволлар:

1. XIX – асрнинг II ярми ва XX аср бошларида Чоризм сиёсати.
2. Туркистон ўлкасида ўтказилган ислохатлар асосида қандай мактаблар ташкил қилинди?
3. Жадиdчилик ҳаракатининг келиб чиқиш омиллари нималардан иборат?
4. Жадиdчилик қандай зояларни илгари сурган?

17-мавзу.	<p>XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР</p> <p>Мунаввар Қори, Абдуқодир Шакурийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари.</p>
-----------	--

1.17. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув шакли машғулотининг	визуал маъруза
Маъруза режаси машғулотининг	<p>1. Туркистонда жаҳидчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.</p> <p>2. Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти.</p> <p>3. Абдуқодир Шакурийларнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.</p>
<p>Ўқув машғулотининг мақсади XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.</p>	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <p>1. Туркистонда жаҳидчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.</p> <p>2. Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти.</p> <p>3. Абдуқодир Шакурийларнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида маълумот бериш.</p>	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <p>1. Туркистонда жаҳидчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.</p> <p>2. Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти.</p> <p>3. Абдуқодир Шакурийларнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида маълумотга эга бўладилар.</p>
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш,

	кластер, “ха-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарснинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр биласиз?» (4-илова) 2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида маълумот беринг ?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради. Ёзади, саволга жавоб беради.

	<p>2.2.3.Туркистонда жадидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	<p>Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.</p>
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	<p>Тинглайдилар</p>
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	<p>Ёзиб олади</p>
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	<p>Жавоб ёзади</p>
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	<p>”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.</p>

**XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА XX АСР БОШЛАРИДА
ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР**

Режа:

1. Туркистонда жадиличлик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.
2. Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти.
3. Абдуқодир Шакурийларнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, жадиличлик ҳаракати ва таълим-тарбия изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммага ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

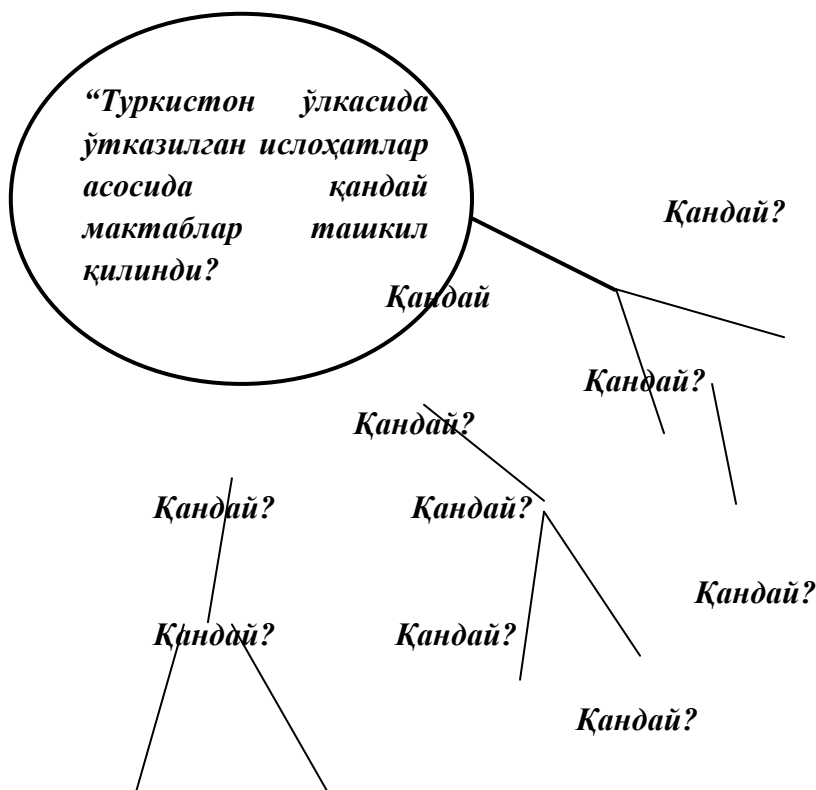
9 – 6 балл – «қониқарли».

1. Туркистонда жадиличлик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.

Жадилизм (арабча “жадид” сўзидан олинган бўлиб “янги” деган маънони билдиради). Ўша даврлардан бошлаб бунга қарама-қарши турган оқим, яъни феодал-ўрта асрчилик, диний фанатизм руҳида бўлган кишиларни эса қадимистлар, деб атай бошладилар. XIX аср бошларида бир қанча маърифатпарвар мударрислар Бухоро шаҳридаги 200 га яқин мадрасани ислоҳ қилиш ғояси билан чиқдилар. Жадиждар 1906 йилдаёқ “Тараққий” деб номланган газета нашр эттириб, ўз ғояларини тарқата бошладилар, орадан кўп ўтмай, “Хуршид”, “Шухрат” сингари янги газеталар дунё юзини кўрди. Жадиличлик ғояларини кенг халқ оммасига етказиш ниятида янги ўзбек адабий тилини ишлаб чиқиш, матбуот хурлиги учун кураш, халқ оммасига тушунарли адабиёт ва театрни яратиш.

1-ўқув топширик «Қандай» органайзерини тўлдилинг

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

2. Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти.

Мунаввар Қори Абдурашидхон ўғли Туркистон тарихида миллий маориф ва маданият, ижтимоий-сиёсий соҳада туб бурилиш ясаган, жадидчилик ҳаракатининг ташкилотчиларидан бири бўлган.

У ўз миллати фидойиси сифатида Туркистон мусулмон халқлари миллий-озодлик ҳаракатининг Тошкентдаги “Шўрои Исломия”, Қўқондаги “Туркистон мухторияти” ташкилотларига раҳбарлик қилган.

Абдурашидхон Сотиболдихон олим ўғли Мунаввар Қори 1878 йилда Тошкент шаҳрининг марказий даҳаси — Шайх Холванд Тахурнинг Дархон маҳалласида мударрис Абдурашидхон ва Хосият отин оиласида дунёга келади.

Мунаввар Қори зиёли ёшларни чет элга юборишни, у ерда илм-фанни ўрганишни тарғиб қилади. Масалан, у 1916 йили Тошкентда йиғилишда нутқ сўзлаб шундай дейди: “Ўзбек зиёли болаларининг Германияга юбориб ўқитишга жуда муҳтожмиз, болалар ўқуб, илм таҳсил олиб келсалар, миллатга катта хизмат қила оладилар

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

<i>Савол</i>	<i>Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти</i>
<i>(Ф) Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У) Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

7-илова

3. Абдуқодир Шакурӣларнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.

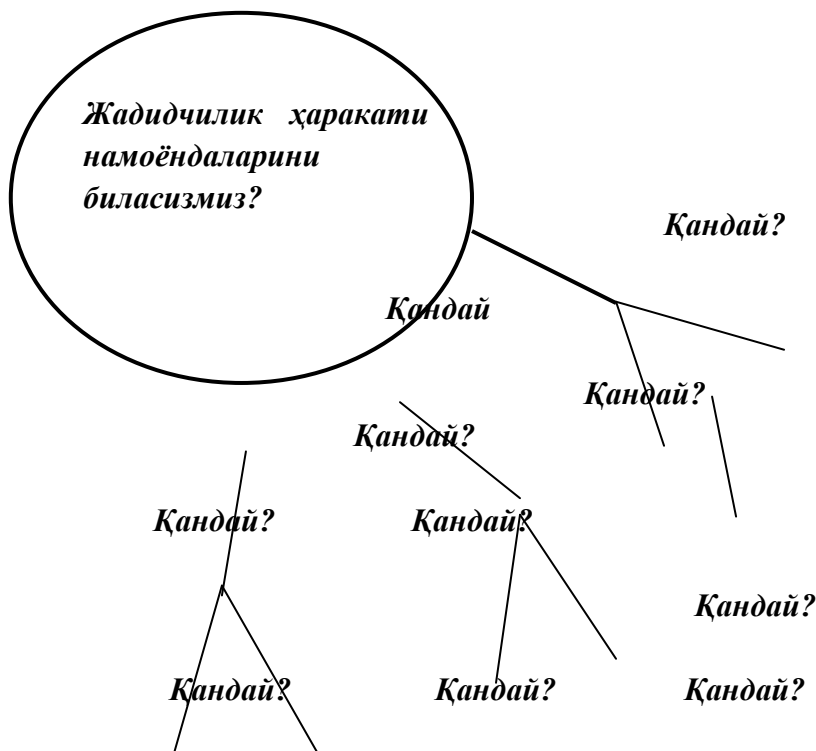
Абдуқодир Шакурӣ 1875 йилда Самарқанднинг Ражабамин қишлоғида боғбон оиласида туғилди.

Шакурӣ эски усулдаги мактабни тамомлаганидан кейин Самарқанд шаҳридаги мадрасага ўқишга кирди. Шакурӣ ўзбек ва тожик тилларида ёзган таржимаи ҳолларида рус гимназиясига бориб, унинг ички тартиб қоидалари ва ўқитиш усуллари билан танишлигини қайд қилади. Шундан кейин ёш муаллимда ўз халқининг болалари учун ҳам шу тартибдаги янги мактаб ташкил қилиш орзуси пайдо бўлади.

Шакурӣ дўстлари ёрдамида Қўқон шаҳрига боради ва у ерда ўн кун давомида янги мактабдаги ўқиш-ўқитиш усуллари билан танишади. Самарқандга қайтиб келгач, бу янги усулларни ўзи очган мактабда қўллай бошлайди.

«Қандай» органиайзерини тўлдириш

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. XIX – асрнинг II ярми ва XX аср бошларида Чоризм сиёсати.
2. Туркистон ўлкасида ўтказилган ислохотлар асосида қандай мактаблар ташкил қилинди?
3. Абдуқодир Шакурининг ҳаёти ва ижодий фаолияти.
4. Мунаввар Қори ҳаёти ва ижодий фаолияти.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қоидаси

10-илова

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				

18-мавзу.	ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ- ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР. Саид Расул Саид Азимовнинг «Устоди аввал» дарслиги.
------------------	--

1.18. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<i>1.Саид Расул Саид Азимовнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти. 2.Саид Расул Саид Азимовнинг «Устоди аввал» дарслиги.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади</i> ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> 1.Саид Расул Саид Азимовнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти. 2.Саид Расул Саид Азимовнинг «Устоди аввал» дарслиги ҳақида маълумот бериш.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.Саид Расул Саид Азимовнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти. 2.Саид Расул Саид Азимовнинг «Устоди аввал» дарслиги ҳақида маълумотга эга бўладилар.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	<i>Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўқ” техникаси</i>
<i>Ўқитиш воситалари</i>	<i>Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.</i>
<i>Ўқитиш шакли</i>	<i>Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.</i>
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	<i>Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория</i>

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Саид Расул Саид Азимовнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида нималарни биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Саид Расул Саид Азимовнинг”Устоди аввал” дарслиги ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.3.Саид Расул Саид Азимовнинг”Устоди аввал” дарслиги(7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларинитинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4. Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

**ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА
ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК
ФИКРЛАР.**

Саид Расул Саид Азимовнинг «Устои аввал» дарслиги.

Режа:

1. Саид Расул Саид Азимовнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.
2. Саид Расул Саид Азимовнинг «Устои аввал» дарслиги.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти педагогик фикр тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, жаҳидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».

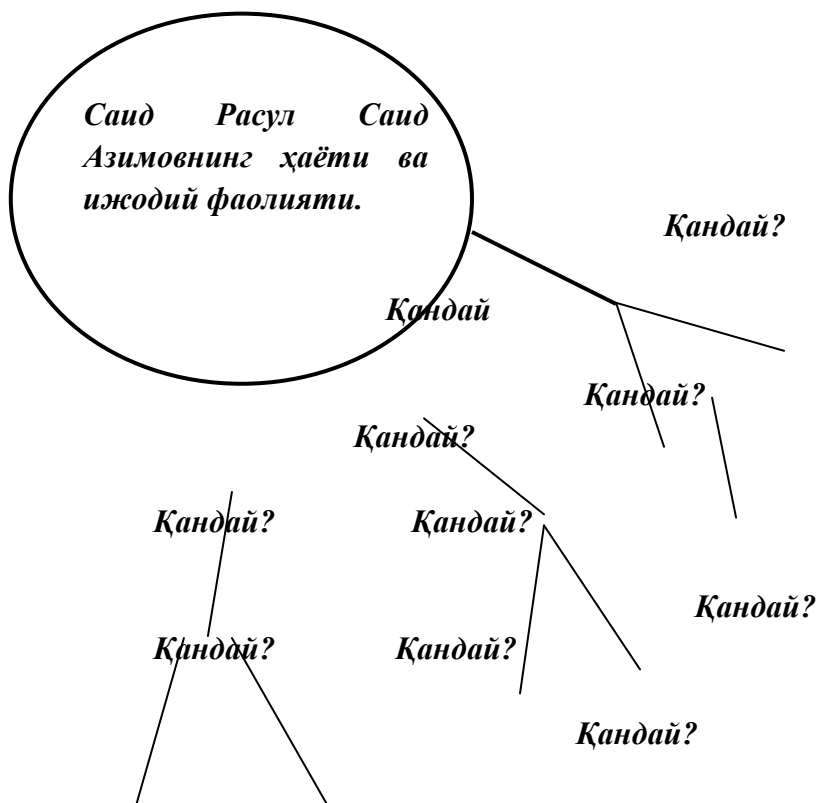
12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

1. Саид Расул Саид Азимовнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.

Шарқ халқларининг маънавий ҳаётида, мактаб-маорифида чинакам тўнтариш ясаган, туркий қавмларнинг чинакам ифтихори бўлган Исмоилбек Ғаспирали томонидан ишлаб чиқилган «усули жаҳид»да номи тарихда катта ўрин тутгани сингари, Бехбудийнинг номи ҳам Туркистон мактаб-маорифида кенг ўрин эгаллайди. У биринчи бўлиб ўлкада бу янгича усулдаги мактабларни ташкил этишни тарғиботчиларидан ҳамда амалиётчиларидан ҳисобланади. Бу соҳада Бехбудий Исмоилбек Ғаспиралидан кўп янги томонларни ўрганди. «Таржимон» газетаси Бехбудий учун вазиятни англашда зарурий восита бўлди. Бехбудий «усули жаҳид» мактабининг зарурлиги, унинг қонун-қоидалари, мактабда ўтиладиган дарслар, қандай имтиҳонлар олиниши, мактабнинг қай тарзда тузилиш, унга қандай асбоб-ускуналар кераклиги, муаллимларнинг вазифалари, уларнинг таъминот масалалари ва бошқа кўп жиҳатларини Ғаспиралидан ва унинг асарлари ҳамда мақолаларидан ўрганди.

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

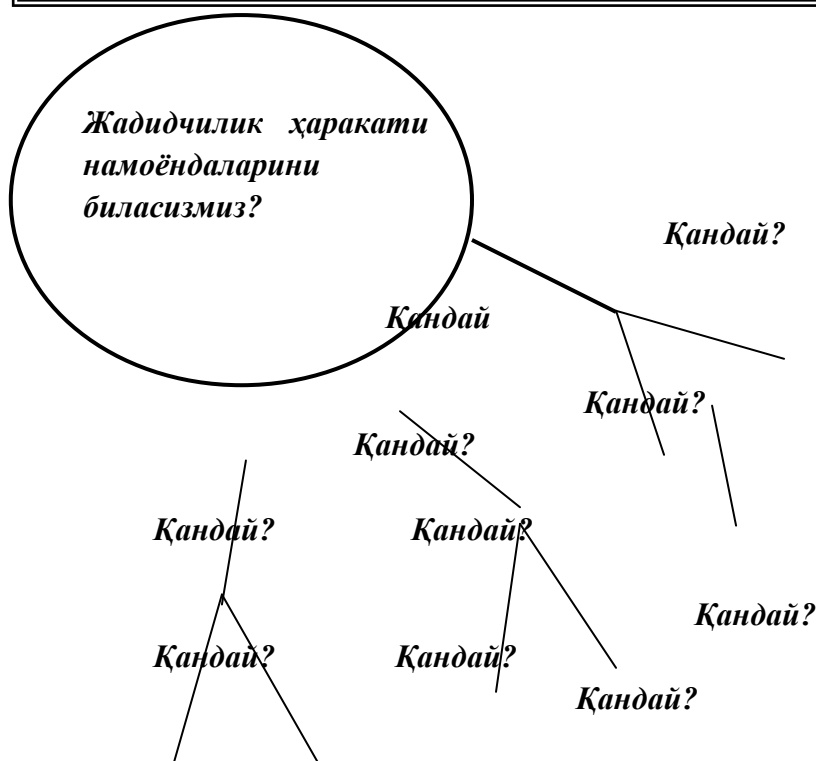
У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Саид Расул Саид Азимовнинг «Устоди аввал» дарслиги
(Ф)Фикрингизни баён этинг	
(С)Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У)Фикрингизни умумлаштиринг	

6-илова

«Қандай» органиайзерини тўлдиринг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

8-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. XIX – асрнинг II ярми ва XX аср бошларида Чоризм сиёсати.
2. Туркистон ўлкасида ўтказилган ислохотлар асосида қандай мактаблар ташкил қилинди?
3. Жадидчилик ҳаракатининг келиб чиқиши омиллари нималардан иборат?
4. Жадидчилик қандай гояларни илгари сурган?

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четиға қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

19-мавзу.	ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ- ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР. Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.
------------------	--

1.19. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<p><i>1.Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.</i></p> <p><i>2.Абдулла Авлонийнинг”Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари.</i></p>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади :</i> ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> 1.Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти. 2.Абдулла Авлонийнинг ”Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари ҳақида маълумот бериш.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти. 2.Абдулла Авлонийнинг”Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари ҳақида маълумотга эга бўладилар.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўк” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Абдулла Авлониининг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида нималарни биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Абдулла Авлониининг”Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.3.Абдулла Авлониининг”Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари (7-илова).«Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларининг тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

**ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА
 ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР.**

Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.

Режа:

1. Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти.
2. Абдулла Авлонийнинг “Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ” асари.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва Абдулла Авлонийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти педагогик фикр тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, жадидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия изоҳлаб берилди.

2. Абдулла Авлонийнинг "Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ" асари.

Абдулла Авлонийнинг педагогикага оид асарлари ичида «Туркий гулистон ёхуд ахлоқ» асари XX аср бошларидаги педагогик фикрлар тараққиётини ўрганиш соҳасида катта аҳамиятга моликдир.

«Туркий гулистон ёхуд ахлоқ» асари ахлоқий ва таълимий тарбиявий асардир. Асарда инсонларни «яхшиликка чакрувчи, ёмонлардан қайтарувчи» бир илм-ахлоқ ҳақида фикр юритилади. Шу жиҳатлардан қараганда бу асар Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг», Носир Хисравнинг «Саодатнома», Саъдийнинг «Гулистон» ва «Бўстон», Жомийнинг «Баҳористон», Навоийнинг «Маҳбуб ул-қулуб», Аҳмад Донишнинг «Фарзандларга васият» асарлари шаклидаги ўзига хос тарбиявий асардир.

Абдулла Авлоний бола тарбиясини нисбий равишда қуйидаги тўрт бўлимга ажратади: 1. «Тарбиянинг замони». 2. «Бадан тарбияси». 3. «Фикр тарбияси». 4. «Ахлоқ тарбияси» ҳақида ҳамда унинг аҳамияти тўғрисида фикр юритади.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

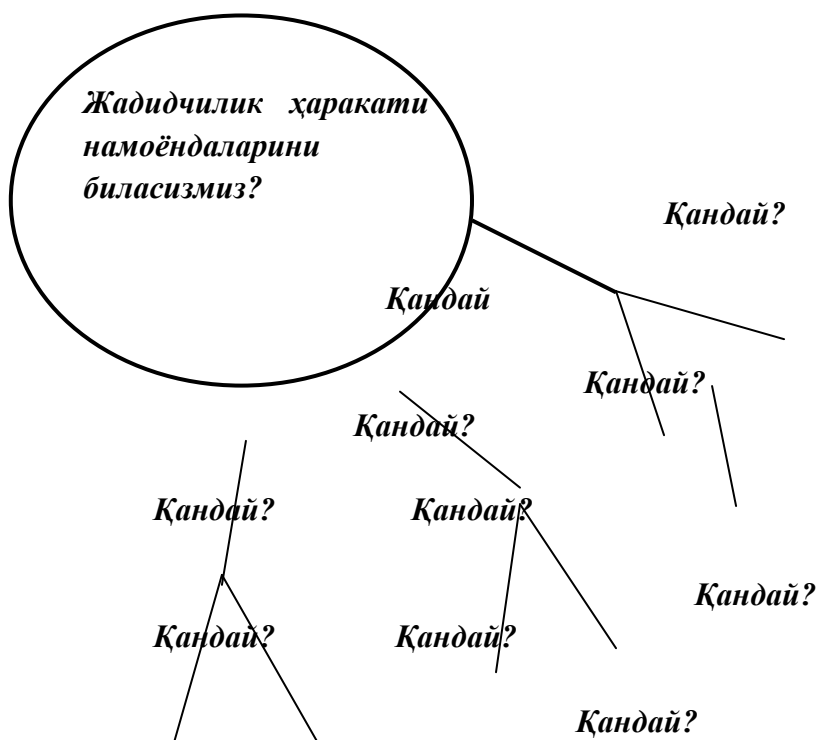
У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	<i>Туркистонда дастлабки очилган рус мактабларини фаолияти.</i>
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

7-илова

«Қандай» органиайзерини тўлдиринг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

- Жонлантириш учун саволлар:**
1. XIX – асрнинг II ярми ва XX аср бошларида Чоризм сиёсати.
  2. Туркистон ўлкасида ўтказилган ислохотлар асосида қандай мактаблар ташкил қилинди?
  3. Жадидчилик ҳаракатининг келиб чиқиш омиллари нималардан иборат?
  4. Жадидчилик қандай гояларни илгари сурган?

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четида қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

20-мавзу.	1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривож. Ўзбек маърифатпарварлари Хамза, Фитрат ва бошқаларнинг илмий педагогик мероси.
------------------	---

1.20. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	<p>1.1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривож.</p> <p>2.Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти</p> <p>3.Фитратнинг ҳаёти ва педагогик мероси.</p>
Ўқув машғулотининг мақсади 1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривож. Ўзбек маърифатпарварлари Хамза, Фитрат ва бошқаларнинг илмий педагогик мероси тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.1917-1945йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривож. 2.Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти 3.Фитратнинг ҳаёти ва педагогик мероси тўғрисида маълумот бериш.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривож. 2.Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти 3.Фитратнинг ҳаёти ва педагогик меросида маълумотга эга бўладилар.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари ҳақида маълумот беринг?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Туркистонда жадидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. «Кластер» техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди. Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Якуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	<p>Тинглайдилар</p>
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	<p>Ёзиб олади</p>
	<p>3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	<p>Жавоб ёзади</p>
	<p>3.4. Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	<p>”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.</p>

1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривожиди. Ўзбек маърифатпарварлари Хамза, Фитрат ва бошқаларнинг илмий педагогик меросиди.

1-илова

Режа:

1.1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривожиди.

2.Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти

3.Фитратнинг ҳаёти ва педагогик меросиди.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, 1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривожиди тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижасиди: Талабаларга Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, 1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривожиди. жаҳидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия изохлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло».

12 – 10 балл – «яхши».

9 – 6 балл – «қониқарли».

1.1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривожси.

1917 йил тынтаришидан кейин Марказий Осиё халқларининг ҳаётида ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маънавий-мафкуравий ва халқ маорифи соҳаларида кескин ўзгариш юз берди.

Туркистон ўлкасида миллий демократия вакиллари, машҳур маърифатпарвар зиёлилар томонидан янги усулдаги мактабларнинг кенг тармоқини яратиш, мактаб-маориф борасида зудлик билан ислоҳатларни амалга ошириш юзасидан бир қатор таклифлар илгари сурилди.

Бу даврда миллий зиёлилар фаолияти кенг тус олди, жумладан: жадидчи зиёлилар Маҳмудхўжа Бехбудий, Мунаввар Қори, Садриддин Айний, Фитрат, Чўлпон, Абдулла Қодирий, Абдулла Авлоний, Ҳамза, Қози Юнус, Хуршид ва бошқа зиёлилар маданият, маориф соҳаларида жонбозлик қилдилар ва янги усулдаги мактабларнинг кенг тармоқларини яратиш соҳасида фаолият кўрсатдилар

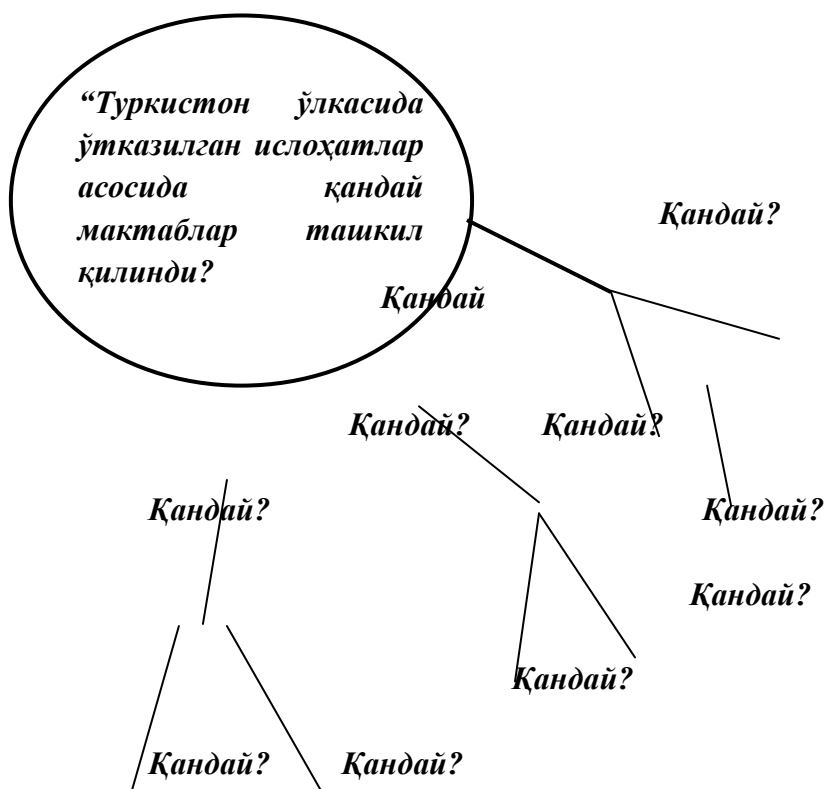
1941 йил 22 июнда фашистлар Германияси хужум қилмаслик ҳақидаги битимни бузиб, уруш эълон қилмай туриб собиқ Совет Иттифоқига бостириб кирди.

Собиқ Совет Иттифоқи ҳамма халқларни Ватанни яқдиллик билан мудофаа қилиш учун отлангирди. Шарқда машғал — Ўзбекистон ҳам ҳимояга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди. Уруш йилларида ҳарбий-физкультура дарслари соати кўпайди. ҳарбий ўқиш 1-синфдан бошлаб ўтила бошланди, ҳарбий таълим фақат ўғил болаларга эмас, қиз болаларга ҳам ўргатила бошланди.

Маҳаллий мактаблар учун ўқитувчилар тайёрлаш ишига, айниқ ызбек хотин-қизларидан кўпроқ жалб этиш зарурлиги алоҳида қайд этилди.

1-ўқув топшириқ
«Қандай» органайзерини тўлдириш

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

5-илова

2. Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти

Ўзбек халқининг тўнғич педагоги, шоир, адиб, драматург, композитор Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий 1889 йил 16 июлда Қўқон шаҳрида табиб оиласида туғилди. Ҳамза ўзининг ўқишга бўлган зўр иштиёқи туфайли 12 ёшидаёқ тўла хат-саводли бўлиб етишади. 1906 йилда мадрасага кириб ўқий бошлайди, Бироқ, мадраса таълими Ҳамзани қаноатлантирмайди. Шунга кўра у мустақил суке5ратда Лутфий, Алишер Навоий, Гулханий, Муқимий, Фурқат асарларини ўқиб ўрганади. Ҳамза турмушда кўп қийинчиликларга дуч келади, илм-фанга ҳаваси зўр бўлса-да, кўнгиладигдек ўқий олмайди. Бу аҳволни кейинчалик эслаб, унга сабаб «Ота-она таассуби ва ҳукумат истибдоди, фақирлик» эканини кўрсатиб ўтади. Ҳ.Ҳ. Ниёзий 20 йиллик ўқитувчилик фаолияти давомида ёшлар тарбияси масаласида амалий ва назарий жиҳатдан муҳим ғояларни олға сурди. Ҳамзанинг ижодиёти, ўқитувчилик фаолияти чор ҳукумати амалдорларини ташвишга солади. Улар Ҳамза мактабини «Хавфли, болаларни бузувчи, дин ва маърифатдан оздирувчи мактаб», деб қоралаб ёпиб ўзини таъқиб этадилар.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

<i>Савол</i>	<i>Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти</i>
<i>(Ф) Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У) Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

3. Фитратнинг ҳаёти ва педагогик мероси.

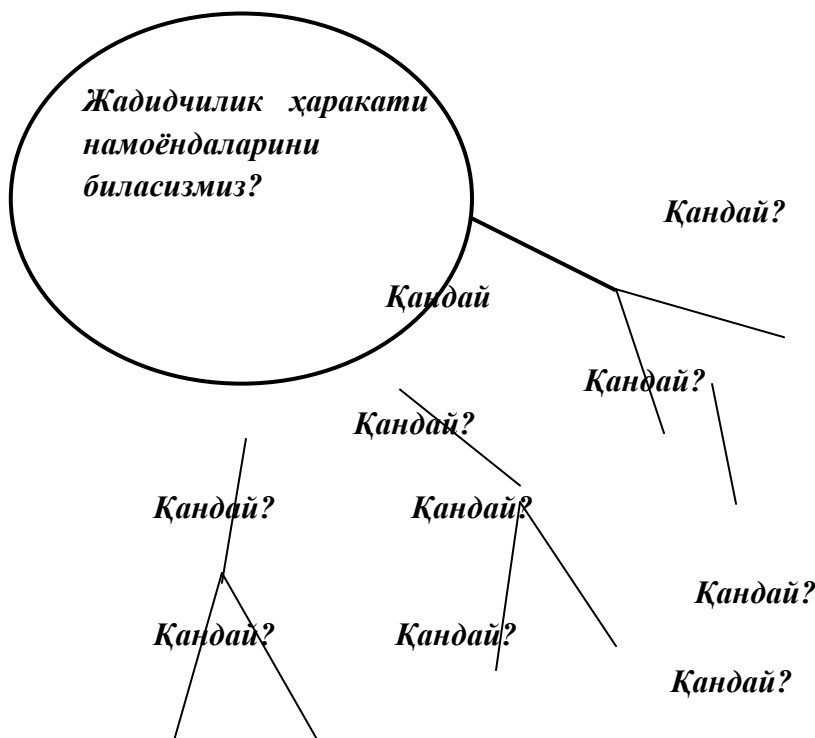
Маънавиятимизнинг илк намояндаларидан бири Абдурауф Фитрат гарчанд қатағон қурбони бўлиб, жисмонан орамизда бўлмаса ҳам у ҳамиша тирик. Қисмати оғир бўлган улуғ сиймолар қатори Фитрат бутун куч-қудратини халққа бағишлади.

Абдурауф Абдурахим ўғли Фитрат 1886 йили Бухоро шаҳрида туғилади. «Фитрат» Абдурауфнинг адабий таҳаллуси бўлиб, бу сўз туғма табиат, туғма истеъдод деган маънони англатади. Унинг отаси ўзбек, онаси тожик бўлган. Фитратнинг отаси савдогарчилик билан шуғулланган, диндор, ўқимишли шахс бўлиб, олам кезишни, тижоратни яхши кўрган.

Фитрат 1916 йили «Оила» номли фалсафий асарини ёзади. Бу асар форс тилида ёзилиб, С.Айнийнинг айтишича Мирза Абдулвоҳиднинг харажатлари ҳисобидан нашр этилади. Асарда оилавий ҳаётнинг ислохотидан баҳс юритилиб, адиб нажот йўлларини ахтаради.

«Қандай» организерини тўлдилинг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. 1917-1945 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогик фикрлар ривожланиши.
2. Ўзбек маърифатпарварлари Хамзанинг ҳаёти ва ижтимоий фаолияти
3. Фитратнинг ҳаёти ва педагогик мероси.

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қоидаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				

21-мавзу.	1945-1990 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогика фани ривож.
------------------	--

1.21. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<i>1945-1990 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогика фани ривож.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади</i> 1945-1990 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогика фани ривож тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> 1945-1990 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогика фани ривож.	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1945-1990 йилларда Ўзбекистонда таълим тизими ва педагогика фани ривож.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Марказий Осиёда XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр биласиз?” (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Туркистонда дастлаб очилган рус мактаблари ҳақида маълумот беринг ?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Туркистонда жадиличлик ҳаракати ва таълим-тарбия. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Кластер” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

ХІХ АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРИМИ ВА ХХ АСР БОШЛАРИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ПЕДАГОГИК ФИКРЛАР

Режа:

1. Туркистонда жадидчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши.
2. И. Гаспирали фаолияти
3. Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари.

Ўқув машғулотининг мақсади: Марказий Осиёда ХІХ асрнинг иккинчи ярми ва ХХ аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Марказий Осиёда ХІХ асрнинг иккинчи ярми ва ХХ аср бошларида таълим-тарбия ва педагогик фикр, жадидчилик ҳаракати ва таълим-тарбия изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қоникарли».

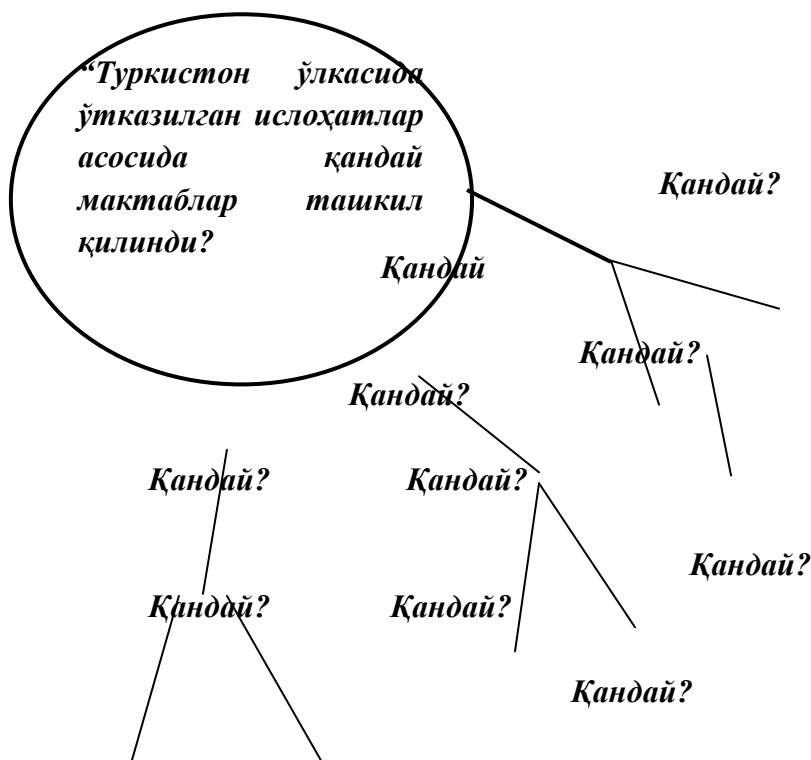
3-илова

1. Туркистонда жадидчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо

Жадидизм (арабча “жадид” сўзидан олинган бўлиб “янги” деган маънони билдиради). Ўша даврлардан бошлаб бунга қарама-қарши турган оқим, яъни феодал-ўрта асрчилик, диний фанатизм руҳида бўлган кишиларни эса қадимистлар, деб атай бошладилар. ХІХ аср бошларида бир қанча маърифатпарвар мударрислар Бухоро шаҳридаги 200 га яқин мадрасани ислоҳ қилиш ғояси билан чиқдилар. Жадидлар 1906 йилдаёқ “Тараққий” деб номланган газета нашр эттириб, ўз ғояларини тарқата бошладилар, орадан кўп ўтмай, “Хуршид”, “Шухрат” сингари янги газеталар дунё юзини кўрди. Жадидчилик ғояларини кенг халқ оммасига етказиш ниятида янги ўзбек адабий тилини ишлаб чиқиш, матбуот хурлиги учун кураш, халқ оммасига тушунарли адабиёт ва театрни яратиш.

1-ўқув топшириқ
«Қандай» органайзерини тўлдилинг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва «Қандай» саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

2.И. Гаспирали фаолияти

5-илова

Жадидчилик жамияти тўнтариш йўли билан эмас, ислохотлар йўли билан ривожлантиришни ўзининг асосий вазифаси деб белгилади. У ўзининг бу вазифасини адо этишда, фақат бир синфга – пролетариатгагина таянмади. Умуман жадидчилик инсониятни синфларга бўлиб ташлаш тарафдори эмас. Жадидлар ҳатто қадимчилар билан ҳам иттифоқ тузиб, халқ ва келажак манфаати йўлида баҳамти ишлаш, бугунги ифода билан айтганимизда турли сиёсий қарашларга эга бўлган халқ қатламларининг тинч-тотув яшаши ва ишлаши ғоясини кўтариб чиқдилар. Шарқ халқларининг маънавий ҳаётида, мактаб-маорифида чинакам тўнтариш ясаган, туркий қавмларнинг чинакам ифтихори бўлган Исмоилбек Гаспирали томонидан ишлаб чиқилган «усули жадид»ида номи тарихда катта ўрин тутгани сингари, Беҳбудийнинг номи ҳам Туркистон мактаб-маорифида кенг ўрин эгаллайди. У биринчи бўлиб ўлкада бу янгича усулдаги мактабларни ташкил этишни тарғиботчиларидан ҳамда амалиётчиларидан ҳисобланади. Бу соҳада Беҳбудий Исмоилбек Гаспиралидан кўп янги томонларни ўрганди. «Таржимон» газетаси Беҳбудий учун вазиятни англашда зарурий восита бўлди.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

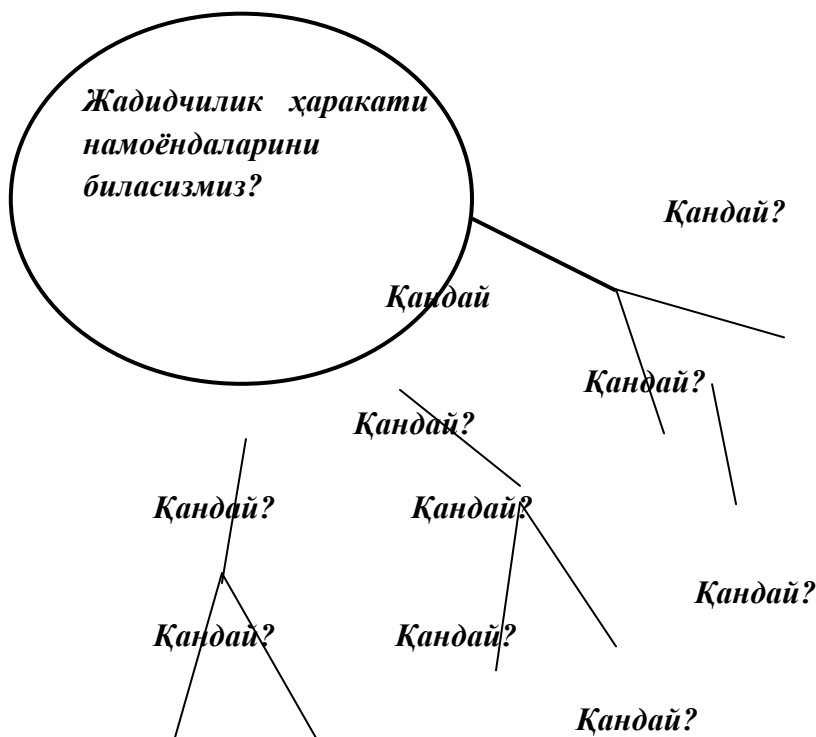
Савол	Туркистонда дастлабки очилган рус мактабларини фаолияти.
(Ф)Фикрингизни баён этинг	
(С)Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У)Фикрингизни умумлаштиринг	

3.Маҳмудхўжа Бехбудийларнинг янги усул мактабларини ташкил этишдаги маърифатпарварлик хизматлари.

Туркистонда жадидлар ҳаракати асосчиларидан бири, жаҳонга машҳур бўлган ўзбекнинг ягона жўрофияшуноси, атоқли жамоат арбоби, буюк исломшунос, улуғ педагог ва ахлоқшунос, юксак дидли журналист, Маҳмудхўжа Бехбудий 1874 йил 10 мартда Самарқанднинг Бахшитепа қишлоғида руҳоний оиласида таваллуд топди.

Бехбудий «усули жадид» мактабининг зарурлиги, унинг қонун-қоидалари, мактабда ўтиладиган дарслар, қандай имтиҳонлар олиниши, мактабнинг қай тарзда тузилиш, унга қандай асбоб-ускуналар кераклиги, муаллимларнинг вазифалари, уларнинг таъминот масалалари ва бошқа кўп жиҳатларини Гаспиралидан ва унинг асарлари ҳамда мақолаларидан ўрганди. Шулар асосида Туркистонда «усули жадид» мактабларини ташкил этиш учун бор кучини сарфлади. Нафақат ташкил этиш, у шу мактабларни китоблар билан таъминлашда ҳам жонбозлик кўрсатди. У Самарқанднинг эски шаҳар қисмида бепул кутубхона, кироатхона, ўз шовлисида мактаб очди.

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

Жонлангириш учун саволлар:

1. XIX – асрнинг II ярми ва XX аср бошларида Чоризм сиёсати.
2. Туркистон ўлкасида ўтказилган ислохатлар асосида қандай мактаблар ташкил қилинди?
3. Жадидчилик ҳаракатининг келиб чиқиш омиллари нималардан иборат?
4. Жадидчилик қандай ғояларни илгари сурган?

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

B – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	B	-	+	?
1.				
2.				
3.				

22-мавзу.	Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими.Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривож.
------------------	--

1.22. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<p>1.Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими.</p> <p>2.Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривож.</p>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади</i> Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими тўғрисидаги билимларини, ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <p>1.Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими ҳақида маълумот бериш.</p> <p>2.Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривож ҳақида тушунча бериш.</p>	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p><i>Талаба:</i> 1.Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими ҳақида маълумотга эга бўладилар.</p> <p>2.Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривож ҳақида тушунчага эга бўладилар.</p>
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарснинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими ҳақида нималарни биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова).Маъруза бўйича «Қандай техникаси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожига ҳақида маълумот беринг ?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.3.Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожига. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. «Кластер» техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими. Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожиди.

Режа:

1. Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими.

2. Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожиди.

Ўқув машғулотининг мақсади: Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими. Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожиди тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими. Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожиди ҳақида изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

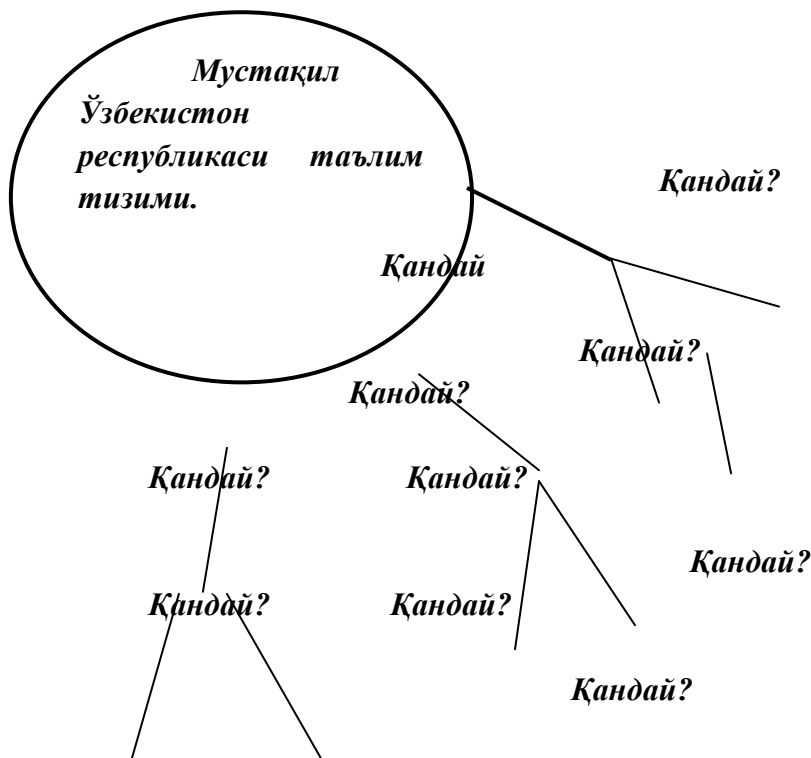
1. Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими.

Мустақиллик эълон қилинган (1991 йил 1 сентябрь) дастлабки йиллардан оқ Ўзбекистон ҳукумати таълимга устивор соҳа сифатида эътибор бериб келмоқда. Ўзбекистон Республикасининг таълим соҳасида аниқ ва равшан ҳамда илмий асосланган давлат сиёсати мавжуд бўлиб, у инсонпарварлик ва демократик тамойилларга асосланади ҳамда шар бир фуқаронинг билим олиши Ўзбекистон Республикаси Конституциясида қонунийлаштирилган. Бола шахсини соғлом ва етук ўқишга тайёрлаш мақсадини кўзлайди. Мазкур таълим уч ёшдан олти-етти ёшгача оилада, болалар боғчасида ва мулк шаклидан қатъий назар, бошқа хил таълим ташкилотларида олиб борилади. Умумий ўрта таълим. Ўрта махсус ва касб-хунар таълими. Олий таълим.

1-ўқув топшириқ
«Қандай» организерини тўлдириг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

5-илова

Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривож

Мустақиллик йилларида педагогика фанининг энг долзарб муаммолари устида докторлик диссертациялари ҳимоя қилинди. Чунончи, О.Мусурмонова “Юқори синф ўқувчиларида маънавий маданиятни шакллантиришнинг педагогик асослари”, С.Нишонова “Шарқ уйғониш даври педагогик фикр тараққиётида баркамол инсон тарбияси”, У.Маҳкамов “Юқори синф ўқувчиларининг ахлоқий маданиятини шакллантириш”, М.Иномова “Оилада болаларни маънавий-ахлоқий тарбиялашнинг педагогик асослари” каби докторлик диссертациялари шулар жумласидандир.

Ҳозирги пайтда Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон Педагогика фанлар илмий тадқиқот институти, ҳунар таълими илмий тадқиқот институти, Низомий номли Тошкент Давлат педагогика университети янги ижтимоий-иқтисодий шароитда таълим соҳаси бўйича Давлат илмий-техникавий дастурининг ижрочилари ҳисобландилар.

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

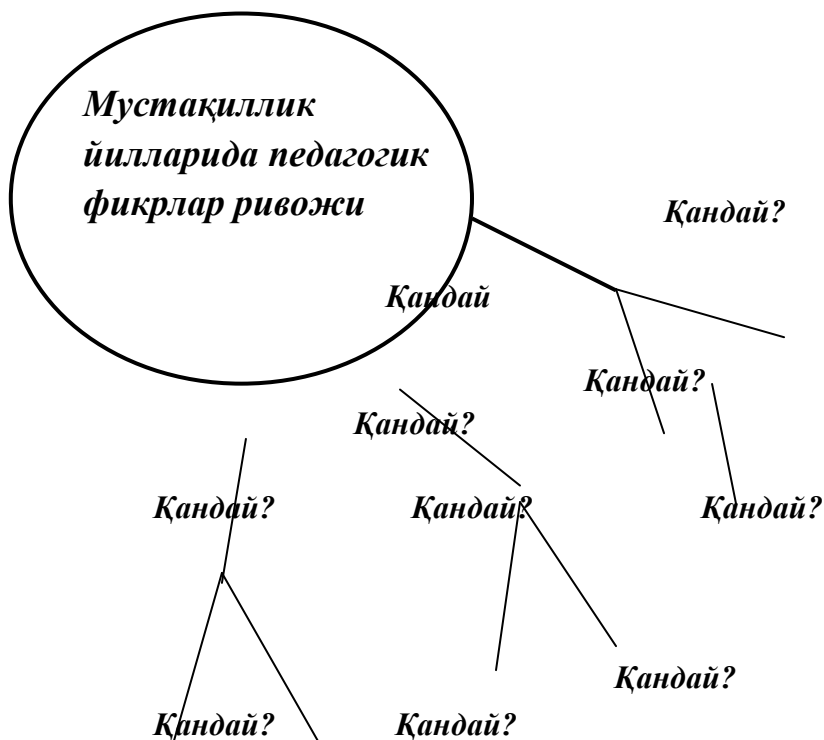
У – фикрингизни умумлаштиринг

<i>Савол</i>	<i>Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожси.</i>
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

Таълим ислохотларида кадрлар тайёрлаш миллий моделининг асосий таркибий қисмларини асосан қуйидагилар ташкил қилади: 1. Шахс кадрлар тайёрлаш тизимининг бош субъекти ва объекти, таълим соҳасидаги хизматларнинг истеъмолчиси ва уларни амалга оширувчи; 2. Давлат ва жамият — таълим ва кадрлар тайёрлаш тизимининг фаолиятини тартибга солиш ва назорат қилишнинг амалга оширувчи кадрлар тайёрлаш ва уларни қабул қилиб олишнинг кафиллари; 3. Узлуксиз таълим — малакали рақобатбардош кадрларни тайёрлашнинг асоси бўлиб, таълимнинг барча турларини, давлат таълим стандартларини, кадрлар тайёрлаш тизими тузилмаси ва унинг фаолият кўрсатиш муҳити ўз ичига олади; 4. Фан юқори малакали мутахассислар тайёрловчи ва улардан фойдаланувчи, илғор педагогик ва ахборот технологияларини ишлаб чиқувчи; 5. Ишлаб чиқариш-кадрларга бўлган эҳтиёжни, уларнинг тайёргарлик сифати ва савиясига нисбатан қуйидаги талабларни белгиловчи асосий бунортмачи, кадрлар тайёрлаш тизимини молия ва моддий техник жиҳатдан таъминлаш жараёнининг қатнашчиси.

«Қандай» организерини тўлдилинг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

Жонлангириш учун саволлар:

1. Мустақил Ўзбекистон республикаси таълим тизими.
2. Мустақиллик йилларида педагогик фикрлар ривожси.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				

23-мавзу.	ЖАҲОН ПЕДАГОГИКА ФАНИ РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ БАЁНИ
------------------	--

1.23. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия. 2. Ян Амос Коменский педагогик қарашлари. 3. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари
<i>Ўқув машғулотининг мақсади</i> Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия. 2. Ян Амос Коменский педагогик қарашлари. 3. Ушинскийнинг таълим-тарбия оид фикрлари 	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия. 2. Ян Амос Коменский педагогик қарашлари. 3. Ушинскийнинг таълим-тарбия оид фикрлари
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кластер» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Ян Амос Коменский педагогик қарашлари ҳақида маълумот беринг?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Ушинскийнинг таълим-тарбия оид фикрлари. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Қандай техникаси” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади.	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқ)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни

Режа:

1.Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия.

2.Ян Амос Коменский педагогик қарашлари.

3.Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари

Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия, Ян Амос Коменский ва Ушинскийларнинг педагогик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло».12 – 10 балл – «яхши».9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия.

Қадимги Юнонистонда маданият, мактаб ва дастлабки педагогик фикрлар бошқа мамлакатларга нисбатан жуда эрта ривожланди.Юнонистон унча катта бўлмаган бир қанча қулдорлик давлатларидан ташкил топган. Унинг мўътабар шаҳарлари Лакония (бош шаҳри Спарта) ва Аттика (бош шаҳри Афина)дир. Буларнинг ҳар қайсисида тарбиянинг алоҳида тизимлари вужудга келиб, Спарта усулидаги тарбия ва Афина усулидаги тарбия деб аталадиган бўлди. Аммо иккала давлатда ҳам қулдорлик тузуми ҳукмрон эди.Юнонистонда қулларни “гапирадиган иш қуроли” деб ҳисоблар эдилар. Қуллар оддий инсоний ҳуқуқлардан ҳам маҳрум эдилар. Ўрта аср Ғарбий Европа мамлакатларида икки гуруҳга бўлинган ва етти фанни ўз ичига олган таълим дастури вужудга келган эди. Биринчи гуруҳ учта фандан иборат эди, шу сабабли унга лотинча “тривиум” номи берилди. Бунга грамматика (лотин тили грамматикаси), риторика ва диалектика кирар эди. Иккинчи гуруҳ тўрт фандан иборат бўлгани учун уни лотинча “квадривиум” дейилади. Унга арифметика, геометрия, астрономия ва мусиқа кирар эди. Ҳаммаси бўлиб бу етти фанни “етти эркин санъат” деб аташ расм бўлиб қолди.

ФСМУ техноогияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Жадвални тўлдириш

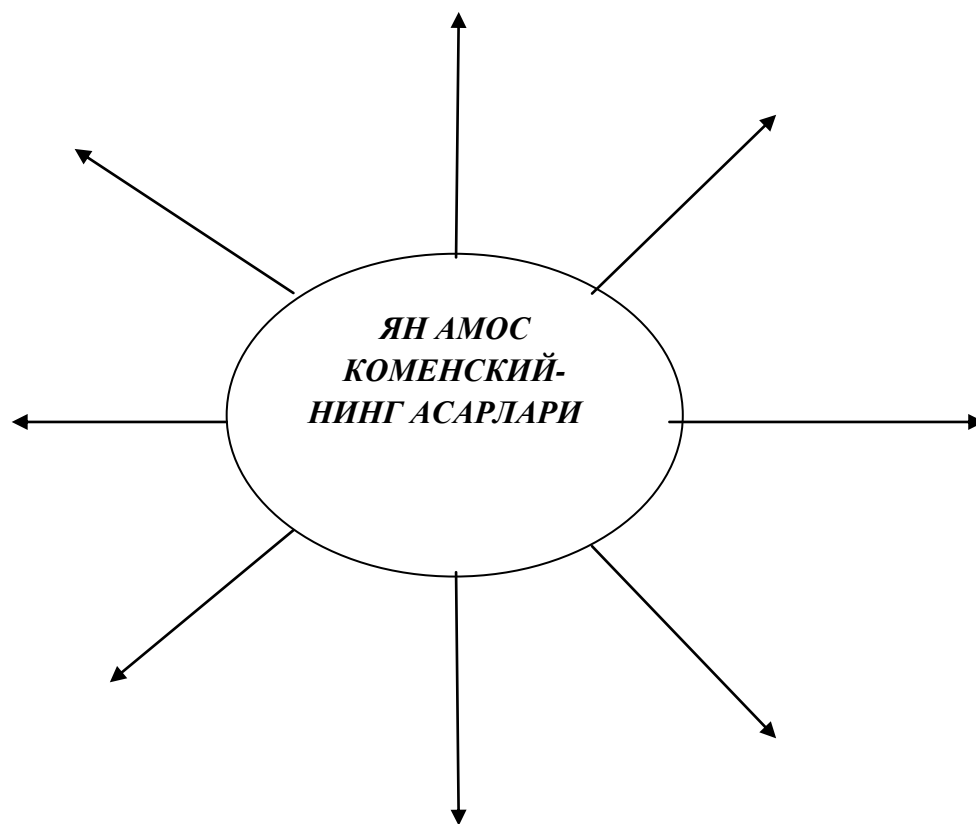
<i>Савол</i>	<i>Қадимги Юнонистонда тарбия, мактаб ва педагогика соҳасидаги фикрлар.</i>
(Ф)Фикрингизни баён этинг	
(С)Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У)Фикрингизни умумлаштиринг	

5-илова

2. ЯН АМОС КОМЕНСКИЙ ПЕДАГОГИК ҚАРАШЛАРИ.

Буюк чех педагоги Я.А.Коменский 1592 йил 28 март “Угорский Брод” деган жойда Моравияда тегирмончи оиласида дунёга келади. Унинг оиласи руҳоний “Чех қардошлари” жамоасига тегишли бўлиб, бу жамоа Чехиянинг озодлиги учун курашувчи ватанпарварларни ўз атрофига тўплаган эди. Коменский ота-онасидан ажралиб, анча вақт ўқий олмайди, 16 ёшида “Чех қардошлари” жамоасининг ёрдами билан лотин мактабига ўқишга киради, бу ерда у тарбия тизимининг ёмонлигини, ўқув методларининг ярамаслигини кўради ва тушунади. У ўзининг қарийб 80 йиллик умри давомида педагогика, таълим-тарбия, фалсафа, илоҳиётга оид 250 дан ортиқ асарлар, дарсликлар яратди. Булардан йириклари: “Тиллар ва ҳамма фанларнинг очиқ эшиги” (1631), “Буюк дидактика” (1632), “Оналар мактаби” (1632), “Пансофия мактаби” (1651), “Яхши ташкил этилган мактаб қонунлари” (1953), “Ҳислар воситаси билан идрок қилинадиган нарсаларнинг суратлари” (1658) номли асар ва дарсликлар.

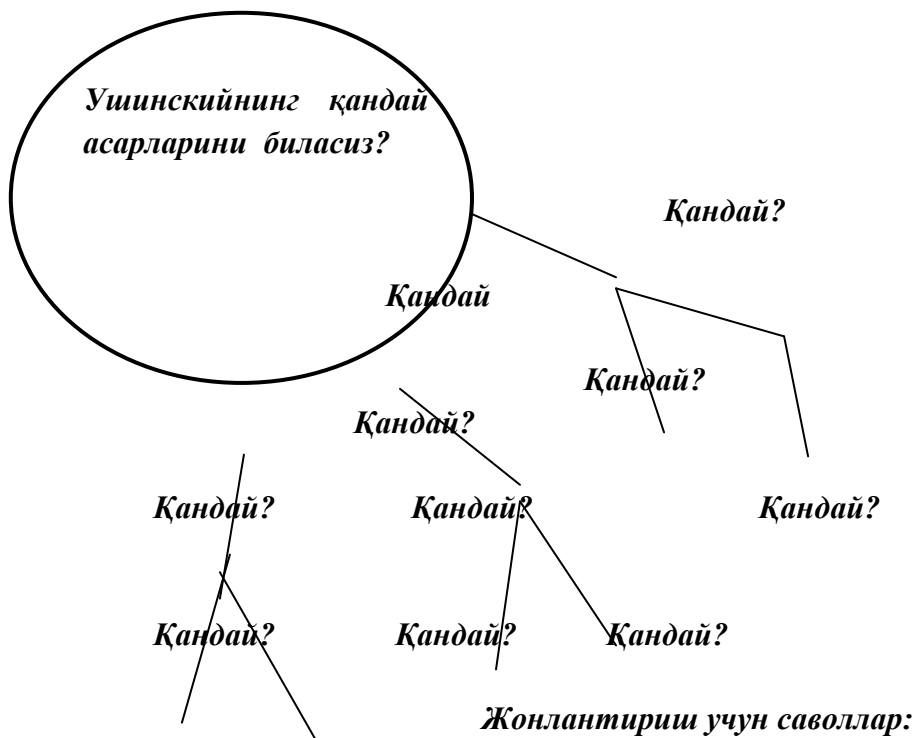

КОНСТАНТИН ДМИТРИЕВИЧ УШИНСКИЙ

Машхур рус педагоги, рус педагогикаси ва халқ мактабларининг асосчиси, “рус ўқитувчиларининг ўқитувчиси” Константин Дмитриевич Ушинский 1824 йилнинг 19 февралда Тула шаҳрида туғилди. Ушинский 9 ёшга қадар оилада тарбияланиб, савод чиқарди. Сўнгра Новгород-Северск гимназиясига ўқишга кириб, уни 1840 йилда муваффақиятли тамомлади. Ўша йили Москва дорилфунунининг юридик факультетига ўқишга кирди ва ўша даврнинг машхур профессори Редкиннинг бевосита раҳбарлиги остида таълим олди. Ушинский 1857 йилдан бошлаб “Тарбия журналы” (“Журнал для воспитания”)да, сўнгра “Халқ маорифи журналы”да жуда кўп сермазмун мақолалар эълон қилди. 1860 йилда у “Халқ маорифи журналы”нинг муҳаррири қилиб тайинланди. Ушинский 1861 йилда ўзининг “Болалар дунёси” (“Детский мир”) номли ўқиш китобини нашр эттирди. Бу китоб ўша йилнинг ўзидаёқ икки марта чоп этилди.

1-ўқув топириқ
«Қандай» организерини тўлдириг

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

1. Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия ҳақидаги фикрларини изоҳланг?
2. Я.А.Коменскийнинг синф-дарс тизими нималардан иборат эди?
3. К.Д.Ушинский ақлий, ахлоқий тарбия ва унинг воситалари ҳақида.
4. К.Д.Ушинскийнинг дидактик таълимоти ва унинг аҳамияти.

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
 В – биламан
 + - мен учун янги маълумот
 - мен билган маълумотни инкор қилади
 ? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштириг.

Мавзу саволлари	В	-	+	
1.				
2.				

24-мавзу.	ЖАҲОН ПЕДАГОГИКА ФАНИ РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ БАЁНИ. Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия. Ян Амос Коменский педагогик тизими.
------------------	---

1.24. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув шакли машғулотининг	визуал маъруза
Маъруза режаси машғулотининг	1.Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия. 2.Ян Амос Коменскийнинг ҳаёти ва ижоди. 3.Ян Амос Коменский педагогик қарашлари.
Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни тўғрисида билимларни ҳамда Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия, Ян Амос Коменский педагогик тизими ҳақида тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия ҳақида маълумот бериш. 2.Ян Амос Коменскийнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида тушунча бериш. 3.Ян Амос Коменский педагогик қарашлари ҳақида маълумот бериш.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба:1.Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия ҳақида маълумот оладилар. 2.Ян Амос Коменскийнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида тушунчага эга бўладилар. 3.Ян Амос Коменский педагогик қарашлари ҳақида тушунчага эга бўладилар.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўк” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсининг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади:«Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия ҳақида нималарни биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кластер» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Ян Амос Коменскийнинг ҳаёти ваижоди ҳақида маълумот беринг ?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. «Ян Амос Коменский педагогик қарашлари» (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. «Қандай техникаси» техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова).	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Кўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

**Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни. Ғарбий
Европа мамлакатларида таълим-тарбия. Ян Амос Коменскийнинг
педагогик тизими.**

Режа:

1. Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия.

2. Ян Амос Коменскийнинг ҳаёти ва ижоди.

3. Ян Амос Коменский педагогик қарашлари.

Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи , Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия. Ян Амос Коменский педагогик қарашлари баёни масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга педагогик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммога ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия.

ХII—ХIII асрда бир қанча Ғарбий Европа мамлакатларида олий маълумот берадиган ўқув юртлари сифатида университетлар пайдо бўла бошлайди. Университетларнинг вужудга келишига ўша вақтларда кўп европаликларнинг араб маданияти (хусусан, медицина ва фалсафа) билан танишуви катта таъсир кўрсатди. Бу маданият билан танишишга Ғарбий Европа феодалларининг ХI аср охирида Шарқдаги араб мусулмон мамлакатларига қарши бошлаган ҳарбий ҳаракатлари сабаб бўлди. Ўша замон араб мамлакатларида маданият ва маърифат Ғарбий Европадаги маданиятга нисбатан кўп жиҳатдан тараққий қилган эди.

Ушбу технология мунозарали масалаларни хал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

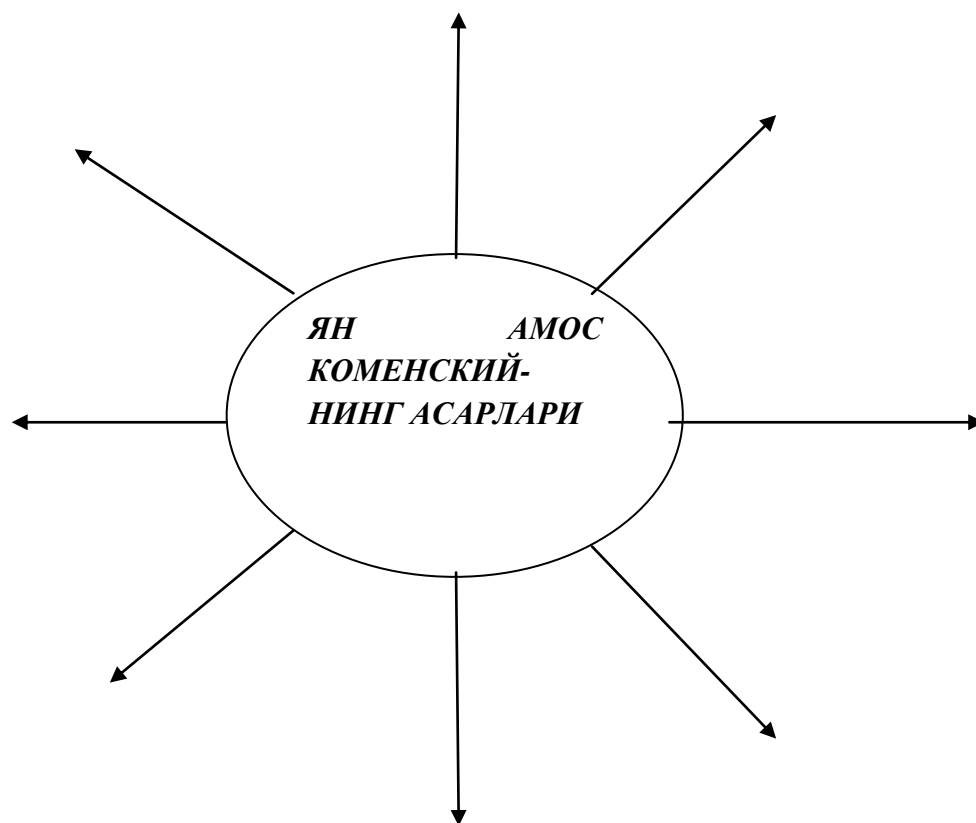
Жадвални тўлдиринг

Савол	<i>Я.А.Коменскийнинг дидактик асари ҳақида</i>
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М)Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У)Фикрингизни умумлаштиринг	

5-илова

2.Ян Амос Коменскийнинг ҳаёти ва ижоди.

Чехословакиялик гуманист-педагог Ян Амос Коменский педагогика илмининг пойдеворини қурган, унинг кейинги ривожланиш йўлларини кўрсатиб берган, ўзининг онгли ҳаётини, амалий педагогик фаолиятини болаларни ўқитиш ва тарбиялашдек олижаноб ишга бағишлаган улуғ педагогдир. Буюк чех педагоги Я.А.Коменский 1592 йил 28 март «Угорский Брод» деган жойда Моравияда тегирмончи оиласида дунёга келади. Унинг оиласи руҳоний «Чех қардошлари» жамоасига тегишли бўлиб, бу жамоа Чехиянинг озодлиги учун курашувчи ватанпарварларни ўз атрофига тўплаган эди. Коменский «Кишилиқ жамияти ишларини яхшилаш ҳақида ҳаммага таллуқли маслаҳат» номли 7 жилдди катта асар ёзди (У ҳаёт эканлиги вақтида ҳаммаси бўлиб 2 жилди босилиб чиқди, қолган жилдлари эса фақат 1935 йилда топилди ва Чехословакияда чоп қилинди).

3. Ян Амос Коменский педагогик қарашлари.

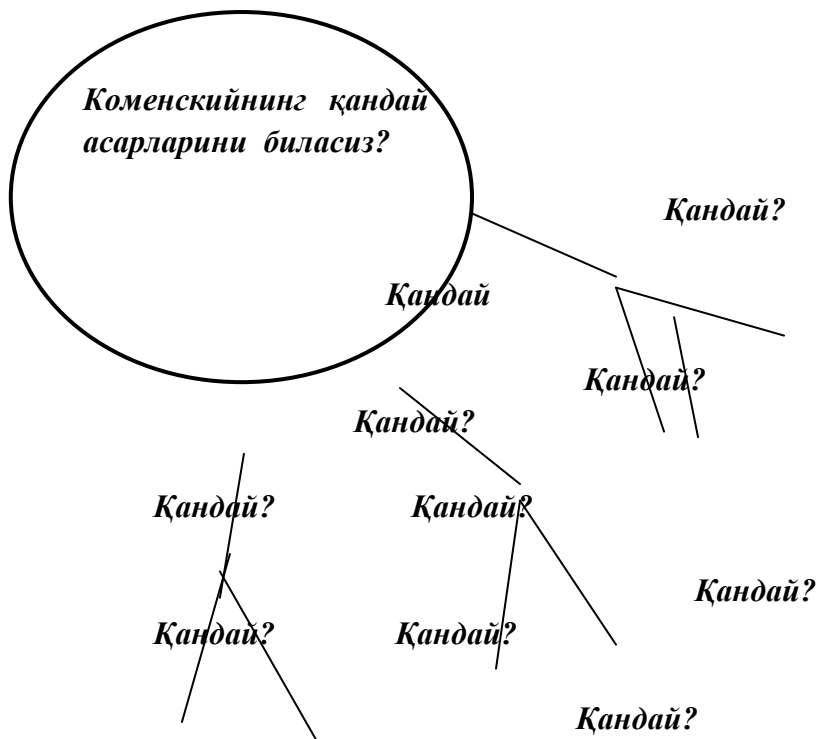
Буюк чех педагоги Я.А.Коменский 1592 йил 28 март “Угорский Брод” деган жойда Моравияда тегирмончи оиласида дунёга келади. Унинг оиласи руҳоний “Чех қардошлари” жамоасига тегишли бўлиб, бу жамоа Чехиянинг озодлиги учун курашувчи ватанпарварларни ўз атрофига тўплаган эди. Коменский ота-онасидан ажралиб, анча вақт ўқий олмайди, 16 ёшида “Чех қардошлари” жамоасининг ёрдами билан лотин мактабига ўқишга киради, бу ерда у тарбия тизимининг ёмонлигини, ўқув методларининг ярамаслигини кўради ва тушунади. У ўзининг қарийб 80 йиллик умри давомида педагогика, таълим-тарбия, фалсафа, илоҳиётга оид 250 дан ортиқ асарлар, дарсликлар яратди. Булардан йириклари: “Тиллар ва ҳамма фанларнинг очиқ эшиги” (1631), “Буюк дидактика” (1632), “Оналар мактаби” (1632), “Пансофия мактаби” (1651),

“Яхши ташкил этилган мактаб қонунлари” (1653), “Ҳислар воситаси билан идрок қилинадиган нарсаларнинг суратлари” (1658) номли асар ва дарсликлар.

1-ўқув топшириқ
«Қандай» органиайзерини тўлдириш

Муҳим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Я.А.Коменскийнинг тарбия ҳақидаги фикрларини изоҳланг?
2. Я.А.Коменскийнинг синф-дарс тизими нималардан иборат эди?
3. Я.А.Коменскийнинг дидактик таълимоти ва унинг аҳамияти.

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
 В – биламан
 + - мен учун янги маълумот
 - мен билган маълумотни инкор қилади
 ? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	
1.				
2.				
3.				

25-мавзу.	ЖАҲОН ПЕДАГОГИКА ФАНИ РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ БАЁНИ. Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар. Иоганн Генрих Песталотцийнинг дидактика ва Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси.
------------------	---

1.25. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1.Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар. 2.Иоганн Генрих Песталотцийнинг ижоди. 3.Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси.
Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни тўғрисида билимларни ҳамда Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар. Иоганн Генрих Песталотцийнинг дидактика ва Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси ҳақида тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1.Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар. 2.Иоганн Генрих Песталотцийнинг ижоди. 3.Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси ҳақида маълумот берилади.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар. 2.Иоганн Генрих Песталотцийнинг ижоди. 3.Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси ҳақида маълумотга эга бўладилар.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2.Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар ҳақида нималарни биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2.Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кластер» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Иоганн Генрих Песталотцийнинг ижоди, педагогик қарашлари ҳақида маълумот беринг?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Адольф Дистервергнинг таълим-тарбия оид фикрлари. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Қандай техникаси” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

ЖАҲОН ПЕДАГОГИКА ФАНИ РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ БАЁНИ

Режа:

1. Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар.
2. Иоганн Генрих Песталотцийнинг дидактика.
3. Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси.

Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Иоганн Генрих Песталотцийнинг дидактика ва Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси ва педагогик қарашларини изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл	Мисоллар билан муаммага ечим топиши 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл	Жами балл

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

1. Ғарбий Европада мактаб ва педагогик фикрлар. 3-илова

ХII—ХIII асрда бир қанча Ғарбий Европа мамлакатларида олий маълумот берадиган ўқув юртлари сифатида университетлар пайдо бўла бошлайди. Университетларнинг вужудга келишига ўша вақтларда кўп европаликларнинг араб маданияти (хусусан, медицина ва фалсафа) билан танишуви катта таъсир кўрсатди. Бу маданият билан танишишга Ғарбий Европа феодалларининг ХI аср охирида Шарқдаги араб мусулмон мамлакатларига қарши бошлаган ҳарбий ҳаракатлари сабаб бўлди. Ўша замон араб мамлакатларида маданият ва маърифат Ғарбий Европадаги маданиятга нисбатан кўп жиҳатдан тараққий қилган эди.

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

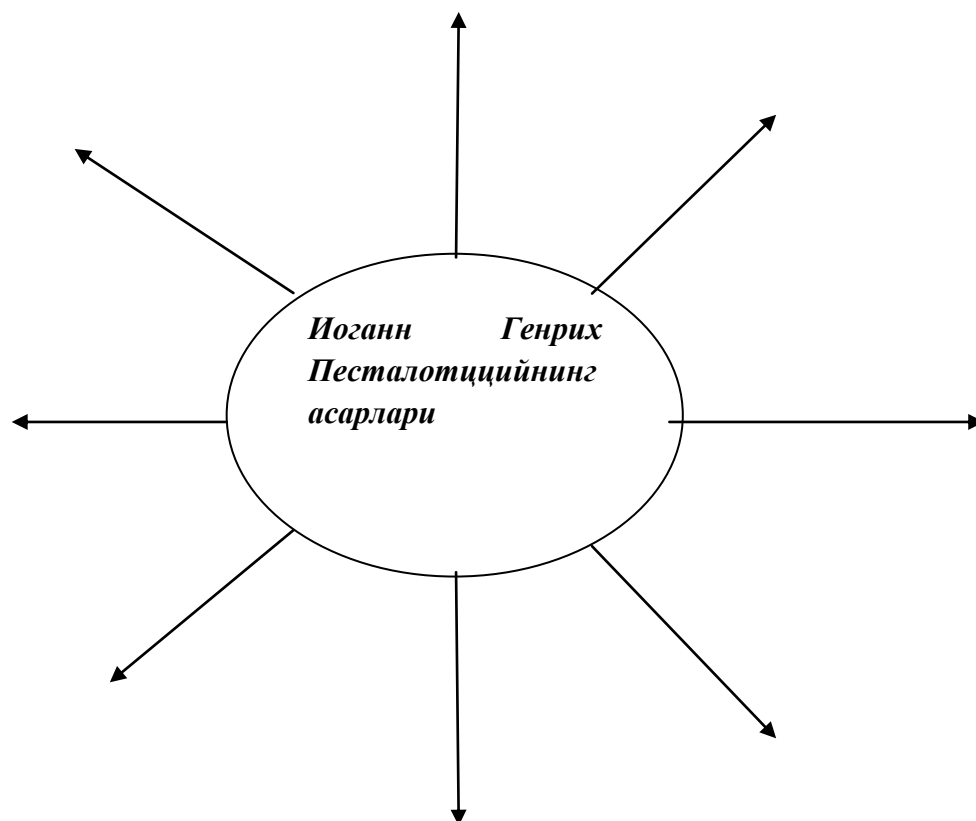
У – фикрингизни умумлаштиринг

Жадвални тўлдириг

Савол	
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	

2. Иоганн Генрих Песталотцийнинг ижоди.

Иоганн Генрих Песталоцци Швейцариянинг Цюрих шаҳрида врач оиласида туғилди. Песталоцци отадан ёш жудо бўлиб, онаси ҳамда оддий деҳқон аёл — уларнинг собиқ хизматчиси тарбиясида ўсди. Песталоцци аввал бошлагич мактабда, сўнгра латин мактабида ўқиб илм олди. Песталоцци ўрта мактабни тамомлагач, кўпроқ гуманитар фанлар ўқитиладиган олий ўқув юртига — коллегийумга, унинг филология ва фалсафа бўлимларига кириб ўқиди. Песталоцци коллегийумни тамомламай туриб, халқнинг аҳволини яхшилаш тўғрисида ўзининг азалдан орзу қилиб келган ниятини амалга оширишга қарор қилди. 1769 йилда Песталоцци ўзининг ижтимоий тажрибасини бошлади.

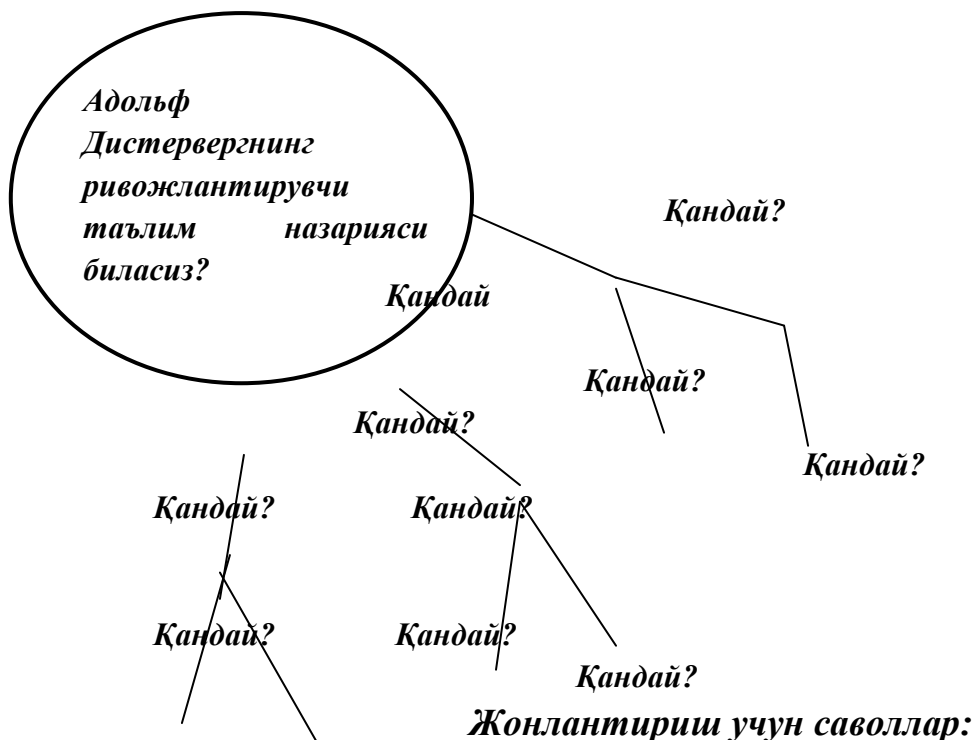

3. Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси.

Атоқли немис педагоги Фридрих Вильгельм Адольф Дистервег Вестфалиядаги саноат шаҳарчаси Зигенда чиновник-юрист оиласида туғилди. Дистервегнинг ўзи ўрта мактабда ўқиган чоғидаёқ догматик таълимдан умрбод нафратландиган бўлиб қолганлигини айтади. У 1808 йилда Герборн университетига кириб ўқиди, математика, фалсафа ва тарихни ўрганди, сўнгра Тюбинген университетига ўтди ва уни 1811 йилда тамомлади, кейинроқ бориб эса фалсафа фанлари доктори унвонини олди. Дистервег умуминсоний тарбия ғоясини ҳимоя қилиб чиқди, шу ғояга таяниб туриб, педагогика оид масалаларни юқори тоифавий ва шовинистик манфаатларни кўзлаб ҳал қилишга қарши курашди.

«Қандай» организерини тўлдилинг

Мухим муаммонинг ечимини топишга ёрдам беради ва “Қандай” саволи орқали муаммо ҳал қилинади.

9-илова

1. Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси хақидаги фикрларини изоҳланг?
2. Адольф Дистервергнинг ривожлантирувчи таълим назарияси тизими нималардан иборат эди?
3. Иоганн Генрих Песталотцийнинг ижоди.

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:
  - В – биламан
  - + - мен учун янги маълумот
  - мен билган маълумотни инкор қилади
  - ? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				

26-мавзу.	XIX асрнинг II-ярми – XX асрда жаҳон педагогика фанининг ривожи. К.Д. Ушинскийнинг педагогик фаолияти ва Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари.
------------------	--

1.26. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 50- нафар
Ўқув машғулотининг шакли	визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	1. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари. 2. Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари.
Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: 1. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари. 2. Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари ҳақида тушунча бериш.	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари. 2. Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари ҳақида тушунчага эга бўладилар.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ҳа-йўқ” техникаси
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1.Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2. Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1.Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Ушинскийнинг таълим-тарбия оид фикрларини биласиз?” (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кластер» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: “Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари ҳақида маълумот беринг?” (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари. (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. “Қандай техникаси” техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова). Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Қўшимча маълумотлардан	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2. Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3. Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4. Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

1-илова

XIX асрнинг II-ярми – XX асрда жаҳон педагогика фанининг ривож. К.Д. Ушинскийнинг педагогик фаолияти ва Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари.

Режа:

1. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари.

2. Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари.

Ўқув машғулотининг мақсади: Жаҳон педагогика фани ривожланиш тарихи баёни масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Талабаларга Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари ва Н.Толстойнинг педагогик қарашларини изоҳлаб берилди.

2-илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши 0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммага ечим топиши 0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги 0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

3-илова

1. Ушинскийнинг таълим- тарбия оид фикрлари.

Машҳур рус педагоги, рус педагогикаси ва халқ мактабларининг асосчиси, “рус ўқитувчиларининг ўқитувчиси” Константин Дмитриевич Ушинский 1824 йилнинг 19 февralида Тула шаҳрида туғилди. Ушинский 9 ёшга қадар oilада тарбияланиб, савод чиқарди. Сўнгра Новгород-Северск гимназиясига ўқишга кириб, уни 1840 йилда муваффақиятли тамомлади. Ўша йили Москва дорилфунунининг юридик факультетига ўқишга кирди ва ўша даврнинг машҳур профессори Редкиннинг бевосита раҳбарлиги остида таълим олди. Ушинский 1857 йилдан бошлаб “Тарбия журнаli” (“Журнал для воспитания”)да, сўнгра “Халқ маорифи журнаli”да жуда кўп сермазмун мақолалар эълон қилди. 1860 йилда у “Халқ маорифи журнаli”нинг муҳаррири қилиб тайинланди. Ушинский 1861 йилда ўзининг “Болалар дунёси” (“Детский мир”) номли ўқиш китобини нашр эттирди. Бу китоб ўша йилнинг ўзидаёқ икки марта чоп этилди.

ФСМУ техногогияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа холда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

Жадвални тўлдириг

<i>Савол</i>	
<i>(Ф) Фикрингизни баён этинг</i>	
<i>(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг</i>	
<i>(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг</i>	
<i>(У) Фикрингизни умумлаштиринг</i>	

Л.Н.Толстойнинг педагогик қараишлари.

Л.Н.Толстой ўзининг педагогик фаолиятини асосан 1849 йилда Ясная Поляна қишлоғидаги деҳқонларни ўқитиб саводхон қилиш ва уларнинг турмушини яхшилашга киришишдан бошлади. Л.Н.Толстой ўзининг педагогик фаолиятини педагогика соҳасида нодир асарлар яратиш билан қўшиб болиб борди. Шубҳасизки унинг ижодий фаолиятига ўша даврнинг ижтимоий муҳити таъсир этмасдан қолмасди. Л.Н.Толстой ҳам ўз замонасидаги мактабларни, чоризмнинг мактаб ишларидаги деспотизмининг қаттиқ танқид қилди. Болаларни ўқитиш ва тарбиялаш ишини эркин равишда олиб боришга, болаларнинг ёшлигини иззат ва ҳурмат қилишга чақирди. Чор Россияси давридаги мактаблар ўқитиш жараёни орқали болаларни мустақилликка, ташаббускорликка ва ижодий ишлашга ўргатмас, Толстой эса ўқитишдаги формализм, педантизм ва болаларни бир томонлама, пассив тарбиялашнинг ашаддий душмани эди. Шу сабабли ҳам у педагогик фаолиятида ўз даври учун илғор ва оригинал таълим-тарбия тизими, умуминсоний характерда бўлган ўқитиш ва тарбиялаш тизимини жорий этди.

Жонлантириш учун саволлар:

1. К.Д.Ушинский ақлий, ахлоқий тарбия ва унинг воситалари ҳақида.
2. К.Д.Ушинскийнинг дидактик таълимоти ва унинг аҳамияти.
3. Л.Н.Толстойнинг педагогик қарашлари ҳақида.

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қондаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жадвал шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

27-мавзу.	Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожи.
-----------	---

1.27. Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти – 2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 50- нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>визуал маъруза</i>
<i>Маъруза машғулотининг режаси</i>	<i>Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожи</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожланиш тарихи баёни тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожи	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожи
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш, кластер, “ха-йўқ” техникаси
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, график органайзерлар.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Жамоа, гуруҳ ва жуфтликда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Дарсинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1 босқич. Кириш (10 дақиқа)</i>	1.1. Маърузанинг мавзуси, режасини эълон қилади, ўқув машғулотининг мақсади ва ўқув фаолият натижаларини тушунтиради (1-илова)	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2. Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади (2-илова)	Ёзиб олади
<i>2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)</i>	2.1. Мавзу режасининг биринчи пункти режаси бўйича маъруза қилади (3-илова) Маъруза бўйича «ФСМУ технологияси» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: Қадимги Юнонистон ва Рим даврларида таълим-тарбия биласиз?» (4-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Мавзу режасининг иккинчи пункти бўйича маъруза қилади (5-илова). Маъруза бўйича «Кластер» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги савол билан мурожаат қилади: «Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожига ҳақида маълумот беринг?» (6-илова)	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. 3. Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривожига (7-илова). «Кичик гуруҳларда ишлаш» орқали амалга оширилишини эълон қилади. «Қандай техникаси» техникасидан фойдаланган ҳолда гуруҳларга топшириқлар беради (8-илова).	Саволларга жавоб берадилар, эркин баҳс-мунозара юритадилар. Гуруҳларда ишлайдилар.

	<p>Гуруҳларда ишлашга ёрдам беради Кўшимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади. Ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман - қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Ҳар бир гуруҳ топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди Фикрларини тинглаб, умумлаштиради.</p>	
<p>3 босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)</p>	<p>3.1.Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.</p>	Тинглайдилар
	<p>3.2.Талабаларнинг баҳолаш мезонларини эълон қилинади</p>	Ёзиб олади
	<p>3.3.Ўз-ўзини назорат қилиш учун саволлар беради (9-илова)</p>	Жавоб ёзади
	<p>3.4.Навбатдаги машғулотда кўриладиган мавзунини эълон қилади ва “инсерт” усулида жадвалга мустақил таълимга тайёргарлик кўришларини сўрайди (10-Илова).</p>	”Инсерт” усулида жадвални тўлдиради.

Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривож

Режа:

1.Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими

2.Жаҳон мамлакатлари педагогика фани ривож.

Ўқув машғулотининг мақсади: Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривож баёни масалалари тўғрисидаги билимларни шакллантириш.

Ўқув фаолиятининг натижаси: Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими ва педагогика фани ривож изоҳлаб берилди.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

<i>Гуруҳлар</i>	<i>Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши</i> <i>0-5 балл</i>	<i>Мисоллар билан муаммога ечим топиши</i> <i>0-5 балл</i>	<i>Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги</i> <i>0-5 балл</i>	<i>Жами балл</i>

15 – 13 балл – «аъло». 12 – 10 балл – «яхши». 9 – 6 балл – «қониқарли».

1.Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълим тизими

Америка Қўшма Штатларида болалар 6 ёшдан 17 ёшгача 12 йил ўқийдилар. Таълим тизими қуйидагича ташкил этилган:

1. 3 ёшдан 5 ёшгача мактабгача тарбия муассасаларида.
2. Бошланғич мактаб. Бу босқич 1—5-синфларни ўз ичига олади.
3. Тўлиқ бўлмаган ўрта мактаб. Бу босқич 6—8-синфлардан иборат.
4. Юқори мактаб. Бу босқич 9—11-синфлар бўлади. Мазкур Юқори мактаб билан Олий таълимни аралаштирмаслик керак.

Японияда мажбурий таълим. Таълимнинг поғонаси 6 ёшдан 15 ёшгача бўлган болаларни ўз ичига олади. 6 йиллик бошланғич таълим ва 3 йиллик кичик ўрта мактаб, 9 йиллик мажбурий таълимни ташкил этади ва у бепулдир, текин дарсликлар билан таъминланган. Мухтож оилаларнинг болалари бепул нонушта, ўқув куроллари, тиббий хизмат билан таъминланади. Зарур бўлган тақдирда уларнинг оилаларига моддий ёрдам кўрсатилади. Шу қаторда хусусий мактаблар ҳам мавжуд.

Юқори босқич ўрта мактаб 10, 11, 12 синфларни ўз ичига олади, бундай мактабларнинг кундузги, сиртки ва кечки бўлимлари мавжуд. Ўқувчиларнинг 95% кундузги мактабларда ўқийдилар.

Японияда ўқув йили 240 кун (А+Ш 180). Ўқув йили 1 апрелдан бошланиб мартда тугайди. Ёзги каникул июнь ойининг охирида бошланиб, августда тугайди. Дарслар 7 соатдан ўтилади.

Жанубий Кореяда таълим ҳақидаги Қонун 1948 йилда қабул қилинган. Таълим тизими асос қилиб анъанавий Ғарб модели олинган: 6 йил — қуйи мактаб, 3 йил — ўрта, яна 3 йил — олий мактаб; сўнгра тўрт йиллик коллеж ва бакалавр унвони берилади; танланган фан яна 2 йил чуқур ўрганилгандан сўнг магистр унвонини олиш мумкин. Фан доктори бўлиш учун яна 3 йил

1-гуруҳ

Савол	Хозирги даврда жаҳон мамлакатлари таълимтизими ва педагогика фани ривож
(Ф) Фикрингизни баён этиш	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтириш	
(У) Фикрингизни умумлаштириш	

Ушбу технология мунозарали масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этиш

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтириш

У – фикрингизни умумлаштириш

Қандай?

Қандай?

Қандай?

9-илова

Жонлантириш учун саволлар:

1. Ривожланган хорижий давлатларда таълим йўналишлари қандай белгиланган?
2. АҚШда таълим тизими қандай ташкил этилган?
3. Япония таълим тизими ҳақида гапириб беринг.
4. Жанубий Кореяда таълим тизими қандай ташкил этилган?

10-илова

Инсерт усулидан фойдаланиб ишлаш қоидаси

1. Маъруза матнини ўқиб, матннинг четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқинг:

В – биламан

+ - мен учун янги маълумот

- мен билган маълумотни инкор қилади

? – ноаниқ (аниқлаштириш талаб қиладиган) қўшимча маълумот.

Олинган натижаларни жаadwal шаклида расмийлаштиринг.

Мавзу саволлари	В	-	+	?
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

**Семинар машғулотининг ўқитиш
технологияси**

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Педагогика тарихи фан ва предмети сифатида.</i> <i>2. Фаннинг мақсади ва вазифалари.</i> <i>3. «Маориф ва педагогика тарихи»ни давраштириш</i> <i>4. Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид</i>

2.1. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

	фикрлар.
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: -.Педагогика тарихи фан ва предмети сифатида таъриф беради. - Фаннинг мақсади ва вазифаларини изоҳлайди. -«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларини изоҳлайди. -Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларга таъриф беради..
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (1-машғулот)

Мавзу: Энг қадимги даврлардан VII асргача таълим-тарбия ва педагогик фикрлар.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.	1.1.Мавзуниёзади ва саволларга жавоб беради.

	<p>1.2.Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлари</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	
<p>2-босқич. Асосий (60 мин.)</p>	<p>2.1.Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шарҳлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга инсерт усули бўйича фойдаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1.Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4.Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳоқамада иштирок этади.</p>
<p>3-босқич. Яқуний (10 мин.)</p>	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида-«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларимавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топшириқни оладилар.</p>

Семинар машғулотнинг ишлаш тартиби ва регламент

1. Блиц-сўров – 5 мин.
2. Тест – 30 мин.
3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.
4. Презентация – 5 мин.
5. Жамоа бўлиб муҳоқама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.

Ўқув топшириқлари

Гуруҳ билан ишлаш қоидалари**Гуруҳ аъзоларининг ҳар бири**

- ўз шерикларининг фикрларини хурмат қилишлари лозим;
- берилган топшириқлар бўйича фаол, ҳамкорликда ва масъулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;
- гуруҳни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга қутиламиз” қоидасини яхши билишлари лозим.

1. Ушбу тушунчаларнинг мазмунини ёритинг.

1. «Тарих», «педагогика», «тарбия» тушунчаларининг мазмуни.
2. Педагогика тарихи фанига ва предметига характеристикаси.
3. Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларининг ёритилиши.

2. «Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларини ” бўйича схема тузинг.**Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари (балл)**

Гуруҳ	1- топшириқ	2- топшириқ	3-топшириқ (ҳар бир савол 0,2балл)			Баллар йиғиндиси
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	

2. 2. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Педагогика тарихи фан ва предмети сифатида.</i> <i>2. Фаннинг мақсади ва вазифалари.</i> <i>3. «Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш</i> <i>4. Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлар.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “аклий ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> -Педагогика тарихи фан ва предмети сифатида таъриф беради. -Фаннинг мақсади ва вазифаларини изоҳлайди. -«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларини изоҳлайди. -.Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларга таъриф беради..
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (2-машғулот)
Мавзу: Энг қадимги Ёзма манбаларда таълим-тарбия масалалари

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрлари</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга инсерт усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Якуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни якунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида-«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларимавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

тартиби ва регламент

1. Блиц-сўров – 5 мин.
2. Тест – 30 мин.
3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.
4. Презентация – 5 мин.
5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.

Ўқув топшириқлари

1-илова

Гуруҳ билан ишлаш қоидалари

Гуруҳ аъзоларининг ҳар бири

- ўз шерикларининг фикрларини хурмат қилишлари лозим;
- берилган топшириқлар бўйича фаол, ҳамкорликда ва масъулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;
- гуруҳни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга қутиламиз” қоидасини яхши билишлари лозим.

2-илова

1. Ушбу тушунчаларнинг мазмунини ёритинг.

1. «Тарих», «педагогика», «тарбия» тушунчаларининг мазмуни.
2. Педагогика тарихи фанига ва предметига характеристикаси.
3. Энг қадимги ёдгорликларда инсон тарбиясига оид фикрларининг ёритилиши.

2. “«Маориф ва педагогика тарихи»ни даврлаштириш муаммоларини ” бўйича схема тузинг.

3-илова.

Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари (балл)

<i>Гуруҳ</i>	<i>1- топириқ</i>	<i>2- топириқ</i>	<i>3- топириқ (ҳар бир савол 0,2 балл)</i>			<i>Баллар йигиндиси</i>
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	(3,0)

2.3. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулотининг режаси	1.Ислом дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия 2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши. 3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши 4.Шарқ уйғониш даври ва ундаги таълим-тарбия масалалари
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу амалий машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш,мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Ислом дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбияни изоҳлайди. 2.Ҳадис илмининг пайдо бўлишига таъриф беради. 3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши тавсифлайди. 4.Шарқ уйғониш даври ва ундаги таълим-тарбия масалаларига таъриф бериш.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Мавзу: VII асрдан IX асргача бўлган даврда мактаб, тарбия ва педагогик фикр тараққиёти. Ислом дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия масалалари. Хадис илмининг пайдо бўлиши.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга инсерт усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу асосида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари.

Мунозара қатнашчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йиғиндиси эмас, балки муаммо ечими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан, бошқаларнинг сўзлашига имкон бер.
3. Мақсадга эришиш йўлида хиссиётларинни жиловлаб, батафсил ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Рақибларнинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан муносабат қил.
5. Рақибларнинг томонидан айтилган фикрларга танқидий ва мулоҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четга чиқмаган ҳолда тўғри ёндашиб гапир.

Муаммоли семинарнинг бошқарув дастаклари

Бошловчи барча вазифаларни ўзига олади – мунозара бошқичларини бошқариш, жавобларнинг асосланиши ва тўғрилигини тасдиқлаш, қўлланган термин ва тушунчаларни аниқлаш, муносабатларни тўғри қўллаш ва бошқалар. Такдимотларнинг тақсмотини тўғри бошқариш.

Тақризчи – томонларнинг маърузаларини йўналишлар бўйича белгилаш ва тўлиқ характерда баҳолаш: долзарблиги, илмий жиҳати, мантиқийлиги ва масалаларнинг аниққўйилганлиги, хулосаларнинг аниқ кўрсатилиши.

Рақиб – қабул қилинган тадқиқот ўртасида рақобатчилик жараёнини шакллантиради. У фақатгина маърузачининг асосий ҳолатини танқид қилиш эмас, шу билан биргаликда, унинг айтган фикрларидан заиф ёки хато томонларини топиш ҳамда ўзининг ҳал қилувчи фикрларини таклиф қилиши ҳам мумкин.

Эксперт – барча мунозараларнинг, жумладан, мунозара қатнашчилари томонидан айтилган фикрларнинг, қилинган хулосаларнинг, таклиф ва гипотезаларнинг махсулдорлигини баҳолайди.

Мунозара регламентини ўтказиш тартиби

1. Бошловчи маъруза мавзуси ва маърузачиларнинг тақдимотларин эълон қилади.
2. Маъруза 5 минут давом этади.
3. Тақризчи – 2 минут.
4. Рақиб – маъруза мавзуси бўйича фикрларини 1-3 минут тақдим этади.
5. Жамоавий муҳокама – 5-10 минут.

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари

<i>Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари (балларда)</i>	<i>Мунозара иштирокчилари</i>			
	<i>Маърузачилар (Ф.И.Ш.)</i>			
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Маърузанинг мазмуни (2,5):				
мавзуга мос келиши (1,5);				
- мантиқийлик, аниқлик (0,5);				
хулосаларни қисқалиги (0,5);				
Информацион технологиялардан фойдаланганлиги(кўргазмалилик) – (0,9).				
Регламент (0,6)				
Жами (4,0)				
	<i>Тақризчилар (Ф.И.Ш.)</i>			
Маърузанинг тавсифи (3,0)				
-маърузанинг кучли томонлари аниқлаш (1,2)				
маърузанинг заиф томонлари аниқлаш (1,2)				
Регламент (0,6)				
Жами (3,0)				
	<i>Оппонентлар, иштирокчилар (Ф.И.Ш.)</i>			
Саволлар:				
хар бири учун (0,3)				
Қўшимча				
хар бири учун (0,3)				
моҳияти бўйича (0,3)				
Жами (3,0)				

ФСМУ- технологияси

- Ф** – фикр
- С** – сабаб
- М** – мисол
- У** – Умумий хулоса

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

- 1. Ақлий ҳужум – 5 мин.**
- 2. Тест – 30 мин.**
- 3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.**
- 4. Презентация – 5 мин.**
- 5. Жамoa бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзарo баҳолаш - 2 мин.**

2. 4. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулотининг режаси	<p>1.Исломи дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбия</p> <p>2.Ҳадис илмининг пайдо бўлиши.</p> <p>3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши</p> <p>4.Шарқ уйғониш даври ва ундаги таълим-тарбия масалалари</p>
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу амалий машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: 1.Исломи дини ва унинг таълим-тарбияга таъсири, мусулмон мактабларида таълим-тарбияни изоҳлайди. 2.Ҳадис илмининг пайдо бўлишига таъриф беради. 3.Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши тавсифлайди. 4.Шарқ уйғониш даври ва ундаги таълим-тарбия масалаларига таъриф бериш.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (4-машғулот)

Мавзу: VII асрдан IX асргача бўлган даврда мактаб, тарбия ва педагогик фикр тараққиёти. Тасаввуф илмининг пайдо бўлиши. Сўфийлик таълимотида етук инсон муаммосининг талқин этилиши.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми?</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни тездади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1.Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади.</p> <p>Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга инсерг усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади.</p> <p>Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1.Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу асосида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари.

Мунозара қатнашчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йиғиндиси эмас, балки муаммо ечими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан, бошқаларнинг сўзлашига имкон бер.
3. Мақсадга эришиш йўлида хиссиётларинни жиловлаб, батафсил ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Рақибларнинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан мурожаат қил.
5. Рақибларнинг томонидан айтилган фикрларга танқидий ва мулоҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четга чиқмаган ҳолда тўғри ёндашиб гапир.

Муаммоли семинарнинг бошқарув дастаклари

Бошловчи барча вазифаларни ўзига олади – мунозара босқичларини бошқариш, жавобларнинг асосланиши ва тўғрилигини тасдиқлаш, қўлланган термин ва тушунчаларни аниқлаш, муносабатларни тўғри қўллаш ва бошқалар. Такдимотларнинг тақсимотини тўғри бошқариш.

Такризчи – томонларнинг маърузаларини йўналишлар бўйича белгилаш ва тўлиқ характерда баҳолаш: долзарблиги, илмий жиҳати, мантиқийлиги ва масалаларнинг аниққўйилганлиги, хулосаларнинг аниқ кўрсатилиши.

Рақиб – қабул қилинган тадқиқот ўртасида рақобатчилик жараёнини шакллантиради. У фақатгина маърузачининг асосий ҳолатини танқид қилиш эмас, шу билан биргаликда, унинг айтган фикрларидан заиф ёки ҳато томонларини топиш ҳамда ўзининг ҳал қилувчи фикрларини таклиф қилиши ҳам мумкин.

Эксперт – барча мунозараларнинг, жумладан, мунозара қатнашчилари томонидан айтилган фикрларнинг, қилинган хулосаларнинг, таклиф ва гипотезаларнинг махсулдорлигини баҳолайди.

Мунозара регламентини ўтказиш тартиби

1. Бошловчи маъруза мавзуси ва маърузачиларнинг такдимотларин эълон қилади.
2. Маъруза 5 минут давом этади.
3. Такризчи – 2 минут.
4. Рақиб – маъруза мавзуси бўйича фикрларини 1-3 минут такдим этади.
5. Жамоавий муҳокама – 5-10 минут.

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари (балларда)	Мунозара иштирокчилари			
	Маърузачилар (Ф.И.Ш.)			
	1	2	3	4
Маърузанинг мазмуни (2,5):				
мавзуга мос келиши (1,5);				
- мантиқийлик, аниқлик (0,5);				
хулосаларни қисқалиги (0,5);				
Информацион технологиялардан фойдаланганлиги(кўргазмалилик) – (0,9).				
Регламент (0,6)				
Жами (4,0)				
	Тақризчилар (Ф.И.Ш.)			
Маърузанинг тавсифи (3,0)				
-маърузанинг кучли томонлари аниқлаш (1,2)				
маърузанинг заиф томонлари аниқлаш (1,2)				
Регламент (0,6)				
Жами (3,0)				
	Оппонентлар, иштирокчилар (Ф.И.Ш.)			
Саволлар:				
ҳар бири учун (0,3)				
Қўшимча				
ҳар бири учун (0,3)				
моҳияти бўйича (0,3)				
Жами (3,0)				

ФСМУ- технологияси

- Ф** – фикр
- С** – сабаб
- М** – мисол
- У** – Умумий хулоса

Семинар ашгулотда ишлаш тартиби ва регламент

- 1. Ақлий ҳужум – 5 мин.**
- 2. Тест – 30 мин.**
- 3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.**
- 4. Презентация – 5 мин.**
- 5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.**

2.5. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулотининг режаси	Шарқ уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари. Ал-Хоразмий, Абу Наср Форобий ижодий мероси.
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш,мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	1.Шарқ уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари. 2.Ал-Хоразмий, Абу Наср Форобий ижодий мероси.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (5-машғулот)
Мавзу: Шарқ уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари. Ал-Хоразмий, Абу Наср Форобий ижодий мероси.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни . Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1.Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу асосида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1.Эшитадилар.</p> <p>3.2.Топширикни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>	<i>Билдим</i>
1.				
2				
3.				

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Шарқ уйғониш даври ва унда таълим-тарбия масалалари. Ал-Хоразмий, Абу Наср Форобий ижодий мероси.

Синквейн схемаси:

1–қатор – тушунча;

2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;

3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;

4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;

5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. Ақлий хужум – 5 мин.

2. Тест – 30 мин.

3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.

4. Презентация – 5 мин.

5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.

2.6. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>Шарқ уйғониш даври қомусий олимлари Ибн Сино, Беруний асарларида таълим-тарбия.</i>
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	Шарқ уйғониш даври қомусий олимлари Ибн Сино, Беруний асарларида таълим-тарбия.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (6-машғулот)
Мавзу: Шарқ уйғониш даври қомусий олимлари Ибн Сино, Беруний
асарларида таълим-тарбия.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни . Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу асосида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>	<i>Билдим</i>
1.				
2				
3.				

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Шарқ уйғониш даври қомусий олимлари Ибн Сино, Беруний асарларида таълим-тарбия.

Синквейн схемаси:

1–қатор – тушунча;

2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;

3-қатор – ушбу тушунча вазибалари тўғрисидаги 3 та феъл;

4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;

5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. Ақлий хужум – 5 мин.

2. Тест – 30 мин.

3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.

4. Презентация – 5 мин.

5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.

2.7. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>Юсуф Хос Хожиб ва Кайковус асарларида таълим-тарбия масалаларининг ёритилиши.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. -дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	Юсуф Хос Хожиб ва Кайковус асарларида таълим-тарбия масалаларининг ёритилиши.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (7-машғулот)
Мавзу: Юсуф Хос Хожиб ва Кайковус асарларида таълим-тарбия
масаллаларининг ёритилиши.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни . Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1.Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намоиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намоиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1.Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4.Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу асосида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>	<i>Билдим</i>
1				
2				

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Юсуф Хос Хожиб ва Кайковус асарларида таълим-тарбия масаллаларининг ёритилиши.

Синквейн схемаси:

1–қатор – тушунча;

2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;

3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;

4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;

5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. Ақлий хужум – 5 мин.

2. Тест – 30 мин.

3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.

4. Презентация – 5 мин.

5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.

2.8. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<p><i>1. XIV-XV асрларда Моварауннаҳрда таълим-тарбия ва педагогик фикрлар</i></p> <p><i>2.Моварауннаҳрда Амир Темурнинг марказлашган маҳаллий давлатининг пайдо булиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги роли.</i></p>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “ақлий ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш,мустаҳкамлаш. -дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1. XIV-XV асрларда Моварауннаҳрда таълим-тарбия ва педагогик фикрларни тавсифлайди 2.Моварауннаҳрда Амир Темурнинг марказлашган маҳаллий давлати-нинг пайдо булиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги ролини изоҳлайди.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (8-машғулот)
Мавзу: XIV-XV асрларда Моварауннахрда фан ва маданият, маориф тараққиёти.
Темурийлардаврида таълим-тарбия ва педагогик фикрлар тараққиёти.

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни . Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма) лари ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1. Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “Моварауннахрда Амир Темурнинг марказлашган маҳаллий давлати-нинг пайдо булиши ва унинг илм-маърифатнинг тараққий этишидаги роли”</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

	мавзусида “эссе” ёзишни топширади.	
--	------------------------------------	--

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>	<i>Билдим</i>
<i>1.</i>	<i>Амир Темур</i>			
<i>2</i>	<i>Темир тузуклари</i>			
<i>3.</i>	<i>Хамса</i>			
<i>4.</i>	<i>Ахлоқий Мухсиний</i>			
<i>5.</i>	<i>Зиё</i>			
<i>6</i>	<i>Маҳбуб ул-қулуб</i>			

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

XIV-XV асрларда Моварауннаҳрда таълим-тарбия ва педагогик фикрларни

Синквейн схемаси:

1–қатор – тушунча;

2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;

3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;

4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;

5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. Ақлий ҳужум – 5 мин.

2. Тест – 30 мин.

3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.

4. Презентация – 5 мин. 5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро аҳолаш - 2 мин.

2.9. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти –2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулотининг режаси	Мирзо Улуғбек ва Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг фан, маданияти ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари.
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. -дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	Ўқув фаолиятининг натижалари: Талаба: Мирзо Улуғбек ва Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг фан, маданияти ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (9-машғулот)
Мавзу: Мирзо Улуғбек ва Захириддин Муҳаммад Бобурнинг фан, маданияти
ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари.

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
<i>1-босқич. Кириш (10 мин.)</i>	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни . Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
<i>2-босқич. Асосий (60 мин.)</i>	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
<i>3-босқич. Яқуний (10 мин.)</i>	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “: Мирзо Улуғбек ва Захириддин Муҳаммад Бобурнинг фан, маданияти ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари. ” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>	<i>Билдим</i>
1				
2				
3.				

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Мирзо Улуғбек ва Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг фан, маданияти ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари.

- 1–қатор – тушунча;
- 2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;
- 3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;
- 4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;
- 5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

- 1. Ақлий хужум – 5 мин.*
- 2. Тест – 30 мин.*
- 3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.*
- 4. Презентация – 5 мин.*
- 5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.*

2.10. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>Алишер Навоий таълим-тарбия тўғрисида.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “ақлий ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; -ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: Алишер Навоий таълим-тарбия ва педагогик фикрларни тавсифлайди
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (10-машғулот)

Мавзу: Алишер Навоий таълим-тарбия тўғрисида.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни .</p> <p>Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми?</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади.</p> <p>Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5 Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади.</p> <p>Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1.Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4.Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида “Мирзо Улуғбек ва Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг фан, маданияти ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари. ” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1.Эшитадилар.</p> <p>3.2.Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	<i>Мавзу саволи</i>	<i>Биламан</i>	<i>Билишни хоҳлайман</i>	<i>Билдим</i>
1				
2				
3.				

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Алишер Навоий таълим-тарбия тўғрисида.

- 1-қатор – тушунча;
- 2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;
- 3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;
- 4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;
- 5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. *Ақлий хужум – 5 мин.*
2. *Тест – 30 мин.*
3. *Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.*
4. *Презентация – 5 мин.*
5. *Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.*

2.11. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>Абдурахмон Жомий ва Жалолiddин Давонийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> Абдурахмон Жомий ва Жалолiddин Давонийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари тавсифлайди.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (11-машғулот)
Мавзу: Абдурахмон Жомий ва Жалолиддин Давонийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Ижтимоий педагогиканинг асосий категориялари ҳақида. маълумотлар баёни . Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1.Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4.Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида “: Мирзо Улуғбек ва Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг фан,</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

	маданияти ва маърифат тараққиётидаги хизматлари, маърифий-ахлоқий қарашлари. ” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.	
--	---	--

Ўқув топшириқлари

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	Мавзу саволи	Биламан	Билишни хоҳлайман	Билдим
1				
2				
3.				
4.				
5				
6.				

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Абдураҳмон Жомий ва Жалолiddин Давонийнинг таълимий-ахлоқий қарашлари

- 1–қатор – тушунча;
- 2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;
- 3-қатор – ушбу тушунча вазибалари тўғрисидаги 3 та феъл;
- 4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;
- 5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

- 1. Ақлий хужум – 5 мин.**
- 2. Тест – 30 мин.**
- 3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.**
- 4. Презентация – 5 мин.**
- 5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.**

2.12. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

<i>Вақти –2 соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириши ва кенгайтириши бўйича амалий машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<p>1. XVII-XVIII асрлар, XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон ва Хива хонликларида илм-фан тараққиёти.</p> <p>2. Қўқон ва бошқа хонликларда отинлар мактаблари. Жаҳон Отин Увайси ва унинг қизлар мактаби</p> <p>3. Муҳаммад Содик Қошғарийнинг «Одоб ас-солиҳин» асарида одоб-ахлоқ масалалари</p>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсада “ақлий ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<p>Педагогик вазифалар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш; 	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <p>1. XVII-XVIII асрлар, XIX асрнинг биринчи ярмида Бухоро, Қўқон ва Хива хонликларида илм-фан тараққиётини изоҳлайди.</p> <p>2. Қўқон ва бошқа хонликларда отинлар мактаблари. Жаҳон Отин Увайси ва унинг қизлар мактабига таъриф беради</p> <p>3. Муҳаммад Содик Қошғарийнинг «Одоб ас-солиҳин» асарида одоб-ахлоқ масалаларини тавсифлайди</p>
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (12-машғулот)
Мавзу: Жаҳон Отин Увайсий ва унинг қизлар мактаби. Муҳаммад Содик
Қошгарийнинг илмий ижоди.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Боланинг ижтимоийлашувига таъсир қилувчи омиллар тўғрисида маълумотлар баёни .</p> <p>Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми?</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	<p>1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.</p>
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида “ Қўқон ва бошқа хонликларда отинлар мактаблари. Жаҳон</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топшириқни оладилар.</p>

	Отин Увайси ва унинг қизлар мактаби” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.	
--	---	--

Инсерт усули

Самарали ўқиш ва фикрлаш учун белгилашнинг интерфаол тизими ҳисобланиб, мустақил ўқиб ўрганишга ёрдам беради. Бунда маъруза мавзулари китоб ва бошқа материаллар олдиндан талабага вазифа қилиб берилади. Уни ўқиб чиқиб «V; +; -; ?» белгилар орқали ўз фикрини ифодалайди.

(V)- Мен билган нарсани тасдиқлайди.

(+)- Янги маълумот

(-)-Мен билган нарсага зид.

(?)-Мени ўйлантирди. Бу борада менга қўшимча маълумот зарур.

Инсерт жадвали

Тушунчалар	V	+	-	?

ЭССЕ

Эссе – тақлиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқалик эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотида охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. Ақлий ҳужум – 5 мин.

2. Тест – 30 мин.

3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.

4. Презентация – 5 мин.

5. Жамoa бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзарo баҳолаш - 2 мин.

2.13. Семинар машғулотининг технологик картаси (13-машғулот)
Мавзу: XIX аср охири ва XX аср бошларида мактаб ва педагогик фикр тараққиёти. Жаҳидлар ҳаракати. Янги усул мактабларининг ташкил этилишида Шакурӣ ва Бехбудийларнинг фаолияти.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шарҳлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1. Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “Туркистон ўлкасида ислом диний-тарбиявий муассасаларнинг анъанавий тизими” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

Б./ Б. /Б техникасини қўллаш қоидалари

	Мавзу саволи	Биламан	Билишни хоҳлайман	Билдим
1	<i>Туркистон</i>			
2	<i>Жадидчилик</i>			
3	<i>отин</i>			
4	<i>диний-тарбиявий</i>			
5	<i>янги усул мактаблар</i>			
6	<i>мадрасалар</i>			

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Туркистонда жадидчилик ҳаракати янги усул мактабларининг пайдо бўлиши
Синквейн схемаси:

- 1-қатор – тушунча;
- 2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;
- 3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;
- 4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;
- 5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. **Ақлий хужум – 5 мин.**
2. **Тест – 30 мин.**
3. **Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.**
4. **Презентация – 5 мин.**
5. **Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.**

2.14. Семинар машғулотининг технологик картаси (14-машғулот)
Мавзу: XIX аср охири ва XX аср бошларида мактаб ва педагогик фикр таракқиёти. Сиддиқий томонидан яратилган мактаб дарсликларнинг таснифи.

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова).Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида “Ўзбек маърифатпарварлари Бехбудий, Шакурый, Авлоний, Ҳамза, Фитрат ва бошқаларнинг илмий педагогик меросини” мавзусида “эссе”</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув машғулоти

Мунозара қатнашчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йиғиндиси эмас, балки муаммо ечими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан, бошқаларнинг сўзлашига имкон бер.
3. Мақсадга эришиш йўлида хиссиётларинни жиловлаб, батафсил ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Рақибларинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан муурожаат қил.
5. Рақибларинг томонидан айтилган фикрларга танқидий ва мулоҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четга чиқмаган ҳолда тўғри ёндашиб гапир.

Муаммоли семинарнинг бошқарув дастаклари

Бошловчи барча вазифаларни ўзига олади – мунозара бошқичларини бошқариш, жавобларнинг асосланиши ва тўғрилигини тасдиқлаш, қўлланган термин ва тушунчаларни аниқлаш, муносабатларни тўғри қўллаш ва бошқалар. Такдимотларнинг тақсимотини тўғри бошқариш.

Такризчи – томонларнинг маърузаларини йўналишлар бўйича белгилаш ва тўлиқ характерда баҳолаш: долзарблиги, илмий жиҳати, мантикийлиги ва масалаларнинг аниққўйилганлиги, хулосаларнинг аниқ кўрсатилиши.

Рақиб – қабул қилинган тадқиқот ўртасида рақобатчилик жараёнини шакллантиради. У фақатгина маърузачининг асосий ҳолатини танқид қилиш эмас, шу билан биргаликда, унинг айтган фикрларидан заиф ёки ҳато томонларини топиш ҳамда ўзининг ҳал қилувчи фикрларини таклиф қилиши ҳам мумкин.

Эксперт – барча мунозараларнинг, жумладан, мунозара қатнашчилари томонидан айтилган фикрларнинг, қилинган хулосаларнинг, таклиф ва гипотезаларнинг махсулдорлигини баҳолайди.

Мунозара регламентини ўтказиш тартиби

1. **Бошловчи маъруза мавзуси ва маърузачиларнинг тақдимотларин эълон қилади.**
2. **Маъруза 5 минут давом этади.**
3. **Такризчи – 2 минут.**
4. **Рақиб – маъруза мавзуси бўйича фикрларини 1-3 минут тақдим этади.**
5. **Жамоавий муҳокама – 5-10 минут.**

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари (балларда)	Мунозара иштирокчилари			
	Маърузачилар (Ф.И.Ш.)			
	1	2	3	4
Маърузанинг мазмуни (2,5):				
мавзуга мос келиши (1,5);				
- мантиқийлик, аниқлик (0,5);				
хулосаларни қисқалиги (0,5);				
Информацион технологиялардан фойдаланганлиги(кўргазмалилик) – (0,9).				
Регламент (0,6)				
Жами (4,0)				
	Тақризчилар (Ф.И.Ш.)			
Маърузанинг тавсифи (3,0)				
-маърузанинг кучли томонлари аниқлаш (1,2)				
маърузанинг заиф томонлари аниқлаш (1,2)				
Регламент (0,6)				
Жами (3,0)				
	Оппонентлар, иштирокчилар (Ф.И.Ш.)			
Саволлар:				
ҳар бири учун (0,3)				
Қўшимча				
ҳар бири учун (0,3)				
моҳияти бўйича (0,3)				
Жами (3,0)				

2.15. Семинар машғулотининг технологик картаси (15-машғулот)

Мавзу: XIX аср охири ва XX аср бошларида мактаб ва педагогик фикр тараққиёти. Мунаввар Қори томонидан яратилган мактаб дарсликларнинг таснифи.

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми?</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади.</p> <p>Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шарҳлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича фойдаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади.</p> <p>Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>2. Мустақил иш сифатида “Тургунлик йилларида халқ таълими” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув маишулоти

Мунозара қатнашчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йиғиндиси эмас, балки муаммо ечими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан, бошқаларнинг сўзлашига имкон бер.
3. Мақсадга эришиш йўлида хиссиётларинни жиловлаб, батафсил ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Рақибларнинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан муурожаат қил.
5. Рақибларнинг томонидан айтилган фикрларга танқидий ва мулоҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четга чиқмаган ҳолда тўғри ёндашиб гапир.

Муаммоли семинарнинг бошқарув дастаклари

Бошловчи барча вазифаларни ўзига олади – мунозара босқичларини бошқариш, жавобларнинг асосланиши ва тўғрилигини тасдиқлаш, қўлланган термин ва тушунчаларни аниқлаш, муносабатларни тўғри қўллаш ва бошқалар. Такдимотларнинг тақсимотини тўғри бошқариш.

Такризчи – томонларнинг маърузаларини йўналишлар бўйича белгилаш ва тўлиқ характерда баҳолаш: долзарблиги, илмий жиҳати, мантиқийлиги ва масалаларнинг аниққўйилганлиги, хулосаларнинг аниқ кўрсатилиши.

Рақиб – қабул қилинган тадқиқот ўртасида рақобатчилик жараёнини шакллантиради. У фақатгина маърузачининг асосий ҳолатини танқид қилиш эмас, шу билан биргаликда, унинг айтган фикрларидан заиф ёки ҳато томонларини топиш ҳамда ўзининг ҳал қилувчи фикрларини таклиф қилиши ҳам мумкин.

Эксперт – барча мунозараларнинг, жумладан, мунозара қатнашчилари томонидан айтилган фикрларнинг, қилинган хулосаларнинг, таклиф ва гипотезаларнинг махсулдорлигини баҳолайди.

Мунозара регламентини ўтказиш тартиби

1. **Бошловчи маъруза мавзуси ва маърузачиларнинг тақдимотларин эълон қилади.**
2. **Маъруза 5 минут давом этади.**
3. **Такризчи – 2 минут.**
4. **Рақиб – маъруза мавзуси бўйича фикрларини 1-3 минут тақдим этади.**
5. **Жамоавий муҳокама – 5-10 минут.**

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари (балларда)	Мунозара иштирокчилари			
	Маърузачилар (Ф.И.Ш.)			
	1	2	3	4
Маърузанинг мазмуни (2,5):				
мавзуга мос келиши (1,5);				
- мантиқийлик, аниқлик (0,5);				
хулосаларни қисқалиги (0,5);				
Информацион технологиялардан фойдаланганлиги(кўргазмалилик) – (0,9).				
Регламент (0,6)				
Жами (4,0)				
	Тақризчилар (Ф.И.Ш.)			
Маърузанинг тавсифи (3,0)				
маърузанинг кучли томонлари аниқлаш (1,2)				
маърузанинг заиф томонлари аниқлаш (1,2)				
Регламент (0,6)				
Жами (3,0)				
	Оппонентлар, иштирокчилар (Ф.И.Ш.)			
Саволлар:				
хар бири учун (0,3)				
Қўшимча				
хар бири учун (0,3)				
моҳияти бўйича (0,3)				
Жами (3,0)				

**2.16. Семинар машғулотининг технологик картаси (16-машғулот)
Мавзу:Абдулла Авлонийнинг педагогик фаолияти ва таълим-тарбия
ҳақидаги қарашлари**

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2.Саволлар беради.</p> <p>2.3Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида Абдулла Авлонийнинг педагогик фаолияти ва таълим-тарбия ҳақидаги қарашлари мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

Қарама –қарши метод

<i>Мавзуга оид бўлган сўзлар</i>	<i>Мавзуга оид бўлмаган сўзлар</i>

ФСМУ- технологияси

Ф – фикр

С – сабаб

М – мисол

У – Умумий хулоса

ЭССЕ

Эссе – тақлиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқали эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотида охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади

2.17. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

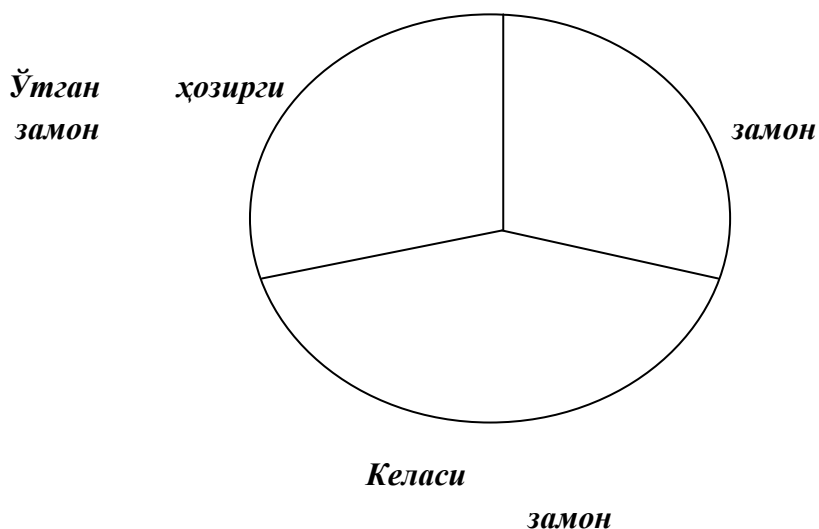
Мавзу: 1917-1945 йилларда Ўзбекистонда мактаб ва педагогика фани.

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шарҳлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича фойдаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Якуний (10 мин.)	<p>3.1. Машғулотни якунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “1917-1945 йилларда Ўзбекистонда мактаб ва педагогика фани” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

Ўқитиш шарт-шароити	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.
---------------------	--

Ўқув топшириқлари

Соат миқли усули

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

1. Ақлий хужум – 5 мин.
2. Тест – 30 мин.
3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.
4. Презентация – 5 мин.
5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.

2.18. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси

Мавзу: Мустақилликгача (1945-1990) болган йилларда Ўзбекистонда мактаб ва педагогика фанининг тараққиёти.

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма) ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1. Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “1917-1945 йилларда Ўзбекистонда мактаб ва педагогика фани ” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

Ўқув топшириқлари

Соат мида усули

Семинар машғулотда ишлаш тартиби ва регламент

- 1. Ақлий хужум – 5 мин.*
- 2. Тест – 30 мин.*
- 3. Гуруҳларда ишлаш – 15 мин.*
- 4. Презентация – 5 мин.*
- 5. Жамоа бўлиб муҳокама қилиш ва гуруҳларни ўзаро баҳолаш - 2 мин.*

2.19. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси
Мавзу: Жаҳон педагогик фани ривожланиши тарихи

<i>Вақти –2соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича амалий машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>1.Қадимги Юнон файласуфлари таълимотида тарбия масалалари.</i> <i>2.Қадимги Юнонисон ва Рим давлатларида таълим-тарбия.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу Семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “фикрлар хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: 1.Қадимги Юнон файласуфлари таълимотида тарбияни изоҳлайди 2.Қадимги Юнонисон ва Рим давлатларида таълим-тарбияга таъриф беради
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси (19-машғулот)

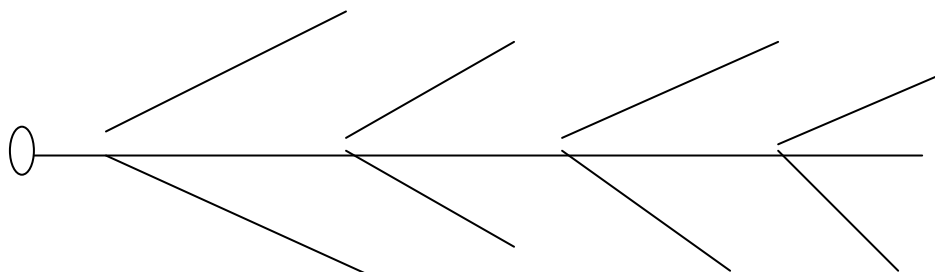
Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида “Қадимги Юнонисон (Спартак, Афина), давлатлари тарбия ва таълим” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топшириқни оладилар.</p>

БАЛИҚ СКЛЕТИ

Жаҳон мамлакатларидаги замонавий-ижтимоий билимлар тизимида педагогика фани ва унинг асосий оқимлари

САБАБ ВА ОҚИБАТЛАРИ

ОЛДИ ОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

ЭССЕ

Эссе – таклиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқали эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотига охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади

2.20. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси
Мавзу: Жаҳон педагогик фани ривожланиши тарихи

<i>Вақти –2соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича амалий машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>1.Қадимги Спарта давлатлари ва Юнонистонда педагогик фикрларнинг пайдо бўлиши ҳақида маълумот бериш.</i> <i>2.Қадимги Юнонисон (Спартак, Афина), давлатлари тарбия ва таълим тизими.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу Семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “фикрлар хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: 1.Қадимги Спарта давлатлари ва Юнонистонда педагогик фикрларнинг пайдо бўлиши ҳақида маълумот бериш. 2.Қадимги Юнонисон (Спартак, Афина), давлатлари тарбия ва таълим тизимини тавсифлайди.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга Мослаштирилган аудитория.

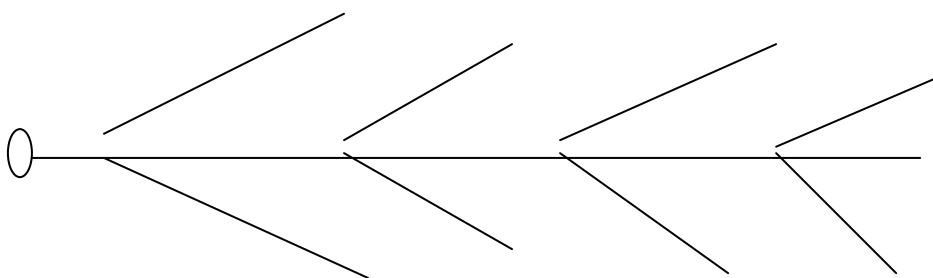
Семинар машғулотининг технологик картаси (20-машғулот)

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди.</p> <p>Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий хужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	<p>1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.</p>
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова).</p> <p>Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади.</p> <p>Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича фойдаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади.</p> <p>Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1. Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “Қадимги Юнонисон (Спартак, Афина), давлатлари тарбия ва таълим” мавзусида “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

БАЛИҚ СКЛЕТИ

Жаҳон мамлакатларидаги замонавий-ижтимоий билимлар тизимида педагогика фани ва унинг асосий оқимлари

САБАБ ВА ОҚИБАТЛАРИ

ОЛДИ ОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

ЭССЕ

Эссе – тақлиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқалик эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотида охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади

2.21. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси
Мавзу: Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия

<i>Вақти –2соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича амалий машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>1.Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия. Я.А.Коменскийнинг педагогик тизими. 2.И.Г.Пестолоттцининг педагогик қарашлари.</i>
Ўқув машғулотининг мақсади: Бу Семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “фикрлар ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия. Я.А.Коменскийнинг педагогик тизими. Унинг педагогика тараққиёти учун аҳамиятини тушунтириш. 2.И.Г.Пестолоттцининг педагогик қарашлари таҳлили.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга Мослаштирилган аудитория.

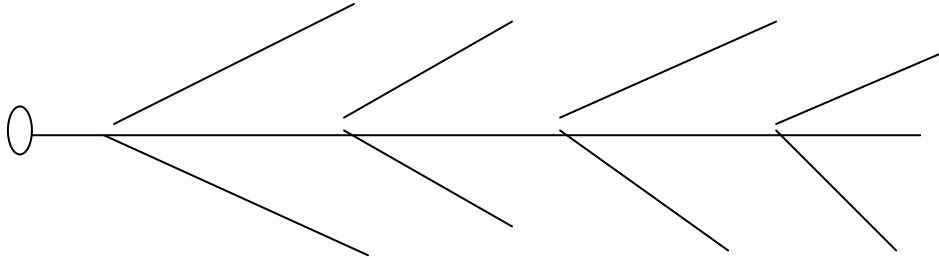
Семинар машғулотининг технологик картаси (21-машғулот)

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини кўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади.</p> <p>Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3.Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу юзасидан “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

БАЛИҚ СКЛЕТИ

Жаҳон мамлакатларидаги замонавий-ижтимоий билимлар тизимида педагогика фани ва унинг асосий оқимлари

САБАБ ВА ОҚИБАТЛАРИ

ОЛДИ ОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

ЭССЕ

Эссе – тақлиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқали эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотига охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади

2.22. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси
Мавзу: Ғарбий Европа мамлакатларида таълим-тарбия

<i>Вақти –2соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича амалий машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>1.Адольф Дицервер илмий фаолиятини ўрганиш. 2.Роберт Оуеннинг ижодий фаолияти ва педагогик ғоялари.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу Семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “фикрлар ҳужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> <i>Талаба:</i> 1.Адольф Дицервер илмий фаолиятини ўрганиш. 2.Роберт Оуеннинг ижодий фаолияти ва педагогик ғоялар таҳлили.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга Мослаштирилган аудитория.

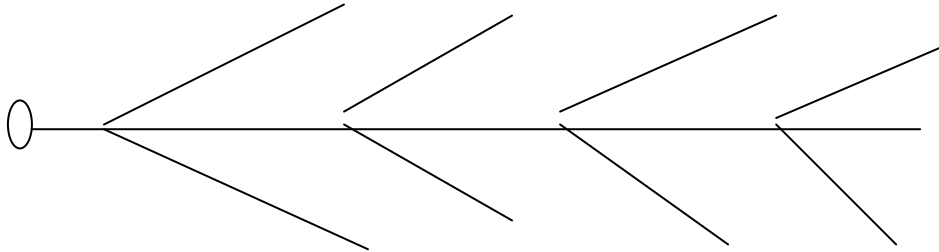
Семинар машғулотининг технологик картаси (22-машғулот)

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
<i>1-босқич. Кириш (10 мин.)</i>	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1. Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
<i>2-босқич. Асосий (60 мин.)</i>	<p>2.1. Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўқув материаллари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга мунозара усули бўйича фойдаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради. Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
<i>3-босқич. Якуний (10 мин.)</i>	<p>3.1. Машғулотни якунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида мавзу юзасидан “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топширикни оладилар.</p>

БАЛИҚ СКЛЕТИ

Жаҳон мамлакатларидаги замонавий-ижтимоий билимлар тизимида педагогика фани ва унинг асосий оқимлари

САБАБ ВА ОҚИБАТЛАРИ

ОЛДИ ОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

ЭССЕ

Эссе – таклиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқали эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотига охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади

2.23. Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси.

Мавзу: Рус педагог олимларининг ғоялари.К.Д.Ушинскийнинг педагогик мероси.

<i>Вақти –2соат</i>	<i>Талабалар сони: 25-30 нафар</i>
<i>Ўқув машғулотининг шакли</i>	<i>Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича амалий машғулоти</i>
<i>Ўқув машғулотининг режаси</i>	<i>1.Рус педагог олимларининг ғоялари. 2.К.Д.Ушинскийнинг педагогик мероси. 3.Л.Н.Толстой асарларидаги педагогик ғоялар.</i>
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Бу Семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида суҳбат ўтказилади. Бу дарсда “фикрлар хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> - мавзу бўйича билимлар ни тизимлаштириш,мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш; - ахборотларни таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантириш;	<i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i> Талаба: 1.Рус педагог олимларининг ғояларини ўрганиш. 2.К.Д.Ушинскийнинг педагогик мероси таҳлили. 3.Л.Н.Толстой асарларидаги педагогик ғоялар таҳлили.
<i>Ўқитиш услуби ва техникаси</i>	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, оила сўзларига кластер, мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, ўқув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гуруҳ бўйича ўқитиш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гуруҳда дарс ўтишга Мослаштирилган аудитория.

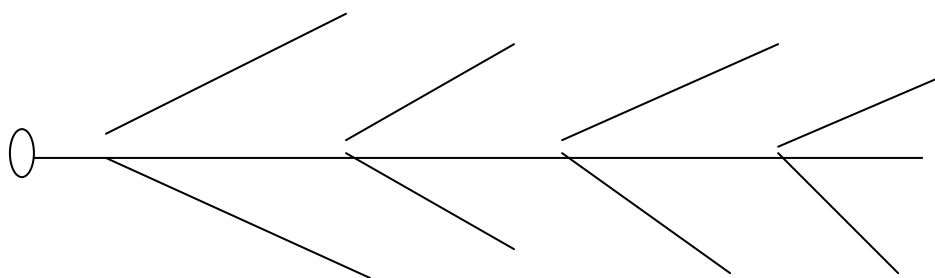
Семинар машғулотининг технологик картаси (23-машғулот)

<i>Босқичлар, вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Кириш (10 мин.)	<p>1.1.Мавзуни, мақсади режадаги ўқув натижаларини эълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлаш технологиясини қўллаган ҳолда ўтишни маълум қилади.</p> <p>1.2.Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди:</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гуруҳларда давом этишини эълон қилади.</p>	1.1.Мавзуни ёзади ва саволларга жавоб беради.
2-босқич. Асосий (60 мин.)	<p>2.1.Талабаларни 3 гуруҳга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўқув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2.Гуруҳда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3.Вазифани бажаришда ўқув материал лари (маъруза матни, ўқув кўлланма)ла ридан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гуруҳларда иш бошлашни таклиф этади.</p> <p>2.4.Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани эълон қилинади.</p> <p>2.5.Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга эътибор беради, аниқлик киритади.</p> <p>2.6.Талабаларга мунозара усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.Гуруҳлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1.Ўқув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>3.1.Машғулотни яқунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2.Мустақил иш сифатида мавзу юзасидан “эссе” ёзишни топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топшириқни оладилар.</p>

БАЛИҚ СКЛЕТИ

Жаҳон мамлакатларидаги замонавий-ижтимоий билимлар тизимида педагогика фани ва унинг асосий оқимлари

САБАБ ВА ОҚИБАТЛАРИ

ОЛДИ ОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

ЭССЕ

Эссе – тақлиф этилган мавзуга 1000 дан 5000 гача сўз ҳажмидаги иншо.

Эссе – бу муаллифнинг шахсий нуқтаи назарини ёзма равишда эркин ифода этиш шакли; қандайдир предмет бўйича умумий ёки дастлабки дунёқарашни ўз ичига олади.

Беш дақиқалик эссе

Беш дақиқали эссе – ўрганилаётган мавзу бўйича олинган билимларни умумлаштириш, мушоҳада қилиш мақсадида ўқув машғулотида охирида 5 дақиқа оралиғида олиб борилади